

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М. С. ЖУКОВСЬКОГО «ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

ДО 90-РІЧЧЯ ХАІ

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ**

*XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»*

Частина I

23 квітня 2020 року

Національний аерокосмічний університет
ім. М. С. Жуковського «ХАІ»

Людина, культура, техніка в новому тисячолітті : Збірник тез наукових доповідей : XXI Міжнародної науково-практичної конференції, 23 квітня 2020 р., м. Харків. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2020. – Ч. I. – 186 с.

До збірнику матеріалів XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті» увійшли тези наукових доповідей, тематика яких охоплює широкий спектр актуальних проблем розвитку техніко-орієнтованого суспільства. Розглядаються питання щодо соціально-культурних процесів, що відбуваються в українській державі; соціальних комунікацій різних рівнів – міжкультурних, художньо-мистецьких, професійних, документних; технологій обміну інформацією та її засвоєння, а також проблеми вищої освіти, всебічного розвитку сучасної особистості, її виховання.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор і укладач:

*Прилуцька Алла Євгенівна – к. філос. н., доцент, професор
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
«ХАІ»*

Редактори:

Гавриш І. П. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Заверющенко О. Л. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Карпенко О. О. – к. пед. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Коновченко О. В. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Медведь О. В. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Фунікова Т. В. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Бессарабова М. Л. – асистент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Богдан О. М. – старший викладач кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

XXI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»

Співголови:

*Нечипорук Микола Васильович – док. тех. наук, професор,
ректор Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Карпова Лариса Георгіївна – директор Департаменту науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації*

Голова робочої групи та учений секретар конференції:

*Прилуцька Алла Євгенівна – канд. філос. наук, професор ХАІ,
завідувач кафедри документознавства та української мови
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ

*Павліков В. В. – док. тех. наук, старший науковий співробітник, в. о. проректора з
наукової роботи Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Воробйов Ю. А. – канд. тех. наук, професор ХАІ, помічник ректора із забезпечення
якості освіти Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Тараненко І. М. – канд. тех. наук, доцент, декан факультету міжнародних
комунікацій та підготовки іноземних громадян Національного
аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Копилов В. О. – док. філос. наук, професор, декан гуманітарного факультету
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Богдан О. М. – старший викладач кафедри документознавства та української мови
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Фірсова І. В. – старший викладач кафедри документознавства та української мови
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Шленьова М. Г. – канд. філол. наук, старший викладач кафедри документознавства
та української мови Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

*Кравченко В. Б. – старший лаборант кафедри документознавства та української
мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
«ХАІ»*

СЕКЦІЯ І «СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. ІНФОРМАЦІЙНА СПРАВА»

ІНФОРМАЦІЙНО-СЕРВІСНІ ПРАКТИКИ В СУЧАСНИХ ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЯХ:

ПЕРСПЕКТИВИ НОВІТНІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

*Прилуцька А. Є., проф. ХАІ, канд. філос. наук, доцент,
завідувач кафедри документознавства та української мови*

Світ ніколи не залишиться таким, яким був раніше. Світовий медійний простір в унісон повторює цю тезу устами політологів, економістів, культурологів, соціологів тощо. Не можна заперечувати, що в умовах пандемії різко змінилася картина всього сучасного світу. Відцентрові вектори соціальних комунікацій змінилися на доцентрові. У центрі – здоров'я та життя людини, її особистий психологічний простір, її етнохронотоп, культурні й моральні цінності особистості, можливості самореалізації тощо.

Багато аналітиків вже ставлять під сумнів модель глобалізації, відзначаючи, що відкриті кордони явно показали свою вразливість. У свою чергу, закриття й герметизація країн, міст стали ефективною формою захисту населення. При цьому слід зазначити, що в умовах кардинальних структурних змін у суспільстві намітився явний соціальний тренд – багаторазове зростання потреб у різноманітних інтернет-сервісах.

Тому особливий інтерес учених зараз привертають феномени автономізації соціально-особистісного простору (у широкому розумінні), побудови онлайн-комунікаційних моделей, що гарантують безпеку й самодостатність життя людини.

Невідкладного наукового дослідження вимагає розгляд потенціалу онлайн-сервісів у всіх сферах суспільної свідомості: в економіці, політиці, освіті, науці тощо; інтернет-технологій в забезпеченні дистанціювання в міжособистісних і соціальних комунікаціях, здійснення професійної діяльності у віддаленому режимі, оптимізації управлінських алгоритмів з використанням новітніх інформаційних технологій. Це, на нашу думку, доцільно розглядати з позицій суттєвої трансформації ролі соціально-комунікативних практик, а саме інформаційно-сервісної діяльності як синтезу інформології та практики комунікативістики.

Дійсно, зараз теза про переваги тих, хто володіє інформацією, раптово втратила свою значимість, капітулюючи перед

загальносвітовою проблемою інформаційного пресингу й токсичності загальнодоступної інформації.

Нова реальність диктує пріоритет умінь і технологій управління інформацією, а саме процесами селекції, верифікації та трансляції інформації, створення інформаційних мета-образів, технологіями інформаційного впливу на громадську думку та поведінку, захисту інформації й захисту від інформації.

Крім того, до цих пір недостатньо вивченим, але надзвичайно важливим фактором створення нових моделей соціальної та професійної взаємодії стає інформаційна логістика. Концептуалізація інформаційної логістики у вимірах сучасної інформології може стати перспективним вектором розвитку всієї системи сучасного соціогуманітарного знання.

Також окремих досліджень вимагає розгляд психологічних та соціологічних аспектів здійснення інформаційно-сервісної діяльності, впливу цифровізації на повсякденне буття людини в короткостроковій і довгостроковій перспективах тощо.

Отже, інформаційно-сервісна діяльність в сучасному онлайн-просторі може розглядатися в новітній соціокультурній парадигмі як особливий інтеграційний тип соціальної комунікації, що об'єднує практики аналітико-синтетичної обробки інформації, соціального моніторингу, професійної диспетчеризації інформаційних потоків, захисту й збереження інформації в різних форматах і видах.

ЗБЕРЕЖЕННЯ І ЗАХИСТ ДОКУМЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Парафійник Н.І. канд.філос.наук, доц.

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

З давніх часів людству доводилось вирішувати проблему зберігання інформації, накопиченої багатьма поколіннями. Ця проблема не втратила свою актуальність і сьогодні. Більшість документів накопичених людством – це документи матеріальною основою яких є папір. З кожним роком збільшується обсяг інформації на паперових носіях, що надходять в бібліотеки і архіви для зберігання. Як це не здається парадоксальним, але з удосконаленням технологій виробництва паперу довговічність його знижується. Папір, який використовується сьогодні, менш тривкий по зрівнянню з папером ХІХ ст. Довговічність папірусу не можливо порівняти з жодним видом паперу. Відомо, що у Паризькій національній бібліотеці зберігається свиток папірусу, якому приблизно 5500 років. Невипадково видання останніх років стають більш рідкісними, чим інкунабули (книги, які надруковані від початку книгодрукування 1445р. до 1 січня 1501 р.). Багато сортів паперу, які

застосовуються нині недовговічні, особливо це стосується періодичних видань.

У фондах закладів документно-інформаційної системи (бібліотеках, архівах) України зберігаються документи на різних носіях: паперових, плівкових, електронних. Переважна більшість документів виконані на паперових носіях. До них відносять всі документи діловодства, науково-технічна документація, книги, журнали, газети, рукописи.

Для забезпечення довготривалого використання документів великого значення набуває їх правильне збереження. Збереження документа – стан документа, що характеризується мірою утримання експлуатаційних властивостей (міцності, еластичності зносостійкості складових документ матеріалів). Це – показник придатності документа для використання і постійного зберігання. Забезпечення збереження документів – комплексна проблема. Вона передбачає вирішення багатьох різноманітних питань (правових, організаційних, фінансових, науково – методичних, матеріально – технічних, кадрових), найважливішими з яких є профілактичні, а саме: підтримка стабільного режиму зберігання, дотримання правил використання документів і запобігання надзвичайним ситуаціям. Збереження документів є необхідною умовою забезпечення доступності інформації для користувачів у різних закладах документно-інформаційної комунікаційної системи. Збереження цілісності документів для їх використання є одним з головних пріоритетів професійної діяльності співробітників документно-інформаційних закладів.

Вирішити питання захисту інформації й одночасно зробити її широко доступною для користувачів можна таким чином: шляхом збереження власне документа як носія інформації; шляхом збереження інтелектуального змісту документа й організації доступу до нього. Реалізація першого шляху здійснюється за допомогою заходів превентивної консервації, реставрації документів, другого – за допомогою переформатування, тобто переведення інформації на інші носії, які мають більш тривалий термін зберігання, ніж папір, та дозволяють забезпечити зручний доступ до інформації. У сучасних умовах це завдання реалізується за рахунок створення мікрофільмів, мікрофіш та електронних копій паперових оригіналів.

Сучасні комп'ютерні технології забезпечують здійснення оцифрування інформації, яка зафіксована на матеріальному носіїві. У свою чергу електронні (цифрові) зображення можуть бути виведені на дисплей комп'ютерного монітора та роздруковані на паперовому носії, дані з оцифрування зберігаються на магнітних або оптичних дисках.

Оцифровування забезпечує швидкий доступ до інформації одночасно великої кількості користувачів, виконуючи при цьому функцію загальнодоступності. До недоліків оцифровування слід віднести: невирішеність питання довговічності електронних носіїв через порівняно невеликий термін використання електронних технологій для копіювання та зберігання документної інформації, високу вартість технологій перетворення та пошуку інформації; швидке старіння комп'ютерних технологій та необхідність заміни систем кожні три – п'ять років, що не гарантує повноцінного перенесення інформації з обладнання старого покоління на нове; існування проблеми шкідливого впливу опромінення та тепла на документ, що утворюються при роботі обладнання, а також розвитку механічних пошкоджень документа при використанні планшетних сканерів.

Цифрова технологія вважається перспективною для зберігання інформації в найбільш компактному форматі, а також для швидкого передавання великих обсягів документної інформації широкому загалу користувачів одночасно. Сучасні інформаційні технології дозволяють зберігати інформацію в електронній (у тому числі цифровій) оптичній або іншій формі на відповідних машинних носіях, з яких інформацію може зчитувати комп'ютер і відображувати її у візуальному вигляді на відповідному екрані.

Забезпечення довгочасного збереження особливо цінних документів є складним, багатоаспектним завданням кожної бібліотеки, архіву й заслуговує на особливу увагу. Його вирішення потребує всебічного урахування таких факторів, як потенційна тривкість і природне старіння матеріалів та засобів запису інформації; доцільність відновлювально-реставраційних робіт; особливість зберігання, використання та копіювання. Процес старіння документів залежить від фізико – хімічних процесів від природи матеріального носія інформації й засобів її нанесення, умов зберігання та використання.

Сучасний етап розвитку документно-комунікаційної системи пов'язаний з комп'ютеризацією, при цьому традиційні види документів зберігаються в інформаційному суспільстві поряд з нетрадиційними носіями інформації, збагачуючи і доповнюючи один одного. Сьогодні для вирішення проблеми зберігання інформації застосовуються інформаційні технології, які забезпечують доступ до інформації, знань, культурних цінностей держави й суспільства за допомогою відповідних технічних засобів.

Проблема збереження інформації не втрачає своєї актуальності з появою електронних носіїв. Збереження інформації на електронних носіях потребує – вирішення проблем не тільки фізичного збереження

носія, але й боротьби з комп'ютерними вірусами. Пошук нових способів збереження інформації продовжується.

PR-КОМУНІКАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

ст. викладач каф. 801 О. М. Кучер,

*Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«ХАІ»*

З розвитком науки та техніки PR-технології отримали нову якість і перейшли в Інтернет-простір. За рахунок великих можливостей Інтернет стає ефективним засобом комунікації з цільовою аудиторією. Він надає можливість усебічно продемонструвати продукт за рахунок повного діапазону презентації візуальної інформації. Також інтернет дозволяє налагодити зворотній зв'язок із споживачами та дізнатись про нього майже все: починаючи від демографічних і географічних параметрів і закінчуючи його уподобаннями та потребами на цей час.

Одним із базових компонентів PR в Інтернеті є web-сайт. Сайт дозволяє організації звертатися безпосередньо до клієнтів, заявити про себе та рекламувати свій продукт чи услуги. Існує кілька видів сайтів, які створюють для залучення уваги до об'єктів PR: сайти-візитівки, корпоративні сайти та портали тощо. Від дизайну, структури та функціонала сайту залежить якою буде комунікація із споживачем.

Наступна група інтернет-комунікацій – це мережевий PR. Сюди можна віднести електронну розсилку, чати та форуми, комунікацію з цільовою аудиторією через соціальні мережі. Ці види комунікації з аудиторією характеризуються обов'язковою наявністю зворотного зв'язку і персоналізацією.

Комунікація з цільовою аудиторією – найперспективніший і найефективніший спосіб взаємодії. Для багатьох невеликих організацій сторінки і групи у соціальних мережах заміняють web-сайт і навіть інтернет-магазин. Щодо ж споживачів, то такий спосіб комунікації для них у більшості випадків навіть зручніший, аніж сайт організації.

Реклама в Інтернеті як форма взаємодії з аудиторією також має свої особливості. Реклама в мережі Інтернет набагато дешевша й вона легше піддається оцінці ефективності. Вона, як правило, скерована схилити користувача спочатку до переходу на сайт організації, а після того – до покупки або виконання якоїсь іншої дії.

Однією із форм присутності організації в мережі Інтернет є блог. Блог – це мережева сторінка у формі персонального щоденника. Там може розміщуватися контент, представлений як у текстовій, так і в візуальній і аудіо-візуальній формі. Блог – це порівняно новий вид сайту, якій являє собою мережевий щоденник одного або декількох

авторів, які висловлюють у них свою думку, відгук про той чи інший товар, продукцію тощо.

Наступний вид PR-комунікації в мережі Інтернет – це он-лайн доступ до офф-лайн інформації та мережеві інформаційні ресурси. Глобальна мережа розширює можливості традиційних періодичних видань через створення їхніх електронних версій на сайтах: он-лайн версії газет і журналів, різноманітні стрічки інформаційних агентств, портали для прослуховування та перегляду он-лайн радіо і телебачення.

Підсумовуючи, слід відзначити великі можливості і потенціал Інтернету в сфері комунікацій. Це цілодобовий і швидкий спосіб доступу до інформації, її повнота та тиражованість, що ставить Інтернет на чолі PR-комунікацій. Внаслідок динамічності інтернет-середовища постійно виникають нові форми контактів і роботи із споживачами. При цьому базові елементи залишаються. До них можна віднести сайт, який іноді може замінювати офіційне співтовариство в соціальних мережах або блог організації. Також незмінною залишається обов'язкова наявність зворотнього зв'язку з клієнтом і взаємозв'язок он-лайн інформації з офф-лайн середовищем. Глобальна мережа Інтернет надає майже необмежені можливості при роботі з потенційним клієнтом, що при правильному підході може принести організації не тільки прибуток, але й міцну позитивну репутацію та широку відомість.

ОСНОВИ ЕФЕКТИВНИХ ДІАЛОГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Дегтярьова Г. А., д-р пед. наук

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Сьогодні у час, коли інформація та обмін нею відіграють важливу роль у прийнятті рішень, для покоління «screen-screen», яке звикло спілкуватися екран до екрану, важким стає налагодження усної комунікації, для якої потрібно оволодіти вміннями міжособистісної та ділової взаємодії, тому у зв'язку з цим зростає актуальність проблеми підготовки фахівців до ефективних діалогових комунікацій.

Слід зазначити, що і досі існує термінологічна невизначеність поняття «діалогова комунікація». Часто як синоніми до цього поняття використовують такі терміни, як «діалогічне мовлення», «діалог» (Л. Ананьєва, Л. Гайдукова, Ю. Ємельянов, Л. Кочубей, Л. Кравець, А. Ляшкевич, Е. Палихата, М. Пентилюк, І. Чірва, Г. Чулкова, Н. Щербачук), «діалогічне спілкування» (І. Гладка А., О. Зарічна, Н. Журавльова, Є. Пассов, С. Шатілов), «комунікація» (К. Комаров), «діалогічний процес комунікації» (А. Величук).

Розглянемо діалогову комунікацію як важливий чинник професіоналізму будь-якого фахівця.

Ми цілком погоджуємося з думкою Н. Черненко, яка тлумачить поняття «діалогова комунікація» як процес обміну інформацією в діалоговому режимі, що моделюється мовцем, залежно від ситуації, потреб, мети, умов і факторів.

Слушною є думка І. Савчак, яка переконана, що «ефективність діалогової комунікації залежить від знання та використання мовцями різних типів діалогів, а саме: від характеру протікання діалогу та його зовнішньої форми, ступеня готовності, цільової спрямованості, кількості учасників, характеру реакції на першу вихідну репліку діалогу, семантичного наповнення діалогу, тематичного і структурного поєднання реплік».

Нагадаймо, що діалог – це процес справжньої міжособової взаємодії, за допомогою якої люди глибоко слухають один одного і який створює якісні зміни. Крім того, ефективний діалог відбувається у разі, коли має перемогти не точка зору, а коли всі бачення доповнюють один одного для створення повної картини предмета обговорення, тобто – це процес, орієнтований на розуміння та прийняття.

Будуючи діалогову комунікацію, слід завжди враховувати роль всіх її учасників: ініціатора спілкування (мовця), яка пов'язана з передачею інформації, наприклад, передачею знань, уточненням власних знань, перевіркою чи з'ясуванням знань або їх нав'язуванням, навіюванням, та слухача, що полягає в сприйнятті/несприйнятті, розумінні/нерозумінні інформації (отримання знань або неприйняття точки зору або мотивів співрозмовника) і прийняття рішення про реактивні дії.

Слід прагнути, щоб наша діалогова комунікація була ефективною. Будуючи її, варто дотримуватися основних принципів діалогу, що є основними орієнтирами, які забезпечать налагодження якісної взаємодії між учасниками діалогу та дозволяють забезпечити досягнення його цілей. До них можна віднести принципи, схарактеризовані у посібнику «Як, коли, де працює діалог?»: 1. Перший принцип – «Не завдай шкоди», він спонукає вести діалог таким чином, щоб він не спричинив шкоди чи збитків його учасникам; 2. Принцип добровільності та самовизначення сторін, який постулює ідею, що нікого неможна змусити брати участь у діалозі, адже кожен про це приймає самостійне рішення; 3. Принцип інклюзивності говорить про необхідність представлення усіх точок зору, поглядів, думок на предмет обговорення; 4. Принцип балансу думок стверджує, що учасники діалогу повинні мати відносно однакові сили в діалозі; 5. Принцип конфіденційності передбачає створення умов безпеки для учасників діалогу включно з достатнім рівнем конфіденційності. Д. Проценко пропонує додати до перелічених вище ще декілька принципів: цінність у багатоманітності думок;

безсторонність ведучого діалогів; чути «іншого»; говорити «від себе» (з власного досвіду, бачення), від 1-ої особи. Ми переконані, що дуже важливо додати і принцип, без якого комунікація ніколи не буде ефективною, – це принцип активного зворотнього зв'язку, або рефлексивності, що дозволить співрозмовникам краще розуміти один одного. Цьому сприятиме й уважне рефлексивне слухання, яке є особливо важливим на перемовинах, під час ділових бесід.

До основних ознак, які характеризують процес діалогової комунікації, за Л. Мацько, відносять: невідповідність спілкування, можливість емоційних проявів, використання невербальних засобів комунікації, зорієнтованість на конкретне висловлювання співрозмовника, можливість зміни теми розмови, налаштованість комунікантів на діалог, що передбачає наявність бажання і вміння слухати. А от Ф. Хміль наголошує, що ділова діалогова комунікація потребує обов'язкової попередньої підготовки, обрання стратегії і тактики спілкування залежно від мети діалогу, продумування його перебігу, ритму, прийомів невербального спілкування, визначення майбутньої поведінки, обґрунтування власної позиції, збір інформації про співбесідника, правильного формулювання запитань і їх незначна кількість, час і місце зустрічі, створення максимально сприятливих умов для розмови (доброзичлива, невимушена атмосфера). Крім того, що дуже важливо, – уміле керування діалогом ініціатором комунікації.

Таким чином, плануючи діалогову комунікацію, слід взяти до уваги всі складники діалогу, без яких вона не буде ефективною, а саме: 1. Передбачити баланс інтелектуального (ресурси альтернативних точок зору, їх аналізу, пошуку варіантів рішень у разі потреби), емоційного (прояснення власних потреб та потреб інших людей), фізичного (чисте повітря, естетичне та комфортне приміщення, вчасні перерви) та духовного (формування атмосфери турботи про кожного учасника процесу) складників комунікації. 2. Можливості для саморефлексії та самопізнання; 3. Емпатія (з'ясування досвіду та сприяння учасників для створення можливості взаєморозуміння різних точок зору); 4. Покращене усвідомлення (важливість для розуміння питань діалогу як об'єктивних фактів, так і персональних історій); 5. Покращення навичок комунікації завдяки застосуванню різних ефективних комунікативних стратегій і прийомів спілкування); 6. Спільний аналіз (сприяє спільному пошуку найбільш прийнятної ідеї чи подальшої дії); 7. Можливості для спільної дії; 8. Можливості для зміцнення соціальної тканини завдяки аналізу глибинних потреб та цінностей, що створює підґрунтя для появи відчуття єдності між людьми з різними розбіжностями.

Отже, вміння вести ефективну діалогову комунікацію є свідченням високого рівня професіоналізму фахівця і дозволяє співрозмовникам

продемонструвати взаємоповагу, а тому, хто слухає, сприймати з повідомлення саме те, що має на увазі мовець.

**ФОРМИ ЗВЕРТАННЯ В КАДРОВИХ ДОКУМЕНТАХ ЩОДО
ПРИЙНЯТТЯ НА РОБОТУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ МІЖНАРОДНОЇ
ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

*О. Л. Заверюченко, к. філол. н., доцент,
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Поняття «комунікація» займає чіткі позиції в сучасному світі, часто замінюючи поняття мовлення та спілкування, обслуговуючи цілу низку наукових дисциплін. Останнім часом словосполучення «міжнародна комунікація» є предметом дослідження таких наук, як лінгвістика, філософія, ІТ-науки, психологія, теорія комунікації тощо. Не перебувають осторонь і дипломатія, діловодство, документообіг, активно використовуючи практику міжнародного спілкування як в усній, так і письмовій формах.

Лексема «комунікація» походить від латинського *communico* – з'єдную і має два значення: 1) шляхи сполучення, лінії зв'язку і т. ін.; 2) спілкування, зв'язок (для передачі певної інформації). Як зазначає словник іншомовних слів, комунікація в другому значенні трактується як «спілкування, що ґрунтується на взаєморозумінні; повідомлення інформації від однієї людини до іншої або кількох інших».

Для підвищення ефективності роботи кожне підприємство (установа, фірма) має проводити активну як внутрішню, так і зовнішню кадрову політику. Зовнішня кадрова політика передбачає залучення до співпраці державних центрів зайнятості, регіональних бірж праці, комерційних, у тому числі міжнародних підприємств та організацій з працевлаштування.

Виходячи з цього, необхідним видається знання такої важливої складової міжнародної комунікації, як ділова комунікація. Ділову комунікацію розуміють як процес обміну інформацією між усіма учасниками комуникативного акту, зокрема при вирішенні проблем управління, на виробництві, у будь-якій організації, установі тощо з метою підвищення ефективності результату діяльності. Вона включає відповідність між мовними засобами та змістом, обставинами мовлення, стилем викладу.

До мовних етикетних формул міжнародного ділового спілкування, які регулюють культуру спілкування, належать формули звертання, привітання, прощання, вибачення, подяки, поздоровлення, запрошення та ін. На окрему увагу заслуговують форми звертання, які використовують у кореспонденції при прийнятті на роботу.

Так, наприклад, американська традиція створення документів передбачає форми звертання до адресата, які містять скорочення шанобливих звертань, що надають офіційності переписці: *Mr* – Mister (пан), *Mrs* – Mistress (пані, заміжня жінка), *Miss* – незаміжня жінка, *Ms* – звертання до жінки, сімейний стан якої невідомий. Відсутність слова *містер, міс, місіс (гер, фрау)* тощо при звертанні може бути розцінена як некоректність.

Як зазначає І. Александров, коли лист-прохання адресують посадовій особі (начальнику відділу кадрів) без зазначення прізвища, то застосовують звертання *Dear Sir (Шановний сер)*:

*Начальникові відділу кадрів,
Уерлд Комп'ютер Кампані,
Бейсінгстоук,
Хемпшир.*

*Шановний сер,
(у відповідь на Ваш вихідний номер JG/Q)
мене цікавить посада керівника торговельного відділу...*

В офіційному запрошенні на роботу обов'язково пишуть прізвище адресата:

*Шановний містере Хантер,
Минулого тижня за ланчем я згадав про роботу в нашому філіалі в Лондоні. Тепер я вповноважений запропонувати її Вам.*

Заява про прийом на роботу передбачає прізвище роботодавця поряд зі скороченою формою звертання, наприклад *Dear Ms. Boswell (Шановна пані Бозвелл)*:

*Шановна пані Бозвелл,
Я б хотів подати заяву про прийом на роботу на посаду програміста...*

Лист-заява на вакантну посаду не передбачає прізвища адресата. Подається тільки шанобливе звертання:

Шановний пане! Ваше оголошення про вакансію для програмістів, розміщене в сьогоднішньому номері газети «Бостон Глоб», мене дуже зацікавило.

В американському варіанті міжнародної ділової комунікації вживають скорочення *Dr (Doctor)*, яке ставиться при звертанні до докторів медичних та ін. наук), *Prof (Professor)* – тільки до певних університетських викладачів високого рівня. Однак це не стосується дружин докторів і професорів.

Так, у прикладі написання запрошення на прийом з приводу влаштування на роботу ми маємо скорочення *Dr*, яке вживається у

звертанні до жінки разом з її прізвищем: *Dear Dr Phillips* на позначення того, що вона має статус доктора наук:

Шановна докторко Філіпс,

ми маємо честь запросити Вас на прийом 28 вересня 2019 року, який улаштувують на честь проф. Мерілін Гомес, що прийшла працювати на факультет машинобудівництва.

Як зазначає І. Вольф, у німецькомовних країнах прийнято приєднувати до імені звання та посаду (академічний титул), наприклад *пане (гер) докторе Шольц*. В офіційній обстановці можна пропустити прізвище: *пане начальнику поліції [Хаусманн]*, однак це є небажаним. З двох варіантів *гер (фрау) лікарю (лікарко) Меллер* і *гер (фрау) лікарю (лікарко)*, як правило, обирають перший. В Австрії та Німеччині жінок можуть називати за званням чоловіка, наприклад: *фрау професорко*. Прийнятними також є сполучення *фрау економістко*, *фрау інженерко*. Погляди на звертання *фрау міністерко* розійшлися. Як варіант такого звернення застосовують *федеральна міністерко з питань... фрау Ріто*, що враховує індивідуальні побажання особи.

Отже, шанобливі форми звернення є дуже важливим компонентом текстів заяв, листів, запрошень у кадровій діяльності різних країн світу. Відсутність звертання в кореспонденції взагалі та щодо влаштування на роботу зокрема розцінюється як порушення правил міжнародної ділової комунікації, як зневага до адресата. Водночас правильне вживання таких мовних кліше стилістично вносять міжнародне ділове спілкування, сприяють як внутрішній, так і зовнішній кадровій політиці підприємства (установи, фірми).

ЕВОЛЮЦІЯ ПРОФЕСІЇ СЕКРЕТАРЯ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Коновченко О. В., канд. філол. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Відповідно до освітньо-професійної програми, випускники спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» можуть працювати секретарями адміністративних органів, помічниками керівника/керівників підприємств, установ та організацій, референтами. Для цього їм потрібно оволодіти знаннями та навичками з організації референтської та офісної діяльності. Неабияке значення для одержання такого програмного результату навчання має ознайомлення з історією становлення і розвитку секретарської професії в Європі та США.

Слово «секретар» походить від латинського терміна *secretarius* «довірена особа» (спільнокореневе слово *secret* «таємниця»).

Інститут секретарства існував уже в Давньому Римі. Спочатку секретарями називали довірених помічників владних і впливових осіб

(монархів, аристократів, військових лідерів, римських пап та ін.), які під диктовку писали офіційні і приватні листи й були радниками у вирішенні питань, що мали делікатний або «секретний» характер.

Починаючи з XV ст., унаслідок розширення торгівлі та становлення купецького класу потреба у секретарях зростає. Крім стенографування, обов'язками секретарів стає листування з приватних та ділових питань, ведення бухгалтерських книг і записів. Секретарями також почали називати очільників найвищих державних органів влади. Наприклад, 1789 р. у США було створено відомство зовнішньої політики – Державний департамент (United States Department of State), яке очолює державний секретар США (United States Secretary of State).

На середину XIX ст. слово «секретар» мало два значення: «1. Особа, яка працює в державному органі, або в компанії, або на приватну особу, складає накази, листи, повідомлення, офіційні або приватні документи, записи тощо. Відповідно, законодавчі органи мають секретарів, які займаються реєстрацією всіх їхніх законів та постанов. У послів є секретарі. 2. Посадова особа, яка керує справами певного департаменту уряду; як державний секретар» (словник Merriam-Webster).

Перші курси з підготовки професійних секретарів з'явилися в Харкові 1868 р., у США – 1879 р., в Англії і Франції – у 1900–1907 рр.

Із моменту появи професія секретаря традиційно була чоловічою. Починаючи з 1880-х рр., на цю роботу компанії почали наймати жінок. Цьому сприяла промислова революція, що багаторазово збільшила кількість документів, і, зокрема, винахід друкарської машинки. Вважали, що жінки з їхніми ніжними, привітними обличчями, внутрішніми організаційними навичками й спритними пальцями краще, ніж чоловіки, підходять для роботи секретаря. До того ж, компанії зрозуміли, що можуть платити жінкам нижчу заробітну плату, ніж чоловікам. До 1930-х рр. жінки склали приблизно 95% усіх секретарів. Секретарями ставали стенографістки з так званих стенопулів (stenographer pool або steno pool), деякі були випускниками секретарських шкіл або бізнес-коледжів. Через брак власних кадрів компанії часто наймали секретарів з-за кордону, наприклад, у США модно було наймати приїжджих молодих британських жінок.

1942 р. у США було створено Національну асоціацію секретарів (National Secretaries Association), яка розробила перший стандартизований тест для офісних працівників «Сертифікована експертиза професійних секретарів» (Certified Professional Secretaries Examination – CPS). Цей тест уперше було введено 1951 р.

Для визнання важкої праці офісних працівників у червні 1952 р. Національна асоціація секретарів США за підтримки американського

бізнесмена Гаррі Клемфусса заснувала свято Національний день секретаря (National Secretaries Day), яке з 1955 р. і до сьогодні святкують у середу останнього повного тижня квітня.

На середину ХХ ст. професія секретаря стала найпопулярнішою серед жінок, однак жінки працювали за нижчу заробітну плату, ніж їхні колеги-чоловіки, до того ж вони не мали можливості просуватися по службі. Завдяки феміністському руху назва професії «секретар» на початку 1970-х рр. втратила популярність. Щоб уникнути розуміння назви «секретар» як професії жінок або некваліфікованих працівників, компанії почали перейменовувати цю посаду в «адміністративного помічника» (administrative assistant) або «офісного фахівця» (office professional). 1998 р. Національна асоціація секретарів США змінила свою назву на Міжнародну асоціацію адміністративних фахівців (International Association of Administrative Professionals – IAAP). Того ж року День секретаря було перейменовано на День адміністративного професіонала (Administrative Professionals Day). Попри це слово «секретар» повернулося в ужиток в 2011 р. Міжнародна асоціація адміністративних фахівців пояснює це популярністю телесеріалу «Божевільні» (Mad Men, 2007–2015) і ностальгією за 1960-ми рр.

Сьогодні секретарі не лише складають кореспонденцію, а й планують зустрічі, організовують дані за допомогою програмного забезпечення для управління електронними таблицями та базами даних, взаємодіють із клієнтами, постачальниками та широкою громадськістю, контролюють офісних та інших працівників, здійснюють закупівлю та навіть навчають інших працівників. Для цього вони використовують комп'ютери, Інтернет та інші передові офісні технології для виконання життєво важливих функцій управління інформацією в сучасному офісі.

Закордонний ринок праці, зокрема США, пропонує такі професії працівників офісу: клерк, ресепсїоніст, особистий помічник, секретар/адміністративний помічник.

Клерки (clerks) виконують різноманітні канцелярські функції, зокрема відповідають на телефонні дзвінки, набирають документи, реєструють матеріали, відстежують інформацію про продукт.

Ресепсїоністи (receptionists) приймають відвідувачів, відповідають на телефонні дзвінки, надають інформацію про компанію.

Особисті помічники (personal assistant) працюють безпосередньо на керівника чи виконавчого директора компанії, звільняючи його від виконання організаційних та адміністративних завдань.

Секретарі/адміністративні помічники (Secretaries/Administrative Assistants) виконують різноманітні канцелярські та адміністративні функції, необхідні для ефективного управління компанією. Їхні конкретні посадові обов'язки варіюються залежно від досвіду, посади і

галузі, де працює секретар/адміністративний помічник. Розрізняють такі типи секретарів/адміністративних помічників:

1) *секретарі/адміністративні помічники* (Secretaries/Administrative Assistants) – базовий шабель і найбільша категорія секретарів/адміністративних помічників, що виконують стандартні канцелярські та адміністративні функції майже в усіх секторах економіки, включаючи школи, уряд і приватні корпорації. Вони складають кореспонденцію; відповідають на телефонні дзвінки; планують зустрічі, приймають відвідувачів; збирають і уводять інформацію в бази даних; контролюють офісне обладнання й організують його ремонт;

2) *виконавчі секретарі/виконавчі адміністративні помічники* (Executive Secretaries/Executive Administrative Assistants) – вищий шабель секретарів/адміністративних помічників, які забезпечують адміністративну підтримку офісу і вищих керівників організації. Вони мають більш складні обов'язки, зокрема обробляють інформаційні запити, проводять дослідження, готують рахунки, статистичні й фінансові звіти та інші документи, використовуючи текстовий редактор, електронні таблиці, бази даних або презентаційне програмне забезпечення; готують кореспонденцію, відповідають за діловодство; складають розклад керівника; організують поїздки керівника; планують зустрічі; приймають відвідувачів; відповідають на телефонні дзвінки і приймають повідомлення, організують конференц-зв'язок; координують офісні потреби (фінанси, кадрові питання, господарське забезпечення); можуть навчати й контролювати офісних працівників нижчого рівня;

3) *юридичні секретарі* (Legal Secretaries) – спеціалізовані секретарі, робота яких вимагає знання юридичної термінології, процедур і документів. Вони готують і коригують юридичні документи (позови, до суду, скарги, апеляції, клопотання або попередні угоди) під наглядом адвоката або помічника юриста; переглядають юридичні журнали й допомагають з юридичними дослідженнями, наприклад, перевіряючи цитати в юридичних зведеннях; працюють з поштою, факсом або організують доставку юридичної кореспонденції клієнтам, свідкам і судовим чиновникам; приймають і здійснюють телефонні дзвінки; складають розклад і призначають зустрічі; організують і ведуть юридичні бібліотеки, документи та матеріали справ;

4) *медичні секретарі* (Medical Secretaries) – спеціалізовані секретарі, для роботи яких потрібні спеціальні знання медичної термінології і кодів, лікарняних, клінічних та лабораторних процедур. Вони складають і оформлюють медичні карти, звіти та кореспонденцію, ведуть прості історії хвороб пацієнтів; планують і підтверджують

діагнози пацієнта, операції або медичні консультації, організують госпіталізацію пацієнтів; виставляють рахунки пацієнтам, обробляють страхові платежі; відповідають на телефонні дзвінки й телефонують відповідним співробітникам; приймають відвідувачів, з'ясовують мету візиту й скеровують їх до відповідного персоналу; використовують офісне обладнання (голосова пошта) і текстові редактори, електронні таблиці або інші програмні додатки для підготовки звітів, рахунків-фактур, фінансових звітів, листів, історій хвороби або медичних карт.

Для того щоб стати секретарем/адміністративним помічником, достатньо диплома старшої школи і курсів з оброблення тексту та офісних процедур при професійних школах і коледжах, а також стажування на робочому місці протягом кількох тижнів. Юридичні і медичні секретарі мають додатково пройти курси з галузевої термінології та практики, їхнє стажування на робочому місці триває кілька місяців. Виконавчим секретарям/виконавчим адміністративним помічникам потрібні курси коледжу і ступінь бакалавра, а також кілька років відповідного досвіду роботи на посаді секретаря або клерка.

Середня заробітна плата секретаря/адміністративного помічника і медичного секретаря становить приблизно 36 тис. доларів США за рік; середня заробітна плата виконавчого секретаря/адміністративного помічника – приблизно 60 тис. доларів США за рік; середня заробітна плата юридичного секретаря – приблизно 47 тис. доларів США за рік.

У сучасних умовах багато закордонних компаній прагнуть знижувати витрати, оптимізуючи бізнес-процеси та передаючи непрофільні функції на аутсорсинг. Відповідно вони часто використовують такий сервіс, як «**Віртуальний секретар**» (Virtual assistants), що дає можливість заощаджувати кошти на наймі співробітника, технічному обладнанні тощо. Віртуальні секретарі – це секретарі, що працюють з домашнього офісу, використовуючи Інтернет, електронну пошту і факс для зв'язку з клієнтами. Їхніми обов'язками є відповідати на всі дзвінки, переключати дзвінки всередині компанії; приймати вхідну кореспонденцію, зокрема електронною поштою, факсом, у чаті та на сайті; створювати клієнтську базу за вхідною кореспонденцією; обробляти звернення клієнтів. Перевагами такого сервісу є те, що він працює цілодобово, приймає вхідні дзвінки та електронну кореспонденцію від клієнтів в різних часових режимах і різної геолокації.

Отже, професія секретаря еволюціонувала з довіреної особи і друкарки для керівника в адміністративного професіонала – «особу, яка володіє офісними навичками, демонструє здатність брати на себе відповідальність без прямого нагляду, проявляє ініціативу, а також приймає рішення в межах покладених повноважень». Знання цього

допоможе фахівцям з інформаційної справи зробити свідомий вибір майбутньої професії.

*НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ:
СУЧАСНИЙ СТАН*

Телюпа О. В., стар. викл.

*Національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

Документаційне забезпечення є важливою складовою управління будь якими установами, підприємствами та організаціями. Раціоналізація документаційного забезпечення становить важливий засіб оптимізації процесу управління, оскільки якість управлінської діяльності залежить не тільки від ефективних управлінських рішень, але й від правильно організованого документаційного забезпечення. В сучасних умовах велике значення надається впровадженню інформаційних технологій, в тому числі електронного документообігу. Зокрема, однією із найважливіших складових реформи державного управління в Україні є впровадження електронного урядування. Воно сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. Електронне урядування – це модель управління, у якій всю сукупність внутрішніх і зовнішніх зв'язків та процесів підтримують і забезпечують відповідні інформаційно-комп'ютерні технології. Однією із складових е-урядування є наявність в державних структурах електронного документообігу.

В основу управлінської діяльності будь-якої установи, підприємства, організації покладено процеси отримання інформації, її обробки, прийняття рішень, доведення їх до відома виконавців. Основним носієм інформації в установі є документ. Можливість використання інформації, яка міститься в документах, з метою управління, надають діловодні процеси, що забезпечують документування управлінської інформації та організацію роботи зі службовими документами. Окрім діловодства, для позначення цих процесів в сучасних умовах використовується термін «документаційне забезпечення управління». Під документаційним забезпеченням управління сьогодні розуміють діяльність спеціальних працівників або підрозділів по створенню документаційно-інформаційної бази на різних носіях для використання управлінським апаратом у процесі реалізації його функцій.

Документаційне забезпечення діяльності установ, підприємств, організацій регламентується нормативно-методичними актами з діловодства, що мають міжвідомчий характер. Це насамперед Типова інструкція з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади та Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 55. Дія цих інструкцій поширюється на центральні органи виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади, підприємства, установи, організації, що належать до сфери управління центральних або місцевих органів виконавчої влади.

Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну вводить принципово нове положення: нею визначається, що основною формою провадження діловодства в установах є електронна. Документування управлінської інформації в установах здійснюється в електронній формі із застосуванням кваліфікованого електронного підпису, кваліфікованої електронної печатки та кваліфікованої електронної позначки часу, крім випадків наявності обґрунтованих підстав для документування управлінської інформації у паперовій формі. Інструкція визначає порядок проходження електронного документа з моменту його створення або одержання і до моменту відправлення або передавання до архівного підрозділу установи.

Типова інструкція з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади встановлює загальні засади документування управлінської інформації та ведення діловодства у паперовій формі. Це стосується документів, які містять інформацію з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, електронних документів, що не можуть бути застосовані як оригінал згідно з вимогами закону тощо. В інструкції зазначено, що під час підготовки організаційно-розпорядчих документів у паперовій формі працівники установ оформляють їх з урахуванням вимог державного стандарту «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів» (ДСТУ 4163:2003), який встановлює склад реквізитів документів.

Отже, особливістю документаційного забезпечення управління на сучасному етапі є широке використання інформаційних технологій, що знаходить відображення і в його нормативно-методичному забезпеченні.

*ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ СЕД У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**Єндовицька І. М., студентка**науковий керівник – ст. викл. Кучер О. М.**Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

На сьогодні системи електронного документообігу (СЕД) активно впроваджуються у заклади вищої освіти (ЗВО). Вони мають низку переваг порівняно з паперовими документами, наприклад, наявність електронного архіву, що полегшує пошук потрібного документа.

Існує велика кількість видів СЕД, але не всі вони відповідають потребам закладів вищої освіти, тому що специфіка діяльності ЗВО породжує велику кількість типів та видів документів, які не використовуються в діяльності інших організацій (наприклад, науково-технічні звіти, наукові статті, звіти про наукові досягнення, патенти та ін.).

Для ЗВО потрібні системи, що мають гнучку та відкриту архітектуру, дозволяють створювати власні типи та категорії документів і маршрути їхнього руху. Системи електронного документообігу ЗВО можуть бути системоутворювальними складовими лише за умови, що вони будуватимуться на інформаційних платформах.

Серед загальних проблем упровадження СЕД до закладу вищої освіти можна виділити три основні, а саме: людський фактор, керівництво та фінанси.

До людського фактору відноситься консерватизм фахівців. Особливістю системи електронного документообігу є те, що система повинна бути впроваджена на всіх робочих місцях працівників, пов'язаних зі створенням, обробкою, редагуванням інформації та її зберіганням. В іншому разі ефективність від використання СЕД буде мінімальною. Ця особливість і викликає найбільший супротив. У кожному ЗВО знайдуться співробітники, що не сприймають зміни в робочому процесі.

Вирішувати цю проблему треба швидко. У першу чергу, це робота з людьми, необхідний персональний підхід до кожного з урахуванням віку, професійних та людських особливостей. Для легкої інтеграції працівників у СЕД необхідно впроваджувати її поступово, а також виділити фахівця, який допомагав би працівникам у разі виникнення питань. За можливості, варто направити співробітників на відповідні курси.

Фактор керівництва є найважливішим, страх брати відповідальність за впровадження нового та небажання самотійної роботи з комп'ютером, перероблення та редагування документів можуть стати на перешкоді швидкому впровадженню системи. У такому

разі, треба або самостійно переконати керівника, або замінити його на більш прогресивного.

Фінансова підтримка має ключову роль, адже система електронного документообігу тягне за собою ряд витрат – проведення мережі Інтернет до ЗВО, забезпечення кожного працівника персональним комп'ютером, установлення й обслуговування серверу, вирішення технічних задач, невід'ємних від впровадження СЕД, забезпечення навчання працівників з новою системою документообігу.

Незважаючи на велику кількість розробок та впроваджень у СЕД, відомства та установи, у тому числі й ЗВО, з погляду на єдиний інформаційний простір, усе-таки залишаються ізольованими один від одного, а ефективність роботи окремо взятої установи губиться в загальній системі міжвідомчого документообігу, де процеси контролю та збору аналітичних даних, оброблення зовнішніх документів ускладнені.

Все ж таки СЕД поступово знаходить широке використання у ЗВО України саме тому, що вона підвищує якість роботи з документами, забезпечує процеси створення, управління доступом і поширення електронних документів у комп'ютерних мережах, а також забезпечує контроль за потоками документів у ЗВО.

На сьогоднішній день компанії-розробники програмного забезпечення пропонують досить широкий вибір різноманітних СЕД, розрахованих на різні установи та організації.

КАТАЛОГІЗАЦІЯ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК

Криворотова О. В., студентка,

науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Медведь О. В.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

За визначенням, поданим у ДСТУ 5034:2008 «Інформація і документація. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять», бібліотечний каталог – перелік каталогових записів документів бібліотечного фонду, упорядкованих відповідно до певних правил і складених за певним порядком, що розкриває зміст бібліотечних фондів.

На думку Н. В. Орешіної, традиційні бібліотечні карткові каталоги були й залишаються надійним достовірним джерелом структурованої бібліографічної інформації та посідають належне місце в інформаційно-пошуковому апараті будь-якої бібліотечної установи. Вони є яскравим прикладом організованого знання, носієм достовірної впорядкованої бібліографічної інформації, не втрачають свого наукового значення й сьогодні, в умовах становлення сучасного інформаційного

суспільства, коли традиційні бібліотечні процеси дедалі більше автоматизують, створюючи інноваційні бібліотечно-пошукові системи. Тим не менш загально визнаною практикою бібліотечних установ у сучасних умовах є автоматизація, комп'ютеризація бібліотечних процесів, яка, як правило, розпочинається саме з формування електронного каталогу зусиллями співробітників кожної конкретної бібліотеки.

Своєю чергою, у науковій і довідковій літературі вказують, що каталогізація – сукупність методів і процесів, які є частиною бібліотечного оброблення творів друку – опису, класифікації та предметизації, а також процесів і операцій, що входять в організацію бібліотечних каталогів. Цим терміном прийнято позначати й наукову дисципліну, складову частину бібліотекознавства, яка вивчає історію, теорію, методику й практику організації бібліотечних каталогів.

Питання каталогізації – одне з найскладніших і найважливіших у бібліотечній науці та практиці, оскільки ні обмін інформацією між бібліотеками, ні пошук у власних базах даних, ні якісне й ефективне функціонування бібліотеки в цілому неможливі без добре організованих як традиційних карткових, так і електронних каталогів.

Отже, створення й удосконалення традиційних і електронних каталогів, розв'язання питань каталогізації є першочерговим завданням діяльності сучасних бібліотек.

ФОТОДОКУМЕНТИ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК СКЛADOVA СУЧАСНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Д.С. Губрієнко, студентка

Науковий керівник – асистент О.С. Кушнарєнко

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Фотографія (від грец. фотос – світло, графо – малюю, пишу, тобто малювання світлом, світлопис) – це сукупність методів отримання стабільних у часі зображень предметів на світлочутливих шарах, шляхом закріплення в них фотохімічних змін, що виникають під дією світлового випромінювання, що випускається або відбивається об'єктом.

Фотографія в поєднанні з кінематографією й деякими іншими спеціальними методами дослідження знаходить найширше застосування в науці, техніці, промисловості, медицині та астрономії. Такі фотодокументи мають назву «фотодокументи спеціального призначення». На даний час існує багато видів фотодокументів спеціального призначення.

Мікрофотографія. Цей вид фотографії дозволяє відобразити в збільшеному в сотні й тисячі разів вигляді найдрібніші об'єкти та частки

речовини. Завдяки мікрофотографії були виявлені й стали зрозумілими численні процеси та явища.

Рентгенографія. Цей вид фотографії використовується в медицині й дозволяє отримати знімок внутрішніх органів, прихованих від безпосереднього спостереження.

Астрофотографія. Ця назва має сучасний метод вивчення астрономічних об'єктів, що полягає в їх фотографуванні. Початок цього виду фотографії було покладено в нашій країні. Завдяки космічній фотографії отримані знімки та складено атлас зворотної, невидимої із Землі, сторони Місяця.

Аерофотографія. Вид фотографічної зйомки місцевості з повітря (літака, вертольота, штучного супутника і т.п.). За отриманими аерофотознімками створюють топографічні карти, карти для навігаційних систем, проводять геологічні дослідження, землевпорядні, лісовпорядні та археологічні роботи, ведуть проектування населених пунктів, доріг, ліній електромереж тощо.

Таким чином, зараз важко назвати галузь науки й техніки, де б не застосовувалася фотографія. Усе своє існування фотографія сприяла технічному прогресу, бо саме завдяки фотографії були зроблено багато наукових відкриттів.

ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ БОРІВСЬКОЇ РДА

Тимофєєва А. В., студентка,

науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Н. І. Парафійник

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Управління здійснює керівництво у сфері соціального забезпечення населення та соціального захисту пенсіонерів, інвалідів, одиноких непрацездатних громадян, дітей-сиріт, одиноких матерів, багатодітних, а також малозабезпечених сімей з дітьми, інших соціально незахищених громадян, які потребують допомоги і соціальної підтримки з боку держави, відповідно на території Борівського району.

Основним завданням управління є забезпечення реалізації державної соціальної політики на території Борівського району у сфері соціального захисту населення, що включає: реалізацію державної політики у сфері захисту соціально незахищених громадян на території Борівського району; правильне і своєчасне призначення та виплата встановлених законодавством державних пенсій і допомоги; надання адресної соціальної допомоги і підтримки малозабезпеченим громадянам і сім'ям з дітьми, призначення та виплата цільової грошової допомоги на прожиття, здійснення компенсаційних заходів соціального

захисту населення; здійснення разом з відповідними місцевими органами державної виконавчої влади і органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями комплексних програм поліпшення обслуговування інвалідів, одиноких непрацевдатних громадян, а також престарілих та всебічний розвиток надомних форм їх обслуговування, здійснення контролю за наданням послуг із соціального захисту; забезпечення працевлаштування інвалідів, сприяння здобуттю ними освіти і кваліфікації на рівні, що відповідає їхнім здібностям і можливостям.

Усі документи в апараті управління соціального захисту населення за функціональним призначенням можна розподілити на такі групи:

- організаційні (положення, статuti, інструкції, правила);
- розпорядчі (постанови, рішення, розпорядження, накази з загальних питань, вказівки);
- довідково-інформаційні (довідки, протоколи, огляди, акти, доповідні та пояснювальні записки, доповіді, звіти, плани роботи, договори, телеграми, телефонограми);
- із кадрових питань (заяви, накази, особові листки, трудові книжки, особові картки, характеристики, автобіографії та ін.);
- особисті офіційні документи (пропозиції, заяви, скарги громадян, розписки, особисті доручення та ін.).

У діяльності управління соціального захисту населення важливу роль відіграє організаційно-розпорядча документація. Ця система призначена для оформлення процесів організації управління, правового закріплення розпорядчо-виконавчих дій як в організаціях, так і структурних підрозділах на основі єдиначальності або колегіальності. Управління соціального захисту населення у своїй діяльності поряд з актами органів державної влади керуються положенням про управління соціального захисту, правилами, інструкціями та наказом.

У положенні зазначено, що управління соціального захисту є некомерційною та неприбутковою організацією, та є підзвітним і підконтрольним міському голові, міській раді, виконавчому комітету міської ради.

Інструкція є організаційним документом довготривалої дії, яку створюють органи управління соціального захисту для встановлення певних правил. Даний документ – це нормативний акт, що регламентує різні питання. Вирізняють посадові інструкції, з техніки безпеки, експлуатації різного устаткування та інші, а саме: посадова інструкція головного спеціаліста відділу бухгалтерського обліку та господарського забезпечення; посадова інструкція головного спеціаліста з охорони праці відділу з питань праці та соціально-трудова відносин; посадова інструкція головного спеціаліста організаційно-кадрової роботи

управління праці та соціального захисту населення районної державної адміністрації; посадова інструкція головного спеціаліста відділу з питань праці та соціально-трудових відносин.

Правила внутрішнього службового розпорядку в управлінні соціального захисту населення районної державної адміністрації – це службові документи організаційного характеру, в яких викладаються настанови або вимоги, що регламентують певний порядок будь-яких дій, поведінки.

Управління соціального захисту населення має певний перелік наказів які видаються начальником управління, а саме: про затвердження порядку спільних дій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій та пожеж в організаціях, установах і закладах з цілодобовим перебуванням людей; про створення комісії для обстеження матеріально-побутових умов членів сімей загиблих військовослужбовців; про надання премій працівникам управління праці та соціального захисту населення; про встановлення надбавки працівникам управління праці та соціального захисту населення; про експертну комісію управління праці та соціального захисту населення; про надання премій працівникам управління праці та соціального захисту населення; про проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців управління праці та соціального захисту населення.

Отже, успішна робота управління соціального захисту значною мірою залежить від її документального забезпечення. Організація й здійснення управлінської діяльності організацій пов'язані з виконанням основних функцій управління соціального захисту.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-РОЗПОРЯДЧА ДОКУМЕНТАЦІЯ ВІДДІЛУ КАДРІВ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І.В. Мацюпа, студентка

канд. філол. н. Т.В. Фунікова

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
"Харківський авіаційний інститут"*

Незалежно від характеру і змісту діяльності установи, її організаційно-правової форми, компетенції, структури та інших факторів, органи управління установи наділяються правом видання організаційно-розпорядчих документів.

Сучасний фахівець документознавчої галузі Макух Я.Д. , який присвятив працю «Кадрове діловодство» дослідженню класифікації кадрової документації, відзначав, що всі документи, які належать до організаційно-розпорядчої системи документації, можна поділити на такі групи: організаційні (положення, статuti, інструкції, правила);

розпорядчі (постанови, рішення, розпорядження, накази з загальних питань, вказівки); довідково-інформаційні (довідки, протоколи, огляди, акти, доповідні та пояснювальні записки, доповіді, звіти, плани роботи, договори, телеграми, телефонограми); з кадрових питань (заяви, накази, особові листки, трудові книжки, особові картки, характеристики, автобіографії та ін.); особисті офіційні документи (пропозиції, заяви, скарги громадян, розписки, особисті доручення та ін.).

Організаційно-розпорядчі документи в сучасних закладах вищої освіти відповідають уніфікованим формам документів, встановленим державними стандартами на документацію та іншими нормативно-правовими актами, які містять вимоги до побудови форм і правила створення організаційно-розпорядчої документації.

В основі функціонування будь-якого підприємства, організації чи установи, зокрема навчального закладу, лежить злагоджена та організована належним чином робота кадрового складу відповідної організації. Саме відділ кадрів є сполучним органом будь-якого підприємства, який забезпечує ефективну діяльність установи та робить його злагодженим механізмом.

Складання організаційно-розпорядчих документів у відділі кадрів є дуже відповідальним завданням, виконання якого потребує здійснення певної процедури. Організаційно-розпорядчі документи розробляє керівник відділу по роботі з персоналом із залученням кваліфікованих фахівців, добре обізнаних із роботою вищого навчального закладу. Текст більшості таких документів складається з розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів, які нумеруються арабськими цифрами. У процесі підготовки проекти організаційно-розпорядчих документів в обов'язковому порядку проходять процедуру погодження (візування) з відповідними підрозділами та особами, юридичною службою (юристом), заступниками керівника закладу або одним із заступників, що контролює відповідний напрямок діяльності установи.

Сьогодні існує можливість автоматизації, яка дає змогу раціоналізувати роботу відділу кадрів та значно спростити всі процедури, пов'язані з організаційно-розпорядчою діяльністю, позбавляючи кадрових працівників виконання рутинних операцій, звільняючи тим самим час для роботи безпосередньо з персоналом установи.

Отже, інформація, яка міститься в документах організаційно-розпорядчого характеру, сприяє поліпшенню організації діяльності як в кадровій службі, так і в сучасному закладі вищої освіти в цілому. Так, організаційно-розпорядчі документи удосконалюють зміст, способи та засоби здійснення основної діяльності установи, дозволяють здійснювати оперативне керівництво, забезпечуючи реалізацію

поставлених завдань й отримання максимального ефекту від діяльності відділу кадрів сучасного закладу вищої освіти.

*РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАКЛАДІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ I-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ*

А. Т. Шевченко, студентка

*Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Н. І. Парафійник
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Важливою складовою в системі охорони здоров'я України є саме медична освіта, яка забезпечується мережею медичних, фармацевтичних і стоматологічних коледжів, інститутів, академій та університетів, де здійснюється середньо-спеціальна та вища фахова підготовка, перекваліфікація та вдосконалення майстерності, а також післядипломна освіта медичних кадрів різного рівня.

Для надання якісного рівня освіти та підвищення підготовки спеціалістів до світових і загальноєвропейських стандартів з метою посилення конкурентоспроможності вітчизняної вищої медичної освіти, оптимізації умов для міжнародної мобільності студентів-медиків і розширення можливостей українських медичних фахівців на вітчизняному та міжнародному ринках праці має бути розроблена та підготовлена точна система документаційного забезпечення діяльності закладів освіти.

Ключовою структурною одиницею в системі документації є навчальні документи, адже саме вони несуть важливе значення для покращення роботи, перепідготовки та підвищення кваліфікації на короткострокових курсах, навчально-практичних семінарах тощо. Цими питаннями, як правило, займається навчальний відділ та працівники виробничого навчання. Саме в цьому підрозділі установи може вестися чи розроблятися своя навчальна система документації (навчально-організаційна, навчально-дослідна та навчально-конструкторська).

Зміст освіти відображається в навчальних, робочих планах, програмах, підручниках, матеріалах для самостійної роботи, наочних посібниках, програмах навчальних дисциплін. Навчальний план-документ, затверджений Міністерством освіти і науки України, який визначає склад навчальних предметів, розподіл їх за роками навчання із визначенням кількості годин, які відводяться на вивчення кожного предмета на тиждень, а також встановлює структуру навчального року. Включення певної дисципліни в навчальний план визначається її функціями у змісті освіти і суспільним замовленням.

На кожний предмет розробляють програму навчальної дисципліни – нормативні документи, що визначають роль і місце навчального

предмета в системі підготовки фахівців, цілі його вивчення, перелік тем навчального матеріалу, форми організації навчання. Програми навчальної дисципліни забезпечують професійну підготовку фахівців. Їх розробляють у взаємозв'язку та з метою забезпечити цілісне оволодіння навчальним матеріалом, необхідним для успішного виконання професійної діяльності, запобігти можливому дублюванню, урахувати міжпредметні зв'язки, визначаючи послідовність вивчення навчальних предметів.

Забезпечення навчальною документацією освітніх закладів медичної освіти I-II рівнів акредитації здійснює навчальний відділ. Навчальний відділ є підрозділом, який проводить планування, організацію та управління навчальною і навчально-методичною діяльністю, здійснює контроль за якістю та ефективністю навчального процесу, облік та звітність з питань навчально – методичної роботи. Навчальний відділ виконує ряд важливих функцій, а також завдань, такі як: планування та організація навчального процесу; контроль ефективності та якості організації навчального процесу; впровадження в діяльність навчальних підрозділів університету нових підходів щодо організації навчально-виховного процесу; запровадження сучасних вимог до документації, що супроводжує навчальний процес; підготовка семестрових та щорічних статистичних звітів, складання семестрових, річних та оперативних довідок, пов'язаних з навчальною та навчально-методичною роботою.

Отже, для професійної підготовки спеціалістів, підвищення кваліфікації, ознайомленням з новітніми технологіями, комп'ютерною технікою, сучасними машинами і механізмами у галузі медицини та забезпечення популяризації досягнень науки, техніки, виробництва, велике значення мають навчальні документи, а саме створення якісної системи наукової документації.

ПРО ВАЖЛИВІСТЬ ВЕДЕННЯ КАДРОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УСТАНОВ

М. Б. Швець, студентка

Науковий керівник – ст. викл. каф. 801 О. М. Богдан

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Документаційне забезпечення кадрової роботи – важлива складова діяльності будь-якої установи, підприємства, організації. Ведення діловодства й організація документообігу відіграють важливу роль в ефективності діяльності підприємства, установи чи організації з питань кадрової політики. Успіх суб'єкта господарювання багато в чому залежить не тільки від працівників, а й від документаційного фактору,

тому нині надзвичайно важливим є удосконалення системи кадрового діловодства. Документаційна діяльність кадрових служб охоплює всі операції з ведення, використання та зберігання документів обліку та руху персоналу. Зафіксована в документах інформація становить основу діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

Кадровий облік і управління персоналом є найважливішими аспектами в діяльності будь-якої компанії. Крім ведення особистих справ співробітників і збору відповідних даних, вони здійснюють також різнобічну аналітичну обробку всієї накопиченої інформації з метою виявлення загальних тенденцій і більш обґрунтованого прийняття управлінських рішень. Саме тому грамотне управління й оцінка персоналу, ретельний аналіз ефективності його діяльності, розробка гнучких схем мотивації і ротації кадрів, моніторинг стану ринку праці є тими аспектами, які вимагають найпильнішої уваги керівництва компаній.

Комплекс документів за функціями управління кадрами включає такі основні групи документів:

- особисті та особові документи працівників;
- організаційно-розпорядча документація; первинна облікова кадрова документація.

До групи особистих документів працівників відносять паспорт, трудову книжку, військовий квиток, диплом, свідоцтво, атестат та інші документи, які являють собою юридичне підтвердження відомостей, котрі працівники повідомляють про себе. До них можна також віднести посвідчення особи, документи про сімейний стан, стаж роботи, спеціальність тощо.

Особистими також є документи, що видаються установами своїм працівникам для цільового відрекомендування: перепустка, посвідчення про відрядження, довідки, що підтверджують місце роботи, посаду, заробітну плату. За юридичним призначенням до особових документів можна віднести заяви працівників про прийняття на роботу, звільнення чи переведення, автобіографію а також документи особової справи, що характеризують ділові та моральні якості працівника - атестаційний лист, подання про призначення на посаду тощо.

Типова технологічна схема обробки кадрової документації складається з таких стадій: документування трудових правовідносин, ведення особових справ та трудових книжок, ведення довідково-облікової та звітної роботи з кадрів.

Організаційно-розпорядча документація закріплює трудові правовідносини громадян з установами, підприємствами. Умовно її можна поділити на ті ж самі різновиди, що застосовуються у загальному діловодстві: організаційні (положення, інструкції, правила, статuti);

розпорядчі (накази, постанови, рішення, вказівки, розпорядження, ухвали); довідково-інформаційні (довідні та пояснювальні записки, листи, переліки, акти, протоколи, довідки, звіти тощо).

Найхарактернішою рисою кадрової документації є те, що вона завжди відображає діяльність конкретних осіб, тобто і іменною документацією. Не випадково документація з особового складу лежить в основі фондів особистого походження. Зазначене дає змогу зробити висновок, що ведення кадрової документації, її облік, використання та зберігання повинні здійснюватися зразково, бо її важливість для функціонування установи й діяльності кожного окремого працівника важко переоцінити.

ФЕНОМЕН ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ В СУЧАСНОМУ ДОКУМЕНТОЗНАВЧОМУ ЗНАННІ

Мамеко А. Р. студентка,

науковий керівник – канд. філос. н., професор ХАІ Прилуцька А. Є.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

У сучасних соціально-економічних умовах інформатизації суспільства особливе значення набуває впровадження новітніх інформаційних технологій у всі галузі людського буття, тому дослідження феномену інформаційного продукту, який в інформаційному суспільстві є важливим компонентом інформаційної культури, є дійсно актуальним.

Вагомий внесок у дослідження основних видів інформаційної продукції належить сучасним українським дослідникам Н. М. Кушнарєнко та В. К. Удаловій, які докладно визначають види інформаційної продукції та методи наукової обробки документів. Вони зазначають, що інформаційний продукт – це дані, призначені для задоволення інформаційних потреб користувача, у тому числі – програмний продукт. Інформаційний документ як вид інформаційного продукту – це один із найпоширеніших засобів доведення інформації до споживача. Саме інформаційні документи є результатом наукової обробки документів, що здійснюється з метою ознайомлення вчених та наукових фахівців з новітніми досягненнями для орієнтування споживачів у документних потоках, масивах, ресурсах та фондах, що функціонують у суспільстві.

Також Н. М. Кушнарєнко зазначає, що відмінною рисою інформаційного документа є його компактність та передача змісту первинного документа. Зокрема реферат є в 40 разів, анотація в 100 разів, а бібліографічний опис понад 250 разів компактніший від документа, на який складають інформаційний документ. Окремі види інформаційних

документів мають певні відмінності та специфічні риси. Вони відрізняються за глибиною згортання інформації, за методами викладу тощо.

У свою чергу відомий інформацієзнавець Д. І. Блюменау розглядає проблеми згортання наукової інформації, зазначає, що інформаційний документ буває не лише вихідним, але й похідним для подальшого створення та обробки документів вищого рівня згортання: огляд вторинних документів, покажчик вторинних документів, реферат, анотація та інші. Інформація, отримана внаслідок обробки інформаційного документа, належить до третього, четвертого, п'ятого рівнів її згортання. Результатом згортання є метаінформація або метадані, тобто відомості, що відповідають найвищому рівню згортання інформації. Однак ці риси є варіативними, що не змінюють суті інформаційного документа.

Інформаційний продукт також є предметом дослідження в працях Ю. Машбиця («Використання інформаційних технологій у навчальному процесі ВНЗ»), В. А. Павлиш та Л. К. Гліненко («Основи інформаційних технологій і систем»), науковців Т. М. Басюк, Н. О. Думанського та О. В. Пасічника («Основи інформаційних технологій»).

Дослідження створення та функціонування інформаційного продукту були проведені такими зарубіжними дослідниками: С. Adelman в праці «The Certification System in Information Technology», Т. Allen та М. Morton в праці «Information Technology and the Corporation», науковцях G. Cashman, T. Vermaat та W. Tim в праці «Discovering Computers: Concepts for a Connected World», а також Webster F. та Robins K. в праці «Information Technology».

Таким чином інформаційний продукт як феномен інформаційної культури досліджується і в понятійному, і в практичологічному ракурсі. Виявлення специфіки його створення, структури, функції, видів є актуальним завданням сучасної інформології та документознавчого знання.

РЕКЛАМНІ ТА PR ЗАСОБИ ПРОСУВАННЯ ІМІДЖУ ЮРИДИЧНОЇ КОМПАНІЇ

*Віліченко Н.В. студентка,
науковий керівник - Чекитуріна В.М. Д-р.соц.ком, доц., проф.кафедри
УСК ім.С.Кузнеця*

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця

Технології реклами та PR для просування іміджу юридичних компаній відіграють ключову роль в розвитку ринкової економіки країн. Розбудова української сфери соціальних комунікацій у напрямі

удосконалення комунікативних засобів просування юридичних послуг актуалізують взаємовідносини між виробниками та споживачами, що призведе до розвитку багатьох сфер соціального життя, а саме: гуманітарної, правової, економічної та ін.

Як зазначає автор Жіделева О.С, рекламні засоби просування – це будь-яка форма дій, яка використовується фірмою для інформування, переконання і нагадування людям про свої продукти (товари / послуги). Це елемент комплексу маркетингу, поряд з іншими його трьома складовими (товар, ціна, спосіб реалізації). PR - це перш за все створення інформаційних приводів. Це технології, що забезпечують контекстне сприйняття, зворотний зв'язок і постійний інтерактив.

За словами автора Феліксівної І.Є., PR-технології (ініціація події або простий викид інформації в зовнішнє середовище) спрямовані на формування зворотного зв'язку, відгуку, що виражається в конкретних діях.

Просування фірм зберігає актуальність і для тих, хто пропонує не товари, а різні послуги і сервіси. Зокрема і для юристів, адвокатів, нотаріусів. Високий рівень конкуренції, велика значимість бездоганної репутації і широкий спектр інструментів просування – це лише частина ключових особливостей, що характеризують дану сферу діяльності.

На сьогодні використання рекламних засобів для просування іміджу юридичної компанії є дуже актуальним, оскільки для ефективного просування послуг юридичної компанії одних правових знань фахівця недостатньо. Компанії, які прагнуть досягти успіху на ринку юридичних послуг, давно прийшли до розуміння того, що для росту необхідно докласти чимало зусиль. Саме рекламні засоби здатні визначити цільову аудиторію і донести до неї необхідність звернення саме в цю фірму, створити образ професіонала на ринку і підтримувати увагу аудиторії до компанії.

Методів просування на ринку юридичних послуг досить багато, найбільш ефективним є інтернет-реклама, виступи у засобах масової інформації, реклама у друкованих виданнях.

На сьогоднішній день наявність інформативного сайту є невід'ємною частиною просування юридичної компанії. Сайт один з головних інструментів залучення потенційних клієнтів. З його допомогою потенційний клієнт зможе ознайомитися з переліком основних послуг компанії, почитати відгуки про юридичну фірму.

Солідність компанії додає ведення блогу юриста або адвоката. Юрист оцінює обрану ним ситуацію, дає свою експертну оцінку та поради для громадян. Спеціаліст може розповісти як про послугу в цілому, розвіявши страхи потенційного клієнта, так і прокоментувати новий закон.

Слід зазначити, що сьогодні багато професіоналів ведуть сторінки в соціальних мережах, зокрема професійних, активно реагуючи на актуальні події та публікуючи свої коментарі. Інтерес аудиторії можна залучити і через особисті блоги. На думку юриста Пітула І., кращі маркетингові інструменти для просування юриста як професіонала в Інтернеті – це як раз соціальні мережі. Саме тут можна комунікувати з потенційними клієнтами, публікуючи корисну інформацію, ділячись досвідом та надавати безкоштовні консультації онлайн. Спілкуючись з аудиторією, передаючи знання і досвід, юрист може показати, що він розбирається в послугах, які пропонує, що він не просто фахівець, а справжній експерт. Але слід пам'ятати про те, що робота юриста дещо ускладнюється етичними вимогами, які поширюються і на поведінку в медіа-просторі. Наприклад, експерти вважають, що будь-які заяви, зроблені юристом в Інтернеті, повинні бути відповідальними і достовірними, що не вводять користувачів в оману.

Реклама в друкованих виданнях під певну цільову аудиторію також працює ефективно, як і інші методи. Старше покоління, яке не відвідує ресурси Інтернету, дізнається інформацію з друкованих видань. Також варто розміщувати рекламу юридичної допомоги або послуги супроводу бізнесу в спеціалізованих виданнях. Потенційні клієнти регулярно вивчають подібні видання.

Важливим елементом у просуванні іміджу юридичної компанії є участь в форумах, конференціях і виставках. На подібних заходах представники компанії не тільки проявляють професіоналізм, а й знайомляться з потенційними клієнтами. Масштаб заходу не важливий, головне підібрати актуальну для даної аудиторії тему і грамотно донести її до потенційних клієнтів.

Способів для просування юридичних послуг досить багато: Інтернет, статті в журналах і блогах, поширення друкованих буклетів, банери по місту і багато іншого.

Отже, розробка рекламних заходів юридичних послуг – це необхідний елемент для ведення бізнесу. Реклама дає зрозуміти потенційному клієнту, що саме послуги певних юристів відрізняються професіоналізмом і надійністю від послуг представників інших юридичних компаній.

*РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ
РОЗПОРЯДЧИМИ ДОКУМЕНТАМИ**Литвин А. А., студентка,**науковий керівник – ст. викладач Кучер О. М.**Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Найголовнішим завданням сучасного підприємства є виконання поставлених перед ним завдань і досягнення своїх цілей. Документи, зокрема розпорядчі, є основою здійснення управлінських процесів на підприємстві, призначення яких полягає у фіксуванні й переданні інформації в просторі й часі.

Комплекс взаємопов'язаних дій, що виконуються в певній послідовності й спрямовані на розв'язання конкретних проблем та досягнення поставлених завдань підприємства, називають управлінським процесом.

Під управлінським рішенням розуміють результат творчого цілеспрямованого аналізу проблемної ситуації, вибору шляхів, методів і засобів її вирішення відповідно до мети підприємства. Як ми вже зазначали, управлінське рішення є основою здійснення будь-якого управлінського процесу, яке закріплюється у розпорядчій документації.

Залежно від способу ухвалення рішень з певного питання розпорядчі документи групують у:

- 1) документи, що ухвалені колегіально;
- 2) документи, що ухвалені однією особою.

Колегіально ухвалені документи містять рішення, що вирішені групою осіб, наприклад, радою, зборами, колегією, комісією. До цієї групи відносять рішення і постанови.

Керівник має право самостійно ухвалювати рішення, тобто одноосібно. До цієї групи відносять накази і розпорядження.

За допомогою розпорядчої документації можна регулювати та координувати діяльність підприємства, його підрозділів та працівників таким чином, щоб отримувати очікувані результати. Варто зазначити, що своєчасно ухвалене і обґрунтоване рішення є важливим, бо воно стимулює роботу на підприємстві.

Оперативність і точність виконання дій, необхідних для вирішення проблеми, залежать від правильності, точності укладання тексту розпорядчого документа.

Для того щоб створити розпорядчий документ, необхідно знати структуру тексту та розташування відповідних реквізитів.

Змістова композиція тексту розпорядчого документа складається із таких частин, як вступ (про що йдеться в документі), основна частина

(положення документа, його мета), закінчення (як правило, кому доручено на виконання).

Для тексту розпорядчих документів характерні точність, наказовість, однозначність викладу змісту, лаконічність, відсутність емоційно-експресивної лексики й індивідуальних висловів автора, тобто все те, що притаманне офіційно-діловому стилю.

Для розпорядчих документів характерний ієрархічний рух, тобто цей вид документів містить доручення або відомості від вищих установ або від керівного органу підприємства відповідним підрозділам або особам.

В Україні прийнято зафіксувати будь-які доручення в документі, бо усне висловлення волі не має юридичної сили. Таким чином задокументовані відомості є підставою для офіційного вирішення будь-яких подальших дій. Особливо це стосується розпорядчих документів, які містять управлінську волю підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що розпорядча документація є дуже важливою у регулюванні управлінських процесів, оскільки є засобом поліпшення внутрішньої організаційної роботи підприємства. Розпорядчі документи керують діяльністю підприємства, мають юридичну силу, що не суперечить законодавству, оформлюються відповідно до загальноприйнятих правил. До цієї групи документів відносять накази, розпорядження, постанови і рішення.

ДОКУМЕНТООБІГ ЯК СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гордієнко І. Г., студентка,

науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Карпенко О. О.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

У процесі діяльності промислових виробничих підприємств важливу роль відіграє рівень інформованості апарату управління, а саме забезпеченість актуальною інформацією в необхідний момент часу. Від успішного функціонування документообігу безпосередньо залежить імідж, фінансова стабільність підприємства, робота структурних підрозділів та ін.

Документообіг – рух документів з організації з моменту їх отримання чи утворення до завершення виконання чи відправки. Документообіг на промисловому виробничому підприємстві здійснюють у вигляді потоків документів, що циркулюють між пунктами обробки та пунктами технічної обробки самих документів.

Основне завдання документообігу на промисловому виробничому підприємстві полягає в забезпеченні таких якісних характеристик:

- оперативність руху документів;
- одноразовість перебування документів у підрозділах підприємства;
- спрямованість комунікацій документів користувачам, для яких інформація є найбільш актуальною та корисною;
- точна відповідність схемі функціонування підприємства.

Правильна організація документообігу на промисловому виробничому підприємстві має забезпечити оперативність, економічність та надійність функціонування всієї роботи.

Досвід роботи на промисловому виробничому підприємстві ТОВ «Екіпаж» засвідчив, що відділ кадрів витрачає багато часу на різні операції з оброблення документів щодо систематизації, регулювання, спрямування та контролювання документаційних потоків. На жаль, на підприємстві немає єдиної системи управління документообігом, використовують лише програму Microsoft Excel. За допомогою електронних таблиць MS Excel працівники автоматизують стандартні виробничі операції, зокрема: пошук інформації з використанням багаторівневого сортування даних; доступ до потрібного документа за допомогою гіперпосилань; поетапний контроль виконання доручень за допомогою умовного форматування, формул і функцій; злиття документів MS Word і MS Excel для масової розсилки. Документообіг існує лише у паперовій формі, що примушує робітників відносити власноруч документи до керівників цехів для подальшого їх опрацювання. Через неналагоджену роботу з документами страждають усі підрозділи, інформування працівників проводиться несвоєчасно. Системи, що використовують на підприємстві, не вирішують основного завдання якості інформованості, а саме не враховують потреби кожного користувача незалежно від рівня чи ланки управління. Для ефективної роботи підприємства необхідно чітко визначити порядок організації документообігу, що має дотримуватись принципів раціональної його організації та маршрутів проходження документів з урахуванням галузевих особливостей підприємства.

Проаналізувавши практику організації роботи з документами на промисловому виробничому підприємстві ТОВ «Екіпаж», можемо стверджувати, що саме через систему управління документообігом відбувається інформаційний зв'язок. Тому її необхідно використовувати для підвищення ефективності документообігу на промислових виробничих підприємствах.

Система управління документообігом (СУД) – своєрідна система автоматизованої обробки інформації, за допомогою якої стане можливим одержати максимум інформації з реєстрації і перетворення даних. Саме ця система забезпечує вирішення завдань управління

підприємством і є єдиним джерелом достовірності інформації для зворотного зв'язку. Крім того, для СУД характерним є можливість автоматизації обробки управлінської інформації на всіх ділянках обліку, починаючи із процесу збирання, реєстрації інформації. В умовах використання СУД здійснюють збирання, реєстрацію даних, їх оброблення, зберігання, передання користувачам для аналізу та ухвалення рішень.

СУД виконує провідну роль у діяльності промислових виробничих підприємств, адже забезпечує інформацією про стан об'єкта кожний структурний підрозділ і скеровує потоки інформації у потрібному напрямку. Сьогодні існує чимало систем електронного документообігу (СЕД), які підвищують ефективність управлінської діяльності, прискорюють рух документів на підприємстві, зменшують трудомісткість опрацювання документів та затрати часу. Серед сучасних спеціальних автоматизованих СЕД, можна назвати такі: Lotus Notes, «Документ», OPTiMA WorkFlow, «БОСС-Референт», «ДЕЛО», «Евфрат-документооборот».

Отже, вважаємо, що необхідно вжити нових заходів щодо організації документообігу на промисловому виробничому підприємстві, зокрема впровадити систему управління документообігом у ТОВ «Екіпаж», що забезпечить оперативність, економічність та надійність функціонування всієї його роботи.

*ВИДИ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО АЕРОКОСМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. М.Є. ЖУКОВСЬКОГО «ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»*

Катасонова О. М., студентка,

науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Гавриш І.П.

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Обслуговування читачів – основна функція бібліотеки, спрямована на задоволення читачьких потреб. Бібліотека розкриває перед читачами свої унікальні фонди через широку виставкову діяльність. Виставки стають своєрідною візитною карткою бібліотеки, однією зі складових її іміджу. До функцій виставок належить не лише залучення читачів, активізація творчої та пізнавальної діяльності, просування сучасної літератури, формування інформаційної культури, а й нагода стати учасником освітнього проекту, яка надає можливість отримати знання, розвинути комунікативні навички.

Науково-технічна бібліотека Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» надає можливість студентам, викладачам, аспірантам, учням ліцею

ознайомитися з традиційними та віртуальними виставками, які не тільки привертають увагу читачів, але й активізують їх пізнавальну діяльність. Протягом декількох останніх десятиліть у практиці НТБ «ХАІ» активно використовуються традиційні види книжкових виставок: а) тематичні, б) персональні, г) до пам'ятних дат, д) для навчального процесу.

Привернути увагу читачів до конкретної теми, проблеми, спонукати до читання книг, цікавих та унікальних документів прагнуть співробітники бібліотеки, організовуючи тематичну виставку, а оскільки вибір тем досить великий, така виставка є нагодою залучити до бібліотеки людей з різними зацікавленнями. За останні чотири роки НТБ «ХАІ» провела велику кількість тематичних виставок за наступними рубриками:

- а) авіація та космонавтика – «Винищувачі – блиск сірих крил»;
- б) математика та природничі науки – «Природа – людині», «Радіація та життя»;
- в) гуманітарні науки – «Людина відкриває світ», «Ділова англійська мова»;
- г) художня література – «Співуча душа українського народу», «Український історичний роман»;
- д) державні свята, дати та події та інші.

Можливість розповісти (з позиції бібліотеки) та дізнатись (з позиції читача) про окрему видатну людину, яка може стати орієнтиром для молоді, надають персональні виставки. Оскільки Національний аерокосмічний університет названо на честь видатного вченого, творця аеродинаміки як науки, основоположника сучасної гідро- та аеромеханіки Миколи Єгоровича Жуковського, співробітники бібліотеки традиційно організовують виставку про його життя і діяльність. Така персональна виставка є завжди актуальною для студентів та викладачів аерокосмічного університету, оскільки ідеї та досягнення Миколи Єгоровича Жуковського послужили базою, на якій розвивалася вся авіаційна наука.

У НТБ «ХАІ» оформляються також виставки до пам'ятних дат з метою надати інформацію про подію, свято, його історію та традиції, дати поради й рекомендації, щодо його проведення. Традиційними стали виставки у зв'язку з християнськими святами – Різдва, Великодня та видатними подіями, такими як, День Незалежності України.

Завдяки розвитку інформаційних технологій поряд з традиційними виставками все більшою популярністю користуються віртуальні виставки. Вони не обмежені місцем і відзначаються різноманітністю інформації та повнотою розкриття теми. Співробітниками НТБ «ХАІ» була підготовлена ціла низка віртуальних виставок: «Бібліотека та користувач», «Харків науковий», «Рейтинг книг 2010», «День Європи»,

«Віч-на-віч з дивовижним» та багато інших. Окремо хотілося б зупинитися на віртуальних виставках, що стосуються авіації та космонавтики, оскільки вони містять багато літератури, яка є основою в навчанні студентів авіаційної промисловості, та привертають увагу студентів інших спеціальностей університету, допомагаючи їм більше дізнатись про здобутки в цій галузі. На виставках представлені яскраво ілюстровані видання, які допомагають ознайомитися з історією розвитку авіації та космонавтики, розширити свої знання про крилаті машини, перші польоти, дізнатися цікаву інформацію про відомих проектувальників.

Таким чином, усі види виставок, які проводить НТБ «ХАІ», реалізують чітко визначену функцію та мають певну читацьку адресу. І разом з тим, можна стверджувати, що всі виставки об'єднує те, що вони мають на меті допомогти читачеві в розширенні та поглибленні знань з певного аспекту. На відміну від окремих посібників і підручників, виставки представляють інформацію в комплексі і стимулюють пізнавальну активність користувача, яка впливає не тільки на засвоєння інформації, але й на становлення особистості, зокрема на формування ставлення до навколишньої дійсності.

ІНФОРМАЦІЙНО-ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ВІДДІЛУ В ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Є. В. Потапенко, студентка

*Науковий керівник – док. пед. наук, доц. Г. А. Дегтярьова
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

На сьогодні вища освіта в Україні, згідно із Законом України «Про освіту», повинна забезпечувати фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку, здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовку та підвищення їх кваліфікації. Відповідно до цього заклади післядипломної освіти (ПО), керуючись принципами доступності, рівності умов, гуманності та демократизму, намагаються забезпечити отримувачам освіти найбільш сприятливі умови для розширення й оновлення раніше набутих знань. Задля цієї благої мети заклади ПО створюють різноманітні структурні підрозділи, які б змогли забезпечити ефективно та комфортно навчання для педагогічних працівників закладів дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти.

Навчальний відділ є невід'ємною частиною будь-якого закладу освіти, адже він безпосередньо забезпечує організацію навчального процесу. Під час своєї діяльності спеціальні працівники створюють,

фіксують та оформлюють документаційно-інформаційну базу на різних носіях для використання суб'єктом діяльності в процесі реалізації його функцій. Саме від якості організації інформаційно-документаційного забезпечення будуть залежати ефективність та оперативність роботи відділу.

Метою нашого дослідження передбачено здійснення порівняльного аналізу інформаційно-документаційного забезпечення навчальних відділів закладів післядипломної освіти.

Спираючись на Положення про навчальний відділ комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти», можна сказати, що інформаційно-документаційне забезпечення здійснюється відповідно до завдань цього підрозділу, а саме: формування планів-графіків підвищення кваліфікації педагогічних та керівних кадрів у сфері освіти області, складання й узгодження розкладів навчальних занять, координація діяльності з кафедрами щодо оперативного організаційно-методичного забезпечення навчального процесу, облік виконання планових обсягів навчальної роботи викладачів, ведення документації відділу відповідно до номенклатури справ, оформлення й облік свідоцтв і сертифікатів про підвищення кваліфікації педагогічних та керівних кадрів у сфері освіти за різними напрямками і формами навчання.

Комунальний заклад неперервної освіти «Вінницька академія неперервної освіти» також виокремлює навчальний відділ як окремий структурний підрозділ. Виходячи з напрямів своєї діяльності, відділ здійснює організаційний супровід курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів області – забезпечення керівників обліково-звітною документацією; підготовку проектів наказів про зарахування, випуск, відрахування та переведення на іншу форму навчання слухачів; погодження розкладів занять, змін до розкладів, забезпечення їх виконання; забезпечення своєчасної видачі свідоцтв про підвищення кваліфікації, залікових книжок для навчання за очно-заочною, заочною та очно-дистанційною формами навчання). Відділ також забезпечує виконання навчально-тематичного плану курсів підвищення кваліфікації, координує роботу кафедр, відділів та лабораторій академії з питань підвищення кваліфікації педагогічних працівників, бере участь у розробці нормативних і методичних матеріалів та обліково-звітної документації, що регламентують та забезпечують навчальний процес в академії.

Проаналізувати особливості інформаційно-документаційного забезпечення навчального відділу можна також на прикладі Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради. За допомогою

лабораторії інформаційних технологій та дистанційного навчання, лабораторії курсової перепідготовки та медіалабораторії здійснюється основна діяльність структурного підрозділу. Завдяки ним відбувається відповідне координування навчального процесу на курсах підвищення кваліфікації, забезпечення виконання навчально-тематичного плану курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів області та контроль за оформленням та веденням курсової документації.

Здійснивши порівняльний аналіз діяльності навчальних відділів різних закладів ПО, ми з'ясували, що в цих установах інформаційно-документаційне забезпечення здійснюється в однакових напрямках, тому що спрямоване на забезпечення сприятливих умов не тільки для навчання, а й для діяльності самого підрозділу й кадрів, які задіяні в його роботі. Одночасно з цим кожна з установ має свою специфіку ведення діловодства, яка зумовлена структурою організації, напрямками діяльності й функціями структурних підрозділів та видами створюваних ними документів. Виходячи зі сказаного вище, можна дійти висновку, що навчальні відділи різних закладів післядипломної освіти здійснюють організаційно-методичну роботу, проте можуть мати або не мати свої підрозділи і створювати відповідно до напрямів діяльності специфічні документи, які утворюють інформаційно-документаційне забезпечення.

ВИДОВА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ В СТРУКТУРНОМУ ПІДРОЗДІЛІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сосновська А. В., студентка,

науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Карпенко О. О.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Результатом роботи будь-якої організації є документи, від належного документообігу яких залежить ефективність її роботи. У цьому контексті актуалізується проблема дослідження видової диверсифікації документації в структурному підрозділі закладу вищої освіти.

У процесі роботи структурного підрозділу закладу вищої освіти створюють багато документів, сукупність яких називають документацією.

Поділ видів документації установи необхідний для удосконалення організації руху й змісту документів, що впливає на діяльність установи і забезпечує виконання документами певних соціальних функцій. Відповідно досконалість цієї діяльності повинна мати обґрунтування з погляду якісного забезпечення управління певними видами корпоративної документації.

Усю сукупність офіційної документації, що циркулює в установі, об'єднують за її тематичними видами, виходячи з потреб практичної роботи з документами та функцій, які виконує той чи інший підрозділ установи.

Проведений аналіз диверсифікації документів, що функціонують на кафедрі 801 (документознавства та української мови) Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» засвідчив, що основними є такі види документації: управлінська, нормативно-правова, інформаційна, науково-дослідна, навчально-методична та ін. Вважаємо за доцільне охарактеризувати їх докладно.

Управлінська документація є інфраструктурною й об'єднувальною, оскільки є в кожній установі та стосується роботи всіх підрозділів. Зафіксована в системі управлінської документації інформація свідчить про ефективність діяльності установи та є підґрунтям для оцінювання дієвості управління з боку вищих ланок щодо її подальшого коригування чи вдосконалення. На кафедрі 801 цей вид документації представлено у вигляді організаційно-розпорядчої та інформаційно-довідкової, а саме це посадові інструкції, штатні розписи, договори, накази, розпорядження, доповідні записки, заяви, пояснювальні записки, протоколи, службові листи, звіти тощо.

Нормативно-правова документація. Якісне управління установою взагалі, дотримання чинних норм, стандартів і правил неможливе без наявності чи розробки (у разі необхідності) нормативно-правової документації, яка також належить до інфраструктурної. Ця міжфункціональна група документації має два рівні:

– перший – це закони та підзаконні акти, укази Президента, постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, накази та розпорядження, рішення та вказівки вищих органів стосовно діяльності тих чи інших організацій;

– другий – це стандарти, норми, нормативно-виробнича та інструктивна документація, яку веде відповідний підрозділ установи. Зазначена документація містить документи з систем менеджменту якості (ІСО-9001), охорони довкілля (ІСО-14001), керування документацією (ДСТУ-4423:2005), техніки безпеки, охорони праці та виробничої санітарії, стандартизації, сертифікації, метрології тощо. Цей вид документації також наявний на кафедрі 801 у вигляді інструкцій, стандартів та ін.

Науково-дослідна документація структурних підрозділів закладів вищої освіти представлена технічними завданнями на виконання науково-дослідних (НДР), дослідно-конструкторських (ДКР) і проектно-конструкторських робіт (ПКР), технічними проектами. До наукової

документації також відносять документи, у яких наявний фактичний матеріал наукових спостережень й експериментів, гіпотези, наукові теорії, дисертації та інші теоретичні розробки. На кафедрі 801 цей вид документації також є у вигляді документації щодо розробки кафедральної теми дослідження.

Навчально-методична документація – основний вид документації на кафедрі 801, представлений у вигляді навчально-методичних комплексів дисциплін, які читають на кафедрі, що функціонують у традиційному та електронному видах. До цього виду документації відносять також навчальні посібники, підручники, методичні рекомендації та інші документи, які надаються у користування співробітникам кафедри та студентам.

Крім зазначених вище, є ще й інші види документів, які функціонують у структурних підрозділах закладів вищої освіти, зокрема на кафедрі 801, але вивчення їх видової диверсифікації буде предметом наших подальших досліджень.

Отже, можемо констатувати, що основною документацією кафедри 801 є навчально-методична, організаційно-розпорядча, нормативно-правова, інформаційно-довідкова та науково-дослідна документації, які формують у справи й, відповідно до зведеної номенклатури із зазначенням термінів зберігання, згідно з рішенням експертно-перевірної комісії передають в архівний відділ або знищують.

САЙТ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ВИПУСКОВОЇ КАФЕДРИ

Фатєєв В. І., студент

*науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Коновченко О. В.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Використання інформаційних технологій у діяльності закладу вищої освіти загалом і випускової кафедри зокрема – вимога сучасного життя, адже саме інформаційні технології надають можливості швидко поширити/отримати інформацію про діяльність ЗВО і випускової кафедри.

Інформаційний ресурс – це особливий вид ресурсу, що ґрунтується на ідеях і знаннях, нагромаджених у результаті науково-технічної діяльності людей і поданий у формі, придатній для збирання, реалізації та відтворення. Закон України «Про Національну програму інформатизації» поняття «інформаційні ресурси» визначає як «сукупність документів у інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо)». Більш вузьке визначення цього поняття – організована сукупність інформації, інформаційних продуктів та

інформаційних технологій, що призначені для інформаційного забезпечення життєдіяльності людини, суспільства та держави. Прикладами інформаційних ресурсів є книги, музеї, бібліотеки, архіви тощо.

Одним із сучасних видів інформаційних ресурсів є вебресурси. Вебресурси – це інформаційні ресурси у вигляді одного чи декількох вебсайтів.

Вебсайт, або сайт (англ. website, від web (веб) і site (місце)), – сукупність вебсторінок, доступних у мережі Інтернет, що їх об'єднано як за змістом, так і за навігацією під єдиним доменним ім'ям.

За метою і змістом розрізняють такі види сайтів:

1) візитна картка – невеликий інтернет-ресурс, обсягом не більше 10-15 вебсторінок, що містить мінімум відомостей про конкретну фірму, включаючи контактні дані, перелік і опис послуг. Такий сайт більше підходить для початківців. Найчастіше має нейтральний або навіть строгий дизайн, основний акцент зроблено на інформативність і корисність для цільової аудиторії;

2) Landing Page – сайт, мета якого – спонукати користувача зробити певну дію, наприклад, оформити заявку на покупку товару, завантажити прайс тощо. Його характерна особливість – відсутність складної навігації, об'ємних текстів, зайвих меню, постійно спливаючих банерів;

3) персональний сайт – це сайт-візитка без орієнтації на вирішення бізнес-завдань. Зазвичай такі сайти створюють приватні особи, щоб поширити певні відомості про себе і свої захоплення. Дизайн такого інтернет-ресурсу найчастіше індивідуальний, незвичайний, з flash-анімацією й іншими елементами, неприйнятними для бізнес-проектів;

4) корпоративний сайт – призначений для серйозних бізнес-структур. На ньому, крім стандартних розділів, розміщують більш розгорнуті відомості про продукції і послуги. Зазвичай мають новинну стрічку, форму зворотного зв'язку, перелік продукції або послуг, карту сайту тощо. Важливо, щоб дизайн ресурсу максимально відповідав основній сфері діяльності та був орієнтований на залучення потенційних клієнтів. Щоб сайт був зручним для цільової аудиторії, розробники мають подбати про його оптимальний функціонал та зручність використання;

5) інтернет-каталог – сайт, що має на меті зручно й доступно подавати конкретну інформацію у великому обсязі. Зазвичай має вигляд каталогу, обов'язково наявна функція «Пошук по сайту». За іншими підрозділами схожий на корпоративний сайт: може містити новинний блок, статті з основної сфери діяльності, відгуки тощо. Дизайн інтернет-

каталогу максимально націлений на вирішення бізнес-завдань та задоволення інтересів цільової аудиторії;

б) інтернет-магазин – один із найбільш поширених і затребуваних на сьогодні веб-ресурсів, що є розширеним варіантом інтернет-каталогу, однак має функцію замовлення товару за допомогою віртуального кошика та кількох способів оплати.

Вважаємо, що для закладу вищої освіти і, зокрема, випускової кафедри як його структурного підрозділу найкращим варіантом є корпоративний сайт, оскільки саме такий сайт є легким в пошуку інформації.

Отже, сайт на сьогодні – основний інформаційний ресурс закладу вищої освіти загалом і випускової кафедри зокрема. Створення якісного за змістом і функціоналом сайту випускової кафедри забезпечує великі можливості з поширення інформації та рекламування спеціальності.

МЕТА ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАПРЯМКИ РОБОТИ СЛУЖБИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

В. О. Коробейніков

Науковий керівник – доц. Заверюченко О. Л.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Служба управління персоналом – сукупність підрозділів організації, що виконують функції системи управління персоналом. Розрізняють наступні організаційні форми служби управління персоналом: відділ кадрів, кадрова служба, управління кадрів, департамент управління персоналом, управління людськими ресурсами й кадровий центр.

Служба управління персоналом за своєю суттю безпосередньо не бере участі в основній діяльності організації, але забезпечує її нормальне функціонування. Головна мета даної служби управління персоналом організації полягає в межах обраної кадрової політики. У зв'язку з цим прийнято розділяти стратегічний і тактичний напрямки роботи служби персоналу. У рамках стратегічного напрямку кадрова служба виконує ряд завдань, пов'язаних з формуванням кадрової політики, тобто сукупністю правил, норм і уявлень, які визначають напрямки та зміст роботи з персоналом. Тактичний напрямок вирішує поточні завдання кадрової служби, які не залежать від напрямку діяльності підприємства й відрізняються достатньою різноманітністю.

Головне призначення кадрової служби полягає в тому, щоб не тільки керуватися в здійсненні кадрової політики інтересами підприємства, але й діяти з урахуванням трудового законодавства, реалізації соціальних програм, прийнятих на територіальному рівні.

Функції, структура та завдання кадрової служби тісно пов'язані з характером розвитку економіки, розумінням керівництвом організації ролі персоналу у виконанні мети й завдань, що стоять перед організацією. Служба управління персоналом – це сукупність функціональних підсистем (структурних підрозділів), покликаних управляти персоналом у межах обраної кадрової політики. До цієї сфери управління входять керівники, спеціалісти, виконавці. До важливих напрямів діяльності служби управління персоналом належать орієнтація на висококваліфіковану та ініціативну робочу силу, інтегровану в систему виробництва, безперервність процесу збагачення знань і кваліфікації, гнучкість організації праці, делегування відповідальності зверху вниз, партнерські відносини між учасниками виробництва, нова організаційна культура, орієнтована на працівників.

Отже, управління людьми завжди переслідує певну мету. Мета управління персоналом відображає бажаний стан служби управління персоналом і повинна відповідати ряду вимог, бути навантаженою, але здійсненою, досяжною, не суперечити об'єктивним законам розвитку природи й суспільства, бути узгодженою щодо термінів, ресурсів і виконавців, забезпечувати концентрацію сил і засобів на найбільш перспективних напрямках розвитку, визначатися однозначно та бути зрозумілою виконавцям.

ЗАСОБИ МАНІПУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ, ЩО МОЖУТЬ ЗАСТОСОВУВАТИ ЦЕНТРИ ЗВ'ЯЗКУ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Балюк М. І., студентка

Науковий керівник – доц. каф. 703 О. Л. Заверющенко

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

У ХХІ столітті центри зв'язку з громадськістю виконують провідну роль у світосприйнятті, вони є сполучною ланкою між споживачами інформації й усім масивом інформації, який знаходиться в соціальному просторі суспільства. І тільки від рівня професійної підготовки співробітників центрів зв'язку з громадськістю залежить, яка інформація буде надходити остаточною споживачам. Так, розвиток інформаційних технологій одночасно зі значною користю людству надав можливості розширення масової дезінформації – уведення в оману величезних кількостей людей шляхом повідомлення невірних відомостей та підробки доказів. Мережа «Інтернет» у сучасному суспільстві є найбільш сприятливим середовищем для розповсюдження маніпуляції масовою свідомістю.

Одним із найрозповсюдженіших засобів маніпуляції інформацією в мережі «Інтернет», який можуть використовувати центри зв'язку з громадськістю, є «спіраль мовчання», таку концепцію впливу було запропоновано німецькою дослідницею Елізабет Ноель-Нойманн, сутність засобу полягає в тому, що більшість населення схильна підтримувати певну точку зору, а окремий індивід, що додержується іншої думки, так і не висловить її. Проте, якщо суспільна думка стане більш близькою окремому індивіду, він матиме більше мотивації публічно висловитись через почуття всебічної підтримки своїх поглядів. Якщо ж ситуація не зміниться, людина боїтиметься висловитися через можливість покарання або несприятливого ставлення до себе з боку оточення.

Дезінформація як засіб інформаційного впливу в мережі «Інтернет» визначається М. Й. Варієм як спосіб психологічного впливу, що полягає в навмисному наданні суперникам інформації, котрий уводить їх в оману щодо дійсного стану справ. Даний метод застосовується центрами зв'язку з громадськістю через недостатню повну перевірку інформації.

Одним із найбільш вживаних засобів маніпулювання інформацією в мережі «Інтернет» є емоційний резонанс. На відміну від дезінформації, такий засіб маніпуляції дозволяє подолати свідомі спроби людини вберегти себе від пропагандистського або рекламного впливу. Сутність цього методу полягає в створенні певного емоційного настрою і, якщо вплив направлений на емоційний рівень та рівень звичок і рефлексів, подана маніпулятором інформація не буде сприйматися критично.

Центри зв'язку з громадськістю можуть використовувати засіб маніпулювання, який називається «міфи», масова комунікація в мережі «Інтернет» найбільш ефективно сприяє розповсюдженню соціальних міфів, які є певними ідеями, нормами та цінностями, що найчастіше сприймаються на віру й не потребують доказів.

На думку Р. Лавлінського, окреме місце в маніпулюванні інформацією у мережі «Інтернет» є стереотипізація або певне сприйняття, класифікація й оцінка об'єктів, подій, індивідів шляхом поширення на них характеристик будь-якої соціальної групи або соціальних явищ на основі певних уявлень, вироблених стереотипів.

Як зазначає М. М. Присяжнюк, посилення на анонімний авторитет є прийомом маніпулювання через введення в оману, також такий метод можна назвати «сірою пропагандою». Авторитет, на який посилаються центри зв'язку з громадськістю, може бути політично вагомою фігурою, науковцем, відомим виконавцем, але в жодному разі ім'я людини не називається. Одним із різновидів анонімного авторитету може бути посилення на секретні документи, оцінки експертів, звіти свідків та ін.

Такий прийом часто використовується в мережі «Інтернет» центрами зв'язку з громадськістю саме тому, що не потребує доказів, та застосовується як вплив на споживачів інформації.

Центри зв'язку з громадськістю використовують буденну розповідь як засіб маніпулювання інформацією в мережі «Інтернет», на думку М. Й. Варія, цей спосіб потрібний, щоб викликати звикання людей до певного роду інформації (зазвичай негативної), щоб зробити її буденною та знизити поріг відчуття небезпеки при її отриманні.

Ефектом присутності науковці називають прийом маніпулювання, направлений на створення імітації реальності. Ефект достовірності надає сильного емоційного впливу та створює відчуття автентичності подій, що робить даний метод у мережі «Інтернет» за допомогою центрів зв'язку з громадськістю найбільш ефективним.

Таким чином, ми визначили основні прийоми маніпулювання людською свідомістю в мережі «Інтернет» через центри зв'язку з громадськістю, що може допомогти впізнати ці прийоми в повсякденному житті й більш критично ставитися до інформації, перевіряти її та не довіряти недоброчесним каналам інформації. Варто пам'ятати, що сучасне суспільство утворюють не тільки інформовані люди, але й дезінформовані. Саме тому треба вміти розрізняти інформацію й не давати себе обманювати, не давати впливати на свідомість і вміти розрізняти засоби маніпулювання інформацією.

СПЕЦИФІКА УКЛАДАННЯ ЗАГОЛОВКІВ СПРАВ У ХАРКІВСЬКОМУ ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ ЦЕНТРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ МОСКОВСЬКОГО РАЙОНУ

Золотарьова О. О., студентка,

науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Гавриш І. П.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Зважаючи на обсяги документації, яку використовують у роботі територіальні центри соціальної допомоги, виникає необхідність у систематизації вже виконаних документів, потреба у використанні яких може виникнути пізніше. З метою упорядкування виконані документи за призначенням групуються у справи й відповідно до цього складається докладний їх перелік – «номенклатура справ».

Особливого значення при роботі з номенклатурою справ у Харківському територіальному центрі надання соціальної допомоги Московського району набуває процес складання заголовка справи, сутність якого полягає в полегшенні ідентифікації змісту кожної справи шляхом вказівки в лаконічній формі інформації про зібрані документи. Значимість його складання обумовлена забезпеченням проходження

перевірок з боку Держархіву та інших контролюючих діловодство органів, оперативності пошуку потрібної справи й документа, спрощенням проведення процедури експертизи справ.

Процес складання номенклатури справ є нормованим, таким чином спеціаліст, відповідальний за складання заголовків справ у територіальному центрі, керується «Правилами організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях», і відповідно до них складає заголовки (з урахуванням послідовності) за такою структурою: 1) назва виду справи або виду документів у справі; 2) автор документів, назва підприємства, якому адресовані або від якого надійшли документи; 3) стислий зміст документів справи, назва регіону (території), з яким пов'язаний зміст документа; 4) дата (період), до якої належать документи справи та вказівки на наявність копій документів у справі (у разі необхідності). Дотримання зазначеної структури дозволяє більшою мірою ознайомитися зі змістом справи й поліпшує роботу з нею.

Варто зазначити, що відповідно до типу та призначення документації, заголовки справ незначною мірою змінюються або доповнюються. Так, у Харківському територіальному центрі надання соціальної допомоги Московського району, у заголовках справ, при групуванні в справу статистичних форм спеціаліст зазначає назву форми, до назви додається її номер або умовне позначення (шифр). Також доцільним вважається при складанні заголовків доповнювати назву з урахуванням ознак, запропонованих П. А. Рабиновичем (за номінальною, авторською, кореспондентською, предметно-питальною, хронологічною, географічною), оскільки документи формують у справі на підставі окремої ознаки або поєднання ознак. У територіальних центрах великий обсяг документації розташовується за хронологічною послідовністю, тому в назві спеціаліст зазначає період фактичного виконання документа, наприклад: «План основних організаційних заходів установи на рік».

Завершальний етап в роботі із заголовками справ у Харківському територіальному центрі надання соціальної Московського району полягає в їх розміщенні в номенклатурі, оскільки саме до цього переліку робітники територіального центру звертаються у разі потреби. Заголовки справ розташовуються спеціалістом нормовано, відповідно до «Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях» за ступенем важливості викладених питань. Розташування заголовків справ у таких

послідовності виключає можливість помилки при пошуку та забезпечує його стабільність.

Таким чином, укладання заголовків справ у Харківському територіальному центрі надання соціального обслуговування Московського району здійснюється з урахуванням, з одного боку, загальноновизнаних на рівні діловодства чинних вимог до номенклатури справ, а з іншого, – індивідуальних ознак документації, що знаходиться у справі.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-РОЗПОРЯДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (ОРГАНІЗАЦІЇ)

А. О. Пузанкова, студентка

Дегтярьова Г. А., д-р пед. наук, доцент

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Сьогодні в умовах підвищення ефективності документування операцій актуалізується питання щодо вдосконалення ефективної роботи з документами. Це пов'язано з тим, що будь-яке управлінське рішення завжди базується на інформації, на службовому документі, у якому вона знайшла відображення. Умови невизначеності та значної динамічності навколишнього середовища вимагають від підприємств упровадження механізмів інформаційного забезпечення в системах управління, які б забезпечували значну гнучкість, відкритість до зовнішнього середовища, здатність до своєчасного вдосконалення.

У процесі адміністративної та господарської діяльності підприємств виникає необхідність у складанні низки документів. Робота з документами займає від 45 до 70 % робочого часу керівників та спеціалістів підприємств.

Організація роботи з документами впливає на якість роботи апарату керування, організацію й культуру праці управлінських працівників. Удосконалювання керування виробничо-господарськими системами, підвищення рівня організації й ефективності управлінської праці багато в чому залежить від того, наскільки раціонально поставлено в установах і на підприємствах діловодство й наскільки професійно ведеться документація, адже все це і є інформаційним забезпеченням будь-якої організації чи підприємства та гарантує успіх управлінської діяльності в цілому.

М. Денисенко, сучасний авторитетний фахівець, який досліджує організаційно-розпорядчу документацію через інформаційну призму, визначає інформаційне забезпечення як сукупність форм документів, нормативної бази і реалізованих рішень щодо обсягу, розміщення і форм

організації інформації, яка циркулює в системі автоматизованого оброблення економічної інформації чи в інформаційній системі.

Незалежно від характеру й змісту діяльності підприємства, його організаційно-правової форми, структури та інших чинників, органи управління будь-якого рівня уповноважені видавати організаційно-розпорядчі документи, а на керівника підприємства покладається персональна відповідальність за забезпечення встановленого порядку роботи з документами.

Основною функцією організаційно-розпорядчих документів є регулювання діяльності органу управління задля виконання поставлених перед ним завдань, одержання максимального ефекту від своєї діяльності та діяльності підприємства або організації загалом.

Організаційно-розпорядчими документами називають документи, за допомогою яких здійснюється організаційно-розпорядча діяльність, оперативне керівництво на певному підприємстві.

Інформаційне забезпечення організаційно-розпорядчої діяльності на підприємствах сприяє встановленню чіткого організаційно-технічного порядку, викоріненню бюрократизму й тяганини. Опанування прийомів раціональної роботи з документами дає змогу скоротити час на їх складання, оброблення й пошук, організувати чіткий контроль за проходженням та виконанням документів. Контроль за виконанням документів та прийняттям рішень – невід’ємна функція управління, необхідний елемент організації управлінської діяльності та важлива складова частина розпорядчої діяльності.

Основа будь-якого інформаційного забезпечення організаційно-розпорядчої діяльності на підприємстві складає Інструкція з організації діловодства. Вона містить усі процеси організаційно-розпорядчої діяльності: правильність складання, оформлення того чи іншого документа, виконання документів, контроль за виконанням документів та інші. В Інструкції наведені вимоги щодо оформлення кожного елементу. На основі чинних державних і міжнародних стандартів подано також правила складання та оформлення службових документів, договорів, контрактів, документів з особового складу, документів з грифом обмеження доступу.

Таким чином, інформаційне забезпечення організаційно-розпорядчої діяльності на підприємстві трактується як низку реалізованих рішень, які містять дані про обсяг інформації, її якісний та кількісний склад, а також про розміщення і форми організації, при цьому метою інформаційного забезпечення управління є своєчасне надання необхідної і достатньої інформації для прийняття управлінських рішень, що забезпечують ефективну організаційно-розпорядчу діяльність як підприємства в цілому, так і його структурних підрозділів.

*СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З ДОКУМЕНТАМИ НА КАФЕДРІ
СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**Зайцев С. О., студент,**науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Карпенко О. О.**Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Сучасні тенденції орієнтування вищої освіти в Україні на європейський рівень розвитку зумовлює підвищення її якості, зокрема вдосконалення документаційного забезпечення структурних підрозділів її закладів. У цьому контексті актуалізується проблема дослідження специфіки організації роботи з документами на кафедрі сучасного закладу вищої освіти як його структурного підрозділу.

Організація роботи з документами на кафедрі сучасного закладу вищої освіти передбачає застосування інформаційно-комунікаційних технологій. При цьому організацію роботи з документами розуміють як створення оптимальних умов для документування діяльності організації, починаючи зі створення або приймання документа та закінчуючи його знищенням або передаванням до архіву на подальше зберігання, тобто як документообіг. Цю роботу здійснюють згідно з єдиним порядком складання документів і організацію роботи з ними в установі, що регламентовано відповідною інструкцією з діловодства.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) зазвичай визначають як сукупність інформаційних технологій, телекомунікацій, медіатрансляцій, аудіо- і відеооброблення, створення, передання файлів, мережевих функцій управління та моніторингу.

Проведений аналіз організації роботи з документами на кафедрі 801 (документознавства та української мови) Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» засвідчив, що документообіг здійснюють у паперовому та електронному виглядах. Встановлено, що основними видами документації, що функціонують на кафедрі, є такі: організаційно-розпорядчі (посадові інструкції, штатні розписи, накази, розпорядження), інформаційно-довідкові (довідні записки, заяви, пояснювальні записки, протоколи, службові листи, звіти), нормативно-правові (закони, укази, постанови, стандарти), науково-дослідні (звіти про НДР), навчально-методичні (навчальні плани, програми, підручники, навчальні посібники, методичні матеріали та інші матеріали, які групують у навчально-методичні комплекси з певної дисципліни).

За результатами проведеного аналізу також встановлено, що сучасний рівень організації паперового та електронного документообігу на кафедрі 801 характеризується формуванням справ відповідно до

зведеної номенклатури із зазначенням термінів зберігання документів та їх передаванням до архіву або знищенням.

Дослідження організації електронного документообігу на кафедрі 801 дозволило констатувати, що для впорядкування роботи з документами застосовують різні ІКТ, а саме:

- програмне забезпечення Microsoft Office (в основному Word, Excel, Power Point) для фіксування результатів організаційно-розпорядчої, інформаційно-довідкової, навчально-методичної та науково-дослідної діяльності;

- електронну систему «Рейтинг», спрямовану на фіксування результатів професійних видів діяльності науково-педагогічного персоналу кафедри відповідно до навчального навантаження;

- систему «Pilot», що впроваджено в університеті в різних структурних підрозділах, зокрема на кафедрі 801, для фіксування результатів поточної успішності навчання студентів викладачами та опанування ними матеріалом навчальних дисциплін, що вказані в програмі. Ця програма надає можливості ефективного діалогу між студентами, деканатом, викладачем та керівництвом університету;

- програми Mentor, Zoom та Jitsi Meet, що використовують для організації дистанційного навчання, за допомогою яких створюють відповідні електронні, аудіо- та відеодокументи щодо різних видів діяльності кафедри 801 (навчально-методичної, організаційно-розпорядчої, науково-дослідної).

Отже, можна констатувати, що організація роботи з документами на кафедрі сучасного закладу вищої освіти має обов'язково використовувати сучасні ІКТ, крім здійснення паперового документообігу, відповідно до реалізації мети та завдань певного закладу вищої освіти в контексті політики вдосконалення якості навчання в Україні, що має відповідати європейським стандартам.

ДОВІДКОВИЙ АПАРАТ ЦЕНТРАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО АРХІВУ УКРАЇНИ

І. А. Семенець, студент,

науковий керівник – ст. викл. Телюпа О.В.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Щорічно на державне зберігання надходить близько 1 млн. справ від міністерств, відомств, установ, організацій та підприємств. Із метою створення доступу до величезного масиву цих документів Національного архівного фонду України необхідно мати досконалий довідковий апарат. Тому в українському архівознавстві та архівній

практиці проблема довідкового апарату є пріоритетною, а її вирішення безпосередньо пов'язане з останніми здобутками української історичної науки, станом впровадження новітніх технологій, узагальненням світового досвіду.

Важливою суспільною функцією архівних установ є створення доступу до інформації, що міститься в документах Національного архівного фонду України. В українському архівознавстві розрізняють правовий, фізичний та інтелектуальний доступ. Правовий доступ як право на отримання інформації про наявність та кількісні характеристики документів, склад і зміст архівних фондів забезпечують закони України "Про Національний архівний фонд та архівні установи" та "Про інформацію". Зокрема, Закон України "Про Національний архівний фонд та архівні установи" проголошує основний принцип організації архівної справи в Україні як загальнодоступність документів НАФ та гарантує забезпечення доступу до архівних документів з моменту надходження їх до архівної установи й право користування ними усім громадянам України, іноземцям та особам без громадянства. Фізичний доступ полягає в організації зберігання документів НАФ та отримання первинного документа, що зберігається в архіві, через читальний зал. Під інтелектуальним доступом розуміють комплекс засобів та заходів, що забезпечують розкриття складу і змісту інформаційних ресурсів архівів, отримання необхідної довідкової інформації через документи вторинного рівня – довідковий апарат, зокрема через інформаційні системи та публікації текстів документів у спеціальних виданнях.

Реалізація доступу до відомостей, що містяться в документах Національного архівного фонду України, відбувається через довідковий апарат. Під довідковим апаратом розуміють створений на єдиних методологічних і методичних засадах комплекс взаємопов'язаних архівних довідників (зокрема електронних), призначений для розкриття складу і змісту архівних документів. Довідковий апарат утворюється кожною архівною установою відповідно до структури Національного архівного фонду.

Довідковий апарат Центрального державного науково-технічного архіву України розкриває склад і зміст науково-технічної документації та містить: облікові документи (описи, каталоги, тематичні й комплексні анотовані переліки документів, огляди, документи з винахідництва, раціоналізації та патентно-ліцензійні документи, путівники). Значну частину архівного документального масиву становить проектна документація до об'єктів капітального будівництва, паливно-енергетичного комплексу та підприємств важкої індустрії.

Наразі ЦДНТА України є потужним науково-методичним центром з питань роботи з документами свого профілю, що забезпечує збереженість, облік, комплектування та використання документів. У 252-ох фондах архіву сконцентровано науково-технічну документацію в кількості 595309 одиниць зберігання, оригінальних та цінних документів, об'єднаних у 1032 комплекси. Документи архіву характеризують основні етапи розвитку науки, техніки та технології виробництва в Україні, впровадження нових прогресивних наукових та технічних ідей.

Отже, довідковий апарат ЦДНТА України – це комплекс архівних довідників, призначений для розкриття складу і змісту архівних документів, в якому знайшла відображення специфіка архівного документального масиву.

*ДОКУМЕНТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ КАДРІВ СУЧАСНОГО
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ*

*А.М. Манцерова, студентка
канд. філол. н. Т.В. Фунікова*

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Робота на підприємстві кожного працівника починається і завершується спілкуванням з фахівцями кадрової служби. Саме в документації з особового складу відбивається діяльність суб'єкта господарювання щодо найму, обліку, переведення, підготовки, перепідготовки, атестації, нагородження та пенсійного забезпечення кадрів.

Кадрова документація з особового складу є підставою для надання документів, що засвідчують особу працівника, посаду і фах. Вона є основою для отримання пільг, стипендій, пенсій чи іншої фінансової допомоги. Отже, правильна організація кадрового діловодства має вирішальне значення для дотримання конституційних прав громадян на працю та соціальне забезпечення.

Організаційна діяльність полягає в розробці та затвердженні комплексу організаційно-правових документів, що містять правила, норми, положення, що встановлюють статус організації, її компетенцію, структуру, штатну чисельність і посадовий склад, функціональний зміст діяльності організації в цілому, її підрозділів і працівників, їх права, обов'язки, відповідальність та інші аспекти.

Завдання управління трудовим колективом, формування та якісного поліпшення його складу можна вирішувати тільки за наявності досконалої системи інформаційного забезпечення роботи з кадрами, яка включає численні інформаційні показники і постійно вдосконалюється і

оновлюється на основі застосування сучасних інформаційних технологій.

Складання та оформлення кадрової документації регламентується відповідними законодавчими і підзаконними актами.

Одна з найважливіших функцій організації роботи з документами – функція обліку документів. Облік документів забезпечується їх реєстрацією – записом облікових даних про документ за встановленою формою, що фіксує факт створення документа, його відправки або отримання.

Отже, кадрова документація завжди має велику вагу в житті кожної працездатної людини в нашій країні, продовжує залишатися актуальною і в умовах розвитку ринкових відносин, оскільки є документальним підтвердженням прав працівника на соціальне забезпечення по старості та інвалідності, надається до суду при трудових конфліктах, здається в державні архіви на тривале зберігання, використовується в довідкових цілях під час звернення громадян до архівних установ.

*МЕМИ ЯК ОДИНИЦЯ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ЕПОХИ
ПОСТМОДЕРНУ*

Мішакова П. О.

студентка I курсу ОП медіа-комунікації

*наук. керівник Сорокіна Г. В., канд. соц. наук, доц. каф управління
соціальними комунікаціями*

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця

Що це таке «постмодерн»? Вікіпедія дає наступне визначення: «Постмодерн – історичний період після завершення модерну та особливий умонастрій, котрий поширився в усіх сферах людського життя». Але постмодерн – не просто черговий період в історії людства, постмодерн – спосіб життя, тип мислення, який характеризується «зростанням особистої свободи, пов'язаної зі зростанням невизначеності, неможливістю контролювати майбутнє, прогнозувати його, знищенням автентичності та ідентичності особистості, існуванням «тут і зараз»».

Узагалі, постмодерн – абстрактне поняття, це процес створення нескінченних копій, так званих бодрійярівських симулякрів, у той час як оригінал був безповоротно втрачений. Це гра з культурою минулих епох, її деконструювання, іронізування над нею. Ця гра перетворює її у квест із цитат, відсилок, перехресних посилань. Постмодерн можна порівняти з конструктором LEGO: можна використовувати один набір конструктору, а можна змішувати деталі з різних коробок, із різних історичних епох, де кожна цеглинка – слово, фраза, а те, що отримується

врешті, – щоразу якась нова форма, щось інтертекстуальне й гіпертекстуальне.

Квінтесенцією цього постмодерного строю є інтернет – сукупність гіпертекстів, які повсякчас посилаються один на одного. У статті Н. Громико можна зустріти ще одне визначення: «Інтернет – це той простір, де постмодерн представлений найбільш розгорнуто й за формою найбільш адекватно. Входячи до інтернету, поглинаєш у суть епохи, в усій її філософсько-світоглядній специфіці». Тобто усі явища, які відбуваються в Інтернеті, – результат впливу постмодерного образу життя. І ця система феноменів, згідно з О. А. Селютіним, є «дискретною, фрагментарною і хаотичною», оскільки все, що є в інтернеті, створено великою купою людей, індивідів.

Однією з превалювальних форм комунікації в інтернеті є гра, яка, незважаючи на назву, несе не розважальну функцію, а скоріше є засобом оформлення комунікації. Користувачі експериментують не тільки над уживаною лексикою, а й над формами подання інформації загалом. Характерні риси спілкування у всесвітній мережі визначають особливі можливості досягнення комічного ефекту, виникнення специфічних форм, видів і джерел досягнення комізму. Яскравим прикладом такого засобу спілкування можуть слугувати так звані інтернет-меми. Розберемося, що ж таке мем.

«Мем – це одиниця культурної інформації. Це будь-яка фраза, слово, символ, зображення або ж навіть ідея, яка стає мемом тільки тоді, коли з простого опису певної події перетворюється на безконтекстну одиницю інформації». У комунікації його можна ідентифікувати як знак, що має власну стійку форму, але в той же час здатний змінюватися й актуалізуватися. На мою думку, меми можна вважати також одиницею фольклору, такою ж частиною культури, як прислів'я, приказки або ж анекдоти. Вони відображають загальні культурні явища та стереотипи, які є актуальними й цікавими для соціуму на сьогодні. Так, наприклад, існують меми-персонажі, які є усередненими портретами представників різних прошарків суспільства.

Мемами можуть бути вербальні, невербальні та гібридні одиниці, які поєднуються двома ключовими ознаками: високою швидкістю циркуляції й відтворюваності. За думкою К. Страйкера, меми постійно оновлюються, змішуються, мутують, формуючи нові унікальні одиниці інформації та з кожним разом більш складний і специфічний візерунок мови віртуальних інтернет-спільнот.

У широкому сенсі меми можна розглядати як механізм передачі й збереження культурної інформації. Як визначає Ю. Щуріна, основною властивістю цього механізму є його здатність до реплікації,

спонтанного, безконтрольного розповсюдження. Також їх основними рисами є вірусність, емоційність та актуальність.

Зароджуються меми в соціальних мережах, форумах, блогах. Першоджерелами мемів може бути буквально будь-що: новина, необачне висловлювання, невдала фотографія, вони народжуються з рекламних продуктів, це можуть бути фрази як якихось персонажів, так і медійних персон, це можуть бути митецькі роботи: картини, спектаклі, пісні тощо. Через це інтернет-меми стали відображенням культурної ситуації.

Залежно від тематики й місця розповсюдження вони можуть мати різні форми, бути різного ступеня локальності, зрозумілості для юзерів, тобто деякі викличуть посмішку в більшій частині аудиторії, а деякі можуть бути супроводжені сміховою реакцією, лише якщо їм дадуть пояснення.

Меми – невід'ємна частина сучасної поп-культури, яка наскрізно пронизана духом культури постмодерну: для них характерна інтертекстуальність, гра, певна карнавальність, гіперболізованість і радикальність суджень, що є одними з основних рис постмодернізму. Меми несуть інформацію про велику кількість різних явищ і соціальних феноменів, базуються на певних подіях і стереотипах та відображають життя таким, яким воно є, або ж дещо гіперболізовано. Вони соціальні за своєю природою, тобто створюються для передачі іншому індивіду, масового перегляду й обміну, несуть у собі певний соціальний сенс, що вибудовується, реконструюється й поглиблюється в процесі розповсюдження самого мема.

Також вони можуть бути зручним способом вираження думок та ідей для свого автора: транслювати ідеологію, політичні, філософські, життєві погляди людини, цим чином формуючи усталені погляди в інших людей й впливаючи на їхні світоглядні позиції, а отже, вони здатні керувати соціальними настроями й можуть опинитися значним маніпулятивним важелем для інших.

Резюмуючи вищенаведене, можна зробити наступні висновки. Інтернет-комунікація – один із найяскравіших прикладів постмодерної культури й одиницею цієї комунікації є мем, що є механізмом розповсюдження соціокультурної інформації. Меми, перебуваючи в кіберпросторі, відображають реальні події, подаючи їх трохи іронізовано або гіперболізовано, формуючи певні стереотипи серед користувачів інтернету. Меми здатні до вірусування, реплікації та мутації, базуються на актуальній інформації, мають певний соціальний зміст, який, у свою чергу, також здатний до змін і оновлення. Меми створюються для масового перегляду й обміну між користувачами, а також транслюють світогляд свого автора, здатні керувати соціальними настроями.

*ОРГАНІЗАЦІЯ КОМ'ЮНІТІ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ КОМПАНІЇ*

*Андрющенко К. С. студентка,
науковий керівник – Чекиштуріна В.М. д-р. наук соц. ком., доцент,
професор кафедри УСК*

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця

Активність, яку люди демонструють у соціальних мережах, вражає по-справжньому: у найбільш популярних мережах користувач дивиться близько ста сторінок на день, що свідчить про актуальність глибокого дослідження соціальних медіа. Зі зростанням популярності соціальних мереж серед переважної кількості людей різних інтересів, поглядів, конфесій, професій стало зрозумілим рішення створювати он-лайн спільноти для підтримки брендів. У даний час організаціям досить непросто утримувати свої позиції на ринку та підтримувати конкурентоспроможність, і все частіше просування здійснюється засобами соціальних мереж, тому що це порівняно з рекламою в ЗМІ є низьковитратним і високоефективним методом.

У дослідженні використовувалися наукові праці таких авторів, як Дамір Халілов, Джейсон Фоллс і Ерік Декерс, Майкл Хайятт, Ігор Манн, Андрій Албітов та ін. Методи дослідження: аналіз наукової літератури, класифікація PR-засобів, узагальнення специфіки контенту груп конкурентів.

Усе більш нові умови диктують споживачі для представників підприємницької діяльності. Підприємці, у свою чергу, намагаються знайти більш ефективні шляхи точного з'ясування потреб споживачів з метою максимально сприяти їх задоволенню. Просування товарів і послуг є одним з таких шляхів. Це комплекс заходів, спрямований на використання соціальних мереж як каналів для просування товарів і послуг компаній, а також для рішення інших завдань, що з'являються під час ведення бізнесу. Просування в соціальних мережах є потужним засобом у роботі з формування позитивного іміджу компанії, інструментом для збільшення лояльності цільових груп.

Імідж – результат та конкретна форма відображення предметів і явищ у світосприйнятті людини, тобто відчуття, уявлення, поняття, які на основі цього формуються, та сформульовані висновки. Виходячи з цього, можна стверджувати, що кожному об'єкту притаманний певний імідж, «забарвленість», «упізнаваність». Навіть його відсутність, вважає проф. Г. Г. Почепцов, – також імідж.

Переважно, просування іміджу за допомогою соціальних мереж має два напрями розвитку — це створення ком'юніті бренду і таргетовану рекламу.

Авторство терміна «віртуальне співтовариство» належить Говарду Рейнгольду [Rheingold H.], досліднику соціальних відносин в Інтернет. У роботі «Virtual Community» Г. Рейнгольд обговорює різні приклади комунікацій між членами соціальних груп на базі таких можливостей глобальної мережі, як списки розсилки, списки, розраховані на багато користувачів спільноти, IRC. Г. Рейнгольд дає наступне визначення віртуальним співтовариствам: «Віртуальні співтовариства є соціальними об'єднаннями, які виростають з Мережі, коли група людей підтримує відкрите обговорення досить довго і людяно, для того, щоб сформувати мережу особистих відносин в кіберпросторі».

Спільнота в соціальній мережі — це об'єднання інтернет-учасників соціальної мережі за тим чи іншим аспектом спільного інтересу. Таким чином, у даному випадку ключовим поняттям є саме співтовариство в соціальній мережі як організаційна форма об'єднання учасників на певній інформаційній платформі. Розгляд цих напрямів важливий з точки зору розвитку репутації безпосередньо самої фірми: споживча лояльність, яка виражається тим, що споживачі вважають за краще купувати товари саме цієї фірми, відіграє велику роль при веденні підприємницької діяльності. Під егідою товариства бренду можна об'єднати десятки та тисячі людей, а таргетовану рекламу можна показати сотням тисяч, і навіть кільком мільйонам людей, але цей метод є набагато більше витратним, ніж підтримка й ведення спільноти в дії.

У ході дослідження були розроблені пропозиції. За допомогою систем CRM можна дізнатися про клієнтів всю необхідну інформацію для компанії. Це інформація допоможе виявити «що хоче клієнт», адже CRM орієнтований на тривалі взаємини з клієнтами, а для цього треба задовольняти їхні потреби. Через співтовариство можна безпосередньо звернутися до клієнтів, щоб з'ясувати їхню думку з певного питання. І нарешті, завжди є можливість випробувати нові рішення або ідеї. Таким чином, компанія може проводити дослідження, витрачаючи при цьому мінімальну кількість коштів. Фактично інтернет-товариство можна перетворити на майданчик, на якому потенційні клієнти знайомляться з діяльністю бренду і його продуктами. Згодом компанія перетворюється на експерта в певній сфері і буде займати позиції лідера на ринку. Не можна не відзначити, що репутація формується тільки в межах одного співтовариства. Але вона поступово поширюється далі мережею за рахунок передачі користувачами інформації

Отже, власники бізнесу й організатори ком'юніті в мережі можуть збільшити продажі, зменшити витрати на дослідження та покращити імідж.

СЕКЦІЯ II «ФІЛОСОФІЯ. КУЛЬТУРА»

ПРОБЛЕМИ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ БУТТЯ ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Рисований І. М., аспірант

науковий керівник – д-р філос. наук, професор Радіонова Н. В.

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

Віртуалізація суспільного буття як перехід основних видів життєдіяльності сучасного суспільства у віртуальний простір мережі Інтернет призводить до заміщення звичних соціальних інститутів на їх симуляції, тобто уявні аналоги, які у свідомості людини мають статус цілком реальних. За допомогою технологій віртуальної реальності створюються симулякри різних соціальних взаємодій, які замінюють початкові інституціональні практики.

На сьогодні відбувається перехід від суспільства як абстрактного апарату інститутів, що вбирають у себе всі форми соціального буття, до суспільства, у якому феномен суспільного інституту втрачає свою реальність і стає чимось ілюзорним, абсурдним, але не зникає цілком. У сучасну епоху індивід занурюється у віртуальну реальність симуляцій і все більше сприймає світ як ігрове середовище, усвідомлюючи його умовність, керованість його параметрів і можливості виходу з нього.

Формулюючи особливі програми регуляції поведінки й діяльності людини, віртуальна реальність впливає на її індивідуальну свідомість, духовно-етичні установки, спосіб світосприйняття й світорозуміння. Експансія віртуальності проявляється в тому, що штучно створений світ перетворюється на дзеркальну подобу дійсності, на самостійну й автономну систему, впливаючи на міжособистісні відносини й свідомість людини.

Посилуються ризики, пов'язані зі змінами рівня інформаційно-психологічної безпеки. У результаті поступового витіснення традиційних соціальних структур симуляцією, стирається грань між актуальним і потенційним; віртуальна реальність стає інформаційним двійником життєвого світу, способом буття. Перехід у віртуальність стає специфічним способом компенсації внутрішньої напруги, реалізації фрустрованих потреб, досягнення цілей, блокованих у реальному світі.

Інша проблема, про яку варто згадати, пов'язана з соціальним відчуженням. З одного боку, гра в різні ідентичності у віртуальному просторі передбачає певний ступінь ототожнення індивіда з ними. З іншого боку, створений образ має тенденцію відокремлюватися й знаходити незалежне від суб'єкта існування. Інтерактивний простір,

надаючи свободу вибору гіпотетичної ідентичності (віртуального імені, статусу, тіла тощо), може призвести до її втрати, до відчуження реального тіла, статусу.

Через істотне ускладнення праці феномен відчуження набуває специфічних рис, розширюючись до глобального віртуального відчуження. В індустріальну епоху цей феномен, відповідно до теорії К. Маркса, являв собою об'єктивний, спонтанний процес віддалення людини від результатів своєї праці, власності й самого процесу праці. В умовах інформаційного суспільства ця об'єктивна економічна основа зберігає своє вирішальне значення, але водночас з'являється принципово новий бік досліджуваного феномена – навмисне відчуження свідомості, особистості й маніпуляція свідомістю. Виникає цілий комплекс спеціальних галузей, методів і технік, спрямованих на людське несвідоме, стимулювання бажань, моделювання переконань, формування перекручених потреб. Матеріальне виробництво вже не може обмежуватися звичайним споживанням – прагнення до максимізації прибутку породжує феномен штучно створених потреб. Капітал тепер множить не тільки внаслідок відчуження праці, а й шляхом «вилучення» в людини здорового глузду, унаслідок штучного зростання її потреб.

Так, автор теорії «віртуального суспільства» А. Бюль, досліджуючи феномени сучасності з позиції структурного аналізу історичного матеріалізму К. Маркса, доходить висновку про перехід соціуму до нової фази розвитку капіталізму, за якою класичні структури індустріального суспільства, у міру впровадження комп'ютерних технологій, поступаються місцем гіперпростору віртуальних світів як нової сфери експансії капіталізму.

На думку канадських авторів А. Крокера й М. Вейнстейна, віртуалізація сприяє виникненню кіберкапіталізму як системи, що породжує новий тип нерівності й експлуатації. У їх концепції віртуалізація постає як новий тип відчуження – відчуження людини від власної плоті в процесі користування комп'ютерами та перетворення її в потоки електронної інформації.

Ідеї репресивності соціальних практик, маніпуляції свідомістю й символічного насилля як істотних ознаках відчуження людини містяться також у класичних роботах Ж. Бодрійяра. Він показав, що наслідком процесу розкладання інформації стає втрата потреби в її отриманні й посилення залежності від технічних засобів, здатних заміщати реальність її копіями, симулякрами. По суті, у сучасному суспільстві засоби масової комунікації функціонують як системи, створюючи множинні інваріанти, альтернативні константні реальності, де сенс повідомлення нейтралізується й руйнується, де реальність замінюється симулятивними знаками, складовими гіперреальності.

Таким чином, у сучасному інформаційному суспільстві відбувається радикальна трансформація буття людини в цілому, що заснована на заміщенні соціальної реальності її образами або симуляціями. Дана точка зору відкриває нам перспективи для розробки теорії трансформації та патологізації сучасної культури на різних рівнях організації буття, не обмежуючись сферою комп'ютерних, мультимедійних та комунікаційних технологій.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРОТИСТОЯННЯ Й ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бабко К.С., аспірантка

*науковий керівник – доктор філософських наук, професор Кузнецов А.Ю.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

У сучасних умовах безперервно розвивається техніка та неухильно підвищується обсяг та швидкість поширення інформації. Удосконалюються можливості інформаційного охоплення величезних мас людей в найкоротші терміни. Поряд з позитивними явищами глобальної інформатизації, більш чітко проступають обриси нових міжнародних проблем. Перш за все, це стосується сфери інформаційної безпеки та інформаційного протиборства.

Передусім необхідно підкреслити, що інформаційна безпека держави характеризується ступенем захищеності й, отже, стійкістю основних сфер життєдіяльності (економіки, науки, техносфери, сфери управління, військової справи, суспільної свідомості тощо) до небезпечних, дестабілізаційних, деструктивних, суперечних інтересам країни інформаційним впливам, причому як щодо впровадження, так і щодо вилучення інформації. Поняття інформаційної безпеки не обмежується безпекою технічних інформаційних систем чи безпекою інформації в цифровому чи електронному вигляді, а стосується всіх аспектів захисту даних чи інформації незалежно від форми, у якій вони перебувають.

Інформаційне протиборство – це протиборство з використанням усього спектру інформаційних можливостей, здійснюване з метою досягнення інформаційної переваги над супротивником.

Важливо, що основним засобом ведення інформаційного протиборства є національні та транснаціональні засоби масової інформації, а також будь-які інші інформаційні мережі, здатні впливати як на світогляд, політичні погляди, правосвідомість, менталітет, духовні ідеали та ціннісні установки окремої людини, так і на суспільство в цілому. Як суб'єкти протистояння можуть виступати групи, класи, суспільні кола, держави або цілі коаліції. Інформаційне протиборство

передбачає методи психологічної маніпуляції, пропаганди, ідеологізації, інформування та дезінформації в широкому сенсі. Метою протистояння може служити отримання будь-яких матеріальних і нематеріальних ресурсів.

На цьому тлі очевиднішою стає залежність політичної влади від можливостей здійснювати інформаційне протиборство в зовнішньо- та внутрішньополітичній сферах.

Найбільш вражаючих успіхів домоглися дослідники із США, де надають особливого значення інформаційній політиці та методам інформаційного протиборства. Згідно з документом США під назвою «Доктрина проведення інформаційних операцій» (Joint Doctrine of Information Operations) (1998р.), інформаційно-психологічна зброя належить до різновиду нелегальної зброї масового ураження. На думку американських фахівців, вона «здатна забезпечити вирішальну стратегічну перевагу над потенційним противником». Її відмінна здатність – застосування такої зброї «не підпадає під прийняте в міжнародних нормах поняття «агресії».

Ідея завоювання інформаційної переваги над противником шляхом проведення інформаційних операцій послідовно втілювалася в документах Комітету начальників штабів МО США «Єдині перспективи 2010» та «Єдині перспективи 2020». У них визначені цілі, завдання та основні принципи інформаційної боротьби, обов'язки керівних органів і посадових осіб щодо її організації та планування в мирний час і в кризовій обстановці.

Разом із тим, на офіційному рівні вперше увагу саме китайських військових до інформаційної війни було документально підтверджено в «Білій книзі з оборони» КНР 2004 року. На сьогодні загальна думка китайських фахівців зводиться до того, що XXI століття стане століттям інформаційного протиборства. Так, наприклад, відомий китайський політолог Ксянь Хуесін висловив думку, що «війна в XXI столітті буде інформаційною війною під приводом ядерного стримування».

Не менш цікавою є діяльність Північно-Атлантичного альянсу в напрямку ведення інформаційного протиборства, у тому числі психологічних операцій, які регламентуються директивами, статутами, інструкціями, розробленими як для збройних сил окремих країн блоку, так і для НАТО в цілому. Основоположним документом НАТО є єдина директива «Про засади планування та ведення психологічних операцій», у якій говориться, що «психологічні операції є життєвоважливою частиною діяльності НАТО в дипломатичній, військовій, економічній та інформаційній сферах.

Необхідно зауважити, що яскравим прикладом ведення інформаційного протиборства є інформаційно-психологічні операції між Україною та Росією в період з 2014 року й до сьогодні. Дезорієнтування

людей, розпал міжнаціональної ворожнечі, маніпуляції – усе це досягається за допомогою засобів масової інформації та соціальних мереж.

На завершення необхідно наголосити, що XXI століття – це час інформаційної конфронтації між країнами, яка шалено набирає оберти та проникає крізь інформаційну реальність без перепон та обмежень. Тому превентивним методом рішення проблеми інформаційного протистояння, що насамперед виражається у формі інформаційно-психологічної війни, є посилення та вдосконалення систем інформаційної безпеки як особистісної, так і загальнодержавної.

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ РИТОРИЧНОЇ ДУМКИ ДР.П. XVII СТ.

Фунікова Т.В., канд. філол. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «ХАІ»

Розвиток ораторського мистецтва, української риторичної думки др.п. XVII ст. нерозривно пов'язаний з діяльністю викладачів Києво-Могилянської академії. Особливість українського бароко полягає у поєднанні богословських концепцій і віянь нової епохи, сакрального і риторичного. Важливий внесок у розвиток українського письменства ранньомодерної доби, регламентацію барокових форм прозових, ораторських жанрів зробив Іоаникій Галятовський. Він належав до видатних постатей слов'янської філософської та риторичної думки, був вихованцем Київської колегії, а пізніше професором та її ректором (бл. 1620 – 1688 р.р.) Першим друкованим підручником риторики староукраїнською мовою в академії був "Наука, або Спосіб зложення казання" (1659 р.) Іоаникія Галятовського. Новизна його не лише у викладенні навчального курсу рідною мовою, а й у введенні нового специфічного виду проповіді на Україні – казання.

Найталановитішим послідовником і учнем Іоаникія Галятовського був Антоній Радивилівський (? – 1688 р.р.), письменник, культурно-освітній діяч, автор двох збірок-проповідей. Перша – "Огородок Марії Богородиці" (1676 р.), в яку ввійшли 199 проповідей на релігійні свята та проповіді з морально-етичних тем світського життя. Друга відома книга гомілета – "Вінець Христов, з проповідей недільних, як цвітов рожаних, на украшеніє православно- католицької святої східної церкви сплетений" (1688 р.). Вже сама назва свідчить про вплив барокового стилю на публіцистично-ораторську прозу Антонія Радивилівського, який написав більше 300 оповідань, його вважають представником українського бароко в ораторській прозі. У Радивилівського між заголовком і текстом твору складаються метафоричні стосунки. Так, «Огородок» – це і вся Церква, і Печерський монастир, і вся євангельська історія. Ритор наголошує, що певна подія, приклад, розп'яття Христове,

відбувається в «Огородку», який у книзі складає риторичний простір, обмежений її рамками.

Стефан Яворський (1658 – 1722 р.р.) – філософ, поет, викладач риторики Києво-Могилянської академії, автор книги "Риторична рука", в якій описано "п'ять пальців риторичної руки": інвенція, диспозиція, елокуція (елоквенція), меморія, акція, тобто розділи класичної риторики. Найхарактерніші ознаки українського красномовства у бароковий період розвитку культури, взаємозв'язок з античною риторикою знаходимо також у працях київських риторів: Й. Кононович-Горбацького "Оратор могилянський, прикрашений найдосконалішими ораторськими розділами Марка Туллія Цицерона", І.Крюковського "Комора Тулліанського красномовства", П.Калачинського "Комора ораторського мистецтва". У полемічній літературі зустрічаємо притаманні риси барокового стилю вперше у творчості Івана Вишенського, а на завершальному етапі – в агіографії "Четві Мінеї" Дмитра Туптала, в козацьких літописах Григорія Граб'янки, Самійла Величка. Завдяки бароко творилась культура, покликана своїм напруженням духу не лишати нікого байдужим. І в той же час епоха, визвольна боротьба, творчі сили нації потребували свого вираження у своєрідному поєднанні протилежностей – божественного і світського, трагічного і просвітленого надією, народженого на терені власної історії, мови, культури й привнесеного, дбайливо осмисленого посланцями з України до інших держав. У курсі риторики такі прогресивні діячі, як: Інокентій Гізель, Лазар Баранович, Іоанікій Галятовський, Антоній Радивиловський, Феодосій Сафонович, Араній Сатановський, Варлаам Ясинський, Симеон Полоцький, Єпіфаній Славинецький, Стефан Яворський, Феофан Прокопович сприяли розвитку духовної культури українського народу. Педагоги мистецьким Словом виховували у молоді істинне почуття патріотизму на прикладі панегіриків виданим громадським, політичним діячам, вітань з нагоди релігійного свята. Спудеї створювали ораторські промови, орації, були бажаними учасниками багатьох урочистих громадських та церковних подій. Студенти бездоганно знали твори античних риторів, адже ключем до вищих знань була латинська мова, крім того ґрунтовно вивчали грецьку, польську, слов'янські та європейські мови. "Наскільки очевидним залишається зв'язок філософії професорів- мислителів Києво-Могилянської колегії (академії) з традицією, осягненням Слова-Логоса в Київській Русі, софійністю світосприймання і його панестетизму, настільки ж незаперечне переосмислення цих традицій у душі новітніх філософських спрямувань. Вибудувана ієрархічність теорій пізнання світу в цьому навчальному закладі вимагала синтезу традиційних знань, глибоко укорінених у культурі Русі й стверджуваних Новим часом Європи та світу. Гуманізм і раціоналістичний принцип мислення

вносили свої корективи в читані професорами курси, підносячи дух Просвітництва.

Отже, головними засобами смислотворення в українській риторичі доби бароко стали: тематична детермінованість образу, його чотирирівнева структурація, зближення різних типів знаковості, вживання стилістичних засобів, відношення між структурними елементами тексту.

ФОРМУЛИ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

І. П. Гавриш к. філол. н., доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М.С.Жуковського «ХАІ»

Метою професійної комунікації є не лише реалізація своїх професійних компетентностей, а й встановлення та підтримання перспективних та ефективних ділових контактів. Початковий етап комунікативної ситуації передбачає привітання, звертання та в разі потреби знайомство. Вітання розуміємо як слова або жести, звернені до співрозмовника під час зустрічі на знак прихильного ставлення. Тож ефективність вітання варто розглядати комбіновано на мовному та ситуативному рівнях. На мовному рівні вибір вітального виразу залежить передусім від часу вживання: Добрий ранок! (Доброго ранку!), Добрий день! (Доброго дня!), Добрий вечір! (у діловому спілкуванні не варто змінювати порядок слів, оскільки це надає виразові експресивного забарвлення: День добрий! Вечір добрий!). Поширеними в офіційному спілкуванні, зокрема до великої аудиторії, є вирази: Дозвольте привітати Вас!, Радий(а,і) вітати Вас!, Вітаю Вас! Вираз Радий Вас бачити! часто супроводжують запитанням: Як справи?

Доречність формул мовленнєвого етикету посилюється врахуванням ситуації та етикетних норм поведінки, зокрема: першим вітається чоловік із жінкою, молодший за віком із старшим, нижчий за посадою з вищим за посадою. Проте, існує універсальне правило, за яким першим вітається вихованіший. Жінка може вітатись першою з колегою-чоловіком, якщо: вона приєднується до товариства, наздоганяє чоловіка або якщо цей чоловік – її безпосередній керівник. Також першим має вітати присутніх той, хто заходить у приміщення після інших (незалежно від посади чи статі), йому відповідають лише ті, хто поблизу й кому це зручно. Якщо при вході в приміщення вас зустрічає чисельне товариство, то не слід забувати про інше правило – не привертати до себе зайвої уваги, тому варто обмежитись привітанням нахилом голови. Незалежно від статі, віку й посади першим вітається той, хто обганяє знайомого чи проходить повз нього. У процесі реалізації професійних завдань чоловік, вітаючись із жінкою, має

підвестись, у громадських місцях, чоловіки не повинні кожного разу вставати при появі незнайомої жінки, але якщо жінка, проходячи повз, зупиняється поруч із ним і розпочинає розмову, чоловік має підвестись.

Вітаючись чи знайомлячись, старший подає руку молодшому, жінка – чоловікові (окрім випадку привітання з Президентом України), начальник – підлеглому, викладач – студентові. Першим руку має подавати той чоловік, кому відрекомендують нового знайомого, але здебільшого цей жест роблять одночасно. Не потиснути руку у відповідь вважається образливим (разом з тим, жінка має право не подавати руку для потиску (вона подає її першою). Від використання рукостискання і врахування його тонкощів часто залежить результат бесіди: встановлення повного взаєморозуміння або вирішення спірного питання на чийсь користь. На людину, з якою вітаються, слід дивитися прямо, приязно усміхатися їй у першу мить. Порушенням етикетних норм є ситуація, коли людина, яка праву руку простягає для привітання, ліву руку тримає в кишені, під час привітання дивиться кудись убік або продовжує з кимось розмовляти.

Варто пам'ятати, що етикетна формула привітання належить до парних формул, а отже, передбачає доречну відповідь, що є демонстрацією доброзичливості співрозмовника й слугує продуктивній професійній співпраці.

Функцію звертання традиційно виконує слово або словосполучення в реченні, що називає особу, якій адресується мовлення, його мета – привернути увагу. Використовуючи звертання, варто визначитись: чи звертатись до співрозмовника на ім'я чи на ім'я та ім'я по батькові. На ім'я ми звертаємось до добре знайомої людини в неофіційній обстановці, на ім'я з ім'ям по батькові – під час офіційного професійного спілкування. Як наголошує С. К. Богдан, на початку ХХ століття поширеними були звертання: пане, пані, панно, панове, та звертання добродію, добродію у поєднанні із прикметниками вельмишановний високоповажний, після революції 1917 року офіційними звертаннями стали товаришу, товаришко, товариші, громадянине, громадянко, громадяни. З кінця ХХ століття в обіг повернулись звертання пане, пані, панно, панове, а останнім часом чуємо і звертання добродію, добродію, хоча звертання товаришу і товариші для українців давні питомі, їх використовували козаки. Усі три варіанти звертання можна застосовувати під час професійної комунікації, хоча перше (пане...) є найпоширенішим. Звертання пане... у поєднанні з ім'ям буде доречним у колі друзів, колег, при вирішенні поточних ділових питань (зокрема якщо таке звертання ініціює сам співрозмовник, представляючись на ім'я, ім'я з прізвищем). Досить поширеним є поєднання слів пане... з прізвищем співрозмовника. Слово

пане... часто поєднують із посадою чи родом занять при звертанні: пане Президенте (пане Президент), пане професоре, пане директоре.

Заслуговує на увагу і вибір звертання під час промов, на зібраннях, нарадах, наукових конференціях, бо вид зібрання визначає форму звертання (залежно від аудиторії): Пані та панове!, Поважні пані та панове!, Вельмишановні пані та панове! (така форма звертання є однією з найуживаніших), Дорогі гості!, Шановні колеги!, Високоповажний голово!

У ситуації, яка передбачає недовготривале спілкування без продовження і не передбачає знайомство, використовують опосередковане звертання: Чи не допоможете мені...? Скажіть, будь ласка,..., цілком доречно за такої ситуації додавати слова пане, пані: Чи не скажете, пані, як пройти...?

Варто зауважити, що звертання на Ви тісно переплетено з українською традицією, повагою до старших, до батьків. В офіційному професійному спілкуванні варто віддавати перевагу звертанням на Ви як до колег-однолітків, так і до людей старших за віком чи вищих за посадою.

Отже, вітання та звертання належать до найпоширеніших формул українського мовленнєвого етикету у професійній комунікації на початковому етапі, разом з тим, звертання може використовуватись і на подальших етапах спілкування як засіб привернення уваги. Використання доречного за певної ситуації вітання та звертання засвідчує повагу до співрозмовника і сприяє встановленню взаєморозуміння між співрозмовниками.

РЕАЛІТІ-ШОУ ЯК ЗАСІБ МАСОВОГО ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬСТВО

Задорожна А. В.

У 20 столітті кількість інформації з кожним днем невпинно збільшувалася: телевізійна індустрія набирала обертів, створювалися нові різновиди телешоу, а глядачі годинами проводили свій час за переглядом улюблених передач. Ставало зрозуміло, що шоу – це не тільки спосіб розважитися й безтурботно провести дозвілля, а й потужний інструмент впливу на думки, вподобання й поведінку людей. Одним із різновидів телевізійних програм стали реаліті-шоу – передачі, події яких максимально наближені до реальності та присвячені цікавій суспільству темі, починаючи від кулінарії й закінчуючи сімейними сварками.

Причина появи такого різновиду розважальних програм була логічною: з часом глядачеві набридло дивитись ідеалізовані картини, які значно відрізнялися від реального життя й сюжети яких були передбачувані ще на початку перегляду. Люди потребували справжніх,

не награних емоцій, несподіваних поворотів і нових облич. Ці запити могли задовольнити реаліті-шоу, тому вони почали стрімко розвиватись і створювались на найрізноманітніші теми.

Чому людям так подобається дивитись реаліті-шоу, які часто навіть витісняють перегляд кінострічок або читання книг? У своєму дослідженні «Чому люди дивляться реаліті-шоу» американські професори Стивен Райсс і Джеймс Вільц довели, що люди дивляться схожі передачі тому, що аудиторії хочеться хоч на деякий час забути про мораль та відчутти власну значущість. Також було доведено, що людей, яким до вподоби реаліті-шоу, хвилює їх соціальний статус, і вони більше заздрають, ніж інші телеглядачі. Таким людям подобається спостерігати за невдачами інших, у які потрапляють учасники програми. Реаліті-шоу, способом «чарівної кулі або підшкірної ін'єкції», змушують нас думати про те, що їм вигідно і потрібно, нав'язують нам погляди на різні проблеми. Це працює дуже ефективно, адже такі «ін'єкції» робляться поступово, із тижня в тиждень, із сезону в сезон, поки триватиме це шоу, а вони часто знімаються аж ніяк не один рік, а можуть навіть десятиліття, і на них виростають цілі покоління людей.

Також слід зазначити, що основна аудиторія реаліті-шоу – підлітки й молодь, погляди на життя яких ще не усталені, і тому вони є надзвичайно чутливими до подій, що транслюються по телебаченню, і свідомо чи несвідомо переймають поведінку героїв з екранів, переносять у своє життя манеру комунікації з людьми й світосприйняття, яке демонструється у шоу, – про це пише у своїй статті «Реаліті-шоу: деструктивизм речевого поведіння» Ланських А. В.

Викладачі зазначають, що останнім часом агресивність учнів стала виразнішою. Підлітки спілкуються на підвищених тонах, проявляють грубість, а інколи навіть жорстокість відносно однолітків. Це не дивно, адже ті моделі комунікації, які вони спостерігають по телевізору, передбачають, що пара, яка безперервно з'ясовує, хто правий, а хто винний, більш цікава й успішна, – пише у своїй статті «К проблеме негативного влияния реалити-шоу на общественное сознание» Матвієнко Валентин.

За результатами опитування, яке було проведено Київським міжнародним інститутом соціології, 28,8% респондентів вважають реаліті-шоу тим типом програм, які можуть негативно впливати на аудиторію, особливо дитячу, а 60% українців сприймають демонстрацію насилля по телебаченню як найбільший ризик негативного впливу на дітей.

Прикладом впливу реаліті-шоу на суспільство може бути телепроект «Холостяк», у якому статний наречений обирає спочатку 25 дівчин, із якими поступово знайомиться, запрошує на побачення, та в кінці повинен обрати одну, якій він робить пропозицію. Усі дівчата

протягом проекту живуть під одним дахом, і пристрасті там киплять не гірші, ніж на зустрічах із холостяком, адже кожна з претенденток намагається будь-що вразити хлопця та запам'ятатися йому. Шоу отримує неабияку кількість переглядів як по телебаченню, так і на інших відеохостингах, зокрема YouTube.

Але тут виникає питання: чи правильний цей проєкт з точки зору сучасної етичності? Якщо придивитися уважніше, то це шоу, у якому навколо одного чоловіка перебувають біля двох десятків дівчин, які ладні на все, аби сподобатися одному хлопцю, що є неетичним з позиції гендерної рівності, адже такий формат шоу може нагадати турецькі гареми, у яких в одного чоловіка могло бути понад сто жінок одразу.

Таке шоу, як «Холостяк», може нав'язати глядачеві думку, що за хлопця треба боротися, адже він один, а конкуренція просто шалена, тому треба нехтувати своїм принципам, терпіти образи й приниження від чоловіка, аби отримати стосунки та кохання з ним.

Підбиваючи підсумки, можна зазначити, що реаліті-шоу справді є засобом впливу на свідомість завдяки постійному, циклічному нав'язуванню людям, про що і як їм думати, а також простоті й зрозумілості сюжетної лінії, що неодмінно зацікавлює глядачів.

ГОЛОВНІ СВЯТА МОНГОЛІЇ Й УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Балдандорж Баторгіл, студент,

науковий керівник – д-р пед. наук, доцент Гирич З. І.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Свята є невід'ємною частиною життя кожної людини. Щоб зрозуміти народ іншої країни, недостатньо знати тільки мову, необхідно вивчати його культуру й історію.

Новий рік є одним із найпопулярніших свят не тільки в Україні, а й майже в усьому світі. У Монголії Новий рік зустрічають двічі: за григоріанським календарем – 1 січня, за місячним календарем – на початку лютого. Традиції святкування першого Нового року (1 січня) в Монголії мало чим відрізняються від традицій більшості країн. Уже на початку грудня міські вулиці прикрашають ілюмінаціями, ліхтариками, дзвіночками й новорічними вінками, повсюдно встановлюють вбрані ялинки, фігури Діда Мороза й інших новорічних персонажів. Монгольський Дідусь дуже епатажний, він становить собою справжнього пастуха в кудлатій лисячій шапці, батіг замінює йому посох, а поясна сумка – мішок із подарунками. Звуть дідуся Увгун Увлін, живе він разом зі своєю сім'єю в Улан-Баторі, і йому вже майже сто років. Напередодні свята в юртах наводили порядок, щоб зустріти Новий рік у чистоті. Прийнято було ламати щось старе, щоб дати дорогу

новому. На ранок гості починали їздити один до одного й влаштовували застілля. Уважалось, чим рясніший стіл у перший день року, тим ситнішим буде весь рік. У переддень Нового року прийнято збиратися з рідними й близькими за святковим столом.

31 грудня українці накривають пишний сімейний стіл, тому вечір цього дня називається щедрим. Також у новорічну ніч проводять різні обряди, спрямовані на захист домашньої худоби й хороший урожай. В Україні напередодні Нового року часто ворожили.

На відміну від Монголії Великдень, або Воскресіння Христове, – найбільше християнське свято. Великдень в Україні готують з особливою урочистістю й неодмінно прикрашають квітами. Головне місце на святковому столі посідає паска й крашанки, укладені на зелені. Крім цього, кожна українська господиня готує традиційні й улюблені в родині святкові страви.

Як і в Україні, у Монголії відзначають День незалежності. 26 листопада 1924 року великим народним Хуралом (Парламентом) проголошено створення Монгольської Народної Республіки (МНР) і прийнято першу Конституцію нової держави. Цю дату відзначають як національне свято республіки – День незалежності Монголії.

День незалежності України – державне свято України, що відзначають щороку 24 серпня на честь ухвалення постанови й Акта проголошення незалежності України.

9 травня – державне свято в Україні, що знаменує перемогу над нацистами та вшановує полеглих героїв Великої Вітчизняної війни та її ветеранів. Це свято відзначається по всій країні.

На відміну від Монголії, в Україні Свята вечеря – центральна традиція в Святвечір. У цей день господині зазвичай готують дванадцять різних страв, головною з яких є кутя. Святу вечерю починають молитвою. На столі запалюють різдвяну свічку – пам'ять про душі предків. За святковий стіл сідає вся сім'я. Спочатку їдять кутю, а потім інші страви. Повечерявши, колядують.

Як і в Україні, в Монголії відзначається День військових (День солдата), званий також Чоловічим святом. Цей день раніше присвячувався військовослужбовцям армії Монголії, сьогодні ж він вважається святом усіх чоловіків країни. У День солдата в Монголії прийнято вітати чоловіків, пригощати їх улюбленими стравами, дарувати подарунки. У цей день проводяться різні конкурси та змагання між чоловіками, пов'язані з військовою тематикою. День захисника України – свято, що відзначається в Україні 14 жовтня у день святої Покрови Пресвятої Богородиці водночас із Днем українського козацтва з метою вшанування мужності та героїзму захисників незалежності й територіальної цілісності України, військових традицій і звичаїв

українського народу, сприяння подалі зміцненню патріотичного духу в суспільстві та на підтримку ініціативи громадськості.

У Монголії Закон про День державного прапора був прийнятий в 2008 році. Починаючи з 2009 року свято відзначають 10 липня, за день до офіційного відкриття Національного свята монголів «Наадам». Наадам – це традиційний щорічний фестиваль монголів, який святкують широко по всій країні 11–13 липня. Наадам дослівно з монгольської – «три ігрища мужів», традиційне спортивне змагання за трьома національними видами спорту: боротьба, стрільба з лука, кінні скачки. Його мета – зберегти й поширити спадщину, культуру й народне мистецтво кочових монголів як усередині країни, так і за кордоном. З 2008 року спеціально для туристів на цьому місці будують мінімісто. Це тимчасово діючий музей під відкритим небом, присвячений культурній спадщині степових кочівників.

1 червня в Україні та в багатьох країнах світу відзначають Міжнародний день захисту дітей. Не є винятком і Монголія, де цей день – вихідний. Щорічно в цей день президент Монголії видає указ і нагороджує багатодітних матерів орденом «Материнська слава». 1 червня 2018 року орденом «Материнська слава» були урочисто нагороджені 555 матерів.

Таким чином, свята мають значну соціальну вагу. Існують як загальні, так і національні свята, їх особливості можна пояснити відмінностями в історії, релігії, культурі народів України й Монголії.

ЗАСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО ОБРАЗУ ЮВЕЛІРНОГО БРЕНДУ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Ніколаєнко Д.О., студентка

Науковий керівник – д-р. наук соц. ком., доц., проф. кафедри УСК

В. М. Чекиштуріна

Харківський національний економічний університет імені Семена

Кузнеця

Активізація цифрових технологій, цілком логічно, ініціювала розвиток такого напрямку, як цифровий брендинг. Швидкість розвитку цифрового середовища та зростання кількості користувачів в Інтернет-просторі формує своєрідну інтерактивність життя споживача, який певну частину свого часу витрачає саме на перебування та функціонування в цьому середовищі.

Збільшення числа персональних пристроїв та їх постійне використання у режимі «нон-стоп» означає, що сучасні бренди отримали велику кількість способів спілкування безпосередньо в інтерактивному режимі з їхніми цільовими споживачами. З огляду на це, цілком природно, що наявні класичні концепції брендингу можливо

застосовувати для розробки та просування брендів за допомогою взаємодії зі споживачами на цифрових пристроях, зважаючи на те, які з них вони частіше використовують у повсякденності.

Цифровий брендинг – стратегічне маркетингове зусилля, що створене за допомогою соціальних медіаплатформ і прагне проявляти професійну персону індивідуума або корпорації. Всі ці процеси, які трансформують побудову та розвиток бренду в цифровий простір, викликають увагу дослідників інтерактивного середовища. Питаннями розвитку теорії цифрового брендингу та його інтеграції у практичну діяльність займається певна когорта вчених та практиків, серед яких Ш. Беннет, Г. Остхолтофф, К. Клепінджер, К. Вілсон, К. Уоллес, Д. Пратик, Р. Кей Грін та інші.

Ювелірний ринок активно заповнюється новими торговельними марками. Недостатньо просто пропонувати якісний продукт, щоб його купили. Пропозицій набагато більше, ніж попиту, необхідно виділятися на тлі конкурентів. І саме тому ювелірній індустрії необхідно зосередити увагу на позиціонуванні свого образу в мережі Інтернет. Цифрове середовище пропонує безмежні можливості для побудови сильного бренду.

Широке використання візуального контенту стало одним із трендів розвитку контент-маркетингу останніх років. Двадцять перше століття можна сміливо назвати епохою візуального маркетингу. Сучасна ділова людина не витрачає час на неспішне читання газет вранці, а швидко гортає новинну стрічку на інформаційному сайті. І якщо стаття не забезпечена яскравою, «що чіпляє», фотографією, шансів, що її помітять в потоці нескінченних повідомлень, набагато менше.

Те ж саме стосується просування товарів і послуг. Сухі описи, навіть якщо вони складені геніальним автором, цікаві тільки найбільш лояльним клієнтам. Решта пройдуть повз, не помітивши ваших старань. Це не дивно, оскільки люди швидше за все сприймають інформацію через зоровий канал. А бренди намагаються експлуатувати цю особливість людської природи, пропонуючи Інтернет-користувачам відео, фотографії, інфографіку та інші види медіа-контенту. Для бізнесу, який пропонує споживачам коштовні прикраси – це ідеальний метод досягнення поставлених цілей. Ювелірна індустрія є уособленням краси, тож візуальна складова безпосередньо впливає на ефективність маркетингових стратегій.

Нарешті, оцінивши роль візуального контенту в Інтернеті, компанії почали працювати з ресурсами типу Pinterest та Instagram. Однак, регулярної публікації фотографій недостатньо для ефективної взаємодії з аудиторією. Треба враховувати усі аспекти побудови вдалих соціальних комунікацій.

Фірмовий стиль та унікальний дизайн – чи не найголовніші атрибути візуального образу бренду. Усе інше походить з цих понять. Складові якісного візуального образу ювелірного бренду включають в себе: особистий веб-сайт бренду, оформлені сторінки в соціальних мережах, контекстна реклама, банери та рекламні оголошення, мобільний додаток. Звісно, все оформлюється креативно та відповідно стилістики бренду.

Візуальний контент повинен бути якісним та привабливим. До візуального наповнення цифрового середовища можна віднести: зображення, відео, анімації, інфографіку, презентації тощо.

Зображення в одну мить передають аудиторії великий обсяг інформації, не обтяжуючи людину необхідністю заглиблюватися в читання. Фотографії розбивають довгий текст, надають йому легкості. Але будь-яке зображення повинне бути адаптоване під середовище для поширення, на це треба завжди звертати увагу. Зображення відіграють ключову роль для потенційних клієнтів – створюють перше, неповторне враження.

Відеосупровід сьогодні надзвичайно популярний у цифровому середовищі. При цьому необов'язково насичувати їх закадровим текстом, оскільки більша частина користувачів переглядає ролики, не включаючи динаміки. Знову ж візуальна складова на першому місці. Для ювелірного бренду буде вдалим рішенням демонстрація своїх виробів у макрозйомці. Такий хід змусить аудиторію витратити більше часу на ознайомлення з брендом.

За допомогою інфографіки можна об'єднати і структурувати величезні пласти інформації, показати сильні сторони і переваги продукту за допомогою цифр. Читачеві простіше сприймати дані, якщо вони представлені у вигляді барвистих графіків, таблиць і списків.

Презентації поєднують в собі інформативність тексту і візуальну привабливість зображення. Чудово підходять для того, щоб продемонструвати пропозицію, детально, але не нудно розповісти про продукцію. Для соціальних мереж презентація не підійде, а ось для сайту компанії – те, що потрібно.

Отже, однією з найвагоміших причин створення візуального образу для бренду в цифровому просторі є те, що, створюючи гарний та унікальний контент, підприємство має можливість залучити велику кількість прихильників. Грамотно побудована візуальна концепція бренду – це запорука лояльності аудиторії та процвітання бізнесу на довгі роки.

*DIE KAPLANBEWEGUNG – DIE VERKÖRPERUNG DER FREIHEIT DER
GEWISSENHAFTIGKEIT IN DEM KRIEG*

Krasnikova K.S., studentin,

*der wissenschaftliche Leiter – der Kandidat der philosophischen
Wissenschaften, Dozent Kundenko J. M.*

Charkower Nationale Universität für Bauwesen und Architektur

Die Kaplanbewegung ist ein Dienst in den Heilinstitutionen, den Rehabilitationszentren, den Kinderheimen, in den Studentenstädtchen, in den Truppenbestandteilen, den Bildungseinrichtungen, bei der Armee, in den Haftanstalten. Das Dienen allen Menschen, unabhängig von ihren politischen Ansichten, der religiösen, nationalen Zugehörigkeit. Kaplan hilft dem Menschen, zum Gott zu kommen, es trägt zum Verständnis und der Annahme Seines Willens, der Rückkehr zum fruchtbaren Leben in der Gesellschaft bei.

Die Herkunft des Begriffs "Kaplan" ist mit dem Namen des Heiligen Martins Turski verbunden. Nach der Legende, ist der Heilige eines Tages dem Bettler begegnet, und der Bettler fing an, anzuflehen, daß der Heilige ihm etwas von der Kleidung gäbe, um die Lumpen zu decken. Martin zerschnitt seinen Regenmantel in zwei Teile und hat einen gegeben. In der nächsten Nacht träumte der Bischof davon, dass damals Jesus Christus vor ihm in der Gestalt vom Bettler erschienen war. Der zweite Teil des Regenmantels des Heiligen Martins Turski wurde zur Reliquie von Merowingows und hieß "kapa" (bis jetzt Kappe – der Teil des Gewandes der katholischen Priester). Die Könige der Franken nahmen die Kappe in die Kampffeldzüge mit, wo sie sie von der Gefahr schützen sollte. Der Priester, der zusammen mit der Armee auf dem Marsch war, wurde mit der Zeit als Kaplan genannt, das heißt "der Beschützer der Kappe". Kaplan hat die reine katholische Herkunft und zwar militärische Herkunft.

Der Armeekaplan nimmt nicht in den Kämpfen teil, trägt keine Waffen, segnet die Soldaten zum Krieg nicht. Seine Bestimmung ist die Kämpfenden aufzurufen, Menschen zu bleiben, dem Verwundeten von Christus sogar in der letzten Minute seines Lebens zu erzählen. Der Militärpriester kann die Waffe in die Hände nur in dem Fall nehmen, dem Kämpfer zu helfen, der in die Streßsituation geraten ist, damit er den Schaden weder sich, noch den anderen Kämpfern nicht machen konnte. In der christlichen Krankenanstalt widmet der Kaplan die Aufmerksamkeit dem physischen, geistigen, sozialen und geistigen Zustand des Kranken. Wenn sich der Mensch mit dem Gott versöhnt, bekommt die Gnade und der Frieden im Herzen, widergespiegelt das auf seinem physischen Zustand, trägt zur schnellen Genesung bei.

Die Kaplänenabteilung organisiert die Treffen, wo die Kurse für diejenige durchgeführt werden, die in den Kolonien, den Krankenhäusern, den Internaten und anderen sozialen Institutionen dienen wollen. Nach dem Abschluss der Ausbildung werden die Bescheinigungen ausgegeben.

Der Priester in der Armee ist eigentlich ein Posten, der dem Stellvertretenen des Regimentskommandeurs oder des Bataillons gleich ist. Der Kaplan bei der Armee muß die Gottesdienste unter den Soldaten durchführen, ihren seelisch- moralischen Zustand kontrollieren, im Notfall die Gestorbenen oder die Toten in den letzten Weg begleiten. In der weltweiten Praxis werden die Kandidaten zu den Kaplänen unter den Priestern mit der Stufe des Masters der Wissenschaften, auf Empfehlung des Bischofs ausgewählt. Die zukünftigen Militärpriester haben die zertifizierte Vorbereitung. In den USA und Frankreich bekommen die Kapläne die staatliche Versorgung, da die Religion in diesen Ländern eines der Faktoren der Staatssicherheit anerkannt wird, es wird angenommen, dass sie den psychologischen Komfort der Gesellschaft gewährleistet, impft den Bürger die moralischen Werte, sowie bestimmt den Charakter der wirtschaftlichen und politischen Entwicklung des Staates.

Heute ist das Wort "Kaplan" fest in den täglichen Wortschatz der Ukrainer eingegangen. Im Jahr 2014 gingen die Religionsbedienten in den Tarnanzügen als Freiwilligen auf die Front gerade von Majdana weg. Es ist einzigartig, aber es ist ihnen gelungen und es gelingt bis jetzt, nicht nur die moralische Unterstützung der Kämpfer zu schaffen, sondern auch die Funktionen der Volontär- Lieferanten, der Psychologen, der Fahrer, dort zu erfüllen, wo es an den Händen fehlt.

Heute entwickelt sich die Kaplanbewegung aktiv in der Ukraine. Wenn am Anfang des Krieges der Priester in die vorderste Linie für einige Tage ankam, im Jahr 2015, wenn es schon Grabenkrieg war, entstand in den militärischen Unterabteilungen das Bedürfnis des ständigen Aufenthaltes des Kaplans. Also, der heilige Synod der Ukrainischen Orthodoxenkirche des Kiewer Patriarchats hat einen Beschluß über die Rotationen der Kapläne in der Kampfzone mindestens für 30 Tage gefasst. Dann wurde die Verwaltung der Militärgeistliche geschaffen, mit dem Metropoliten Tscherkassker und Tschigirinski Johann (Jaremenko) an der Spitze. Mit Hilfe der Kirche war das Zusammenwirken mit dem Generalstab der Streitkräfte der Ukraine eingestellt, der Umlauf der Papiere abgestimmt, die Logistik der Fortbewegung der Militärkapläne in der Zone des Konflikts und ist das Prinzip der Rotationen der Priester in der vordersten Linie gegründet. Die Militärpriester verschiedener Konfessionen arbeiten miteinander eng zusammen. Überall, wo sich die Kapläne befinden, ist die interkonfessionelle Umgebung. Im Krieg gibt es die Gläubigen aller Konfessionen, deshalb soll der Priester jedem helfen, wer die Hilfe braucht. Tatsächlich leistet der Kaplan die Gottesdienste nur für die Gläubigen der entsprechenden Konfession. Zur Zeit gelten in den Streitkräften der Ukraine 45 Kapläne der UPZ KP, in der Nationalgarde - 36 Kapläne, im Grenzdienst - 30 Kapläne offiziell.

Die Kapläne sind solche Menschen wie auch die Militärs. Ihre Seelen sind ebenso vom Krieg zerrissen, wie auch die Seelen der gewöhnlichen Soldaten. Nur das tiefe Glauben und das Gefühl der großen ehrenvollen Mission hilft Kaplänen, mit den Folgen des nachtraumatischen Stressses zurechtzukommen.

КРИТЕРІЇ ІСТИНИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Антоненко І. О., студентка

науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Мета пізнання – досягнення істини. Але пізнання – складний, суперечливий процес, не позбавлений помилок. Важливими є відповіді на питання, що таке істина і що таке помилка, якими є критерії, що дозволяють пересвідчитися в істинності досягнутих знань, як відрізнити істину від помилок.

Ряд філософів (наприклад Р. Декарт) критерієм істинних знань вважали їхню ясність й очевидність. Але багато фактів свідчить, що ясність й очевидність можуть ввести в оману. Наприклад, візьмемо Копернікову теорію обертання Землі навколо Сонця. Так, «ясним й очевидним» для людини є рух Сонця навколо Землі. Адаже не випадково дотепер люди кажуть: «Сонце сходить», «Сонце заходить». Або відносно того, що Земля кругла, наші спостереження свідчать, що аж до обрїю земля пласка. Як перевірити ясність й очевидність суджень про мікросвіт? Це особливо стосується і закономірностей, рушійних сил суспільного розвитку.

Емпірики вважають, що істинність знання забезпечується дослідними даними: що дається нам у відчуттях, те і є в дійсності. Звідси мета науки – чистий опис фактів почуттєвого пізнання, до яких пристосовується думка. Але відомо, що дані безпосереднього досвіду нерідко вводять нас в оману: наприклад, ложка, опущена в склянку води, здається нам вигнутою. Фейєрбах стверджував: «Там, де починається чуттєвість, закінчується будь-яка суперечка». На перший погляд, емпірики мають рацію. Але насправді це далеко не так, тому що не все у світі доступно органам чуття. Наприклад, як можна відчутти елементарні частинки, їхні властивості тощо?

Для раціоналістів критерієм істини є розум. За істинне приймаються теоретично обґрунтовані знання, коли за законами логіки з деяких загальних посилянь (аксіом) виводяться всі інші судження. Ідеалом у цьому плані довгий час виступала геометрія Евкліда. Однак з відкриттям неевклідової геометрії позиції раціоналістів похитнулися. Оскільки різні системи аксіом геометрій Евкліда, Лобачевського й Рімана узгоджувалися з досвідом, то виникало питання про те, яка з них відповідає дійсному простору, є істинною.

Прагматизм ототожнює практику з відчуттями людини, заперечує достовірність наших знань про світ. Виходить, що людина є повним невігласом щодо законів світу. Світ – це хаос відчуттів та переживань, він позбавлений внутрішньої єдності й не підвладний розумовому пізнанню. Лише практика є критерієм істинності наших знань. Тільки на основі практики людина може довести істинність своїх знань. Але вона не створює цю істинність, а лише дає можливість її установити. Якщо висновки, зроблені на основі наших знань, підтверджуються практикою, то ці знання істинні. Існують різноманітні форми перевірки знань. Це і лабораторний експеримент, що підтверджує чи заперечує гіпотезу вченого. Це може бути астрономічне спостереження за допомогою телескопа та штучних супутників. Це і промислове й сільськогосподарське виробництво, яке дає змогу перевірити наукові досягнення. Результати соціального пізнання перевіряються всім суспільним життям.

Цілий ряд явищ дійсності взагалі не піддається оцінці з погляду істинності чи хибності. Це стосується, в першу чергу, духовних цінностей, форм культурної творчості. Наприклад, по-різному розуміють художні тексти, по-різному трактують музичні добутки. І серед них навряд чи варто шукати одне істинне. З часом вони неминуче збагачуються новими змістами, значеннями, ніби переростаючи те, чим вони були в епоху створення.

ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Леценко П. А., студентка

науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Незважаючи на те, що в демократичній державі проголошено рівність статей, історично склалося так, що в світі існує гендерна дискримінація, переважно спрямована на жінок. І щороку суспільство порушує дискусію навколо гендерного питання.

Мета нашої роботи – з'ясувати, як виявляється гендерна дискримінація в сучасному світі.

Гендерна дискримінація – це дискримінація за ознакою статі. Визначається дуже просто: віддається перевага людині однієї статі в різних сферах життя: при вступі до вишу, під час працевлаштування, у підвищенні в кар'єрі, оплаті праці, прояву сексуальних домагань, насильстві в сім'ї та ін.

У більшості випадків дискримінація виявляється на ринку праці. Наприклад, на одну і ту саму посаду серед двох кандидатів, що мають однакову освіту й професійні якості, роботодавець найчастіше віддає

перевагу чоловікам у таких сферах, як юриспруденція, політична діяльність, військова сфера. Водночас вважають за краще брати жінок, ніж чоловіків, у сфері обслуговування, краси, виховання дітей тощо. Дуже яскраво дискримінація жінок проявляється в патріархальному суспільстві: на них покладено обов'язки забезпечувати затишок у домі, готувати й підтримувати чистоту, виховувати дітей, при чому вкрай рідко враховується, що жінка, як і чоловік, може працювати.

Дуже часто кажуть, що це поняття придумали феміністки. Однак дискримінація жінок у суспільстві – це не вигадка «незадоволених феміністок». Боротьба жінок за свої права досить складна й довга: право здобувати освіту, голосувати, висуватися на політичні посади й бути обраними, право мати свою думку. По суті, навіть право не виходити заміж і не народжувати дітей, тому що так від них очікує суспільство.

Від статевої дискримінації часто страждають і чоловіки. Найчастіше це проявляється в питаннях виховання дітей, отримання відпустки для догляду за дитиною, можливості бути домогосподаркою, оскільки від чоловіка / хлопця очікують, що він буде заробляти для сім'ї, щоб її не просто утримувати, а й забезпечувати. «Справжні чоловіки ніколи не плачуть» заганяють представників «не-слабкої» статі в стрес і приводить до розвитку на цьому ґрунті захворювань. Як наслідок, вони вмирають раніше від серцево-судинних захворювань, зокрема інфаркту. Так, за деякими дослідженнями, інфаркти міокарда у віковій групі 35–55 років у чоловіків трапляються в чотири рази частіше, ніж у жінок. 70% повторних інфарктів також реєструються саме у чоловіків.

Отже, гендерна дискримінація – доволі поширене явище в сучасному світі. Дотепер ця проблема не розв'язана.

МОДЕРНІЗМ: ДИХОТОМІЯ АРХІТЕКТУРИ І ФІЛОСОФІЇ

Соколов Г. О. студент,

науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Модернізм є найважливішою сторінкою в історії людства. У наш час вивчення історії людства і розуміння причин і наслідків якихось дій сприймається на вагу золота.

Мета дослідження – заглибитися в питання модернізму в архітектурі ХХ століття з боку філософії, знайти і зрозуміти зв'язок архітектури і філософії в модернізмі.

Модернізм в архітектурі – це явище, яке з'явилося в ХХ столітті, пов'язане з рішучим оновленням конструкцій і форм. Архітектурний модернізм включає в себе такі напрямки, як функціоналізм, конструктивізм, раціоналізм, стиль ар-деко, бруталізм та ін. У зв'язку з новими тенденціями архітектури було створено рух «Баухауз» – школу, яка вивчала питання модернізму в архітектурі й будівництві. «Фішка»

архітектурного модернізму полягала в тому, що модернізм був цілковитою відмовою від стилів минулого. Він не зважав на закони і правила попередніх стилів, і в цьому була його принадність. Найголовнішим аспектом і правилом модернізму був зміст, а точніше функція й призначення будівлі. Архітектор намагався максимально забути про форму й зосередити свою увагу на функції. На те, щоб людям було комфортно жити в будинку. Модернізм виявився нерозривно пов'язаним із песимістичними настроями кінця століття.

Філософія модернізму показувала життя з іншого боку. Вона заперечувала старі сприйняття й погляди на життя. Подібні мотиви впліталися в складне сплетіння багатьох інших установок і тенденцій, нерідко стверджували філософію активізму, героїчної жертвовності, богоборства й титанізму, але все ж вони виявлялися лише формою подання егоцентризму, себелюбства й безглузлого відчаю, демонстрацією пози та естетизацією катастрофічного фіналу. Філософія Файхінгера стала складовою частиною духовного досвіду модернізму, що і забезпечило їй таке органічне сприйняття в культурному досвіді майже всіх країн Європи епохи модернізму. В ній песимізм модернізму отримав вельми специфічну редакцію, що відрізняла його від багатьох суджень про споконвічну таємницю, що відокремлює людину від невідомого світу та буття.

Багато філософів вважають, що модернізм – це ідеологія розпливчата й немислима для адекватної інтерпретації. Але якщо дати конкретну характеристику модернізму, то в ньому ясно позначалися порівняння старої системи життєвих, естетичних і наукових цінностей, стилістичної культури, художньої практики попередньої епохи, зрушення акцентів і тональності у сприйнятті, оцінки значення певних форм людської й утвердилася суспільна практика.

Можна навести ряд опозицій, у яких простежується це протистояння: віра в життєствердну силу майбутнього – безвір'я і безперспективність буття; оптимізм і надія – песимізм і невизначена туга; життя і тілесно-моральне здоров'я – постійне відчуття минулості життя; достовірність знання і практичної суспільної цінності науки – загадковість буття, хиткість існування. Простіше кажучи, модернізм – це заперечення: чи то заперечення усталених форм і тенденцій, чи точ заперечення правильності й радості життя.

Модернізм перекреслює всі правила й пропонує подивитися на життя з іншого боку.

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН У СУЧАСНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ

Тітова Л. В., студентка

науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Проблема гендерних відносин сьогодні є однією з найбільш актуальних. Багато вчених пишуть про кризу традиційних уявлень, про роль чоловіків і жінок у суспільстві.

Сучасне інформаційне середовище індивіда насичене образними повідомленнями про те, що є гендерними еталонами. Стереотипи проявляються на всіх стадіях розвитку. У молодшому й дошкільному віці спостерігається чіткий поділ статей: вони майже не спілкуються, у них немає спільних інтересів. На старших етапах розвитку жінки і чоловіки починають прагнути спілкуватися і знову ж потрапляють у владу своїх стереотипів – як наслідок, їм важко зрозуміти поведінку одне одного.

Поширеними стереотипами досі є «жінки надто емоційні», «жінки – слабка стать», «жінки – погані начальники» тощо. Часто стереотип перебільшує гендерні відмінності, які насправді не є стійкою характеристикою окремих особистостей. У сучасному суспільстві є безліч жінок, які успішно займаються бізнесом, і чоловіків, які знаходять себе у творчості й традиційно жіночих заняттях.

Гендерні утиски досить поширені в нашому суспільстві, найчастіше вони проявляються щодо жінок. У ХХІ столітті на жінці все ще висить «клеймо» господині та матері. Якщо жінка не хоче мати дитину, то суспільство впевнене, що з часом її погляди зміняться і вона «переросте» цю думку. Якщо все ж дівчина вирішує завагітніти, то соціум автоматично бере на себе обов'язок контролювати її поведінку, одяг і те, чим вона харчується. У багатьох ресторанах вагітним відмовляються наливати вино, хоча вже давно доведено, що вживання вина в помірних кількостях корисне для організму як вагітної, так і невагітної жінки. До вагітної люди починають ставитися скоріше, як до посудини для виношування, ніж як до особистості, яка може жити без указів і підказок інших (тут не йдеться про лікарів або людей, компетентних у цій сфері).

З дитинства дівчатам прищеплюють уявлення про те, якими вони повинні бути. Це робить телебачення, яке зображує жінок на тлі спальні, кухонного інтер'єру, у них завжди знайдеться порошок, засіб для миття посуду тощо. На зображеннях, які показуються нам на екрані, часто робиться акцент на оголених плечах, грудях, ключицях, пишних губах – усе це перетворено в головні цінності й ідеали краси.

Дівчат найчастіше сприймають як тіло, ніж як особистість. Це підтверджує розповідь професора Софії Джаверед Вессел: «Думаю, безлічі жінок услід свистіли незнайомці. І я добре пам'ятаю, як одного разу цим незнайомцем виявився мій студент. У той самий вечір він підійшов до мене з вибаченнями і сказав, що якби він знав, що дівчина, якій він свистить, я, його професор, то ніколи б цього не зробив. Це означає, що хлопець не сприймав мене як особистість до того, як я стала його професором».

Тіло дівчини і в наші дні продовжують вважати «загальним надбанням», і кожен при бажанні може обійняти дівчину, доторкнутися до неї, взяти за руку, навіть не поцікавившись її бажанням. А її відмову сприймають як капризи і вважають це милим, так, як і вважають милим, коли дівчина злиться, обурюється, не може сформулювати думку, забула або не знає якийсь факт, але ж милими вважають тварин, дітей, тобто тих, які значно відрізняються від дорослих в інтелекті.

Ще в V столітті до н. е. почали вкорінюватися гендерні стереотипи, і тільки через сотні років ми намагаємося порушити це питання й позбутися цієї проблеми. Гендерні утиски триватимуть до тих пір, доки суспільство не припинить лякати той факт, що жінка, яка ставить свої потреби пріоритетними, хоче, щоб її сприймали як рівну й звільнили місце за столом влади.

СЕНС ЖИТТЯ ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПОТРЕБА

Червоненко М. В., студентка

науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Сенс життя – це те, заради чого ми, прості люди, живемо, дихаємо і робимо різні вчинки. У кожної людини є своє розуміння про сенс життя. Кожна людина по-своєму унікальна й індивідуальна.

Сенс життя не узгоджується з егоїзмом, чужий індивідуалізові. Забуття зобов'язань щодо світу, інших людей рано чи пізно приводить людину до втрати сенсу життя, моральної кризи. Знайти істинний сенс життя допомагають зв'язки людини із зовнішнім світом, багатство й різноманітність суспільних відносин, у які людина втягується разом з іншими людьми.

Сенс життя можна розглянути і як головну життєву мету, досягнення якої передбачає формування завдання на тривалий період. Як уже наголошувалося, це завдання люди усвідомлюють по-різному. Природно, завдання, що виростає з потреб особистого життя, включає в себе компоненти, які відображують особливості відношення «особистість – суспільство». До сфери реальності, яка впливає на

особисте життя, слід віднести передусім життя класу, народу, суспільства.

Кожен осмислює своє життя і життя тих, хто його оточує, передусім виходячи зі свого світогляду, становища в суспільстві. Особливої ваги при цьому набуває міра духовного й морального розвитку індивіда. Обрана більш чи менш свідомо мета життя (знайдений сенс життя) набуває нормативного характеру, стає керівництвом до дії. Багатий спектр уявлень про сенс життя, що простежується в історії філософської й етичної думки, показує залежність змісту цього поняття від соціального становища індивідів, соціальних груп, класів, від їхніх потреб та інтересів, сподівань та устремлінь.

У пошуках сенсу життя людина одержує і взірць моральної особистості – Христа. Саме в його особі люди знаходять ідеал, здатний зробити наповненим земне життя. Для Ісуса найвищий і єдиний сенс існування пов'язаний з Богом-Отцем, тому на запитання законника «Яка найбільша заповідь?» Ісус відповідає: «...возлюби Господа Бога твого всім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всім розумінням твоїм: це є перша і найбільша заповідь». Оскільки ж у ближньому і через ближнього людина любить Бога, то й друга заповідь – «возлюби ближнього твого, як самого себе» – говорить про найвищий сенс існування християнина, даний з неба і позначений абсолютним характером.

Сенс життя, на думку Канта, усередині людини, а тому не виходить за межі сфери намірів, не є змістовою стороною діяльності. Сенс життя не існує сам по собі як якийсь атрибут реальності взагалі. Він виникає в процесі усвідомлення індивідом свого буття як власне людського, як суб'єкта морального закону, як мети самої по собі. Сенс життя є проявом особистості людини. Концентрацією людської поведінки виступає добровільне підкорення індивіда моральному закону (категоричному імперативу). Подібне підкорення вивищує людину над самою собою. Умовою ж і духовною формою такого вивищення є усвідомлення людиною свого місця у світі. Таким чином, Кант розглядає як форму вираження сенсу життя той чи інший світогляд (у самого Канта це релігія).

Отже, що сенс життя можна визначати як індивідуальну реалізацію універсального зв'язку. Звичайно, подібне визначення буде слушним тільки за умови пріоритетного визнання суспільством самоцінності особистості, розуміння незвідності ролі особистості до засобу у відношенні «особистість – суспільство». Віднайдення сенсу життя невіддільне від вільного цілепокладання індивіда, необхідною умовою якого є свобода як форма людського існування.

*ENTERPRISE BUSINESS PROCESSES IN THE CONTEXT OF THE
INFORMATION SOCIETY*

Kryvorotova O.V., student,

Language adviser –Skora N.A., assistant teacher

M. Ye. Zhukovskiy National Aerospace University

«Kharkiv Aviation Institute»

Informatization in economic processes management implies a significant increase in employee productivity. Primarily it's due to prompt and complete information processing, which directly affects the accuracy and adequacy of resolving economic problems and the quality of management decisions.

Documentation support for managerial work is realized through the record-keeping of management's actions as to creating, keeping, transmitting and using large amounts of documentary information. The reduction in labor costs associated with these processes determines the level of record-keeping that can be achieved in different ways. The most effective way is to increase the level of implementation of information and organizational technologies in record-keeping practices.

Recently, there has been a significant increase in the amount of information while paperwork has been decreased. It became possible due to the development of modern technologies for working with documentary information, namely, the use of automated data entry into the computer; introduction of text and graphic types of document processing, which ensures easy and quick changes whenever necessary; application of electronic document circulation systems and modern office equipment; quick access to reference information through international databases and relevant computer networks.

Electronic Document Management (EDS) systems are software tools for document creation, processing, transmission, storage, reconciliation and other operations requiring the use of information and telecommunication networks.

The EDS monitors creating and modifying documents, the execution time, routes of documents movement, and it also controls its versions. The whole cycle of paperwork is covered - from setting the task of creating a document to keeping it in the archive. Classified centralized storage of documents, management of flow movements, delimitation of users' rights to access documents according to the functions in the system are provided.

The introduction of EDS takes into account the organizational and staff structure of the enterprise, as well as the possibility of its integration with other corporate systems.

КОМУНІКАТИВНІ ЗАСОБИ ПРОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ

*Любченко Ю. студентка,
науковий керівник – Чекиштуріна В.М. д-р. наук соц. ком., доцент,
професор кафедри УСК*

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця

Актуальність використання Інтернет-комунікацій полягає в підвищенні попиту на користування Інтернетом та його функціями в сучасному світі. Інтернет та подальший розвиток інтернет-технологій змінили уявлення про засоби реклами та комунікації. Він об'єднав в собі інтерактивний характер комунікації, гіпермедійну природу й можливість персональної взаємодії. Разом з тим, павутинна мережа інтернет виявилась як новим середовищем спілкування, так і ринком, який має потенційних клієнтів, що мають досить високий рівень доходу й готові платити за інформацію.

Також актуальним є використання комунікативних засобів, які дозволяють розвивати та удосконалювати ексклюзивність інтернет-видань. Щоб досягти бажаного успіху й заручитися підтримкою читачів, інтернет-видання повинне забезпечити основні умови – відкритість інформаційних ініціатив видання, комунікаційну взаємодію з читачами. Застосування сучасного комунікаційного підходу до розробки ефективних комунікативних засобів дозволить інтернет-виданням раціонально і оптимізовано налагоджувати процес інформаційної взаємодії з читачами.

Засоби застосування інтернет-технологій для покращення комунікацій з клієнтами висвітлено в працях І. В. Бойчук, Л. І. Бушуєвої, Е. П. Голубкова, Т. В. Дейнекіна, Ф. Котлера, І. Л. Литовченко, О. О. Мамикіна, М. А. Обухова, В. П. Пилипчука, Дж. Сифоні, Д. Н. Таганова, А. Хартмана та ін. Ці дослідники розглянули окремі інструменти інтернет-рекламування, показали їх користь для аудиторії та її творців, запропонували підходи до оцінювання ефективності окремих інструментів і технологій, виявили тенденції застосування інтернет-технологій у рекламних комунікаціях.

Переваги Інтернет-комунікацій дозволяють читачеві брати участь у подіях, а також вивчити й порівнювати різну інформацію. Тому впровадження й розвиток цих комунікацій дасть змогу покращити конкурентні позиції серед інших інтернет-видань.

Видання в Інтернеті звичайно мають переваги над друкованими: дешевші, доступні в будь-якому куточку Землі, де є підключення, зручніші у використанні, оперативно передають і розповсюджують інформацію, а також редакція видання має змогу розміщувати необмежену кількість інформації й регулярно її оновлювати, створювати

архіви, окрім тексту, розміщувати звук і відео. Зворотний зв'язок у вигляді коментарів, можна отримувати від користувачів одразу.

Ще однією з переваг є те, що мережа має інструменти, (одним з яких є статистика відвідувань), які дають змогу оцінювати популярність публікацій. Елементи рекламних комунікацій, таким чином, виявляються автоматично вбудованими в саму систему сторінки видання у всесвітній павутині. Простий підрахунок переходів користувачів на рекламних матеріалах дають змогу майже точно визначити, який матеріал є актуальним, а який – ні.

Одним із методів просування Інтернет-видання є зображення інтернет-адреси на сторінці друкованого видання під логотипом газети, візитівках журналістів, календарях та іншій продукції.

В інтернет-версії видання нині популярно залучати блогерів, а також запроваджувати на сторінці в мережі блоги – це сучасний вид колонки журналіста чи відомої людини в газеті, що дає змогу рекламувати себе та свою діяльність. І це дійсно потрібно рекламувати – це надасть сайту індивідуальності.

Також засобом просування інтернет-видання є реклама та її види, а точніше. До найбільш популярних методів просування сайтів можна віднести такі як: контекстна реклама, SEO, SMM. Контекстна реклама – текстові оголошення рекламного характеру чи банери, що відображаються одразу під рядком пошуку або праворуч від видачі пошукової системи за певними запитами (відповідної тематики) чи на сторінках тематичних сайтів. SEO (Search Engine Optimization) – просування сайту на першу сторінку видачі пошукових систем за певними ключовими запитами. SMM (Social media marketing) – реклама в соціальних мережах. Кожен інструмент потрібно застосовувати залежно від конкретної ситуації та величини бюджету, який має у своєму розпорядженні підприємство, при цьому не можна сказати, що один із них ефективніший за інший, – вони виконують різні функції. Більше того, у межах однієї кампанії можливе поєднання названих методів або використання гібридних наприклад, медійно-контекстного. Також ефективною є реклама в соціальних мережах, яка привертає увагу сотень тисяч і навіть мільйонів користувачів, які спілкуються в мережі, й до того ж зацікавлені читати та дізнаватися новини безпосередньо з першоджерел.

Отже, грамотне використання засобів просування інтернет-видання дозволяє отримувати зв'язок з цільовою аудиторією та вчасно удосконалювати контент.

*ЗАСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕКЛАМНОГО КОНТЕНТУ В
СПЕЦІАЛІЗОВАНІЙ ПРЕСІ*

*Дядюшко М. Е студентка,
науковий керівник - Чекиштуріна В.М. д-р.соц.ком, доц., проф.кафедри
УСК*

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця

Актуальність дослідження обумовлена постійним зростанням українського ринку реклами. Швидкий розвиток рекламної комунікації є потужним інструментом збуту товарів та послуг, а також засобом інтенсивного вдосконалення інформаційних контентів. Реклама – це інформація про певний товар або послугу, яка доноситься до споживача декількома способами з метою популяризації продукції та привернення уваги громадськості до певного об'єкта. Вивчення ефективності реклами, як важливого елемента контролю рекламної діяльності, є актуальною проблемою. Реклама в пресі вже досить тривалий час не втрачає свою актуальність і популярність серед потенційних рекламодавців. Багато в чому актуальність реклами в друкованій пресі забезпечується її значними перевагами. Реклама в пресі – один із засобів поширення рекламної інформації, що часто використовуються. Її метою є привернення уваги покупців до фірми, її можливостей, товарів, підкреслення їх високої якості, новизни, надійності, зручності використання й прийнятої ціни. Перевагами реклами в пресі можна назвати й велику кількість «вторинних читачів», наприклад, члени родини, друзі, колеги, і гнучкість, що дозволяє ефективно позиціонувати пропоновані товари, і значно більшу кількість часу, що надається читачеві для осмислення змісту рекламного повідомлення в порівнянні з радіо або телебаченням.

На сьогодні, все більшу популярність в нашій країні завойовує реклама в пресі. Особливості створення рекламного контенту в пресі, виявлення наслідків реклами, впливу на аудиторії досліджують такі українські вчені: А. Бойко, Ю. Васьківський, Н. Грицюта, В. Музикант, І. Пенчук, Л. Хавкіна, Н. Фурманкевич та ін. Реклама в пресі включає в себе різні рекламні матеріали, їх можна умовно розділити на дві основні групи: рекламні оголошення й публікації оглядово-рекламного характеру, до яких відносяться статті, репортажі, що несуть іноді пряму, а іноді і непрямую рекламу. Перевага реклами в пресі полягає в її високій виборчій здатності. Люди з різними інтересами будуть читати літературу, присвячену тій сфері життя, що їх цікавить. Таким чином,

завдяки газетам і журналам рекламні звертання впливають на визначену споживчу групу.

Вивчивши рекламу в пресі, причини падіння ефективності реклами, і проаналізувавши структуру рекламних повідомлень та їх ефективність у друкованих ЗМІ, наведемо деякі рекомендації:

- рекламне оголошення без заголовка схоже на книгу без назви;
- потрібно поважати аудиторію;
- у рекламному оголошенні все має бути простим й легким для сприйняття;

- реклама, що запам'ятовується – яскрава, оригінальна, цікава;
- реклама повинна викликати довіру в потенційного клієнта.

Потрібно доводити до нього повну, точну і правдиву інформацію;

- робити акцент на якості товарів;
- повідомляти про дешевизну товару або послуги слід, не використовуючи слова: «дешевий» або «недорогий»;
- використовувати такі слова і вирази, як: «кращі ціни», «за найвигіднішими цінами», «привабливі ціни»;
- малюнки і фотографії потрібно розміщувати зліва, текст – справа або внизу.

Найважливіша перевага реклами в пресі полягає в простоті охоплення ринку. Найбільші недоліки – це короткий життєвий цикл, перешкоди й погана якість відтворення зображень. Однак, журнали мають прекрасну можливість звернення до попередньо відібраної цільової аудиторії. Реклама в пресі не втрачає своєї актуальності. Підприємці та бізнесмени щодня публікують в газетах і журналах безліч рекламних матеріалів, основним завданням яких є залучення цільової аудиторії. Реклама в газетах крім тексту часто містить і візуальний образ пропонованого товару (послуги), що також привертає увагу потенційних споживачів.

Отже, реклама в пресі дуже ефективна. Через оперативність, повторюваність, широке охоплення ринку друкована преса є одним з дієвих засобів поширення реклами. Друковані ЗМІ перевершують телебачення й радіо за респектабельністю, постійністю і спрямованістю на цільову аудиторію. Реклама в пресі має довгу історію й у наш час продовжує утримувати позиції лідера як засіб інформування цільової аудиторії про актуальні товари та послуги.

*РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ В ОСВІТЛЕННІ
СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ*

*Максименко І.В. студентка,
науковий керівник – Чекиштуріна В.М. д-р соц. ком., доц., проф. кафедри
УСК ХНЕУ ім. Семена Кузнеця*

*Харківський національний економічний університет імені Семена
Кузнеця*

Актуальність дослідження даної теми обумовлена тим, що сьогодні візуальний контент набуває все більшого значення як спосіб впливу на цільову аудиторію, формування цінностей, тенденцій, зміни старих і створення нових поведінкових практик та стереотипів. Ріст та частота використання візуального контенту в діяльності з вирішення соціальних проблем обумовлені тим, що такий вид передачі інформації сприймається легше і дозволяє швидше та ефективніше донести до аудиторії комунікативне повідомлення. Візуальний контент з наукової точки зору досліджували *К.Л. Бове*, *У.Ф. Аренс* у праці «Сучасна реклама», *М. Дубаков* у праці «Патерни візуалізації інформації». Серед зарубіжних дослідників візуальних комунікацій – *Артур Бергер*, який розкрив значення візуального контенту у своїй книзі «*Бачити – значить вірити: вступ до візуальних комунікацій*».

Візуальний контент – це візуальна інформація, яка супроводжує текст чи публікується окремо. І використання інструментів візуалізації — не тільки сучасний тренд, але й можливість привернути увагу до важливих питань. Численні дослідження з психології та соціології свідчать про те, що фізіологічно сприйняття візуальної інформації є основним для людини, яку вона обробляє значно швидше, ніж, наприклад, текстову інформацію. Однак далеко не всі розуміють роль візуального контенту в діяльності з інформування та освітлення соціальних проблем або не використовують цей метод достатньо ефективно.

Соціальні проблеми можуть мати глобальний характер і зачіпати інтереси як значної частини населення, так і окремих груп. Проте, незважаючи на різноманітні ситуації, кожна проблема потребує підвищеної уваги громадськості та викликає великий суспільний резонанс. У сучасному світі соціальні проблеми активно освітлюються різними засобами інформації. А робота над їх вирішенням – це важка діяльність, яка вимагає значної кількості часу та сил, а також креативності. Саме тому однією з найефективніших форм впливу на суспільство є соціальна реклама, тобто вид комунікації, який орієнтується на привернення уваги аудиторії до проблем і моральних цінностей суспільства. До її завдань можна віднести:

1. Привернення уваги до «гострих» проблем громадського життя і спонукання населення до їх вирішення.
2. Формування суспільної думки.
3. Створення позитивного ставлення.
4. Зміцнення соціально значущих інститутів громадського суспільства.
5. Зміна поведінкової моделі суспільства.
6. Формування життєвих цінностей та пріоритетів.

Отже, соціальна реклама не лише виконує інформаційну та виховну функції, але й відстоює інтереси уразливих груп населення й суспільства в цілому. Вона розкриває негативні аспекти, знайомить людей з соціальними проблемами, а також допомагає їх усувати і запобігати їх повторній появі, покращуючи життя суспільства. Головна мета візуального контенту не просто освітлювати та вирішувати соціальні проблеми, але й напрацювати нову систему цінностей, за допомогою якої можна досягнути суспільної згоди та змінити світ на краще.

ПРОБЛЕМА ФУНКЦІОНУВАННЯ БЮРОКРАТІЇ В СИСТЕМІ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Литвин А. А., студентка,

науковий керівник – к. політ. н., доцент Ковальова І. І.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

У сучасних умовах суспільних перетворень в Україні актуальними є питання формування демократичної правової держави, розвитку політичних інститутів, функціонування громадянського суспільства. Означені питання дуже широкі й багатопланові, об'єднати їх можна на основі проблеми державного управління (системи бюрократії).

Насамперед треба визначити загальне значення поняття бюрократії. Термін «бюрократія» означає систему управління, що заснована на вертикальній ієрархії та виконує поставлені перед нею завдання в найефективніший спосіб. Бюрократією часто називають не тільки систему управління, що здійснюється спеціальним владним апаратом, але й сам цей апарат. Охоплення бюрократією всіх сфер життєдіяльності суспільства, розширення її функцій та розмірів називається «бюрократизацією».

Аналізуючи теорії бюрократії, більшість дослідників виділяють – імперську (азіатську), веберівську (раціональну) та реалістичну концепції.

Засновниками імперської (азіатської) теорії є давньокитайські мислителі Конфуцій, Шан Ян, Мо-Цзі. Прихильники даної теорії єдині в

розумінні того, що існує реальна небезпека для монархічної влади в разі недостатнього контролю за бюрократією; наголошується на неодмінній залежності чиновництва від політичної влади; визнається необхідність забезпечення рівних можливостей для чиновників; бюрократія вибудовується за ієрархічним принципом.

Вперше систематизований аналіз бюрократії був наданий німецьким соціологом М. Вебером, який сформулював концепцію ідеальних типів влади: легальної (раціональної), традиційної, харизматичної. Кожний тип влади визначається мотивами підпорядкування та характером легітимності, що визнаються керованими індивідами. На думку Вебера, раціональне панування засноване на визнанні обов'язковості легальності носія влади та підпорядкованості всіх учасників організації системі абстрактних правил, що можуть змінюватися відповідно до визначених процедур. Він вважав, що бюрократія ефективніша, ніж інші форми управління: надійність, швидкість, дисципліна, передбачуваність, знання управлінського процесу та уніфікованість, субординація, спеціалізація, мінімізація конфліктів, економічність – усе це досягає найбільшого розвитку в бюрократичній організації.

Послідовники Вебера формують нову «реалістичну» теорію бюрократії, вони зокрема змістили акцент у напрямку дослідження діяльності бюрократії у контексті процесів, що відбуваються в сучасній демократичній системі суспільства. Особливе місце в сучасній державній практиці посідають трансформаційні суспільства, які знаходяться в процесі кардинальних змін соціально-економічного, політичного, культурно-ідеологічного життя. Для таких країн властива традиційно сильна орієнтація на використання адміністративного ресурсу при пошуку шляхів розвитку та надзвичайно велика роль державної бюрократії. До трансформаційних суспільств належить і Україна, головним змістом реформ якої є перехід від тоталітарного радянського минулого до демократії.

Особливістю функціонування бюрократії в трансформаційному суспільстві є політичне спрямування її діяльності та підпорядкування потребам і завданням, які мають політичний характер. Бюрократія втягується в політичне протистояння, до процесу боротьби за політичну владу. Найбільш поширеною формою такого залучення бюрократичних структур є використання адміністративного ресурсу під час виборчих перегонів, тобто бюрократизація виборчого процесу.

Деполітизації бюрократії в сучасному суспільстві може сприяти досвід країн розвинутої демократії. США в 1939 році прийняли Закон Хетча, який заборонив державним чиновникам брати участь у виборчих кампаніях й використовувати службове становище в інтересах

політичних партій. У країнах розвинутої демократії, як правило, чітко зафіксовано перелік політичних посад у системі державного управління.

Перехідні процеси в пострадянській Україні від тоталітарної політичної системи до демократичної, синтез різних елементів авторитаризму, бюрократизму й народжених капіталістичних структур призвели до негативних проявів функціонування бюрократії в сучасному українському суспільстві: домінування власних інтересів над суспільними; корпоративності та користолюбства; політизації та суб'єктивізму; прагнення до монопольної компетентності; нездатності вирішувати потенційні проблеми суспільного й державного життя; обмеження свободи людей. Причин негативного прояву бюрократизму в Україні багато. Головними, на наш погляд, слід уважати недосконалість державного законодавства, слабкість громадянського суспільства, недостатній рівень політичної культури громадян, недостатній рівень кваліфікованості та консерватизм держслужбовців, злиття політики й бізнесу.

ІНФОРМАЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Колодій Діана студентка,

науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Більчук Н.Л.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Знання розвитку світових процесів важливе для кожної країни, що підвищує інтерес до теоретичного осмислення соціальних особливостей інформаційного суспільства та до емпіричного вивчення впливу інформаційних технологій, зокрема Інтернету на розвиток економічних і політичних структур. Зараз інформація активно впливає на всі сфери життя, починаючи від окремих суспільств і держав і закінчуючи світовим товариством. Адже кожен аспект сучасного суспільства може добре функціонувати тільки за допомогою розвинутої інформаційної структури.

Актуальністю цієї даної теми є те, що зі зростанням науково-технічного прогресу зростає кількість інформації, яка надходить людям у всьому світі. І звичайно, кожна людина хоче отримувати тільки достовірну інформацію, яка буде опиратися на реальні дані та факти. Адже дуже легко піддатися впливу шахраїв, які несуть загрозу суспільству, свідомості, підсвідомості особистості з метою нав'язати державі бажану (для іншої сторони) систему цінностей, поглядів, інтересів і рішень у життєво важливих сферах суспільної державної діяльності, керувати їхньою поведінкою і розвитком у бажаному для іншої сторони напрямку.

Французький соціолог Дені Дюкло у своїй роботі «Від маніпуляції свідомістю до глобальної секти?» відзначає найтісніший взаємозв'язок нової глобальної свідомості з панівною ідеологією суспільства й попереджає, що сучасне західне суспільство має тенденцію розвитку до глобальної секти, у якій широким масам відведена роль пасивного виконавця чужої волі.

Інформаційні технології, на відміну від енергетичних, транспортних і хімічних технологій, не мають твердих ресурсних і екологічних обмежень, що вносить у процес свою специфіку. У інформаційних технологій набагато вища, ніж в інших технологій, швидкість відновлення: покоління інформаційних технологій змінюються кожні 3–5 років. Можливо, саме тому інтелектуальне освоєння наслідків такого динамічного розвитку не встигає за зростанням обсягів нової інформації.

Історія останніх десятиліть показує, що розгромити потужну державу, її економіку, її військово-промисловий комплекс, усі її найважливіші структури можна не лише застосуванням військової сили, але й за допомогою так званої зброї, до якої належать інформаційний вплив, економічна блокада, валютно-фінансова провокація тощо. Інформаційна зброя часто виявляється ефективнішою, ніж інші види дій. Також зросла вразливість суспільства, що пов'язана з втратою або недоотриманням інформації.

Як приклад можемо взяти проблему, яка зараз актуальна у всьому світі, це поява нової хвороби – коронавірусу, із якою ніколи не стикалися лікарі та вчені. Через те що ніхто не знає, як правильно боротися з цим вірусом, багато людей намагаються «хайпнути» на цьому, ділячись дезінформацією з великою аудиторією. Із цієї великої кількості найрізноманітніших новин важко обрати для себе найголовніше.

Що ж потрібно робити, щоб уберегти себе та своїх близьких від фейкової інформації? Якщо інформація здається підозрілою, потрібно перевіряти її в різних джерелах, обов'язково звертати увагу на те, хто є автором. Необхідно знайти оригінальні джерела, адже дуже часто шахраї використовують уже опубліковану інформацію та редагують її відповідно до їх упереджених поглядів. Також кожен повинен розуміти свою відповідальність перед іншими й фільтрувати знайдену інформацію, не поширюючи хибну.

Тому на нинішньому етапі достовірна інформація відіграє одну з ключових ролей у забезпеченні життєво важливих інтересів країни. Це в першу чергу зумовлено швидким розвитком сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, засобів зв'язку й інформатизації і, як наслідок, істотним зростанням впливу інформаційної сфери на життя нашого суспільства. У сучасному світі інформація стає стратегічним

національним ресурсом – одним з основних багатств економічно розвинутої держави, головним джерелом економічної і військової сили держави. Національний інформаційний ресурс повинен стати одним із вирішальних ресурсів розвитку країни, привабливою сферою вкладення капіталів суб'єктів господарської діяльності.

*THE ROLE OF PROFESSIONAL ETIQUETTE IN ENTERPRISE
MANAGEMENT*

Lytvyn A. A., student

Language adviser – Skora N. A., assistant teacher

M. Ye. Zhukovskyi National Aerospace University

«Kharkiv Aviation Institute»

Nowadays, one of the most important factors of successful operations of any enterprise is the well-coordinated work of the labor collective. Such work is based on the knowledge and compliance with ethical standards and rules of behavior, which, unfortunately, are often ignored.

It is not enough to be only a highly qualified specialist with extensive experience and additional advanced skills, which can be very useful in all spheres of work, in order to be effective in fulfilling tasks, but also to be able to establish relationships with consumers of management services.

Management etiquette is the normative basis of management that addresses the following major management issues: the mutual rights and responsibilities of employees; a manager and subordinates; a reasonable balance of freedom, equality, and justice.

Business etiquette or service is a system of behavioral norms with which a person learns to respect the dignity of other people and to know how to defend his or her dignity.

Most of their time, employees spend on communication with other employees, executives, business partners, and that is why it so important to be able to maintain relationships with all of them.

One of the most serious problems in enterprise management is the excess of its authority, caused by disregard for ethical principles arising from a manager, as a rule. This situation leads to a decrease in the quality and productivity of work in enterprise management.

There are also other problems such as:

1) avoidance of compromise for own reasons, frequent conflicts (between a manager and subordinates or vice versa, as well as among employees);

2) unhealthy competition (the desire to accumulate material goods and / or other corporate benefits);

3) lack of an image of a business person, manifested in the style of thinking, behaving accordingly, his manner of dressing.

The personal moral principles of a man are his reflection of the internal culture. They should be used when interacting with people under any circumstances. Business communication is always based on respect. An example of a common misconception in an already formed enterprise staff is not accepting a young employee from a position of psychological superiority over him.

Thus, it becomes clear that the development of enterprise management should be started with forming a system of value, and then policy-making of human relationships.

Therefore, it can be concluded that in the modern world, the professionalism of etiquette is one of the most important factors for creating effective enterprise management, influencing its workability, productivity, coherence.

*ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЛЮДИНИ В
ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ*

*Федоренко Лілія Олександрівна, студентка,
науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Більчук Н.Л.
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Сьогодні по-новому постають проблеми ідентифікації людини щодо вибору вподобань свого буття під впливом інших. У філософських дослідженнях ідентифікація має значення ототожнення свідомості інших до своїх. Тобто ідентичність може виражатися в тому, що деякі повністю дозволяють своїм вподобанням переплітатися з цінностями інших, незважаючи на свої моральні принципи.

Хоча в інформаційному суспільстві головними детермінантами виявляються процеси індивідуалізації та персоналізації, що вносять зміни у формування користувачів Інтернету різних рівнів розвитку та деяких інших поглядів, у той же час у них постають проблеми ідентифікації та анонімності, де виникають нові норми. Поява «Інтернету речей» (InternetofThings) піднімає проблему ідентичності в контексті взаємовідносин «людина-машина».

В інформаційно-комунікаційних технологіях є два типи ідентичності: ipse-ідентичність (відчуття власної особистості) і idem-ідентичність (більш формальна ідентичність, що залежить від контексту, оточення й ситуації). Захисники приватного життя борються з головною загрозою ipse-ідентичності, бо комп'ютери накопичують в собі знання про вашу особистість та з часом переходять в idem-ідентичність користувача, який не підозрює про це та як це впливає на ipse-ідентичність.

В Інтернеті людина створює свій моральний Я-образ, який повинен нести відповідальність за своє життя і розпорядженнями в

ньому такими речами, як: свій етичний, фізичний, емоційний досвід, бути самостійною особистістю.

Явище «самотності» в інформаційному суспільстві є одним із різновидів ідентичності. У сучасній взаємодії людей виділяється поверхневий характер самотності, оскільки реальне спілкування витісняється нереальним, віртуальним.

Інформаційні технології служать тим, що свідомість людини формується на зв'язку індивіда з джерелом інформації, завдяки чому відбувається посилення процесу персоналізації, коли людина стає менш залежною від минулого досвіду у сприйнятті та інтерпретації інформації.

З появою в інформаційному суспільстві процесу індивідуалізації, він виступає як звільнення людини від суспільної зумовленості. У нових умовах, де людська ідентичність з даності перетворюється на завдання, вирішити яке зобов'язана сама людина, з'являється креативний суб'єкт, який у ситуації руйнування колишніх підстав для самокатегоризації конструює нові соціальні відносини і власну ідентичність.

Інформаційне суспільство, яке звужує необмежений простір для самоконструювання особистості, з одного боку, а з іншого – розширює простір ідентифікації.

Йохан Хейзінг ввів у соціальну філософію термін *Homoludens* (людина граюча) саме через те, що в інформаційному суспільстві людина занурюється у віртуальність з симуляціями та більшою мірою сприймає світ як ігрове середовище.

Соціокультурний простір Ж.Бодрійяр називає «ксероксом культури», бо людина наділена більш мобільними реакціями і здатністю маніпулювати будь-якими пластами інформації.

У тому що прагнення людини вирватися за межі своєї природної сутності накладає відбиток на зміни не тільки у навколишньому середовищі, а й у середовищі суто людському, Ю. Хабермас підкреслює, що світогляд людини залежить не тільки від того як вона сама себе описує, а й від тих зразків, яких вона йде. У відповідності з утвореним рівнем довіри до себе людина займає або активну, або пасивну життєву позицію.

Комунікації відіграють дуже важливу роль, саме через них людина може зрозуміти дещо нове про саму себе, а порівнявши себе з іншими, чи отримати додаткову інформацію про себе через спілкування, вона може усвідомити, якою є насправді. Основою моральної ідентичності є самоідентифікація (Ю.Хабермас).

Отже, в умовах інформаційного сучасного та суспільного світу, проблема моральної ідентифікації людини є актуальною та вимагає вироблення на філософському рівні установок, які допомагають індивіду зберегти свою тотожність під інтенсивним впливом інформаційних потоків.

СЕКЦІЯ ІІІ
«ДЕРЖАВА І ПРАВО. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ»

*РЕЗУЛЬТАТ ПЕРШИХ П'ЯТИРІЧОК ХАРКІВСЬКОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ*

Кісіль Ю. І., канд. істор. наук, доц. каф. 702

У результаті перших п'ятирічок, незважаючи на всі труднощі, Харків перетворився на один з найбільших індустріальних центрів СРСР.

За ці роки в місті було побудовано такі заводи, як тракторний ім. С. Орджонікідзе, турбінний ім. С. Кірова, верстатобудівельний, поліграфічних машин, машинобудівний ім. В. І. Леніна, тракторозбиральний, підшипниковий, дорожніх машин, малих агрегатних верстатів, шлакоцементний, електротягового устаткування, завод тракторних деталей «Поршень», маркшейдерських інструментів, котельно-зварювальний, плитковий комбінат, велосипедний завод, завод тютюнового машинобудування й багато інших.

Було побудовано низку великих підприємств, які випускали харчові продукти й товари народного споживання: сукняну фабрику, трикотажну фабрику ім. А. Мікояна, хутряну фабрику, м'ясокомбінат, маргариновий завод, бісквітну фабрика, фабрику «Авторучка», фабрику музичних інструментів і багато інших.

Багато дореволюційних підприємств було докорінно реконструйовано - оснащені новітньою технікою, переведені в заново побудовані корпуси. Так, наприклад, завод Гельферіх-Саде, що випускав сільськогосподарський інвентар, перетворився на величезний завод сільськогосподарського машинобудування «Серп і молот». Колишні майстерні фон Дітмара також були докорінно переобладнані й перетворені на великий завод з випуску гірничого устаткування «Світло шахтаря», продукція якого вже в 1935 р. збільшилася майже в 40 разів проти 1913 р. Завод ВЕК, евакуйований у роки Першої світової війни з Риги до Харкова, був реконструйований, розширений і став одним з найбільших у СРСР електромеханічних заводів. У 1937 р. цей завод випускав продукції більше, ніж уся харківська промисловість у 1913 році.

Спорудження нових і реконструкція наявних підприємств докорінно змінила структуру промисловості міста. Металообробна й машинобудівна промисловість розвивалася в 3-5 разів швидше, ніж усі інші галузі. Її швидкий ріст забезпечував умови для піднесення легкої промисловості, що до 1940р. виросла порівняно з 1913р. у 10 разів.

У 1940 р. 1200 основних харківських підприємств виготовили промислової продукції в 7 разів більше, ніж у 1926 р. й у 13 разів більше, ніж у 1913 р. 80% продукції, випущеної харківськими підприємствами в 1940 р., були виготовлені на фабриках і заводах, побудованих у період з 1917 по 1940 роки.

Харків став одним з найбільших центрів машинобудівної промисловості СРСР. Заводи міста в 1940 р. виробили 40% усієї продукції машинобудівної промисловості України і 6% продукції машинобудування СРСР.

Велика роль у цих досягненнях належала директорському корпусу підприємств Харкова. «Червоні директори» 20-30-х років були менеджерами особливого типу. Як усі люди, вони мали свої характерні риси, але їх усіх (І. П. Бондаренко - ХПЗ, О. Д. Брускін - ХТЗ, К. А. Калінін - ХАЗ, І. М. Кирієнко - завод ім. Т. Шевченка, І. І. Лісін - ХЕМЗ, П. І. Свистун - ХТЗ, І. Ф. Соловйов - «Серп і молот») об'єднувало значно більше, ніж те, що відрізняло.

По-перше, усі вони (або майже всі: серед названих виняток - К. А. Калінін) були виходцями з робітників і починали своє трудове життя робітниками, іноді на тих самих заводах, які вони потім очолювали (Лісін, Соловйов). По-друге, усі вони були палко закохані в техніку, захоплені ідеєю індустріального перетворення країни. Одні з них мали технічну освіту, таких була більшість. Інші, як П. І. Свистун, здобули освіту в Промакадемії, на факультетах особливого призначення. По-третє, їм усім була притаманна ще одна спільна риса. Вони вміли органічно поєднувати у своїй діяльності вирішення технічних, економічних, соціальних і психологічних проблем.

Для цих людей характерним було несприйняття кар'єризму. Наведемо як приклад П. І. Свистуна. Він прийшов працювати начальником Тракторобуду з високої урядової посади - першого заступника голови ВРНГ. Під його керівництвом будівництво успішно завершилося. Г. К. Орджонікідзе зробив його членом колегії Наркомтяжпрому й начальником Головного управління тракторної та автомобільної промисловості. Але через півтора роки він повернувся на завод.

Ще одна риса цього покоління директорського корпусу - вміння виховувати керівників. Усі вони створили свої школи. Учні стали директорами, головними інженерами, генеральними конструкторами заводів Харкова, України й усього Союзу.

Так, наприклад, один із творців легендарного танка Т-34 Олександр Олександрович Морозов п'ятнадцятирічним прийшов на ХПЗ переписувачем технічної документації та поступово долучився до конструкторської творчості - спочатку через трактори «Комунар», а

потім через танки. І хоча він закінчив лише Харківський механічний технікум та провчився півтора року в Московському механічному інституті (заочно), проте став академіком у своїй справі й був визнаний гідним звання доктора технічних наук.

Однаковою була й доля директорського корпусу. Усі вони стали жертвами репресій 1937 року.

КОДЕКС СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ ТА НАСЛІДКИ ЙОГО ПОРУШЕННЯ

Железов О. Є.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри фундаментальних та
юридичних дисциплін факультету №6*

Харківський національний університет внутрішніх справ

Нове законодавство передбачає дуже розвинуту відповідальність для професійного судді. Це може бути як дисциплінарна відповідальність, передбачена статтею 107 Закону України «Про Судоустрій та статус суддів», так і моральна відповідальність, яка закріплена ст. 58 вищевказаного закону. Насамперед порушення суддівської етики може мати правові наслідки, коли моральний вчинок не відповідає Кодексу суддівської етики .

Кодекс суддівської етики був прийнятий 24 жовтня 2002 року на V з'їзді суддів, але нова його редакція затверджена на XI з'їзді суддів. Ст. 58 перетворює його на норму прямої дії, і цією нормою права Кодекс суддівської етики перетворюється з корпоративної норми на норму права. Цим кодексом закріплюються всі правові та моральні принципи, якими керується суддя як під час проведення судового засідання, так й у своїй позасудовій поведінці. У правовій основі цього кодексу лежать Конституція України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, резолюція Генеральної Асамблеї ООН щодо ефективного впровадження основних принципів незалежності судових органів, а також Бангалорські принципи поведінки суддів, схвалені резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року, Європейська хартія про закон щодо статусу суддів, Рекомендація СМ/Рес (2010) 12 Кабінету Міністрів Ради Європи.

Крім того, Закон України «Про Судоустрій та статус суддів» передбачає такий правовий інститут, як декларація добросовісності. Цей інститут регулюється ст.62 цього закону. Зміст цієї декларації полягає у тому, що суддя зобов'язаний до 1 лютого подати шляхом заповнення на

офіційному вебсайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію доброчесності за формою, що визначається Комісією.

Особливу роль у нагляді за моральним станом судді відіграє Громадська Рада Доброчесності, яка регулюється ст. 85 Закону України «Про Судоустрій та статус суддів». Ця рада утворюється згідно із законодавством з метою нагляду за дотриманням норм професійної етики, яких повинен обов'язково дотримуватися даний суддя або кандидат на посаду судді. Громадська рада доброчесності складається з 20 членів та повинна збирати, перевіряти, аналізувати інформацію щодо судді або кандидата на посаду судді, надавати Кваліфікаційній Комісії Суддів інформацію щодо кандидата на посаду судді та надавати за наявності відповідних підстав Вищій кваліфікаційній комісії суддів України. Для здійснення цих повноважень, зазначених у цій статті, передбачається, що членам Громадської Ради Доброчесності надається право безоплатного та повного доступу до відкритих державних реєстрів.

Громадська рада доброчесності формується з громадськості, але до неї не входять особи, які перебувають у дружніх чи особистих стосунках із суддею чи кандидатом на посаду судді, якщо вони причетні до справ, які розглядав чи розглядає такий суддя, за наявності іншого конфлікту інтересів або обставин, що викликають сумнів у його неупередженості. Члени Громадської ради доброчесності призначаються зборами представників громадських об'єднань, які скликаються Головою Вищої кваліфікаційної комісії суддів. У цих зборах беруть участь громадські організації, які здійснюють діяльність у правозахисній сфері, а також ставлять за мету подолання корупції в Україні. Ці організації не можуть фінансуватися юридичними особами, які мають бюджетний або інший фінансовий зв'язок з офіційно визнаними Верховною Радою терористичними організаціями та країною-агресором. Членом Громадської ради доброчесності обирається громадянин України строком на 2 роки. Громадська рада доброчесності вважається правочинною за умови призначення якнайменше 10 її членів.

Згідно з вищевикладеним, Законодавство України зробило крок у своєму розвитку щодо відповідальності суддів. Професійний суддя є ключовою особою, яка здійснює правосуддя, тому дотримання моральних норм відіграє дуже важливу роль. Отже, ці зміни є дуже важливими й дуже актуальними.

*ПОЛІТИЧНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ІНДИВІДА - ФАКТОР
ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ*

Ковальова І. І., канд. політ наук, доцент

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Соціалізація індивіда об'єктивно визначається соціально-економічними, політичними, духовними відносинами, характерними для суспільства на певному історичному етапі його розвитку.

Політична соціалізація обумовлює причини включення індивіда в політичні відносини, процес формування його політичної свідомості й поведінки, мотивацію участі в офіційній політиці. Політична соціалізація забезпечує набуття індивідом уміння орієнтуватися в політичному просторі та виконувати певні владні функції.

Політичну соціалізацію можна розглядати як процес розвитку політичної суб'єктності індивіда. Індивіди, які володіють політичною суб'єктністю, є політичними суб'єктами. Суб'єктність дозволяє індивіду самовиразитися й самореалізуватися в системі суспільства, політична суб'єктність характеризує індивіда передусім як громадянина.

Основним проявом суб'єктності індивіда є суспільно значуща діяльність, яка об'єднує в собі дві визначальні характеристики – спілкування (взаємодія в процесі діяльності) і самосвідомість. Саме фактор діяльності дозволяє перейти в розгляді питання про політичну суб'єктність від категорії індивід до категорії особистість. Політична суб'єктність - це здатність особистості до політичної самоідентифікації, воля до активної політичної діяльності. Для суб'єкта політичної діяльності важливими характеристиками є мотивація життєвих цілей, відповідальність, соціальна активність, правова й громадська зрілість. Ці характеристики безпосереднім чином пов'язані з рівнем активності, автономності (свободи), плюралістичності особистості.

Суб'єктна активність раніше пов'язувалася з рівнем засвоєння й дотримання соціальних норм, зараз визначальним показником є міра активності особистості. Активна особистість здатна продукувати зміни в суспільстві й державі, на відміну від індивіда з нерозвиненою суб'єктністю. Різні ступінь активності, індивідуальної свободи (автономності), плюралістичності особистості обумовлюється ступенем освіченості та інформованості, професійної та соціальної мобільності, інтенсивністю міжособистісних і міжгрупових комунікацій, рівнем самосвідомості, політичної культури та іншими факторами.

Роль особистості як суб'єкта політики визначається й проявляється на соціальному, інституціональному й персоніфікованому рівні.

Соціальний рівень - індивід перш за все є членом певних соціальних спільнот: класових, етнічних, демографічних, професійних. Соціальна приналежність детермінує умови індивідуального існування, формує свідомість і впливає на політичну поведінку.

З метою задоволення своїх соціальних інтересів особистість стає членом певних об'єднань - політичних партій, громадських організацій, долучається до суспільних і політичних рухів. Беручи участь у їх діяльності, особистість виступає суб'єктом політики на інституціональному рівні. Інституціоналізація - закономірний етап розвитку політичного суб'єкта.

Кожен індивід є громадянином держави й повинен виконувати певні обов'язки, мати гарантовану можливість реалізувати свої громадянські права: участь у виборах, референдумах, громадянських акціях. У цьому проявляється безпосередня, найпоширеніша й загальнодоступна для всіх індивідів політична роль. Персоніфікований рівень політичної суб'єктності проявляється в тому, що, виступаючи в будь-якій політичній ролі, рядовий член або лідер політичної організації, виборець, демонстрант, індивід проявляє себе як безпосередній суб'єкт політичної практики.

В умовах сучасного суспільства існує проблема відмови від політичної суб'єктності. Причин тому багато, деякі з них можна позначити в форматі написаних тез. На наш погляд, утрата довіри до політики й зниження політичної активності є наслідком девальвації основних політичних цінностей та ідеалів, неохайності політичної еліти й зловживання чиновників владою, відхід політичних лідерів від передвиборчих обіцянок і програм, маніпулювання й зневага до громадської думки. Падіння інтересу до політики й довіри до політиків, наприклад, може проявлятися в ухиленні виборців від участі в голосуванні на виборах різного рівня. Низький рівень політичної суб'єктності - це результат розчарування людей у політиці й політичних лідерах, соціально-економічних перетвореннях, які здійснюються під їх керівництвом.

У наших умовах першочерговим завданням є формування політичної культури, політичної свідомості широких мас населення, набуття досвіду й навичок демократичної політичної поведінки, стимулювання громадянської активності, упровадження ефективної системи правового захисту. Розширення суб'єктності індивідів, суб'єктності широких мас - це визначальна передумова політичних перетворень, можливість створення ефективних інститутів і механізмів громадянського суспільства як результат - демократизація суспільного, державного розвитку.

*ДОКУМЕНТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ*

К. О. Лисікова, студентка

*Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. О. Л. Заверющенко
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Документування управлінської інформації та організація роботи зі службовими документами є однією з основних складових діяльності органів місцевого самоврядування. Належна організація функціонування цих органів забезпечує успішний розвиток держави, зокрема її соціально-економічну та політичну стабільність. Саме на місцевому рівні вирішуються основні проблеми життєдіяльності територіальної громади та забезпечується реалізація її інтересів. Діяльність у цьому напрямі є головним завданням органів місцевого самоврядування, успішне здійснення якого залежить від якісного та оперативного опрацювання відповідної інформації, що надходить до цих органів або створюється ними у вигляді документів.

Як зазначає Ю. Палеха, документування – це процес створення документів тобто їх підготовка, складання, оформлення та виготовлення. Питання документування діяльності органів місцевого самоврядування є недостатньо вивченим. Важливим надбанням у дослідженні проблем діяльності з документування та організації роботи з документами є наукові праці таких вітчизняних учених, як: О. Загорецької, С. Кулешової, Ю. Палехи та ін. Проблеми нормативно-правового регулювання та організаційно-кадрового забезпечення діяльності з питань документозабезпечення досліджували А. Колодій, В. Копейчиков, М. Кравчук, І. Петрова, В. Хропанюк та ін. Проте діловодна діяльність, що спрямована на прийняття, документування й реалізацію управлінських рішень органами місцевого самоврядування потребує більш детального вивчення та вироблення пропозицій щодо створення управлінської документації та організації роботи зі службовими документами.

На сьогодні створення службових документів в органах місцевого самоврядування здійснюється за правилами, визначеними в таких державних стандартах: Державному стандарті України (далі – ДСТУ) 3843–99 «Державна уніфікована система документації. Основні положення», ДСТУ 3844–99 «Державна уніфікована система документації. Формуляр-зразок. Вимоги до побудови», ДСТУ 4163–2003 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». На особливу увагу заслуговує стандарт з оформлення організаційно-розпорядчого документа (далі – ОРД), який

встановлює основні вимоги до створення бланків цих документів, змісту та розташовування реквізитів, а також правила з виготовлення документів друкованими засобами. Цей стандарт поширюється на всі типи уніфікованих систем документації, крім електронних ОРД, що доводить необхідність стандартизації вимог щодо оформлення цих документів.

Таким чином, для вдосконалення документування діяльності органів місцевого самоврядування необхідним є розширення нормативно-методичної бази, яку необхідно поповнити розробками, здійсненими на державному та місцевому рівнях шляхом створення Типової інструкції з діловодства в органах місцевого самоврядування, це надасть можливість систематизувати правила створення та роботи зі службовими документами у відповідних органах.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ СУДДІВСЬКОЇ МОРАЛІ В УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Єрмоленко Д. А., студент,

науковий керівник – канд. юрид. наук, доцент Железов О. Е.

Харківський національний університет внутрішніх справ

Події революції Гідності вказали на необхідність реформування судової системи в Україні, задля чого влада в державі зробила певні кроки.

Насамперед це втілилось у рішення XI з'їзду суддів України, Указ Президента України «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки», Постанову Кабінету Міністрів про впровадження цього Указу Президента України. Ці нормативно-правові акти мали розв'язати такі питання: створення спеціальних фінансових підрозділів; розробку практичних посібників та навчальних модулів у Національній школі суддів; завершення розробки політики щодо забезпечення якості судочинства та розширених стандартів ефективності; приведення посадових інструкцій працівників апаратів судів та порядку заміщення всіх посад у відповідність; удосконалення правил та порядку призначень, переведень на інші посади (до інших судів) та призначень на вищі посади на основі зазначеної політики та удосконалених методик, розробку пропозицій щодо відповідних змін до законодавства; застосування виключно конкурсного відбору для заміщення всіх посад; розробку для Національної школи суддів навчальних модулів та практичних посібників з питань нової системи управління ефективністю роботи; розробку механізмів оцінювання потреб та можливостей для періодичної підготовки суддів, включаючи спеціалізоване програмне

забезпечення для проведення опитування та реєстрації слухачів на курси в режимі онлайн тощо.

Ці питання знайшли відображення в змінах до Конституції України (набрали чинності 30 вересня 2016 року), у Законі України «Про судоустрій та статус суддів України» від 02.06.2016, Законі України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016. Так, застосування конкурсного відбору на посаду апарату суду остаточно закріплено статтею вищезгаданого Закону України «Про судоустрій та статус суддів України».

Окремо закріплено принципи фінансування судів (перехідні положення Закону України «Про судоустрій та статус суддів України»).

Крім того, у 2017 році в Національній школі суддів розроблено спеціальні типові плани для підготовки апарату суддів. Це плани для підготовки: апаратів місцевих та апеляційних судів; помічників суддів і консультантів місцевих та апеляційних господарських судів; секретарів судового засідання місцевих та апеляційних господарських судів; секретарів судового засідання окружних та апеляційних адміністративних судів; спеціалістів кадрового забезпечення місцевих та апеляційних судів; старших секретарів, секретарів місцевих загальних судів, головних і провідних спеціалістів місцевих та апеляційних судів загальної юрисдикції; помічників суддів і консультантів місцевих загальних та апеляційних судів; помічників суддів і консультантів окружних та апеляційних адміністративних судів; секретарів судового засідання місцевих загальних та апеляційних судів; спеціалістів із забезпечення зв'язків зі ЗМІ (прес-секретарів) місцевих та апеляційних судів; спеціалістів судової статистики місцевих та апеляційних судів; судових розпорядників місцевих та апеляційних судів. Кандидати на ці посади, крім помічника судді, проходять конкурсний відбір, який організовує Державна судова адміністрація згідно із статтями Закону України «Про судоустрій та статус суддів». Помічник судді призначається керівником апарату суду за поданням судді.

Нове законодавство передбачає розвинуту відповідальність для професійного судді. Це може бути як дисциплінарна відповідальність, передбачена статтею 107 Закону України «Про судоустрій та статус суддів». Також передбачена моральна відповідальність, що закріплено ст. 58 вищезгаданого закону. Порухення суддівської етики може мати правові наслідки, коли моральний вчинок не збігається з Кодексом суддівської етики.

Кодекс суддівської етики було прийнято 24 жовтня 2002 року на V з'їзді суддів, але нову його редакцію затверджено на XI з'їзді суддів. Стаття 58 вищезгаданого закону перетворює його на норму прямої дії, і цією нормою права Кодекс суддівської етики перетворюється з

корпоративної норми в норму права. Цим кодексом закріплюються всі правові та моральні принципи, якими керується суддя як під час проведення судового засідання, так і у своїй позасудовій поведінці. Правовою базою цього кодексу є Конституція України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, резолюція Генеральної Асамблеї ООН щодо ефективного впровадження Основних принципів незалежності судових органів, а також Бангалорські принципи поведінки суддів, схвалені резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року, Європейською хартією про закон щодо статусу суддів, Рекомендацією CM/Rec (2010) 12 Кабінету Міністрів Ради Європи.

Згідно зі ст. 1–3 Кодексу суддівської етики, суддя зобов'язаний бути прикладом додержання вимог закону й принципу верховенства права, має уникати будь-якого незаконного впливу на його діяльність та не має права використовувати своє посадове становище в особистих інтересах чи в інтересах інших осіб, тобто в разі зловживання правом суддя підлягає відповідальності. Але ст. 4 цього кодексу вказує, що ці проступки не можуть бути підставою для дисциплінарного провадження, у разі якщо буде вчинено інше правопорушення.

Згідно із цим законодавством і проходить переатестація суддів та добір нових професійних кадрів для суддів. У 2016–2017 році був перший етап. З 2018 по сьогодні проходить атестація апеляційних та місцевих судів.

ДО ПИТАННЯ ПРО МОТИВАЦІЮ УЧАСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Золотарьова О. О., студентка,

науковий керівник – канд. політ. наук, доцент Ковальова І. І.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

На сьогодні має величезне значення вивчення проблеми участі громадян у політичному житті суспільства. Громадяни є ключовими фігурами, що задають вектор демократичного розвитку. Аналізуючи феномен політичної участі, неможливо обійти питання мотивації політичної діяльності особи. До найбільш значущих мотивів політичної діяльності особи сучасна політологія відносить ідеологічний, нормативний та рольовий мотиви.

Ідеологічний мотив означає, що особа бере участь у політичному житті, поділяючи й підтримуючи принципи офіційної ідеології держави. Така мотивація участі забезпечує ідентифікацію політичних цінностей особи з політичними цінностями держави й більшості суспільства.

Нормативна мотивація виявляється в тому, що політична поведінка будується за правилами, які диктує політична система та приписує нормативно-правова підсистема.

Рольовий мотив пов'язаний із тією соціальною роллю, яку особа виконує в даній політичній системі, тобто згідно з її соціальним станом і власною самооцінкою: чим нижчий соціальний стан, тим вірогіднішим стає радикальний настрій особи проти чинної влади.

Специфіка політичної поведінки, тобто її відмінність від інших видів суспільної поведінки, полягає в тому, що вона визначається політичними інтересами особистості, процесом формування політичної свідомості.

Механізм формування політичної свідомості базується на суб'єктивних і об'єктивних чинниках. Об'єктивні чинники залежать від осмислення людьми соціальної дійсності, узагальнення та поступової раціоналізації чуттєвих уявлень; усвідомлення мети партійного або іншого політичного руху, приєднання до вже сформованих оцінок і норм політичного процесу.

Суб'єктивні чинники залежать від зовнішніх та внутрішніх умов. До зовнішніх умов належать інститути політичної системи, національні та соціальні групи, різні неформальні об'єднання, під впливом яких відбувається соціалізація особистості. Внутрішні умови охоплюють потреби, інтереси, духовні цінності, індивідуальні психологічні якості людини.

Залежно від різноманітності форм політичної участі громадян у реальних процесах політичної діяльності, виникає необхідність урахування бажання самої людини відповідати запитам політичної системи. Виникає необхідність вирішення проблеми мотивації, заохочення людини до участі у політичному житті, тобто запровадження системи ціннісних, а не примусових мотивів політичної соціалізації.

У сучасній західній політології отримали розповсюдження дослідження змін у політичній поведінці на основі концепції Р. Інглхарта. Згідно з її положеннями, у стабільних, економічно розвинутих суспільствах, де головні матеріальні потреби людей задоволені, відбувається зрушення в бік постматеріальних цінностей. На перший план виходять потреби в покращенні якості життя, екології, більшого включення людини в процес прийняття рішень на місцевому рівні, подолання бюрократизму й корупції, гармонізації соціальних відносин і т. ін. Пояснення феномену нових масових рухів – молодіжних, екологічних, пацифістських та “неформальних” – виходить саме з концепції формування нових постматеріальних потреб постіндустріального.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

Горбач І. О. студентка

науковий керівник – к. юрид. н., доцент Гордеюк А. О.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Відповідно до ст. 23 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) особа має право на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав. Проблема ефективного правового регулювання відшкодування моральної шкоди є актуальною, оскільки це один із найбільш дієвих способів захисту цивільних прав та інтересів, який достатньо активно використовується у судовій практиці.

Правове забезпечення інституту відшкодування моральної шкоди на сьогодні становлять норми Конституції України (ст. 32, ст. 56, ст. 62), ЦКУ (ст. 16, ст. 23, ч. 2 ст. 216, ст. 225, ст. 227, ст. 280, ст. 611, ст. 700, ст. 1167, ст. 1168 тощо), Закону України (далі – ЗУ) «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду», ЗУ «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» (ст.17), ЗУ «Про авторське право і суміжні права» (ст. 52), ЗУ «Про захист прав споживачів» (ст. 4, ст. 16), Постанова Пленуму ВСУ N 4 від 31.03.95 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» (далі – Постанова Пленуму ВСУ № 4) та інші. Але слід зазначити, що спеціальний закон, присвячений правовому регулюванню відшкодування моральної (немайнової шкоди) поки що не прийнятий.

У ЦКУ поняття моральної шкоди відсутнє, воно зокрема надається, як рекомендоване, у п. 3 Постанови Пленуму ВСУ № 4. Отже, у цьому нормативному акті, як моральна шкода, визначаються втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб.

Вважаємо, що є доцільним та необхідним законодавче закріплення на рівні ЦКУ поняття моральної шкоди, тому що легальне визначення будь-якої юридичної категорії сприяє, на наш погляд, більш детальному правовому регулюванню цивільних відносин. До того ж, цьому також може посприяти розмежування поняття моральної шкоди, завданої фізичній особі та немайнової шкоди, яка завдана юридичній особі. Формулювання поняття моральної шкоди, яке пропонується у зазначеній Постанові Пленуму ВСУ № 4 достатньо конструктивне, тому має сенс використати його у ЦКУ з певними уточненнями. Таким чином,

пропонуємо: по-перше, статті 23 ЦКУ надати інший номінал, а саме «Відшкодування моральної (немайнової) шкоди»; по-друге, виділити у ч. 1 ст. 23 ЦКУ три абзаци та викласти цю частину у наступній редакції: Особа має право на відшкодування моральної (немайнової) шкоди, завданої внаслідок порушення її прав (перший абзац). Моральна шкода, заподіяна фізичній особі – це втрати немайнового характеру як наслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній особі незаконними діями чи бездіяльністю інших осіб (другий абзац). Немайна шкода, заподіяна юридичній особі – це втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з недобросовісним приниженням її ділової репутації, неправомірним використанням фірмового найменування, торгівельної марки (знаку для товарів і послуг), розголошенням комерційної таємниці та здійсненням інших незаконних дій (або бездіяльністю) юридичних та фізичних осіб, що можуть негативно впливати на її конкурентоспроможність як учасника цивільного обороту (третій абзац).

У даному контексті важливо також зазначити, що на сьогоднішній день існує усталена судова практика, коли суд, керуючись внутрішнім переконанням, присуджує різні суми грошового відшкодування моральної шкоди у результаті розглядання аналогічних юридичних справ, при цьому, різниця між цими сумами грошового відшкодування може бути дуже суттєвою. У положенні Постанови Пленуму ВСУ № 4 наголошується про те, що суди в окремих випадках припускаються помилок, рідко застосовують чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, неповно з'ясовують наявність підстав для відшкодування моральної шкоди, недостатньо обґрунтовують її розмір, допускають порушення процесуальних норм.

На думку правознавців, такі проблеми виникають через відсутність єдиного та більш широкого законодавчого закріплення організаційних та правових засад щодо визначення розміру моральної (немайнової) шкоди, завданої фізичній або юридичній особі, тобто йдеться про необхідність прийняття відповідного спеціального закону. Так, на розгляд до Верховної Ради України від 23.05.2018 р. № 8396 був поданий Проєкт Закону «Про регулювання діяльності з визначення розміру моральної (немайнової) шкоди». У цьому законопроєкті пропонується визначення основних термінів, випадків та принципів визначення розміру моральної шкоди, доволі детально прописується порядок підготовки та діяльності спеціалістів з визначення розміру моральної шкоди, їх права та обов'язки, відповідальність тощо. Окремий розділ присвячено регулюванню та контролю діяльності з визначення

розміру моральної шкоди органами державної влади та органами професійного самоврядування відповідних спеціалістів.

З оглядом на все вищесказане, цілком погоджуємося з необхідністю прийняття зазначеного спеціального закону, що має сприяти повному і справедливому здійсненню прав фізичних та юридичних осіб щодо відшкодування моральної шкоди, забезпеченню їх рівності під час судового захисту, вдосконаленню та систематизації національного законодавства у цій сфері.

*ЕВОЛЮЦІЯ ПРАКТИКИ САМОСУДУ ДО ПРАВОСУДДЯ НА
ПРИКЛАДІ ПРОМОВИ ЛІСІЯ «ПРО ВБИВСТВО ЕРАТОСФЕРА»*

Байрамова Р.Р. студентка,

науковий керівник – канд.філос.наук, доцент Селевко В.Б.

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Історія правової науки, у тому числі і кримінального права, і правосуддя взагалі, недостатньою мірою розкрили період переходу від практики самосуду до правосудних рішень. Саме промова Лісія «Про вбивство Ератосфера» V-IV ст. до н.е. дозволяє доповнити наші уявлення про становлення правосуддя в Європейській цивілізації. Зокрема, визначити період встановлення правосуддя та викорінення самосуду в Європі, з'ясувати історичні причини невідчуження самоуправства як явища та вплив права на це явище.

В основі правосуддя завжди стоїть встановлення справедливості. Проте потрібно зауважити, що справедливість містить один із елементів її складу, який визначається як покарання за її порушення. Утім, здійснення цього покарання було різним за уявленням людей, які жили в різні періоди історії. В архаїчну добу справедливість ґрунтувалась на суспільній думці, яка диктувала правила належної поведінки, при порушенні якої застосовувались такі заходи як самосуд та кровна помста, які в деякому сенсі є тотожними. Ця доба історії заснована на патріархальному устрої суспільства, де деякими «судовими» повноваженнями був наділений батько як голова роду, долею членів якого він мав право розпоряджатися. За такої ситуації була відсутня система, яка б регулювала подібні відносини, і тому покарання за порушення певних моральних принципів здійснювалося шляхом вчинення самосуду. Такою системою мали б стати закони, але навіть вони не є гарантією правосуддя.

Само собою зрозуміло, що, оскільки тут не міг відбутися судовий розгляд і не могло бути винесеним судове рішення, закон у такому випадку допускав самосуд, який є пережитком давнього звичаєвого права. Така ситуація простежувалася і в Греції, аж допоки у 621 р. до

н. е. в Афіньському полісі архонт Драконт не прийняв уніфікований звід законів, які трансформували родові традиції у писаний нормативно-правовий акт. Відбулося скасування вікового правила кровної помсти, яка вже каралася як злочин (смертною карою). Тепер, якщо громадянин прагнув покарати кривдника, він повинен був йти в суд, тоді як раніше, він вершив його сам. Пізніше Солон відмінив Драконові закони, проте закони про вбивство залишив, як і покарання за скоєння такого злочину – смертна кара. Але такого покарання не зазнавали ті, хто вбивав коханця своєї дружини, якого застав у її ліжку. І тут немає нічого дивного, оскільки сім'я вважалася фундаментальною основою античних Афін, то подружня зрада вважалася тяжким злочином, а до того, хто помстився за неї, ставилися досить поблажливо. Причому, винним вважався коханець, його можна було навіть вбити безкарно. А невірну дружину «всього лише» виганяли з дому і надалі їй не дозволено було брати участь в релігійних церемоніях. Цікаво, що і в подальшому ніхто не хотів змінювати дану установку

Дана ситуація висвітлюється у промові «Про вбивство Ератосфена», написана афінським оратором і логографом Лісієм для афінського громадянина Евфілета, відповідача у справі про вбивство Ератосфена. У цій справі Евфілет, дізнавшись про те, що Ератосфен звабив його дружину спланував, організував і став виконавцем страти так, щоб це відповідало Законам Солона: застання перелюбника на місці злочину дозволяло стратити його чоловікові на місці. Але родичі загиблого стверджували, що він спланував, організував, підібрав співучасників та став безпосереднім виконавцем вбивства через ворожнечу заманивши Ератосфена до свого будинку, тому Евфілет був викликаний на судове слухання, де мав пояснити обставини справи.

Відповідно до виступу Лісія як захисника, Евфілет говорить як людина, впевнена у своєму виправданні: дійсно, закон дозволяв чоловікові вбити коханця, захопленого на місці злочину, хоча на практиці це робилося рідко. Ця промова була спрямована на безперечний захист та виправдання звинуваченого. Вона мала переконати суддів у правдивості показів обвинуваченого.

Детальніше розглянемо цей казус через призму сучасного кримінального права. Суб'єктом злочину є чоловік, але якщо орієнтуватися на тогочасні реалії, то тоді ця роль належить коханцю і почасти дружині, а потерпілою стороною є чоловікова. Подружня зрада виключає винність скоєного вбивства, тобто це вже не злочин, а от зрада – це вже інша обставина, яку сучасне кримінальне законодавство не передбачає, причиною чого є те, що тогочасне законодавство все ще засноване на моральних принципах, тоді як сучасне ґрунтується на

нормах права, що дає змогу стверджувати, що правосуддя буде здійснюватися тільки в тому випадку, коли в законах буде мінімізовано базування на моральних засадах, які частіш за все є причиною самосуду.

Проаналізувавши викладене, можна дійти висновку, що перехід до правосуддя розпочався ще в добу Античності, з моменту створення Солонових законів, а в наведеному прикладі здійснення правосуддя відбувалося саме через обвинувачення в готуванні до злочину, тобто давньогрецька правова думка чітко розмежувала казус та змову на вчинення злочину.

*ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ
(НА ПРИКЛАДІ ІТ- СФЕРИ)*

*Новицька К. О. , студентка,
науковий керівник – кандидат соціологічних наук, доцент
Колотова Л. В.*

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Стрімкий розвиток науково-технічної бази в ХХІ ст. викликає великий попит на фахівців сфери інформаційних технологій, яка є однією з найбільш високооплачуваних, доступних та перспективних галузей. Працевлаштування в галузі ІТ дає змогу виконувати завдання дистанційно, знаходячись у будь-якому місці, де є доступ до інтернету, самостійно організувати свою роботу та зробити кар'єру з нуля за кілька років. Такі умови праці здаються жінкам дуже привабливими, адже дозволяють вдало поєднувати роботу, навчання та сімейні обов'язки, а також дозволяють не лишати роботу під час декретної відпустки. Однак в реальності ІТ-сфера вважається однією з найбільш «чоловічих» професій на ринку праці з дуже низькою представленістю в ній жінок.

Головною причиною, що впливає на структурну кількість представників на ринку праці України, є гендерна нерівність. Вона сприяє тому, що чоловіки займають більш високооплачувані та престижні посади в той час, коли жінки більше працюють у галузі освіти, соціальних послуг, охороні здоров'я та готельному бізнесі.

Гендерні стереотипи чинять перешкоди на шляху працевлаштування жінок на високих посадах, тим самим роблячи ринок праці України та світу менш ефективним. Що стосується жінок конкретно у галузі інформаційних технологій, то їх невелика представленість у цій сфері лишає жінок наступних переваг: дистанційної роботи, зручності гнучкого графіку, можливості

поєднувати роботу та виховання дітей. Якби ці умови були дозволені жінкам, конфлікту між роботою та сім'єю можна було б уникнути.

У Конвенції ООН є певні статті щодо ліквідації всіх форм дискримінації жінок. Так, у 11 статті цієї Конвенції говориться про проблеми дискримінації жінок у тому числі в сфері працевлаштування, наголошуючи на тому, що жінки повинні мати однакові з чоловіками права при найманні на роботу, рівну винагороду за однакову роботу, безпечні умови праці та соціальних захист. Це дуже добре, і на словах майже усі передові держави підтримують політику рівності чоловіків та жінок, але ж насправді все виглядає інакше. У результаті багатьох досліджень українського ринку праці вдалося виявити, що чоловіки обіймають більш престижні посади, які передбачають вищу зарплату, більшу технічну компетенцію та виконання складних завдань. Натомість жінки більшою мірою виконують обов'язки, що пов'язані з людськими ресурсами та комунікаціями. Крім цього, виявлено гендерний розрив зарплат в очікуваннях чоловіків і жінок. І навіть якщо в Україні дівчата мають можливість обрати будь-який фах і отримати відповідну освіту, то потім вони все одно стикаються з проблемою "скляної стелі". У нас все ще існує маса стереотипів з приводу того, чим жінка може займатися, і чим ні.

Сфера інформаційних технологій є однією з тих, де відсоток жінок і досі лишається незначним через наявність гендерної нерівності та стереотипів. За показниками 2019 року, відсоток жінок у ІТ-компаніях України сягав близько 24% (44,3 тис.). На сьогоднішній день більшість крупних міжнародних компаній усвідомлюють необхідність досягнути гендерної рівності у своїх компаніях, тому відтепер на керівних посадах ІТ-сфер можна зустріти й жінок.

Але ця проблема існує не тільки в нашій державі, це дійсно світова проблема. Так, з 2010 по 2016 рік жінки, які працювали в Microsoft, подали 238 скарг до відділу з управління персоналом, у тому числі 108 скарг про сексуальні домагання і 119 – про дискримінацію за ознакою статі. Також було подано 8 скарг про репресії й 3 скарги про дискримінацію щодо вагітності. У 2015 році Кетрін Мусуріс, яка працювала дослідником комп'ютерної безпеки з 2007 по 2014 роки, подала судовий позов про дискримінацію за ознакою статі, у якому вказала на те, що їй перешкоджали в просуванні по службі, у той час, як менш кваліфікованих чоловіків-колег підвищували. Пізніше до неї приєдналися ще дві співробітниці компанії – Холлі Муенхов і Дана Піермаріні. Поки суд не виніс остаточного рішення з даного позову. Ці приватні історії добре ілюструють загальну картину.

Проблема гендерної нерівності є глобальною, і для аналізу тенденцій розвитку ситуації в світі були розроблені два індекси –

гендерної нерівності та гендерного розриву. Станом на 2015 рік індекс гендерної рівності в Україні дозволив їй зайняти 67-е місце з 142 країн у списку. Порівняно з 2014 роком країна опустилася на 11 позицій з 56 місця в рейтингу. Оцінка іншого параметра – індексу гендерної нерівності – визначила 83-є місце України в рейтингу з 150 держав планети.

На думку фахівців Фонду ООН в області народонаселення (ЮНФПА), ситуація з правами жінок в Україні може бути кваліфіковано описана індексом гендерного розриву за версією Всесвітнього економічного форуму. У 2017 році в цьому рейтингу Україна посіла 61 місце з 144 країн, розташовуючись між Венесуелою і Ель-Сальвадором, а в 2018 році вона зайняла 65 місце між Венесуелою і Македонією. За даними Українського жіночого фонду, тренд до поступового скочування позицій України вниз по східцях цього рейтингу чітко спостерігається, починаючи як мінімум з 2006 року, коли вона займала 48-є місце.

Отже, гендерна нерівність на ринку праці є серйозною проблемою, що приносить шкоду всьому суспільству, і, як показують дослідження, зараз ситуація в Україні погіршується. У даний час для жінок ІТ-сфера є однією з найбільш закритих і одночасно привабливих можливостію активно розвиватися та отримувати за свою роботу високу заробітну плату. На щастя, у XXI столітті йде активна боротьба проти нерівності. Можливо, з роками на ринку праці України гендерна нерівність зникне геть, а зараз ми лише робимо перші кроки в цьому напрямку.

ЦИВІЛЬНИЙ ШЛЮБ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ПОШИРЕННЯ Й СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ

Переверзева В.А., студентка,

науковий керівник – канд. соц. наук Колотова Л. В.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Соціологів цікавить, чому в наш час молодь все більше й більше надає перевагу цивільному шлюбу та що спонукає людей обирати такий вид взаємостосунків, замість традиційного офіційного шлюбу.

У юриспруденції поняття цивільного шлюбу зберегло первинну сутність і стосується пар, які оформили свій союз офіційно. Вільні ж сімейні стосунки прийнято називати фактичним шлюбом.

У буденній мові під цивільним шлюбом мають на увазі добровільне спільне мешкання й ведення спільного господарства двома людьми: чоловіком і жінкою «без яких би то не було юридично оформлених взаємних зобов'язань».

Так званий цивільний шлюб, або, точніше, «шлюб на віру», став соціально прийнятною нормою для більшості українських молодих пар. Але цей шлюб має свої особливості.

Так, цивільний шлюб має перевагу хоча б у тому, що чоловік та жінка так само почувають себе родиною, але у будь-який час фактично мають змогу завершити свої стосунки й знов бути незалежними одне від одного.

З одного боку, ми можемо розглядати цивільний шлюб як неготовність, нездатність однієї чи обох сторін до створення офіційної родини, але з іншого – можемо припускати, що чоловік та жінка таким чином налаштовують себе на прийняття важливого в їх житті рішення – стати законними чоловіком та дружиною, вони «тренують» свою майбутню роль в офіційному шлюбі.

Опитувана молодь виділяє переваги такого шлюбу: можна ретельніше придивитися, зрозуміти свої почуття; є можливість навчитися спільно вести господарство, розподіляти фінанси й обов'язки; приходить розуміння, що шлюб не лише свято, але й «рядові будні» та відповідальність; такі союзи, не обтяжені соціальними стереотипами з приводу сімейного життя, максимально відкриті експериментам і творчості.

Але науковці кажуть й про недоліки цивільного шлюбу: існує неоднозначність в оцінці існуючих стосунків самого подружжя (жінки в такому шлюбі частіше вважають себе заміжними, а чоловіки – неодруженими); економічна й психологічна вразливість подружжя (насамперед жінок, які прагнуть до стабільності в стосунках, упевненості в майбутньому).

Заміжня жінка традиційно в суспільстві має вищий статус, ніж самотня, тому хоча цивільний шлюб не завжди сприймається як повноцінний, для більшості жінок усе ж це краще, ніж нічого. Для чоловіків такий шлюб забарвлений ілюзорним відчуттям свободи, при тому, що є всі плюси шлюбних стосунків: налагоджений побут, психологічна й моральна підтримка, регулярні сексуальні стосунки.

В уявленні населення існує думка про те, що такий шлюб укладають лише молоді люди. Однак результати досліджень показують, що в розвинених країнах приблизно 25 % пар, які перебувають у такому співжитті, вже мають дітей віком до 14 років.

У таких ситуаціях тільки 34% оформляють стосунки після тривалого життя в цивільному шлюбі, 54% продовжують співжиття без оформлення шлюбу і 12% вважають за краще не узаконювати свої стосунки.

Ставлення суспільства до цивільного шлюбу стає все лояльнішим. За статистичними даними 2020 року в Україні кількість цивільних шлюбів з 2010 року зросла з 10 до 30%.

За опитуваннями двох тисяч українців, 45% вважають, що проживання чоловіка й жінки до шлюбу разом – нормальне явище. Причому ця цифра збільшується. З цього випливає, що цивільний шлюб – це цілком нормальна форма сімейних стосунків в Україні.

За результатами досліджень, цивільні шлюби є найбільш популярними в Києві, а також в Південному і Східному регіонах, церковні шлюби – в Західному регіоні.

Незважаючи на те, що близько 80% українців вважають себе християнами, церковному шлюбу надає перевагу більшість населення тільки в Західній Україні. Відповідно, у Західній Україні менше людей, які розійшлися зі своїми партнерами. Беручи до уваги негативне ставлення церкви до розлучень, можна стверджувати, що обвінчатися вирішуються лише ті пари, які є найбільш упевненими в своїх почуттях.

Соціологи, які досліджують цивільні шлюби, виявляють негативні прояви даних союзів. Тут часто знаходять себе нетривалість і нестабільність стосунків; низька народжуваність у подібному союзі, а часто й повна відмова від дітей; негативний вплив на наступні шлюбні стосунки, плодами яких стає збільшення соціального сирітства й зростання кількості неповних сімей. Дані обставини в першу чергу свідчать про зміну змісту сімейних цінностей, про превалювання інтересів окремих членів сім'ї над інтересами сім'ї в цілому.

Науковці приходять до висновку, що поширення «цивільного шлюбу» тягне за собою реальну загрозу родині й суспільству. Сім'я, заснована на «цивільному шлюбі», не може повноцінно виконувати властиві їй функції. Це пов'язано перш за все з функцією дітонародження. Порушення даної функції несе в собі згубні наслідки для демографічного розвитку суспільства. Тому дуже важливо проводити послідовну державну політику щодо зміцнення родинних цінностей і закріплення моделі традиційної родини у свідомості сучасної молоді.

**СЕКЦІЯ ІV
«ФІЛОЛОГІЯ. ЛІНГВІСТИКА»**

*ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ НАФТОГАЗОВОЇ ГАЛУЗІ*

Олексієнко О.В.,

викладач іноземної мови,

Харківський політехнічний коледж

Вивчення іноземної мови на сьогодні є одночасно й потребою, і необхідністю. Потребою тому, що українці хочуть і зараз мають можливість спілкуватися з громадянами всього світу. Необхідністю тому, що іноземна мова є своєрідною перепусткою в сучасний світ науки, техніки, новітніх інформаційних технологій.

Освічена людина має володіти трьома-чотирма мовами, причому обов'язково англійською. Остання, безумовно, є найнеобхіднішою в інтернаціональному спілкуванні. Тому вивчення англійської мови є невіддільною частиною професійної підготовки студентів.

Сучасні фахівці нафтогазової галузі, яких готують виші нашої країни, є затребуваними на світовому ринку праці, вони мають бути готовими працювати в інтернаціональних компаніях, де англійська є пріоритетною мовою спілкування. Вони мають бути готовими до ефективної комунікації в професійному оточенні, тому основними результатами вивчення іноземної мови здобувачами вищої освіти є такі: знання основних термінів, що стосуються даної спеціальності, розуміння основних граматичних структур англійської мови, правильне перекладання технічних текстів, розуміння основних ідей та розпізнавання відповідної інформації в ході обговорень, доповідей, бесід, які за темою пов'язані із фахом, висловлювання та відстоювання власної позиції та точки зору.

Однак при формуванні навичок англомовної компетенції в здобувачів виникають труднощі, які пов'язані із відсутністю англомовного оточення, без якого почати спілкуватися іноземною мовою нелегко. Розглянемо найбільш поширені проблеми, що виникають при формуванні навичок англомовної компетенції, та шляхи їх подолання:

1. Здобувачі вищої освіти не розуміють мовлення англійською мовою на слух.

На кожному практичному занятті необхідно використовувати можливості автентичних ресурсів (англомовні аудіо- та відеоматеріали; автентичні письмові тексти газет, журналів, реклами тощо). Після прослуховування здобувачі мають виконати різноманітні вправи на розуміння: дати відповіді на запитання (answer the questions), обрати

правильну відповідь із запропонованих варіантів (choose the correct answer), завершити діалоги (complete the conversation). На цьому етапі для формування англійської компетенції активно використовуються можливості інтернет-технологій, зокрема для студентів спеціальності «Будівництво та цивільна інженерія» спеціалізації «Монтаж, обслуговування устаткування систем газопостачання» з англійського контенту, який є у вільному доступі мережі інтернет, складено комплект відео й аудіофайлів, які висвітлюють стан розвитку нафтогазової галузі, її проблеми, сучасні технології та досвід різних країн щодо їх застосування.

2. Здобувачі вищої освіти не можуть вільно говорити англійською.

Навіть студенти з хорошим рівнем англійської мови стикаються з цією проблемою. Для її вирішення здобувачі освіти мають спілкуватися якомога більше. На кожному занятті передбачено обов'язкове обговорення різноманітних питань, під час якого студенти висловлюють свою власну думку, відповідають на поставлені питання (в тому числі й за фахом), розігрують діалоги, що є максимально наближеними до реальних виробничих ситуацій (career-specific dialogues). Для студентів спеціальності «Будівництво та цивільна інженерія» спеціалізації «Монтаж, обслуговування устаткування систем газопостачання» розроблено методичні матеріали щодо таких завдань відповідно до фахових інтересів, які успішно використовуються студентами при підготовці до аудиторних занять.

3. У здобувачів вищої освіти виникають проблеми з вивченням професійної лексики.

Для якісного опанування професійної лексики студентам потрібно вивчити велику кількість фахових термінів.

Існує велика кількість методів для збільшення словникового запасу. Зокрема, при викладанні англійської мови ефективність показало застосування асоціативного методу (до кожного слова придумується своя словесна й візуальна асоціація), методу фразового вивчення мови (слова краще запам'ятовуються в контексті) і метод вивчення груп слів (студентам рекомендують запам'ятовувати слова групами по 10 - 25 слів). Для використання на аудиторних заняттях розроблено комплекс різноманітних лексичних вправ (match the words with definitions, choose the correct word, which word best fits each blank).

Враховуючи вимоги часу та наявність сучасних комунікаційних технологій, англійські компетенції майбутніх спеціалістів нафтогазової галузі доцільно формувати не лише за допомогою традиційних форматів навчання. Перспективним напрямом у викладанні іноземних мов є використання комбінованого навчання «blended learning» (hybrid learning), яке являє собою комбінацію «online», традиційного та

самостійного навчання. А якщо взяти до уваги ситуацію з коронавірусною інфекцією (COVID-19) в Україні, яка вимагає відмовитись від аудиторних занять зі студентами, то необхідність використання не тільки формату «blended learning», а й «online» стає очевидною.

На сьогодні всі розробки: комплекс англomовних аудіо- та відеоматеріалів, методичні матеріали та лексичні вправи - використовуються при проведенні занять у форматі «online».

Використання розробок для формування навичок англomовної компетенції в майбутніх спеціалістів нафтогазової галузі має корисний практичний ефект. Студенти, які проходили закордонну виробничу практику в Польщі, продемонстрували спроможність спілкування англійською мовою на побутові та фахові теми на достатньому рівні.

МОВНА ОСОБИСТІТЬ В СУЧАСНОМУ ДИСКУРСІ

*Безпальченко К.Р., асистент кафедри прикладної лінгвістики
Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Поняття особистості, яке раніше розглядалося здебільшого такими науками, як філософія, психологія та соціологія, сьогодні міцно закріпилося в лінгвістичному вжитку. Наразі із розвитком когнітивно-дискурсивної парадигми в лінгвістику вводяться нові поняття, які раніше були відсутні. Вчені все більше використовують такі поняття, як мовний простір, що також іноді називають комунікативним або дискурсивним простором. У сучасній лінгвістиці співіснують такі поняття, як «дискурсивна», «мовна» і «комунікативна особистості». Вони є взаємопов'язаними, але не тотожними.

У найбільш загальному трактуванні, мовна особистість – це людина, яка володіє певною мовою. У широке використання термін був уведений Ю.М. Карауловим, який вважав, що мовна особистість – це людина, яка вміє створювати і сприймати тексти, які розрізняються «ступенем структурно-мовної складності, глибиною і точністю відображення дійсності, певною цільовою спрямованістю». Людина містить в собі стільки мовних особистостей, скількома мовами вона володіє, оскільки коли вона починає спілкуватися іншою мовою, вона переходить в інший мовний простір. І це різні особистості, бо людина не може володіти різними мовами на одному й тому самому рівні: різні мови передбачають різні мовленнєві компетенції та навички володіння.

Розповсюдженням є трактування персонажів як мовних особистостей. Автори художніх творів, створюючи певних героїв, наділяють їх конкретними якостями, конструюють модель особистості. Досить довго основу аналізу персонажів в лінгвістиці складали саме їх

мовні та мовленнєві особливості, оскільки мова є єдиною матеріальною ознакою наявності в тексті героя.

Поняття мовної особистості не є одномірним, а тому, щоб аналізувати персонажа як мовну особистість, необхідно враховувати всі рівні його організації:

– вербально-семантичний, одиницями якого є слова в сукупності, або індивідуальний лексикон;

– лінгвокогнітивний, або тезаурусний, в якому в якості одиниць фігурують слова як назви узагальнених понять, значущих концептів, ідей;

– прагматичний, або мотиваційний, який охоплює комунікативні потреби особистості, її мотиви, установки і цілі, а психоемоційні характеристики є невід'ємною частиною цього рівня.

Останнім часом все частіше говорять про комунікативну особистість. Комунікативна особистість – це мовна особистість, що безпосередньо бере участь в процесі спілкування, або комунікації, тобто в реальній чи віртуальній взаємодії з іншою людиною чи людьми. Загалом під комунікативною особистістю прийнято розуміти адресата чи адресанта. Обмін повідомленнями між адресатом і адресантом може відбуватися безпосередньо, коли вони знаходяться в фізичному контакті один із одним, чи опосередковано, коли їх розділяє відстань. У. Матурана і В. Фарела визначають комунікацію як «координовану поведінку, яку взаємно запускають один в одного члени соціальної єдності». Вибір моделі власної поведінки в залежності від поведінки інших людей є основною рисою комунікативної особистості.

Той факт, що комунікативна і мовна особистості не збігаються, свідчить про те, що не збігаються відповідні простори: комунікативний простір певної людини в певний проміжок часу не може бути сформований на основі її власного мовного простору. Мовна і дискурсивна особистості можуть не бути тотожними, бо одна і та сама дискурсивна особистість може співвідноситися із двома та більше мовними особистостями. Вважається, що дискурсивна особистість представляє собою мовну особистість, яка створює певний дискурс у вигляді повідомлення, що може бути безперервним чи завершеним, фрагментарним чи цілісним, усним чи письмовим. Така особистість діє в сфері створення повідомлень і несе відповідальність за їх зміст.

У дискурсі особистість позиціонує себе через комплекс сигналів – вербальних і невербальних, які взаємодіють між собою. За Й.А.Стерніним, дискурсивна особистість – це комунікативна особистість, яка має «комунікативний паспорт», що визначається як сукупність індивідуальних комунікативних стратегій і тактик, когнітивних, мотиваційних, семіотичних вподобань, які сформувалися в процесах комунікації. Л.В. Солощук зазначає, що «дискурсивна особистість реалізує себе у дискурсивному оточенні, що включає

комунікативних партнерів, з якими вона вступає у комунікативну співпрацю протягом життя, а кількість комунікативних контактів залежить від соціальної та комунікативної активності дискурсивної особистості». Вона визначає дискурсивну особистість як «особистість, яка складається з особистості мовної, яка, поряд з мовним кодом, здатна до використання та трактування інших семіотичних кодів залежно від типу дискурсивних відношень, у які вона є втягнуеною у певні моменти спілкування».

Дискурсивна особистість є найбільш всеохоплюючим поняттям, але не нескінченною при цьому. Її межі визначаються вмінням створювати нові смисли. Наприклад, людина, яка не володіє певним науковим знанням, не може створити науковий дискурс, попри свою дискурсивну свободу. У процесі породження повідомлення дискурсивна особистість усвідомлює, для кого це повідомлення, тобто вона стає комунікативною особистістю. Важливим є те, що дискурсивна свобода не несе автоматично комунікативну свободу. Дискурсивна особистість має бути схвалена іншими людьми: дискурс, що створюється нею, має бути затребуваним. Лише в цьому випадку вона входить до відповідного комунікативного простору, тобто взаємодіє з іншими людьми в цьому просторі, посідає своє місце в структурі взаємовідносин.

Таким чином, мовна особистість – суб'єкт соціальних дій і взаємодій, це багатовимірний феномен, гнучкий конструкт, який постійно трансформується в ході соціальної взаємодії.

ПОЗАМОВНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ СУТНОСТІ КОНЦЕПТУ «ТЕРМІНОЛОГІЯ»

*Медведь О. В., канд. філол. наук, доц.
кафедри документознавства та української мови,
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

На сучасному етапі власне концепт *термінологія*, активно функціонуючи у вітчизняній і зарубіжній літературі з найрізноманітніших наукових питань, є багатозначним (ним називають поняття, відмінні за змістом та обсягом) і багатоаспектним (зміст номінованого ним поняття завдяки тому, що воно залучається до різних концептуальних систем, різниться, у той час як обсяг залишається тим самим). Цим терміном називають:

1) науку про терміни (хоча, слід підкреслити, в україністиці в цьому значенні достатньо послідовно усталилася назва *термінознавство*);

2) термінофонд, накопичений і використовуваний нацією протягом її пізнавально-інтелектуального розвитку (*українська термінологія*); із загальнолінгвістичного погляду поняття з цим же обсягом тлумачиться

як певна група слів в окремій мові (*термінологія української мови*, також *українська термінологія*); із суто лексикологічного погляду – як шар спеціальної лексики в загальному лексичному складі мови, що за певними ознаками протистоїть іншим шарам лексики (у термінознавчих дослідженнях у цьому розумінні, як правило, використовуються видові за походженням, а зараз, з огляду на їхнє широке використання, синонімічні терміни *наукова термінологія*, *науково-технічна термінологія*, у загальнолексикологічних працях – *спеціальна лексика*, *термінологічна лексика*, *термінолексика*; хоча, відзначимо, така дисциплінарна спеціалізація наведених термінів не завжди витримується, і тому суто термінознавчі поняття застосовуються в лексикологічних роботах і навпаки);

3) окрему терміногрупу (із лінгвістичного погляду – окрему групу слів-термінів), виділених за певними, часто різними, параметрами (з найширшим обсягом уживаються також видові терміни *галузева термінологія*, тобто термінологія, використовувана в певних галузях знання, діяльності тощо; *фахова термінологія*, тобто термінологія, пов'язана з фаховим освоєнням людиною навколишнього світу; у вужчому обсязі вказується конкретна назва галузі, науки, фаху, наприклад, *термінологія обчислювальної техніки*, *математична термінологія*, *радіотехнічна термінологія*).

Найчастіше об'єктом уваги сучасних науковців стають саме конкретні термінології (терміносистеми), тобто сукупності термінологічних одиниць, окреслені межами певної науки, технічної галузі, певної сфери практичної людської діяльності. При цьому спеціалісти, визначаючи кількісний і якісний склад обраної для аналізу терміносукупності, достатньо послідовно користуються поняттями «наука», «техніка», а також деякими іншими концептами суспільної практики, а саме «професія», «сфера людських знань», «суспільно-політичне життя».

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ КАРАНТИНУ

Бессарабова М.Л.,

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Оголошення карантину із невизначеним терміном закінчення поставило заклади освіти перед складним випробуванням – у короткий термін змінити звичні форми роботи й комунікації на дистанційні. І якщо комунікацію між працівниками кафедри вдалося відновити майже одразу, то до налагодження комунікації в системі «викладач-студент-деканат» довелося докласти більших зусиль.

Здебільшого робота на дистанційному етапі навчання наразі (кінець 3-го тижня впровадження дистанційної форми) виглядає таким чином. Викладач проводить он-лайн заняття за допомогою сервісів конференц-зв'язку типу «Zoom», також передає студентам конспекти лекцій та завдання для практичної роботи через месенджери типу viber, telegram або електронну пошту. У такий самий спосіб студенти повертають виконані роботи для перевірки. Варто відзначити недоліки вищезгаданої форми роботи, які виникли на початковому етапі її впровадження. По-перше, неспроможність технічно забезпечити безперешкодне спілкування студентів усієї групи/потоків із викладачами впродовж Інтернет-конференцій (нестабільність інтернет-зв'язку, погана якість сигналу, обриви зв'язку). По-друге, недосвідченість як керівників конференцій, так і їх учасників у заходах такого формату позначається на тому, що вони ще не вповні володіють усіма можливостями конференцій он-лайн (наприклад, користуватися он-лайн дошкою, вставляти медіа-файли, керувати мікрофонами присутніх тощо). По-третє, строкатість застосовуваних способів і каналів спілкування викладачами різних дисциплін відбирає багато часу в студентів (одні завдання у вайбері, інші – в електронній скриньці, треті – у групі telegram тощо) й робить процес пересилання й отримання робіт здебільшого хаотичним. По-четверте, психологічний чинник – внутрішня неорганізованість самих студентів, які, піддавшись ілюзії «багато вільного часу», не подають вчасно виконані завдання. По-п'яте, постала проблема систематизації й упорядкування великої кількості матеріалу, дистанційно отриманого студентами від різних викладачів через різні канали. По-шосте, виникають непорозуміння щодо заповнення різних форм звітності, зокрема журналів (приміром, неясними залишаються питання, кого вважати присутніми на заняттях, а за що ставити пропуск). І нарешті, по-сьоме, постала проблема, як забезпечити самостійність виконання студентами модульних контрольних робіт та інших форм контролю.

Гадаємо, можна стверджувати, що деякі з окреслених проблем стали поштовхом до вдосконалення традиційної системи подання матеріалу й спілкування зі здобувачами вищої освіти. Викладачі й студенти отримали шанс опанувати нові прийоми й технології, які пропонує їм технічний прогрес. Вимушене впровадження дистанційної форми дозволить зробити переоцінку ефективності різних традиційних форм роботи й поставити питання про заміну застарілих форм і методів більш прогресивними.

Із зазначених проблем лише частина має об'єктивний характер і не залежить від можливостей викладача. Це проблеми, пов'язані із технічними особливостями здійснення Інтернет-зв'язку. Решта – виправляється самостійними зусиллями викладачів та централізованими зусиллями відповідних структур закладу. Зокрема, згодом в кожного

викладача виробляється своя система проведення відеоконференцій, за якої можна чергувати групові конференції з індивідуальними або лише для частини групи, щоб робити процес опитування ефективнішим і унеможливити несамостійність відповіді студентів.

Ще одну проблему – строкатість каналів надходження матеріалів для підготовки й завдань – можна вирішити переходом на єдину для викладачів усіх дисциплін і всіх студентів систему на зразок сервісу «Google classroom». Її зручність полягає в тому, що студенти бачать обсяг усіх завдань послідовним списком, можуть відстежувати стан перевірки своєї роботи, знайомитися з оцінкою, коментарями до помилок, бачать кінцевий термін подання роботи й коментарі викладача до завдань. Але недоліком цього сервісу є те, що права доступу як учителю належать тільки одній людині. Тобто в ситуації, коли студенти є слухачами десятка курсів, їм доведеться отримувати завдання й знайомитися з новим матеріалом в десяти classroomax.

Проблему впорядкування для студентів матеріалу, одержуваного від викладачів, і створення найбільш ефективного й зручного майданчика для спілкування викладача й студента міг би вирішити внутрішньоуніверситетський Інтернет-ресурс, який би об'єднував функції щоденника з нагадуваннями про терміни виконання завдань, журналу з демонстрацією динаміки зміни поточних балів, підручника з теоретичним матеріалом і методичними вказівками щодо виконання завдань, чату, який дає можливість створити як колективне обговорення, так і індивідуальне спілкування викладача зі студентом. За умови технічно грамотної організації навчальна частина університету могла б відстежувати інформацію щодо вчасності завантаження викладачами матеріалів до занять, а також студентами виконаних робіт. Викладачі б уникали необхідності писати звіти про виконану роботу, адже система показувала, які зі зданих робіт є на сьогодні перевіреними. Ця система могла б слугувати також місцем спілкування кураторів зі своїми групами та деканатам зі своїми студентами. Також такий ресурс можна було б використовувати не тільки в період карантину, але й за звичайного режиму роботи для студентів, які навчаються за індивідуальним графіком, а також студентів, що мають заборгованості, значний відсоток пропусків.

Єдина проблема, яка залишається за дистанційної форми спілкування – це проблема самостійності виконаних робіт.

Таким чином, можна сказати, що проблеми навчання на карантині зумовлені раптовістю ситуації, що склалася, але вона стала гарною нагодою напрацювати й систематизувати матеріал для незвичайних ситуацій навчання.

СЕКЦІЯ V
«ПСИХОЛОГІЯ. ПЕДАГОГІКА. СОЦІОЛОГІЯ»

*МУЗИЧНА РЕФЛЕКСІЯ В ПРЕДМЕТНОМУ ПОЛІ
КОГНІТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЇ*

*Прокоф'єва А. М. кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри інструментів духового
та естрадного оркестрів ХДАК*

Традиційне розуміння музики уявляє її як вид мистецтва, тип художньої діяльності, і навряд чи в зв'язку з цим є потреба в аргументації її теоретичної приналежності до мистецтвознавства та естетики, хоча явною є вузькість подібного підходу. Це особливо помітно виявляється тоді, коли мова йде про специфіку відношення до світу, його неповторності в межах музикально-можливого і разом з тим відвертої детермінованості цілого якимись там фундаментальними законами, що лежать поза музичною технологією та виразністю.

Але особливу увагу, на нашу думку, необхідно приділити музичній психології. Теоретичні досягнення цього напрямку дозволяють виявити специфіку музикальних комунікацій, приховані механізми процесів музичного сприйняття, чуттєвих та раціональних процедур художнього акту – від утворення до виконання музичного твору.

Даніель Дж. Левитін розглядає музику з точки зору когнітивної психології у своїх книгах «Це – твій мозок у музиці : наука про захоплення», та «Світ в шести піснях : як музикальний мозок створив людську природу». Він має численні дослідження, що змінили спосіб мислення про слухову пам'ять. Він доводить, що довготривала пам'ять зберігає багато з деталей перцепційного досвіду, який попередні теоретики розцінювали втраченим під час кодування, та повертає увагу до ролі мозочку в слуханні музики, включаючи простежування імпульсів при розрізненні знайомої музики від незнайомої.

Уільям Форд Томпсон (дослідник музичних здібностей, композитор у Торонто) вважає, що праця вчених і митців має подібний розвиток: творча та дослідницька стадія мозкової атаки, за якою йде стадія розвитку та експериментів, коли перевірені шляхи перетинаються з новими творчими вирішеннями проблем.

Задля розуміння нейро-біохімічної основи музичної майстерності і того, чому деякі люди перевершують інших як виконавці, необхідно пам'ятати, що музична майстерність набуває різноманітних форм, іноді технічних (включаючи вправність), іноді емоціональних.

Отже, майстерність в музиці набуває різноманітних форм: уміле володіння інструментом, емоційний зв'язок, творчість та спеціальні ментальні структури для запам'ятовування музики.

Відносно новий напрямок у науці, еволюційна психологія, розширює розуміння розвитку від фізичного до психічного. Усупереч старому спрощеному поняттю, що музика та мистецтво обробляються в правій півкулі, а мова та математика – у лівій, нещодавні дослідження виявили, що «музика є всюди в мозку». Дослідник нервових процесів Готфрід Шлауг з Гарварду показав, що «...фронтальна частина мозолистого тіла – маси волокон, що з'єднують дві півкулі мозку, – значно більша в музикантів, ніж у не музикантів, і особливо музикантів, які почали рано займатися музикою». Це відбувається тому, що музиканти координують та втягують нейронні структури в операції, керовані як лівою, так і правою півкулею.

Нова галузь науки, якою є перехрещення психології та неврології, – нейропсихологія – з'ясувала, що при прослуховуванні музики, її написанні та виконанні беруть участь майже всі області мозку та нервові підсистеми. Через це музика спроможна управляти нашими емоціями, впливає на наш інтелект, спосіб мислення, душу.

Джефрі Міллер, когнітивний психолог, розглядає ще додаткові можливості музики як соціального зв'язку та спільності. Колективне створення музики може заохотити людей (соціальних тварин) до згуртованості. І, можливо, музика історично служила тому, щоб просувати почуття єднання групи та давала змогу виконувати інші соціальні дії. Давні співи навколо вогнища могли бути засобом не спати, щоб відвернути хижаків та розвинути соціальну координацію й співпрацю в рамках соціальної групи.

Таким чином, сучасні наукові дослідження генези музичної рефлексії базуються на інтегративному підході психології та нейрофізіології, культурології, теорії мистецтва.

ДИСТАНЦІЙНЕ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Кудлай О. І., асистент

Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

12 березня 2020 року в Україні запровадили трижневий карантин для усіх закладів освіти. Відповідне рішення Уряд ухвалив 11 березня 2020 року. Докладні рекомендації для керівників закладів та управлінців є в листі Міністерства освіти і науки №1/9-154 від 11 березня 2020 року. Карантин запровадили в усіх закладах освіти незалежно від форми власності та сфери управління: дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної),

фахової передвищої, вищої, післядипломної освіти. Дане рішення Уряду є підставою для керівника закладу освіти видати наказ про запровадження карантину в закладі. Терміни карантину можуть змінитися залежно від епідеміологічної ситуації в Україні. Під час карантину учням та студентам забороняється відвідувати заклади освіти.

Для ефективної організації навчання здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти в умовах обмеження освітнього процесу рекомендується використовувати форми дистанційного навчання.

Дистанційне навчання – форма організації та реалізації навчально-виховного процесу, за якої його учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) здійснюють навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально (тобто на відстані, яка не дозволяє та не передбачає безпосередньої навчальної взаємодії учасників віч-на-віч, інакше кажучи, коли учасники територіально знаходяться поза межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії і коли в процесі навчання їх особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою).

Інструменти спілкування при дистанційному навчанні:

Електронна пошта – це стандартний сервіс Інтернету, який забезпечує передавання повідомлень як у формі звичайних текстів, так і в інших формах (програмах, графіці, звуках, відео) у відкритому чи зашифрованому вигляді. У системі освіти електронна пошта використовується для організації спілкування викладача й учня, а також учнів між собою.

Форум – найпоширеніша форма спілкування викладача й учнів у дистанційному навчанні. Кожний форум присвячений певній проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Програмне забезпечення форумів дозволяє приєднати різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий.

Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативного спілкування людей через Інтернет. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіовідеочат. Найбільш поширений текстовий чат. Голосовий чат дозволяє спілкуватися за допомогою голосу, що під час вивчення іноземної мови в дистанційній формі є важливим моментом. В освітніх цілях за необхідності можна організувати спілкування в чатах з носіями мови. Це реальна можливість мовної практики, яка проводиться в рамках запропонованої для дискусії проблеми, спільної проектної діяльності, обміну інформацією.

Відеоконференція – це конференція реального часу в online режимі. Вона проводиться у визначений день і в призначений час. Для

якісного проведення відеоконференції, як і телеконференції, необхідна її чітка підготовка: створення програм (цим займається мережевий викладач), своєчасна інформація на сайті й розсилка за списком (виконує педагог-куратор).

Блог – це форма спілкування, яка нагадує форум, де право на публікацію належить одній особі чи групі людей. В Інтернет-курсі з мови технології блогу можна використовувати під час навчання в колективі. Наприклад, автор (один учень чи їх група) виконав певне завдання (твір, есе), яке розміщується на сайті свого мережевого щоденника (блогу), потім автор блогу дає можливість іншим учням прочитати й прокоментувати розміщений матеріал. У студентів з'являється можливість обговорення й оцінки якості публікації та коментарів іноземною мовою, що сприяє розвитку мовленнєвих навичок.

Середовище Classroom дозволяє організувати онлайн навчання, використовуючи відео, текстову та графічну інформацію, різні додатки Google. Викладач має можливість контролювати, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання.

Соціальні мережі та Viber дозволяють створювати закриті групи, чати, обговорення тем, завдань, проблем, інформації.

Вебінар – це спосіб організації зустрічей онлайн, формат проведення семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою Інтернету. Вебінар - це інтерактивне мережеве навчальне заняття, що проводиться викладачем дистанційно з використанням різноманітних програмних засобів та мережевих ресурсів, що забезпечують високу інформаційну насиченість і активність студентів в режимі реального часу.

Освітні канали на YouTube можуть стати джерелом отримання необхідної студентам та викладачам інформації, яку напрацювали спеціалісти.

Отже, специфіка Інтернет-навчання, що базується на телекомунікаційних технологіях, Інтернет-ресурсах і послугах, впливає на способи відбору й структуризації змісту, способи реалізації тих чи інших методів і організаційних форм навчання, що суттєво впливає на функціонування всієї системи. Студент відбирає й оброблює інформацію, висуває гіпотези, приймає рішення, спираючись на власні роздуми, власне бачення проблеми. У центрі пізнання знаходиться проблема, яка потребує роботи думки для її розв'язання. Пізнавальна, мисленнєва діяльність індивіда дозволяє йому виходити за рамки отриманої інформації, будувати нове знання. Роль мережевого викладача полягає в тому, щоб допомогти студентам стимулювати їх до

самостійних роздумів, відкриттів, нових поглядів на досліджуване явище, предмет. Водночас викладач і студент залишаються учасниками цього процесу в активному діалозі.

*МЕТОДИ І ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНОГО ПРОФІЛЮ*

Гирич З.І. д-р пед. наук, доцент

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Навчання професійного спілкування в сфері інженерної діяльності викликає великі труднощі як у викладачів, так і в іноземних студентів, пов'язані з урахуванням їх когнітивних стилів і рідної мови. У процесі навчання української мови іноземних студентів інженерного профілю необхідно використовувати методи, які є найбільш ефективними для досягнення поставлених цілей. Будучи базисною категорією методики, методи навчання є компонентом системи навчання.

Навчання української мови в іноземній аудиторії має свої особливості, обумовлені, зокрема, специфічністю рідної мови студентів. Тому свідомо-практичний метод – це провідний метод навчання іноземної мови в умовах вузівської підготовки. Цей метод є свідомим, так як у процесі навчання передбачається усвідомлення учнями значення лексичних одиниць і мовних форм, які використовуються в процесі спілкування, і в той же час практичним, тому що вирішальним чинником навчання визнається іншомовна мовленнєва практика. Метод враховує особливості рідної мови учнів, що сприяє подоланню негативного впливу (інтерференції) рідної мови і використанню позитивного переносу з рідної мови на досліджувану.

Серед прийомів навчання української мови виділяються дві групи:

1) дидактико-методичні прийоми, 2) предметні прийоми. До числа обраних нами дидактико-методичних відносимо логічні прийоми узагальнення, зіставлення, систематизації, аналізу, синтезу та ін. Серед прийомів навчання української мови в іноземній аудиторії вишу велике значення має прийом зіставлення явищ мови, що має універсальний характер. У методиці навчання мови розрізняють зіставлення двох типів: внутрішньомовні і міжмовні. Перші знаходять широке застосування при вивченні рідної та нерідної мов.

На жаль, у процесі підготовки фахівців в інженерно-технічних вишах України не враховуються когнітивні стилі й переваги студентів. Іноземній аудиторії інженерного профілю переважно властивий аналітичний когнітивний стиль. І. Авдєєва переконливо довела, що врахування специфіки мовленнєво-мисленнєвої діяльності студентів інженерного профілю дозволяє викладачам-філологам використовувати

прийоми й методи навчання, з одного боку, обумовлені когнітивними перевагами аудиторії, а з іншого боку, що корелюють з дедуктивно-аналітичною системою інженерної освіти. У зв'язку з цим відповідно до дедуктивного підходу вважаємо за необхідне застосовувати саме дедуктивний метод навчання української мови у вищій інженерного профілю.

Критерії вибору методів і прийомів навчання української мови в іноземній аудиторії вищого технічного навчального закладу доцільно доповнити з урахуванням когнітивного стилю фахівців інженерного профілю: 1) цілі навчання, 2) зміст і характер навчального матеріалу, 3) співвідношення рідної й української мов, 4) рівень загального і мовленнєвого розвитку учнів, 5) когнітивний стиль фахівців інженерного профілю, 5) їх вік, етап навчання, 6) здатність учнів до активного засвоєння матеріалу.

З метою підвищення ефективності навчання української мови іноземних студентів інженерного профілю, з огляду на специфіку навчання української мови в технічному вищій, особливості рідної мови учнів, а також їх когнітивні переваги відповідно до підходів до навчання мови нами відібрано й схарактеризовано сучасні загальнодидактичні й частковометодичні методи й прийоми формування їх комунікативної компетенції. До переважаючих методів у пропонованій нами методичній системі належать дедуктивний, свідомо-практичний і комунікативний методи навчання. Основні методичні прийоми, обумовлені когнітивним стилем даного контингенту: 1) автентичність використаних матеріалів; 2) дедуктивність, аналітичність подання матеріалу; 3) покроковий, концентричний виклад матеріалу; 4) робота за заздалегідь складеним планом; 5) акцент на письмовому аспекті мовлення; 6) облік найбільш важких тем граматики української мови; 7) позаконтекстні граматичні вправи; 8) акцент на чіткі інструкції, що виключають виноски; 9) множинні тренування на матеріалі різних інженерних дисциплін; 10) усне виконання всіх вправ в аудиторії з подальшим їх записуванням напам'ять вдома; 11) начитування викладачем на диктофон усіх текстів і вправ; 12) аналіз морфологічного складу слів; 13) тематичні списки однокореневих слів і виразів; 14) використання таблиць в якості ілюстрацій; 15) узагальнення, синтезування матеріалу в кінці циклу. При цьому методика навчання іноземних студентів у курсі української мови повинна бути орієнтована на особливості більшості навчальної групи, а особливості меншини необхідно враховувати під час роботи в малих групах, виконання домашнього завдання та в індивідуальній роботі.

Таким чином, мовленнєва спрямованість навчання української мови іноземних студентів технічного вишу, особливості рідної мови, а

також їх когнітивні переваги визначають специфіку вибору, застосування навчальних методів і прийомів.

*FREE WEB CONFERENCING TOOLS COMPARISON FOR E-LEARNING
IN THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS*

*Karpenko O. O., Ph.D., Associate Professor,
M. Ye. Zhukovskiy National Aerospace University
“Kharkiv Aviation Institute”*

The global learning environment requires using modern technologies for training professionals for all fields of social communications in the world. Contemporary transformations of higher education in Ukraine geared toward European standards of teaching need to be adapted to using modern technologies in the learning process. It is especially important for organizing e-learning for students as virtual classes are part of everyday life, especially during the present coronavirus quarantine time. Special applications can be used for holding web conferences, webinars, and other online transmissions. In this context, the problem of choosing the proper web conference tool for e-learning is of great importance.

Web conferencing is usually defined as online meetings with different numbers of participants who can discuss and solve problems together online. Such conferences can be organized via Internet browsers by using special services.

A typical web conference includes the following components:

- slideshow presentations;
- live video with the help of the web;
- digital video camera or multi-media files;
- audio or video communication via the use of headphones and speakers;
- web tours, meeting recording;
- whiteboard with a possibility of highlighting or marking items;
- text chat, screen sharing, etc.

There are a lot of different web conferencing tools including popular messengers like Viber, Telegram, WhatsApp, Skype, etc., but it is important to know what tool to choose for free use in the learning process as in free versions of web conferencing tools the amount of participants is limited. That is why some free web conferencing tools will be compared to make the right choice for realizing the goal of the learning process.

After analyzing some programs for organizing web conferences it is possible to state that among the proper tools for free web conferencing with a group of participants in higher education institutions are Zoom (up to 100 participants), Jitsi Meet (up to 75 participants), Skype (up to 25 participants),

Myownconference (up to 20 participants). All the tools can be used in phones, laptops or computers of participants without their installation besides Skype which requires it.

Jitsi is a free tool for organizing audio, video and chat conferencing with unlimited numbers of participants and instant messaging. It is also possible to use screen sharing, group chatting, recording communication (recordings can be saved on local devices), and to show presentations that are important for virtual classes, and even to edit documents altogether. It is characterized by a high-quality connection when communicating with 35 participants nevertheless there can be more of them. But there is no option of sharing files. It is the most reliable tool for saving confidential information thanks to the technology of its encrypting that can be installed on phones, laptops or computers.

Zoom is a similar tool with a possibility of joining up to 100 participants, but the time of conferences in a free version of this application is limited (40 minutes, nevertheless when signing in there is only 30 minutes to choose for a free version in options) and there is not file storage in its free version, it is only possible to keep recordings of communication on a local device. The pros of Zoom are possibilities of group chatting, dual-screen supporting, live broadcasting to YouTube or other platforms, etc. Among the cons of its tool are a non-sufficient level of saving confidential information, the absence of the function of showing presentations, and the necessity of creating several conferences of 30 minutes each. But for the coronavirus quarantine time, there is no time limitation in web conferencing.

Skype is another tool with 25 participants in a conference, who can share screens, file storage, and live streaming meetings, as well as dial into conference calls, and make, receive, transfer calls via computers or mobile devices. But it is not any possibility to show presentations for participants.

Myownconference offers free web conferencing for 20 participants including 3 broadcast, storage of 500 Mb and recording quality in SD, HD. It is also possible to use interactive webinar tools like screen, video and audio sharing, chat, whiteboard, tests, polls, call to action, etc. It is available for the most popular web browsers (Chrome, Opera, Firefox, Yandex, etc.).

There are also other web conferencing tools such as Cisco Webex Meetings (up to 100 participants), Proficonf, Google Hangouts, ooVoo, etc., but they can be chosen for either small groups of students in their free versions (Proficonf, Google Hangouts, ooVoo) or for teachers who has a strong command of English as there is no option of changing a language to Ukrainian or Russian (Cisco Webex Meetings). Anyway, everybody can use the 30-day free trial version of Cisco Webex Meetings (up to 100 participants), for instance. And, a free version of Google Hangouts is limited to 10 participants in web conferencing with possibilities of sharing screen and

ideas but for the present coronavirus quarantine time (to 1st July) there are no limitations, all premium functions are free. It means that it is possible to make web conferences with 250 participants and 100 000 viewers, as well as to record and keep video meetings on Google Disk as all users should need Google accounts.

Thus, according to the analysis it can be stated, that optimal tools for web conferencing are Zoom and Jitsi, but each higher education institution, as well as each teacher, should study carefully all pros and cons of a concrete tool for organizing web conferences depending on the numbers of students, plans and aims of classes, etc.

*ФОРМУВАННЯ ІНТЕРНАЛЬНОСТІ ТА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЯК ІНДИКАТОРА ЗДАТНОСТІ ДО
ІННОВАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СОЦІУМІ*

Ігнатова Л.М. асистент

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

У глобалізованому світі третього тисячоліття шанс на успіх перед Україною відкриває лише ефективна реалізація її людського потенціалу. Як європейська за своєю цивілізаційною належністю нація, Україна у своєму розвитку має спиратися на людиноцентричну систему цінностей, за якою інтелект, освіта, професійний досвід, соціальна мобільність, одним словом, – **конкурентноспроможність** – головна складова національного багатства та основний ресурс соціально-економічного розвитку, індикатор здатності до інновацій у професійній діяльності і соціальному житті.

В основу розвитку інтересів людини, її прагнення жити і творити в гармонії зі своїми цінностями, з суспільством і природою покладено **Вічне Слово** як поштовх до максимального розкриття потенціалу людини, досягнення свободи особистості і водночас її готовності брати на себе відповідальність за себе, свою родину, місцеву громаду і країну.

Тому метою освіти як середньої, так і вищої є прилучення молоді через розвиток інтересу до читання, рідної мови до кращих мистецьких надбань людства, які є важливим чинником формування духовного світу особистості.

Досягнення цієї мети можливе за умови зміцнення акценту із процесу передачі знань на вироблення читацьких умінь, у єдності їхньої когнітивної складової (реагування на незнайомі слова, з'ясування їхнього значення, трактування змісту окремих виразів). Це формує конкурентноспроможну особистість – розвинену інтелектуально та духовно, емоційно виважену, самостійну, неординарну. Це надважливо в умовах сьогодення, бо сучасна молода людина повинна вміти

аналізувати ситуацію, ставити цілі, планувати, проектувати й організовувати власну й колективну діяльність, рефлексувати.

Серед передумов, що стимулюють розвиток конкурентноспроможної особистості, самоусвідомлення посідає чи не найважливіше місце.

Самоусвідомлення дає змогу студенту бути більш самостійним – виносити рішення щодо своїх вчинків, виявляти стійкість у поведінці, обдуманіше поводитися. Із розвитком цієї здатності з'являється можливість самостійно, на основі власних спонукань спрямовувати свою поведінку незалежно від зовнішніх впливів. У ході цього процесу народжується потреба самостійно здійснювати свої плани й наміри.

Ось чому розвиток самоусвідомлення потрібний не лише для виховання моральної поведінки, а й особистості у цілому. Завдяки зануренню «у себе» студент може стати співучасником навчально-виховного процесу й виконувати разом з педагогом поставлені завдання. Яким же чином визначається рівень самоусвідомлення? Найкраще – через інтернальність – схильність індивіда до усвідомлення своєї життєвої філософії. Варто практикувати в системі навчання інтернальні форуми як найбільш сприятливий метод самозанурення та самокритики. Також використовувати різні форми інтернальності: «Я-характер», «Я-спроможність», «Я-поведінка»тощо.

Участь в інтернальному форумі – це практика особистісно орієнтованого навчання і виховання в процесі конкретної праці студента, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів. Таким чином, даний вид діяльності – це цільовий акт творчості, самоусвідомлення, самодослідження.

Таким чином суть інтернальності – стимулювання інтересу до певних проблем та через опосередковану діяльність, на практиці розв'язання їх конкретними діями.

«Кожна людина – проект світу і смислу, несе в собі особливу місію». У цих глибоких за змістом словах закладена проектна сутність життєтворчості – серцевини інтернального навчання, яке зорієнтоване у майбутнє, коли перед людством стоїть завдання – створити собі нову якість буття, оскільки **бути людиною, конкурентноспроможною особистістю – означає стати нею**, і це нескінченний процес самотворення.

Упровадження у систему роботи інтернального навчання, спрямованого на формування оптимістичної людини з чіткою громадянською позицією сприятиме поліпшенню якості навчальної практики, загальним кінцевим результатом якої будуть люди з компетенціями, необхідними для активної роботи, підтримки

національної конкурентноздатності України на теренах освоєння прогресивних інформаційних і комунікаційних технологій.

Отже, опосередковане навчання на основі інтернальності має бути в епіцентрі змін новочасної освітньої системи й має стати стратегічною основою для постійної освіти особистості протягом усього її життя.

*ПРО ПЕРЕВАГИ Й НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО СПОСОБУ
НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ*

Богдан О. М. старший викладач

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Беззаперечним фактом є те, що система освіти в Україні постійно модернізується, намагаючись вчасно реагувати на виклики сучасності. Через те, що персональні електронні засоби зв'язку кожного дня стають для населення більш доступними фінансово, а Інтернет більш швидким і потужним, то найбільш актуальною проблемою в освітньому просторі країни стає питання дистанційного навчання (освіти).

Згідно з визначенням Є. С. Полат дистанційне навчання – «це систематична організація навчання, побудована на взаємодії викладача та студента, студентів між собою на віддаленні, що відбиває всі, властиві навчальному процесу, елементи (організаційні форми, цілі, засоби навчання, зміст) своєрідними прийомами ІКТ та Інтернет-технологіями». Тобто, це можливість отримувати освітні послуги, знаходячись поза стінами навчального закладу.

Стосовно історії питання, то поняття дистанційного навчання з'явилося досить давно. Ще у 1969 році було засновано Відкритий Університет Великобританії – перший навчальний заклад, який функціонував виключно у форматі дистанційної освіти. В Україні окрему на це питання звернули лише наприкінці 2000 року, коли тодішнім міністром освіти і науки В. Г. Кременем було затверджено Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні. Наступні документи, які законодавчо оформили шлях української освіти в цьому напрямі, – це Наказ № 466 МОН України від 25.04.2013 «Про затвердження положення про дистанційне навчання» та Наказ № 1518 МОН України від 30.10. 2013 «Про затвердження вимог до вищих закладів освіти та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освіті послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямі та спеціальностями». Згідно з цими документами кожен освітній заклад у перспективі повинен мати повний комплект навчальних матеріалів (лекції, практичні, лабораторні та інші види занять) в електронному вигляді з усіх дисциплін, що викладаються.

Які ж переваги й недоліки має дистанційне навчання порівняно з традиційним? Серед переваг слід зазначити таке. По-перше, це створення єдиного спільного інформаційного освітнього поля для конкретного закладу освіти. По-друге, істотне зменшення витрат на організацію освітнього процесу. По-третє, одночасне надання освітніх послуг значно більшій кількості студентів, ніж може вмістити в собі навіть дуже велика аудиторія. По-четверте, дистанційне навчання істотно зменшує для здобувачів освіти витрати часу й грошей на транспорт і придбання друкованих підручників та посібників. По-п'яте, надає студентам можливість самостійно планувати час, який відводиться на навчання, що дозволить здобувачу освіти не відволікатися від діяльності, яка надає засоби до життя (робота). По-шосте, значно полегшує процес отримання освіти людям із обмеженими фізичними можливостями. По-сьоме, урахувавши сучасні виклики в плані поширення небезпечних інфекційних захворювань на кшталт сумнозвісного коронавірусу, істотно зменшує ризики зараження при загостренні епідеміологічної ситуації для всіх учасників освітнього процесу.

Серед недоліків дистанційного способу навчання можемо назвати такі. По-перше, протягом тисячоліть людина вчила іншу людину, безпосередньо з нею спілкуючись. Знаходячись поруч зі здобувачем освіти, викладач більш чітко може реагувати на проблемні моменти освітнього процесу конкретної особистості й невідкладно їх коригувати. По-друге, за дистанційного навчання викладач стає лише носієм певної суми знань із якоїсь галузі науки, тобто відрізняється від сторінки у Вікіпедії лише тим, що, на відміну від останньої, може перевірити рівень засвоєння студентом знань (хоча за тестової форми контролю це теж може зробити комп'ютер). По-третє, важко перевірити, чи сам студент без допомоги зовні зміг виконати на достатньому рівні запропоновані завдання, а, отже, визначити, чи дійсно здобувач освіти засвоїв навчальний матеріал на рівні, достатньому для майбутньої професійної діяльності.

Отже, можемо зробити висновок, що дистанційна форма навчання має як свої переваги, так і недоліки. Хоча останніх значно менше за кількістю порівняно з перевагами, але за впливом на якість освітнього процесу вони переважають. Тому, на наш погляд, дистанційну форму навчання варто застосовувати лише як допоміжну стосовно традиційного способу отримання знань у закладах вищої освіти.

ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНОСТІ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сідаш Н. С. кан.пед.наук

*Інститут хімічних технологій Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля*

Розвиток вищої освіти відповідно до світових стандартів залежить не тільки від уміння студентів здійснювати на високому професійному рівні майбутню діяльність, але й вимагає від них здатності до самоконтролю, самооцінки, саморегуляції та прагнення до підвищення рівня кар'єрних домагань. У сучасній психолого-педагогічній науці проблему оцінно-рефлексивного компонента досліджували Г. Архипова, О. Бистрай, Е. Зеєр та ін; теоретичні засади формування рефлексивності В. Азаров, К. Данилін, М. Савчин); рефлексивний самоаналіз діяльності І. Зязюн, Н. Романенко, К. Роджерс; формування рефлексивної культури Г. Дегтяр, О. Корецька, К. Павелків.

Рефлексія забезпечує гармонійність відносин у системі «Я» - соціум », при цьому розвиток рефлексії характеризується підвищенням адекватності рефлексивних уявлень суб'єкта про інших і про себе, поглибленням рівня аналізу ситуацій, появою нестандартних способів вирішення проблем. Отже, оскільки рефлексивні процеси включені в регуляцію практично всіх сфер активності, у цьому зв'язку дослідження рефлексії й формування в студентів як одного з внутрішніх ресурсів є актуальним і принципово важливим.

У формуванні та становленні рефлексії велика роль належить установам освіти та виховання, які передають досвід для його переосмислення, бо людський світ включає в себе не тільки знання, але і сукупність взаємовідносин, взаємодій, які передаються із покоління в покоління в навчальних закладах. Л. Виготський розробив теорію виховання так, щоб особистість виховувалася сама. Тому в цьому процесі головна роль належить моделюванню виховання рефлексивності студента. Аналіз практики показує, що таким вихованням є цілеспрямоване моделювання навчального та виховного процесу.

Реалізація завдань виховання студентів із використанням потенціалу англійської мови доводить, що сучасна практика освіти ставить іноземну мову на одне з провідних місць у особистісному розвитку студентів. Дослідники даного питання стверджують, що не в повній мірі використовується потенціал іноземної мови у формуванні рефлексивності, тому ми використали технологію, побудовану на проблемно-тематичній основі. Дана технологія базується на контекстному навчанні іноземної мови, спеціально підібраних лінгвістичних навчальних матеріалах, спрямованих на розвиток

самосвідомості, саморозуміння, самооцінки й самоконтролю студентів. Рефлексивна спрямованість розроблених авторських творчих завдань та відомих методик знаходить своє вираження в діловому спілкуванні, у вирішенні проблемних завдань, у педагогічному керівництві. Ефективність розробленої технології забезпечується сукупністю педагогічних умов: створенням ситуацій для формування саморефлексії, об'єктивної самооцінки студентами своїх навичок і умінь, вироблення власної позиції. Тому ми пропонуємо комплекс завдань з розвитку рефлексивності студентів.

Студентам були запропоновані фрагменти з художніх творів, присвячених професійної діяльності. Знайомство з позитивними й негативними прикладами, представленими в тексті, допомагає студентам замислитися, як повинен вести себе професіонал по відношенню до колег, до діяльності. Таким чином компоненти творчості вводяться нами в репродуктивні методики навчання англійської мови, пов'язані з читанням та аналізом професійно-орієнтованих текстів.

Дані вправи спрямовані на розвиток здатності до самоаналізу. Вправа «I am a teacher»: студенти пропонують проблемні ситуації для їх вирішення своєму співрозмовнику. Вправа «Envelope of frankness»: студентам пропонується розповісти про свої слабкі особистісні якості, які мають негативний вплив на виконання майбутньої професійної діяльності. Вправа спрямована на розвиток самооцінки. Студенти однієї групи повинні по черзі висловитись про себе, починаючи такими словами: «My best positive feature is...». Вправа спрямована на розвиток самооцінки та створення позитивної емоційної атмосфери у групі. Студенти-учасники сідають у коло, по черзі висловлюючись про найкращі позитивні якості свого сусіда. Вправа «Carousel» направлена на встановлення контакту й швидкого реагування на поведінку іншої людини, студентам потрібно познайомитися з співрозмовником, підтримати з ним невелику бесіду. Вправа «Without a mask» направлена на зняття поведінкової та емоційної напруги. Кожному студенту видається картка з початком якоїсь фрази, але без її закінчення.

Якісною особливістю навчального процесу на підставі даної технології навчання акцент повинен бути зосереджений на формування власної позиції в кожного студента. Ефективність формування рефлексивності спостерігається в тому випадку, якщо студенти демонструють прагнення зрозуміти значення матеріалу, намагаються інтегрувати зі своїм досвідом і знаннями, а також переглянути їх під впливом нового досвіду та знань. При поверхневому підході до навчання студенти концентрують свою увагу лише на запам'ятовуванні ідей, а не на їх розумінні, не намагаючись зупинитися й пов'язати їх з

попередніми. При цьому нові знання запам'ятовуються лише на короткий термін.

Рефлексивні здібності студентів потребують свідомого цілеспрямованого розвитку. Таким чином, ми можемо прийти до висновку, що одним з ефективних шляхів підвищення інтересу студентів до розвитку рефлексії своєї діяльності є використання нетрадиційних методів. Наведені вище кілька прикладів таких методів доводять, що в студентів активізується пізнавальна діяльність, а творчі завдання стимулюють самостійність у розвитку рефлексивності.

Перспективним напрямом дослідження вважаємо подальше формування рефлексивності в процесі вивчення англійської мови.

ВАЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

*Дяченко О. В., викладач,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

Сучасна вища освіта має спрямовувати майбутнього спеціаліста на подальше вивчення не тільки рідної мови, але й іноземних мов. Зміни, що відбуваються в політичному та суспільному житті країни, надають багато нових можливостей. Для їх використання необхідні знання, зокрема англійської мови, яку вживають у всьому світі.

У ХХІ столітті сучасне життя конструктивно показує, що знання іноземних мов та праця за комп'ютером є чи не найважливішими з умінь, володіння якими необхідне для всіх. Сьогодні освічена людина має знати кілька європейських мов, обов'язково англійську. Міжнародні контакти, торгівля, туризм, культура, інтернет, техніка, наука, побут – це ті сфери діяльності, що вимагають вивчення мов.

Спеціалісти, котрі володіють іноземними мовами, успішно працюватимуть на престижних посадах у різних сферах суспільної діяльності. На жаль, недоліком є те, що технічну іноземну мову вивчають і знають мало, а розмовну й ділову – більшість. Тому у вищих навчальних закладах необхідно звернути увагу на глибше навчання іноземним мовам при здобутті освіти з технічних профілів. Зокрема наука – це сфера людської діяльності, що продукує знання для матеріального й духовного розвитку, поліпшення умов життя індивідуумів і цивілізації в цілому. Наукова інформація відтворюється у підручниках, посібниках, статтях, словниках, патентах, інструкціях та ін. Усі ці різновиди відтворення наукових знань, що передають нам відповідну інформацію, називаються науково-технічною літературою. Проте таку літературу, відтворену іноземною мовою, треба правильно перекласти через те, що переклад такої літератури стає суспільним надбанням.

Науково-технічні переклади передають нам відповідні знання, необхідні у навчальному процесі, і слугують провідником при обміні інформацією з представниками, зокрема фахівцями інших країн. І тут маємо такий етап, як переклад з однієї мови на іншу. Науково-технічний переклад дуже тісно пов'язаний із наукою інформацією, яку необхідно передати точно, акцентуючи увагу на всьому змістові наукового тексту, а не тільки на окремих лексичних одиницях; передати логіку матеріалу, чіткість і прозорість тексту, правильність подання його, особливо термінології. Якщо перекладати самому, треба спочатку оволодіти іноземною мовою в усьому її стильовому розмаїтті, а також мати знання з відповідної наукової галузі, тобто опанувати свій фах, вивчати термінологічну лексику, її іншомовні відповідники. Тоді можна отримати повноцінний переклад, що передає наукову інформацію оригіналу. Майбутні архітектори, будівельники, інженери, хіміки, фізики, котрі знають іноземні мови й уміють першокласно перекладати, завжди будуть потрібні.

Нині важко уявити успішність навчання студента, котрий не пов'язує своє майбутнє життя, професійну діяльність із уживанням мови для досягнення власної мети, наприклад, із досконалим оволодінням англійською чи іншими мовами. Мета, бажання розвиватися, щоб успішно працювати в різних сферах, вибудувати власну кар'єру спрямовує на систематичне, ретельне, наполегливе вивчення мови.

З іншого боку, викладач, котрий навчає україномовних студентів, повинен «бути у формі», постійно підвищувати свою кваліфікацію, шукати засоби для мотивації студентів, щоб ті свідомо та з інтересом ставилися до вивчення і рідних, іноземних мов, прищепити їм розуміння того, що мови життєво необхідні. Інший момент, коли викладач навчає студентів-іноземців українській мові, яка теж для них вважається іноземною. Педагог повинен насамперед опанувати ту мову, яка є рідною для іншомовних студентів, щоб принаймні підтримувати комунікативний процес одне з одним, синтезувати мови, далі знайти підхід, щоб студенти-іноземці змогли так само усвідомлено й охоче вивчати іноземну для них мову.

Зазвичай у дорослому віці людині доводиться долати певні труднощі під час вивчення чужої мови. Але в кожному віці є свої переваги й недоліки. У шкільному віці ще важко зосередитися на завданнях з іноземної мови, школярі переважно запам'ятовують певні слова, інтонацію мовних одиниць. Натомість доросла молодь уже сформувала вміння та навички, бо в неї розвинені розумові здібності та пам'ять. Викладачеві варто тільки вказати на шлях подальшого розвитку в оволодінні іншими мовами, адже «фундамент» уже закладено.

Іноземна мова, як і будь-яка інша, має два різновиди: літературну й розмовну. Відмінності, які існують між ними, обов'язково враховуються під час вивчення мови. Для того, щоб постійно отримувати знання з іноземної мови були, так би мовити, “у бойовій готовності”, необхідно постійно їх використовувати, читати й слухати іноземні тексти, безперервно вдосконалювати свої знання, розмовляючи, вивчаючи граматичну будову текстів. Головне – не боятися труднощів під час виконання граматичних вправ або аудіювання, комунікації з іншими. Доречним буде спілкування саме з носіями тих мов, які вивчаються, якщо є така можливість. Таким чином виробляється впевненість, зростає зацікавленість у подальшому оволодінні мовами.

Отже, питання сьогодення – це потреба у комунікативному зв'язку, обміні науковою інформацією, у праці, ділових взаєминах, дружбі з мовцями інших народів. Тому у ХХІ столітті важливо активно оволодівати мовами світу, бажано кількома, окрім рідної, щоб бути і професійно, і мовно компетентним у своїй сфері.

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ У ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Клищенко К. В., студентка

Науковий керівник – д. пед. н, доц. Г. А. Дегтярьова

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах глобалізації, інформатизації, технологізації освіти та інтеграції науки значно розширюються вимоги до сучасного педагога. Головною метою процесу освіти сьогодення є перехід від кількісних показників до якісних, тому змінюються вимоги до рівня та якості освіти педагогічних кадрів. Найбільше користуються попитом не просто висококваліфіковані кадри, але ті, які можуть самостійно орієнтуватися в потоці інформації, що постійно змінюється, удосконалюється, які здатні порівнювати, аналізувати, узагальнювати та знаходити найкращі рішення, тобто проводити дослідження в різних галузях знань та навчити цього своїх учнів.

Готовність до інноваційної діяльності стимулює особистісний розвиток, визначає професійну спрямованість, напрями професійної освіти, професійне самовизначення педагогічних працівників. Успішність інноваційної діяльності залежить від усвідомлення керівником і педагогічним колективом практичної значущості інновацій у системі освіти на професійному та особистісному рівнях. Аби педагоги були готові до використання освітніх інновацій, їх апробації в ході експериментів всеукраїнського та регіонального рівнів, здійснення науково-дослідної діяльності в закладі освіти, яка спрямовуватиме їхній

творчий пошук на розробку нових теоретичних концепцій, ефективних методик і освітніх технологій, заклади післядипломної освіти мають їх підготувати до такої діяльності, а також здійснювати науковий та організаційно-методичний супровід експериментів всеукраїнського та регіонального рівнів.

Нашою метою є висвітлення особливостей підготовки в закладах післядипломної освіти педагогів до здійснення науково-дослідної діяльності.

Інноваційна діяльність має здійснюватися в установленому порядку відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 № 522 «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (зі змінами), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 грудня 2000 р. за № 946/5167, наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 30.11.2012 № 1352 «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (зі змінами), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 грудня 2012 р. за № 2111/22423, наказів Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 114 «Про затвердження Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» (зі змінами), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13 травня 2002 р. за № 428/6716, від 23.11.2009 № 1054 «Про внесення змін до Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» (зі змінами), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 16 грудня 2009 р. за № 1217/17233, наказів Департаменту науки і освіти відповідної обласної державної адміністрації, наприклад, Харківської обласної державної адміністрації «Про проведення дослідно-експериментальної роботи в Харківській області на базі закладів загальної середньої освіти і надання їм статусу експериментальних навчальних закладів регіонального рівня», а також наказів на рівні закладу освіти про здійснення дослідно-експериментальної діяльності про здійснення такої діяльності та розробки програми на основі регіональної чи всеукраїнської з обов'язковим веденням інформаційної картки закладу освіти, що має статус експериментального закладу освіти всеукраїнського чи регіонального рівня.

Дослідницькі вміння педагога формуються відповідно до основних рівней системи навчання (практикологічний, технологічний, методичний, методологічний). Для цього в закладах післядипломної освіти проводиться навчання педагогічних працівників на тематичних спецкурсах, наприклад, у Харківській академії неперервної освіти є спецкурс для вчителів-філологів за темою «Підготовка учнів до участі в інтелектуальних змаганнях та МАН», а також у межах реалізації програм дослідно-експериментальної діяльності під час проведення

різноманітних науково-практичних та науково-теоретичних семінарів за окремими програмами.

Справа педагога – використати рекомендації науки в конкретних, неповторних педагогічних ситуаціях, творчо поєднуючи відомі педагогічні засоби, видозмінюючи ці засоби стосовно до конкретних ситуацій.

Педагог-дослідник має усвідомлювати, що участь у науково-дослідницькому експерименті передбачає отримання нових наукових знань, підтвердження (чи заперечення) істинності певного положення чи ефективності методичного прийому тощо, при цьому слід пам'ятати, що науково-практичний експеримент має на меті на основі вже отриманих педагогом знань з проблеми дослідження забезпечити їхнє практичне застосування.

На думку О. Онуфрієвої, для забезпечення високого теоретичного й методичного рівня науково-дослідної роботи педагога повинні засвоїти такі вміння: 1) виявлення прихованих зв'язків та закономірностей; 2) знаходження нового у явищах, що спостерігаються; 3) правильне вживання наукових понять, використання загальноприйнятої термінології, чіткий опис фактів та явищ; 4) групування споріднених факторів за їх суттєвими ознаками згідно із загальнонауковими правилами; 5) ведення системного аналізу факторів і явищ; 6) передбачення можливих змін досліджуваних процесів, тенденцій розвитку.

Щоб навчити педагогічних працівників закладів дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти здійснювати науково-дослідницьку роботу, викладачі закладів післядипломної освіти мають самі постійно вдосконалювати свою професійну компетентність, що дозволить їм освоювати нові технології навчання, розв'язувати професійні завдання, керувати науково-дослідницькою діяльністю, яка здійснюється на рівні закладів освіти.

Отже, участь педагогів у науково-дослідницькій роботі є обов'язковою умовою для їхнього професійного зростання, підвищення ефективності і результативності їх педагогічної діяльності.

*АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ВИНИКНЕННЯ ПАНІКИ В
УМОВАХ ПАНДЕМІЇ В АСПЕКТІ СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО СВІТУ*

Гончаренко І. С., студент,

науковий керівник –доцент Гулий Ю. І.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Проблеми виникнення паніки в сучасному світі мають дуже важливе місце в наукових дослідженнях. Одним із найважливіших аспектів формування суспільної паніки є тривожні настрої щодо загрози масової пандемії у світі. Особливо масштабного інформаційного поширення зазнав вірус COVID-19. Велика кількість таких випадків у 21 віці говорить про те, що ця тема потребує більш детального розгляду.

Індивідуальна паніка в людей пов'язана із об'єктивною тривогою, викликаною наявною загрозою (З. Фройд). Цей механізм зумовлений постійним інформаційним тиском з боку СМІ на всі верстви населення.

Особливий вплив на інформаційне поле людини має цифровий простір. Інтернет та телебачення цілодобово надають інформацію про всі аспекти розповсюдження й перебігу протікання хвороби в країні.

Навіть беручи до уваги велику кількість заходів зі боку влади, наприклад, кваліфіковане обстеження психічного і фізичного здоров'я як потенційно хворих людей, так і здорових, масове напруження суспільства не зникає.

Заходи щодо підготовки населення до кардинальних змін забирають багато часу й супроводжуються майже повним переглядом та системною перебудовою етичних суспільних цінностей і переконань. Тому при ухваленні карантинних та інших обмежувальних правил у суспільстві виникають непередбачені хвилювання через зміну патернів і переосмислення нових соціальних норм.

Інформаційне поле людини і механізм інтродекції (М. Вертгеймер, Ф. Перлз) також відіграють роль у формуванні тривоги, змушуючи людину сприймати інформацію на свій рахунок.

Ці умови мають особливо великий вплив на ті категорії населення, які найбільш схильні до захворювань. Таким чином, індивідуальна тривожність переходить у масову і з часом готує потрібний фундамент для масового психозу.

Підсумовуючи всі наведені вище факти, можна констатувати, що тенденція до паніки під час пандемії зумовлена інформаційним і психологічним тиском на всі суспільні категорії населення та зміною деяких параметрів психічної перцепції.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ-СИРІТ

Даньшина А. С., студентка,

Науковий керівник – канд. психол. наук, доцент Калайтан Н. Л.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Проблема сирітства стає все більш поширеною. Це явище існує в суспільстві досить давно і пов'язане з тим, що дітям-сиротам потрібна особлива соціальна підтримка й турбота. Гостро стоїть так само проблема опіки та піклування над сиротами. Зважаючи на складну економічну та політичну ситуацію в країні, можна сказати, що особливого розмаху в останні роки набуло соціальне сирітство, яке є результатом недбалого ставлення батьків щодо виховання дітей та, як наслідок, усунення їх від виконання батьківських обов'язків.

Розробкою проблеми щодо різних видів сирітства займалися Е. А. Тюгашев та С. Д. Чіганова. Е. С. Фомних вважає, що інтернати впливають на розвиток деприваційних установок у дітей. К. Джерсилд, А. Фрейд, Г. Салліван, І. В. Дубровіна, А. М. Прихожан, М. М. Толстих, О. Ю. Царьова вивчали особливості взаємодії дітей-сиріт із соціальним оточенням. Г. А. Виноградова та Т. С. Бобкова в свої працях висвітлювали проблему формування сімейних ролей у дітей, які залишилися без піклування батьків. П. Д. Павленок, М. Я. Руднева, В. С. Мухіна вивчали особливості самосвідомості та особистісні характеристики дітей, які виховуються в закладах інтернатного типу, а також класифікували труднощі, з якими стикаються вихованці. І. В. Єжов вивчав порушення емоційно-вольової сфери вихованців закладів інтернатного типу. Вивченням конфліктів, котрі виникають у дітей-сиріт займалися О. Г. Носкова, Я. Щасний. Вивченням когнітивної сфери дітей, що виховуються у закладах інтернатного типу займалися такі вчені, як Бродбек і Я. Ірвін, І. Лангмейер і З. Матейчек, Л. І. Божович.

У наявних дослідженнях відмічається, що діти, які отримали виховання в закладах інтернатного типу, стикаються з труднощами в отриманні освіти, пошуку роботи, прийнятті рішень, побудові міжособистісних відносин. Таким чином, проблема психологічного розвитку дітей-сиріт є актуальною і потребує подальшого вивчення та розкриття.

Під час дослідження було зроблено наступні висновки:

1. Сирітство – це соціальне поняття, яке показує положення дітей-сиріт. Сирота – це дитина, яка перебуває тимчасово або постійно поза сімейним оточенням, а також дитина, яка в силу своїх інтересів не може залишатися в такому оточенні, має право на захист і допомогу з боку держави. На даний час досить розповсюдженим є соціальне сирітство,

яке є результатом недбалого ставлення батьків до виховання дітей та, як наслідок, усунення їх від виконання батьківських обов'язків. Причини сирітства різноманітні й розглядаються авторами по-різному. Як причини і джерела біологічного сирітства, насамперед, виступають об'єктивні причини. Це стихійні лиха, аварії, катастрофи, нещасні випадки, теракти, хвороби й передчасна смерть батьків.

2. Унаслідок виховання в установах інтернатного типу в дітей розвивається позиція жертви, яка виражається в дефіциті автономності, невмінні планувати, робити вибір і приймати рішення, дефіциті внутрішніх ресурсів, опорі на групу. Наслідки цієї соціальної депривації зберігаються на рівні особистості й визначають її подальшу взаємодію з зовнішнім світом, що виявляються в порушенні соціально-психологічної адаптації; розвитку акцентуацій особистісних рис, які визначають труднощі соціального функціонування; сензитивність до негативного впливу суспільних процесів; закритість; відособленість; різні форми девіантної поведінки.

3. Основні емоційно-особистісні деформації виникають у дітей-сиріт як наслідок емоційної депривації, незадоволення потреби в емоційно теплом контакті, яка є однією із базових потреб, необхідних для адекватного розвитку мотиваційної, емоційно-вольової, особистісно-сміслової сфер, а також гармонійного становлення самосвідомості.

Основними причинами зниження інтелектуального розвитку вихованців загальноосвітніх інтернатних закладів є, насамперед, негативні впливи середовища та педагогічна занедбаність, а не вроджено-спадкові чинники, анатомо-фізіологічні порушення роботи центральної нервової системи. Також на інтелектуальний розвиток негативно впливає відсутність якісного, змістовного спілкування з дорослими, яке сприяє більш гармонійному розвитку особистості дитини.

4. Нерідко у вихованців інтернатних установ простежується несформованість суб'єктивної картини світу й цілісної системи поглядів, яка характерна для розвиненої особистості. Дослідниками було виявлено відхилення у формуванні самосвідомості дітей-сиріт. Більшість вихованців дитячих установ має негативну Я-концепцію, невпевненість у собі. У вихованців часто виникає ідентифікація один з одним, що ускладнює формування цілісної Я-концепції.

Самоствердження та пошук визнання з боку групи та соціального оточення найчастіше відбувається через агресію та асоціальну поведінку, що свідчить про недостатню сформованість комунікативних навичок та соціального інтелекту.

5. Вихованці закладів інтернатного типу слабо підготовлені до самостійного життя, мають труднощі в організації свого побуту, дозвілля, створення та збереження своєї власної сім'ї.

У вихованців дитячих будинків слабо сформовані навички спілкування та встановлення контакту, що стає причиною замкнутості й недовіри до зовнішнього світу. У даній категорії дітей складно формуються уявлення про своє майбутнє. Через ізоляцію від суспільства та слабо розвинені комунікативні навички вони стикаються із труднощами в процесі соціально-психологічної адаптації, що призводить до складнощів у отриманні освіти, виборі майбутньої професії, побудові відносин з протилежною статтю, створенням своєї сім'ї і у вихованні дітей.

THE IMPORTANCE OF LEADERSHIP IN A SOCIETY

Mameko A.P., student,

Language adviser –Skora N.A., assistant teacher

M.Ye. Zhukovskyi National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»

The problem of leadership as a social phenomenon has been studied for hundreds and even thousands of years. As early as in ancient China, in Confucius' time, people often disputed the importance of the power, the art of management or knowledge of laws for a leader. It was believed that if a leader did not master the art of management, when being in a position of power, opponents could deceive him and he would not be able to expose them.

According to the German philosopher, sociologist R. Stephen, and professional public speaker and a management expert M. Scheler, leadership is defined as a value-free sociological concept as leading and following are considered to be common sociological laws. Leadership is based on the objective needs of highly organized systems, which include, primarily, self-organization needs, optimization of certain elements of the system for ensuring its life and functional ability. In other words, leadership as one of the forms of the power system - submission, ensures the survival of both individuals and society as a whole. For example, if there is a favorable situation in a team, whose collaboration is based on friendly relations of employees and respect of their leader, a task-oriented leader will be effective for the team as he will be able to set accurate goals and will be demanding. A well-coordinated team works faster. But the same scheme also works in an unfavorable situation where the leader is not respected by his team. And for such a team a task-oriented leader will also be effective.

The individual choice of one or another variant of action, the activity of a leader has a significant impact on many aspects of social life, for example, on training, education, change in a social structure. The inconsistency, nonlinearity of social development, and the unpredictability of many social

phenomena cause an ever-growing need for initiative leaders who can act in the changing unstable environment of the information society independently and creatively. Overcoming the spontaneity of people's joint activities and subordinating individual efforts to a common goal is the social meaning of leadership. The phenomenon of leadership, therefore, is a bilateral process: on the one hand, the environment recognizes the leader as a result of his activity and the corresponding expectations, on the other hand, the individual's ability to adequately express group interests, the level of his influence on the environment and the ability to take responsibility for collaboration of people. Therefore, the role of a leader is not limited only to meet the environment's expectations, for example, an educational institution or labor collective, he influences it. Leadership acts both as a factor of self-government and as a potential opportunity of any social system.

Thus, the need for leaders and leadership as a mechanism for increasing the efficiency of the life of social entities exists in virtually all areas of modern society: economic, political, scientific, cultural, educational and other ones.

СЕКЦІЯ VI
«ЕКОЛОГІЧНА ТА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА
ОСОБИСТОСТІ»

ПСИХІЧНЕ ТА ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Л. М. Балабанова, професор,

Д. І. Дусенко, професор

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Стиль життя людини визначається психофізіологічними, ціннісно-смысловими, поведінковими складовими та вбирає в себе таке поняття, як здоровий спосіб життя. Здоровий спосіб життя можна охарактеризувати як активну діяльність людей, спрямовану на ефективне виконання людиною професійних, суспільних і життєвих функцій в оптимальних для здоров'я умовах. Він виражає орієнтацію діяльності особистості в напрямку формування, збереження й зміцнення свого здоров'я. Психічне та фізичне здоров'я – це два життєво важливих напрямки життя, які тісно переплітаються та глибоко взаємозалежні. Більшість науковців вважає, що здоров'я – це нормальний стан організму, який характеризується оптимальною саморегуляцією, повною узгодженістю при функціонуванні всіх органів та систем, рівновагою між організмом та зовнішнім середовищем за відсутності хворобливих проявів. Тому основною ознакою здоров'я є здатність до значної пристосованості організму до впливів різноманітних чинників зовнішнього середовища. Завдяки цьому здоровий організм може витримувати значні фізичні та психічні навантаження, не тільки пристосовуючись до дії екстремальних чинників зовнішнього середовища, але й повноцінно функціонувати в цих умовах.

Рухова активність впливає на велику кількість систем організму. Вона активує вегетативні допоміжні системи. Однією з найважливіших властивостей рухової активності є встановлення в центральній нервовій системі складних координаційних співвідношень. Рухова активність служить постійним засобом взаємодії організму з зовнішнім середовищем, засобом розвитку самого організму. Рух є обов'язковим компонентом для роботи всіх аналізаторів, необхідним для одержання інформації, розвитку психіки. Рухи та їх поєднання координаційного характеру вдосконалюють рухові можливості, розширюють руховий досвід, формують правильну поставу й раціональну ходу, виховують загальну культуру рухів і стиль поведінки, при певних умовах можуть прищепити естетичні смаки. У процесі виконання комплексів удосконалюються витривалість, рухомість у суглобах, силові якості. У

цілому спрямований вплив ритмічної гімнастики полягає в підтримці здоров'я, у гармонічному фізичному й функціональному вдосконалюванні. При цьому вирішуються приватні задачі: збільшення ступеня загальної рухомої активності, корекція фігури, психологічна розрядка.

Якщо звернутись до питань співвідношення норми і здоров'я, то основою здоров'я служить у першу чергу норма. Поняття «норми» може відноситись до анатомічної й фізіологічної нормальності, до психічних реакцій і поведінки, як психологічна й соціальна норма. Вона може включати в себе широкий спектр адаптаційних показників, які самі по собі не завжди забезпечують стан повного здоров'я та адекватного пристосування до середовища.

Найбільш оптимальними є уявлення відносно норми як зони функціонального оптимуму – зони оптимального функціонування всіх процесів в тій чи іншій системі. Безумовно, слід розділяти норму як поняття абстрактно-теоретичне й норму конкретну, що використовують безпосередньо в практиці й серед якої виділяють загальну норму, індивідуальну, статистичну, психічну, вікову, статеву, біологічну, соціальну тощо. Особливі труднощі викликають питання психічної норми. Центральним напрямком досліджень у цьому плані постає аналіз незвичних форм поведінки. Раніше науковці відносили до психопатології стереотипи поведінки, які не вкладались в рамки загальноприйнятих уявлень про норму.

Стан здоров'я не є чимось статичним: здоров'я може покращуватись або погіршуватись. Кожна людина являє собою відкриту динамічну систему, тому існує широкий діапазон поняття «здоров'я» – від абсолютного здоров'я до стану, що є межею із хворобою, так званого «третього стану», за В. П. Казначеевим. Складність об'єктивної діагностики таких станів та відсутність ефективних корекційних заходів призводить до того, що такі індивіди відносяться до категорії «практично здорових» і не охоплюються оздоровчими заходами. У той же час, відомий вчений О. С. Залманов стверджував, що в якості критерію «третього стану», коли відбувається перехід від стану здоров'я до стану хвороби, виступає стан постійної втоми. Особлива увага приділяється переважно як зниженню функціональної здатності організму людини до адекватного пристосування до навколишнього середовища через надмірні фізичні та психічні навантаження. З психофізіологічної точки зору втома – це певний ступінь напруження механізмів адаптації, який в подальшому може переходити до зриву адаптації. Безумовно, перехід від нормального функціонального стану здоров'я до патологічного стану хвороби – це своєрідний макрострибок від одного стану до іншого. Але такий стрибок відбувається через ряд

незначних якісних перетворень, які накопичуються і при досягненні певних порогових величин можуть створювати необхідні умови для якісно нового стану. Цей процес можна описати наступним чином: здоров'я – адаптація – компенсація – «третій стан» – стан хвороби. Розробка індивідуально спрямованих профілактичних впливів є недостатньо дослідженим питанням, тому ряд науковців розробляють різні модельні побудови дотримання здорового способу життя.

Отже, сучасна наука використовує різні критерії здоров'я людини і вбачає в цьому понятті здатність реалізувати природний уроджений потенціал людського покликання. Високі вимоги до якості життя на сучасному етапі розвитку суспільства активують до розробки напрямків з проблеми підтримки здоров'я людини на належному рівні. Відзначається розрив між соціальним запитом на повноцінно здорового спеціаліста й невисокою мотивацією людини слідувати здоровому способу життя.

ВПЛИВ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ НА ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Н. М. Кононенко, старший викладач,

Н. С. Білоус, старший викладач

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Одним з найважливіших завдань фізичного виховання є залучення студентської молоді до занять фізичними вправами. Це у свою чергу є необхідною умовою підвищення рухової активності й гармонійного розвитку особистості студентів. За останні роки через високе навчальне навантаження в університеті та малорухливий спосіб життя в більшості студентів спостерігається погіршення показників стану здоров'я.

Дослідження гігієністів свідчать, що до 85% денного часу більшість студентів проводять у статичному положенні. Спостерігається зміна обсягів рухової активності в різних навчальних семестрах: восени спостерігається зростання показників, узимку та навесні – різко зменшуються.

Студентам не лише доводиться обмежувати свою природну рухову активність, але й тривалий час підтримувати незручну для них статичну позу, сидячи за столом. Малорухливе положення має вплив на функціональний стан багатьох систем організму студентів, особливо серцево-судинній і дихальній. При зниженні рухової активності дихання стає менш глибоким, обмін речовин знижується, відбувається застій крові в нижніх кінцівках, що веде до зниження працездатності всього організму. Це впливає й на роботу головного мозку: знижується увага, послаблюється пам'ять, порушується координація рухів.

За таких умов студенти швидко втомлюються при виконанні будь-якої роботи, як результат – низький рівень фізичного розвитку та функціональних можливостей, які важко відновити в зрілому віці навіть шляхом систематичного тренування.

Єдина можливість нейтралізувати негативне явище, що виникає у студентів за тривалої й напруженої розумової діяльності, – це активний відпочинок і організовані заняття фізичними вправами. Для цього необхідно правильно сформулювати руховий режим дня студента, який складається з ранкової гімнастики, рухливих ігор на свіжому повітрі, занять з фізичного виховання або в спортивних секціях, прогулянок перед сном, активного відпочинку у вихідні дні.

За систематичних занять фізичними вправами відбувається безперервне підвищення рівня функцій основних систем організму та вдосконалення фізичної працездатності. Чим вище рівень розвитку рухових якостей, точність і координація рухів, тим успішніше формуються нові рухові дії. Найважливішими параметрами рухової активності для студентів є ті навантаження, які розвивають загальну витривалість, силу та гнучкість.

Параметри рухової активності повинні диференціюватись відповідно до кожної із рухових якостей, особливо загальної та силової витривалості. Цьому сприяють різноманітні форми проведення занять, що припускають зміни характеру й змісту фізичних вправ залежно від мотивів, інтересів, функціонального стану організму та потреб студентів.

На заняттях з фізичного виховання необхідно використовувати будь-які доступні засоби, методи для рівномірного підбору фізичних вправ для розвитку різних рухових якостей студента.

При цьому важливо, щоб фізичні навантаження були систематичні, різноманітні й не викликали перевтоми. Від органів чуття, від скелетних м'язів поступають сигнали до вищого відділу нервової системи: кора головного мозку перероблює величезний потік інформації та здійснює точну регуляцію діяльності організму. Під впливом м'язової діяльності відбувається гармонійний розвиток усіх відділів центральної нервової системи. Під час активізації руху в роботу включаються майже всі органи та системи організму (збільшуються частота дихання, скорочення серцевого м'язу, збудження нервової системи, а головне – збільшується навантаження на опорно-рухову систему).

Починати фізичну активність потрібно з приємної діяльності, яка приносить найбільше задоволення. Іноді на заняттях необхідно використовувати фізичні вправи, які б могли позитивно впливати на розвиток тієї чи іншої якості або бути нейтральними до деяких з них і

одночасно служити ефективним засобом відновлення усього організму. Це може бути плавання, аеробіка, танці, сауна, йога тощо.

Для збереження рухової активності студентів необхідно використовувати вправи для загального розвитку. По мірі адаптації переводити засоби й режим підготовки на спеціальні фізичні вправи, при виконанні яких найбільш ймовірно, що студент не покине розпочатого, а зробить заняття фізичним вихованням невід'ємною частиною свого життя. Головне – усвідомити, що це потрібно робити поступово, за певними етапами, починаючи з малого, через кілька тижнів або місяців збільшувати час й інтенсивність занять, займатися наскільки можливо довше та частіше.

Отже, формування щоденної рухової активності студента під час навчання є невід'ємною складовою програми сучасного навчального закладу. Цю функцію з успіхом вирішує фізична культура з її різноманітним арсеналом засобів і методів впливу на стан здоров'я студентів. Форми рухової активності, їх спрямованість, а також підбір вправ і методів повинні відповідати завданням загальної та професійно-прикладної підготовки, а також урахувувати індивідуальну норму рухової активності студентів. Навчально-виховний процес зумовлюється вагомим вкладом у зміцнення здоров'я студентської молоді, збільшення тривалості життя, формування в молоді найважливіших морально-вольових якостей, прищеплення відповідних санітарно-гігієнічних навичок, здійснення підготовки до участі в продуктивній праці.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КРУГОВОГО ТРЕНУВАННЯ

О. О. Самохін, старший викладач,

С. М. Криворучко, старший викладач

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Організаційно-методична форма занять з різних видів спорту, що відома під назвою кругового тренування, дуже поширена на заняттях з фізичного виховання. Багато тренерів розуміють під круговим тренуванням дрібногруповий потоковий метод. Він, безсумнівно, підвищує щільність занять, але кругове тренування має свої особливості. В основі організації занять зі студентами для виконання вправ при круговому тренуванні лежить той же дрібногруповий потоковий метод. Кругове тренування являє собою організаційно-методичну форму занять фізичними вправами, спрямованими в основному на комплексний розвиток рухових якостей. Одна з найважливіших особливостей цієї форми занять – чітке нормування фізичного навантаження й у той же час суворі індивідуалізація його.

Для проведення занять за методикою кругового тренування в загально підготовчому періоді складають комплекс з 8–10 нескладних вправ. Кожна з них має впливати на певні групи м'язів рук, ніг, спини, черевного преса. Простота рухів дозволяє повторювати їх багато разів. Виконання вправ в різному темпі та з різних вихідних положень упливає на розвиток певних рухових якостей. Об'єднання окремих рухів у циклічну структуру шляхом серійних їх повторень дає можливість комплексного розвитку рухових якостей і сприяє підвищенню загальної працездатності організму.

Залежно від кількості вправ в комплексі групу ділять на 6–8 підгруп з двох або трьох студентів. Перед заняттям розподіляють місця для виконання вправи. Послідовність проходження цих місць встановлюється по колу або прямокутнику в залежності від того, як найбільш раціонально використовувати площу спортивного майданчика. Потрібно намагатися використовувати всі снаряди й підручний інвентар. Наприклад, можна давати підтягування на жердині або стрибки та застосувати обтяження.

Тренер вибирає собі позицію, з якої він буде контролювати тренування. Викладач указує кожній групі, на якому місці вона розпочне заняття, у якому порядку буде переходити від одного до іншого місця для виконання різних вправ. Надалі зберігається той же порядок.

Ознайомившись з вправами після їх показу і пояснення, спортсмени за командою тренера починають виконувати на своїх місцях намічену вправу в обумовлений час (30–45 секунд), намагаючись виконувати максимальну кількість підходів. Перед початком виконання комплексу для кожного спортсмена встановлюється індивідуальне фізичне навантаження. Це робиться за допомогою так званого максимального тесту. Максимальний тест визначається на перших тренуваннях.

Визначаючи максимальний тест на кожному місці, потрібно робити паузи в межах 2–3 хвилин для відпочинку або до повного відновлення. У цей час спортсмени можуть записувати число повторень до особової картки обліку результатів і потім переходити до наступної позиції, де приймають вихідне положення для виконання чергової вправи, і все повторюється. Після визначення максимального тесту для кожного, хто займається, встановлюється індивідуальне навантаження на певній позиції.

Пульс підраховується до виконання комплексу, відразу ж після проходження кола й потім ще через хвилину протягом 10 секунд. Показники пульсу записуються до особистої картки спортсмена. Підрахунок пульсу дає можливість контролювати реакцію організму на запропоноване фізичне навантаження. Тим, хто займається, якщо

відновлення пульсу після відпочинку протягом однієї хвилини становить близько 35–40 ударів за 10 секунд, рекомендується знизити дозування у вправах великої інтенсивності, знизити вагу обтяження (якщо вони працюють з обтяженнями) або кількість повторів.

На наступних заняттях спортсмени виконують кожну вправу комплексу та встановлену кількість підходів, але в різних варіантах. Виконують весь комплекс, проходячи одне коло за обумовлений час, повторюючи кожну вправу в індивідуальному дозуванні.

Отже, організм тих, хто займається, поступово пристосовується до систематично повторюваного навантаження. У зв'язку з цим необхідно поступово підвищувати кількість підходів, збільшуючи дозування вправи в залежності від часу на проведення занять, запланованих на виконання даного комплексу. Рекомендується перевіряти максимальний тест за кожною вправою й порівнювати з минулими тестами, щоб спортсменам було видно їх поступове зрушення. Систематична оцінка результатів за максимальним тестом та облік навантаження дає можливість тренеру судити про поліпшення працездатності організму. Порівняння реакцій пульсу при стандартному навантаженні дозволяє зробити висновки про пристосування серцево-судинної системи до них. Поліпшення її регуляції відбивається в більш швидкому зниженні частоти пульсу після стандартного навантаження. Усе це забезпечує чіткий педагогічний контроль і самоконтроль за відповідними реакціями організму спортсменів.

СПЕЦИФІКА АЕРОБНОГО ТРЕНУВАННЯ ДЛЯ НОВАЧКІВ

С. М. Криворучко, старший викладач,

О. О. Самохін, старший викладач

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

У студентів, особливо у тих, хто раніше не займався спортом, програма їх тренування повинна бути максимально простою, виконуватися при відносно низьких навантаженнях з інтенсивністю 50–70% від максимальних протягом 10 хвилин з поступовим підвищенням навантаження до 25 хвилин. По мірі зростання аеробної тренуваності потрібно поступово збільшувати тривалість виконання вправ. Важливо, щоб це збільшення було поступовим. Вступною частиною будь-якого аеробного тренування є розминка. Попередня розминка сприяє швидкому розігріву м'язів, що беруть участь в основному комплексі аеробних вправ. Важливо, щоб м'язи були добре розігріті протягом 5–10 хвилин в низькоінтенсивному режимі.

Для контролю за інтенсивністю аеробних вправ існують різні способи. Найпростішим є контроль інтенсивності шляхом визначення

частоти серцевих скорочень протягом тренування: вимірювання частоти серцевих скорочень під час розігріву, основного тренування, заминки. Не треба зупинятися під час підрахунку частоти серцевих скорочень, потрібно рухатися. Спочатку це здається незручним, але з часом стане звичним.

Тривалість занять – це другий аспект програми тренувань. Аеробне тренування, не включаючи розминку і заминку, повинно тривати 20–60 хвилин, щоб дати достатній ефект для тренування серцево-судинної системи і спалювання зайвих жирових відкладень. Будь-яка активність організму, будь то сон чи біг, залежить від діяльності серцево-судинної та дихальної систем. Споживання організмом кисню, зване також аеробною здатністю, – найголовніша складова тренуваності.

Енергія, яку використовують клітини організму людини, накопичується в з'єднанні, що називається аденозинтрифосфатом (АТФ). АТФ присутній у всіх клітинах (наприклад, в м'язових) і зберігає енергію, вивільнену з вуглеводів, жирів і білків. Безперервні інтенсивні вправи, що тривають більше двох хвилин, тренують аеробну систему. Насичені киснем м'язи ефективно виробляють енергію.

Коли спортсмен здійснює граничне зусилля, що триває 1 – 2 хвилини, клітки починають утворювати з простого цукру, що зберігається в них, – глюкози – більше АТФ. Під час такого спалаху фізичної активності серце та легені не в змозі задовольнити потреби організму в кисні, тому людина починає задихатися. Щоб відновити належний рівень кисню, серце та легені змушені протягом кількох наступних хвилин посилено працювати, заповнюючи брак кисню.

Аеробні вправи збільшують потреби м'язів в кисні досить тривалий час. Така форма навантаження підвищує здатність серцево-судинної та дихальної систем постачати працюючим м'язам кисень і забирати у них вуглекислоту. Безперервне навантаження тренує серце, яке з кожним скороченням набуває здатності викидати більше крові, ніж нетреноване серце. Чим інтенсивніше виконуються вправи й чим довше людина їх виконує, тим вищими стають функціональні можливості її організму.

Аеробні вправи мають найбільший вплив на серцевий м'яз. Якщо потрібно не тільки привести м'язи в тонус, а й швидше скинути зайві кілограми, то краще під час тренувань дотримуватися спеціальної «серцевої» дієти. Вона є чудовим засобом для профілактики серцево-судинних захворювань і застосовується як засіб зниження навантаження на серце, зменшення рівня холестерину і солей натрію в крові. Для досягнення необхідного результату рекомендується щомісяця протягом тижня обмежувати себе у вживанні деяких продуктів, наприклад солі та

цукру. Забороняється їсти смажені продукти, краще їх відварювати або запікати.

Заборонені продукти: жирне м'ясо, риба, м'ясні вироби з великою кількістю солі (бекон, шинка, ковбаси, м'ясні консерви, копченості); копчена та солена риба, рибні палички, рибні консерви, супи, інші страви швидкого приготування, бульйонні кубики, консервовані соуси, мариновані овочі, майонез, маргарин, чипси, горішки та сухарики з сіллю, жирне незбиране молоко, сметана, креми, здобне тісто, кондитерські вироби з великою кількістю цукру, міцні спиртні напої, пиво, лимонади й інші газовані напої (за винятком мінеральної води).

Рекомендовані продукти: пісне або біле м'ясо курки, нежирна риба, знежирене молоко та молочні продукти, будь-які свіжі овочі та фрукти, сухофрукти, горіхи й насіння, житній хліб, хліб з висівками, фруктові та овочеві соки, ягідні морси, відвар шипшини.

Отже, користь від аеробного тренування з'являється лише тоді, коли заняття продовжується протягом 20 і більше хвилин. Чим довше тренування, тим більша кількість калорій і жиру спалюється й тим краще буде стан серцево-судинної системи.

Обов'язкова частина будь-якого аеробного тренування – це заминка. Вона необхідна для поступового зниження температури розігрітих під час занять м'язів, зменшення їх кровонаповнення. Зниження інтенсивності навантаження має бути поступовим. Заключна частина проходить в режимі низької інтенсивності з проведенням розтяжки м'язів, що навантажуються в процесі тренування.

Найскладніше завдання – визначити свої можливості, щоб заняття спортом стали приємними. При досягненні перших успіхів відчуються задоволення й розуміння правильного вибраного плану занять.

ФІЗИЧНІ ВПРАВИ ЯК СПОСІБ ПІДТРИМКИ ЗДОРОВ'Я В ПЕРІОД КАРАНТИНУ

В. І. Крамаренко, ст. викладач,

М. Д. Крилов, ст. викладач

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Актуальність теми обґрунтована обставинами, які виникли у зв'язку з постановою Кабінету Міністрів про запобігання поширенню респіраторної хвороби та подальшою установою карантину на території України. На цей період студентів переведено на дистанційне навчання. Тому, на нашу думку, саме в цей період особливу увагу студентській молоді треба приділити виконанню фізичних вправ. Ми вважаємо, що малорухомий спосіб життя негативно впливатиме на здоров'я всього організму. В особливому навантаженні перебуває хребет людини тому,

що виконання навчальних завдань потребує перебування за комп'ютером досить тривалий час. Тривале положення в одній і тій же позі формує стійке напруження м'язів. Тому ми хочемо довести, що виконання фізичних вправ для всіх ланок хребетного стовпа є необхідними як спосіб підтримки здоров'я та працездатності студентської молоді, фізіологічний розвиток якої ще не завершився.

Актуальність теми підтверджується фізіологами, які вважають, що хребет продовжує формуватися до 25 років. Доцент Медичної школи в Університеті Дьюка (США) Кетрін Холл вважає, що все, що ми робимо у 20 років, має вплив на збереження функціональних можливостей у майбутньому.

А. В. Долженков у своїй книзі «Здоров'я вашого позвоночника» пише, що хребет відповідає за здоров'я всього організму, а здоров'я хребта залежить від витривалості м'язово-зв'язкового апарату, тому чим міцніші та витриваліші м'язи, тим менше навантаження на диски й суглоби, а також при малорухомому способі життя дрібні вени, які об'єднують диски з хребтами, часто закупорюються тромбами, що призводить до негативних змін у здоров'ї.

Не менш важливим є висловлювання фізіотерапевта Дублінського університету Джулі Бродерік, що в віці від 20 до 30 років людина знаходиться на піку своїх фізичних можливостей. У цей період у людини максимальна швидкість реакції й найбільший показник споживання кількості кисню, який споживається протягом однієї хвилини. Надалі з кожним роком пік форми знижується. Це зниження можливо сповільнити за допомогою фізичних вправ. І ми вважаємо, що цей приклад є ще одним приводом для виконання фізичних вправ. Але при самостійних заняттях важливе значення має правильне їх виконання.

На думку вчених Паризького медичного центру Пит'є – Сальпетрієв та професора Л. В. Копилевича, фізичне перенавантаження негативно впливає на нервову систему, що може привести до прийняття невірних рішень або дій та до напруги функціональної системи організму. І для виходу з цього стану потребується значно більше часу.

Посилаючись на дослідження вчених, ми згодні, що загальний стан здоров'я людини суттєво залежить від стану здоров'я хребетного стовпа. Тому фізичні вправи є одним із допоміжних та необхідних способів підтримки здоров'я хребта у період дистанційних занять. Але при самостійних заняттях треба використовувати безпечні та ефективні фізичні вправи, урахувати стан здоров'я та рівень фізичної підготовленості. Ми вважаємо, що вправи повинні носити профілактичний характер, не перевтомлювати та викликати позитивні емоції особливо в тих, у кого формується стійке напруження м'язів від

довгого знаходження за комп'ютером. При перших неприємних відчуттях хребта необхідно виконати легкі фізичні рухи втомленою частиною тіла. Як часто будуть відновлюватися негативні відчуття, залежить від фізичного стану, специфіки вправ, м'язового тону, загального стану хребетного стовпа. Тому кількість повторів виконання профілактичних вправ індивідуальна.

Також треба враховувати те, що при виконанні будь-якої фізичної дії активуються всі органи системи організму, тому використання фізичних навантажень може мати різні види і форми, які доступні в умовах, що склалися. Головне – рух.

Із вище сказаного ми робимо висновки, що фізичні вправи необхідні як допоміжний спосіб правильного формування хребетного стовпа, підтримки загального стану здоров'я, емоціонального стану, працездатності студентів в умовах карантину.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДПОЧИНКУ МІЖ ПІДХОДАМИ ПРИ РОЗВИТКУ ГЛІКОЛІТИЧНИХ М'ЯЗОВИХ ВОЛОКОН

О. А. Заїка, канд. техн. наук, доцент,

М. П. Малащенко, старший викладач

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Нині існують різні розробки організації тренувального процесу в силових видах спорту. Знання закономірностей розвитку стомлення організму спортсмена та його відновлення має важливе теоретичне й практичне значення. Відомо, що зовнішні та внутрішні характеристики навантаження тісно пов'язані між собою. Збільшення об'єму й інтенсивності тренувальної роботи призводить до зсувів у функціональному стані різних систем та органів, виникнення й поглиблення процесів стомлення, сповільнення відновлюваних процесів.

У побудові тренувального процесу однією з ключових і найбільш спірною є проблема відновлення. Очевидно, що великі навантаження силового характеру необхідно повторювати в стані суперкомпенсації специфічних систем організму спортсмена. Проте, за різними даними, терміни їх відновлення суттєво різняться. Здійснивши аналіз матеріалів джерел, було виявлено, що тема відпочинку між підходами в силових видах спорту розглянута в існуючій методичній літературі дуже поверхнево. Однозначно не встановлено локалізації стомлення після м'язових навантажень силового характеру. Більшість спроб дати характеристику й описати основні причини виникнення стомлення, а також місця його локалізації стосуються енергетичних систем (гліколіз й окислення); накопичення проміжних продуктів метаболізму, нервової системи, порушення скоротливого механізму волокон. Автори

пропонують конкретні інтервали часу, але без фізіологічного пояснення, чому для тренування певної спрямованості необхідний відпочинок саме такої тривалості (В. Блах, М. Кулик, Ю. Мигасевич).

Усі параметри тренувального процесу залежать від того, які м'язові волокна (МВ) необхідно тренувати і яку поставлено мету. Умовно м'язові волокна (МВ) можливо поділити на три групи:

- окисні МВ (ОМВ) – у яких багато мітохондрій і відповідно великий окисний потенціал;
- проміжні МВ (ПМВ) – у яких середня кількість мітохондрій і невелика можливість щодо виведення лактату та іонів водню;
- гліколітичні МВ (ГМВ) – у яких мітохондрій так мало, що превалює процес аеробного гліколізу з накопиченням у клітині лактату та іонів водню.

У ГМВ немає ніякого окисного потенціалу. При пасивному відпочинку іони водню можуть зберігатися в м'язах до 60 хвилин. Це в тому випадку, коли більше 90% м'язових волокон гліколітичні, іони водню в самому м'язі практично не утилізуються (Д. Максимов, В. Селуянов, С. Табаков).

Час відпочинку між підходами залежить від спрямованості тренування, а також від того, які м'язові волокна будуть опрацьовуватися та який потрібен результат. Якщо тренування спрямовано на витривалість, то час відпочинку між підходами має становити від 30 до 60 секунд. Коли метою тренування є набір м'язової маси, то час відпочинку збільшують до 2 хвилин. Коли слід виконати завдання щодо розвитку сили гліколітичних м'язових волокон, то підходи рекомендується виконувати з інтервалами 5–10 хвилин залежно від виду відпочинку.

Ми досліджували тренувальний процес спортсменів, які спеціалізуються на силових видах. Було поставлено за мету визначення оптимального виду відпочинку між підходами при розвитку ГМВ.

Працездатність при виконанні силових вправ лімітована двома факторами: недостатньою кількістю аденозинтрифосфорної кислоти (АТФ) і надмірною кількістю іонів водню у м'язових волокнах. Тобто, щоб повторити черговий підхід до відмови з тією ж вагою, що і в попередньому підході, необхідно відновити запаси АТФ і креатинфосфорної кислоти (КрФ) у м'язах і видалити з них іони водню.

КрФ починає ресинтез відразу ж після закінчення підходу. Сучасні дослідження показують, що запаси КрФ на 90% відновлюються протягом однієї хвилини. Іони водню протягом перших трьох-чотирьох хвилин відпочинку продовжують накопичуватися в першу чергу саме за рахунок ресинтезу КрФ.

Якщо чекати, коли іони водню самі «вийдуть» з ГМВ, то тренування затягується на цілий день. Перед кожним підходом м'язи остигають, тому доводиться їх знову розминати для розігріву. Отже, треба зробити так, щоб з ГМВ іони водню швидко потрапили в окисні волокна, де вони утилізуються мітохондріями. Потрібні динамічні вправи, які будуть транспортувати кров через усі м'язи й транспортувати молочну кислоту до сусідніх ОМВ та інших тканин, які будуть споживати її. Тобто, відпочинок повинен бути активним.

Було проведено дослідження, спрямовані на вивчення впливу виду відпочинку між підходами на результативність виконання вправ. У різні дні протягом 3-х місяців одні й ті ж спортсмени виконували вправу «жим штанги від грудей із положення лежачи на лаві». Підбирали вагу штанги – 80% від максимальної. Спортсмени виконували по 7 підходів з інтервалом відпочинку 8 хв. Їх показники фіксувалися й потім підраховувалася середня кількість повторень кожним спортсменом окремо. Застосовувалися три варіанти відпочинку:

1. пасивний;
2. активний (легкий біг «підтюпцем»);
3. активний з роботою тих самих МВ (під час відпочинку спортсмен виконував жим лежачи гімнастичної палиці з розслабленням м'язів як у положенні палиці на грудях, так і в положенні палиці на витягнутих руках).

Після проведення розрахунків було встановлено, що в порівнянні з пасивною поведінкою під час перерви між підходами у другому варіанті відпочинку середня результативність вправи збільшилася на 16%, а в третьому – на 25%.

Отже, можемо зробити висновок, що швидше за все позбутися іонів водню у ГМВ допомагає робота ОМВ тієї ж м'язової групи. У разі неможливості з будь-якої причини використовувати вправи, що включають до роботи ОМВ тренуваної групи м'язів, можна використовувати легкий біг або активну ходьбу в прискореному темпі. Це буде трохи повільніше, ніж при роботі на ОМВ цільових м'язів, але набагато швидше, ніж при пасивному відпочинку. Якісна побудова тренувальних програм може бути забезпечена тільки з урахуванням загальнобіологічних закономірностей адаптації стосовно умов занять спортом.

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА З БОКСЕРАМИ-НОВАЧКАМИ

О. М. Гордієнко, старший викладач

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Багато студентів приходять в секцію боксу, керуючись найрізноманітнішими інтересами. Одні розглядають заняття боксом як засіб підвищення своєї працездатності або розумного дозвілля. Інші приходять просто, щоб стати сильнішими й сміливішими.

Виховання новачків як органічна частина системи тренування включає в свій склад процес створення сприятливого культурно-освітнього середовища, наповненого різноманітними формами й методами, що дозволяють максимально реалізувати здібності й таланти кожної особистості.

Іншим не менш істотним педагогічним засобом, який поки ще дуже часто недостатньо оцінюється тренерами, є використання виховного впливу колективу. Боксери-новачки групуються навколо провідних боксерів даного колективу, з якими прагнуть потренуватися, перейняти від них кращі зразки техніки, тактики, манери ведення бою тощо.

Боксер-новачок, зважаючи на думку й оцінку товаришів, намагається придушити свій страх або лінощі, оскільки кожен, хто займається поряд, завжди відчуває товариську допомогу й отримує пораду. Колектив систематично й усебічно впливає на боксера, значною мірою визначаючи його поведінку, погляди, ставлення до тих чи інших явищ.

Важливо, щоб ті цілі, які ставить перед собою тренер, були й цілями всього колективу. Тренер і сам повинен бути членом цього колективу, старшим товаришем, чий авторитет підтримується особистим прикладом, порядністю і глибоким знанням справи. Неправильно, коли тренер формально ставиться до своїх обов'язків, тримається дуже офіційно, відгороджується від своїх вихованців.

Будь-яка вправа або прийом боксу засвоюються швидше, якщо спортсмен має про них правильне уявлення, якщо він усвідомлює цінність і необхідність таких вправ. Тренер же повинен виховувати постійну діяльність, енергійність, живе прагнення опанувати матеріалом, постійне бажання систематично підвищувати свою спортивну майстерність. Треба навчати вихованців постійно самостійно вирішувати ті чи інші завдання.

Якщо врахувати, що технічні засоби новачка досить обмежені, то стане ясным, що виховання бойових якостей – головне в роботі тренера при підготовці новачка до першого бою. Ініціативність, рішучість,

вміння діяти в різних обставинах, знаходити й здійснювати необхідні рішення, почуття дистанції й часу, уміння вільно рухатися в бойовій стійці завершує коло якостей, виховання яких ставиться основною метою роботи з новачками.

Поряд з проведенням тренувань з боксерами-новачками необхідно широко використовувати ще й методи й форми педагогічного впливу. Безсумнівно, одним з таких засобів є систематичне ведення виховної роботи безпосередньо в процесі самих практичних занять. Велику роль має наочність навчального матеріалу, спостереження за тренуванням майстрів, перегляд матчевих зустрічей і змагань. Початківець боксер набуває певні спортивні смаки, обирає ту чи іншу манеру дій. У цих випадках необхідно викладачеві вміло направляти новачка й допомагати йому розібратися в тому, що є основою поведінки боксера. Готуючи новачка до першого бою, тренер виховує в ньому коректність по відношенню до партнера. Спортсмен може досягти високих результатів тільки в тому випадку, якщо ставлення до тренувального процесу буде свідомим. Саме тому тренер повинен знайомити боксера-початківця з принципами спортивного тренування, методикою виховання фізичних якостей, правилами гігієни, з профілактикою можливих травматичних ушкоджень, озброїти його елементарними відомостями з анатомії та фізіології.

Під час тренування або змагання спортсмен повинен швидко міркувати, блискавично приймати правильні рішення, уміти по ходу змагання міняти тактику й темп в залежності від дій противника. Розумове виховання боксера починається з перших занять зі вправ на кмітливість, рішення тактичних завдань. У міру спортивного зростання новачків розширюються і їх фізичні можливості. Тренер акцентує увагу спортсменів на прояви й інших якостей: виявляти шляхетність по відношенню до свого супротивника під час тренування і змагань. Якщо, наприклад, боксер свідомо щадить слабшого противника, не використовує його грубі помилки й промахи, такий спортсмен викликає симпатію.

Отже, спортсмен може досягти високих результатів тільки в тому випадку, якщо ставлення до тренувального процесу буде свідомим. Саме тому тренер повинен знайомити боксера-новачка з принципами спортивного тренування, методикою виховання фізичних якостей, правилами гігієни, з профілактикою можливих травматичних ушкоджень, озброїти його елементарними відомостями з анатомії і фізіології.

При оцінці спортивних успіхів вихованців тренер повинен керуватися не тільки технічними, тактичними, а й естетичними вимогами. Необхідно на змаганнях, контрольних заняттях практикувати

нагородження призами за гарний технічний виступ, за культуру поведінки на змаганнях.

*РІЗНОМАНІТТЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ
ПЕРЕДСТАРТОВОГО СТАНУ СПОРТСМЕНА*

Є. Г. Колеснік, завідувач лабораторії,

С. М. Криворучко, старший викладач,

О. О. Самохін, старший викладач,

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Навіть дуже добре фізично й технічно підготовлений спортсмен не може здобути перемогу, якщо у нього недостатньо розвинені необхідні для цього психічні функції. Психологічна підготовка спортсмена має таке ж велике значення в його спортивному вдосконаленні, як фізична, технічна й тактична підготовка.

У спортсменів, які тривалий час займаються спортом, утворюється система умовно рефлекторних зв'язків, яка за певних умов активізується незалежно від волі та бажання спортсмена, готуючи організм до майбутньої рухової діяльності. З'являючись безпосередньо перед стартом, вони відіграють велику пристосувальну роль.

Механізми станів, що виникають перед діяльністю, характеризуються не тільки змінами вегетативних функцій (підвищенням пульсу, ритмом дихання, обміном речовин), але й впливають на рухові якості, поведінку спортсмена, його мову. Сильне емоційне збудження, що спостерігається перед змаганнями, зазвичай називають передстартовою лихоманкою. Емоції набувають інтенсивність і характер стресу. Цей стан супроводжується вегетативними порушеннями серцево-судинної, дихальної систем, навіть порушенням сну. Страждає пам'ять, увага розсіяна, сон порушений, утрачається апетит, нерідко спостерігаються розлади діяльності кишечника, артеріальний тиск підвищений і нестійкий.

Для деяких видів спортивної діяльності оптимальним є виникнення емоційного збудження за одну-дві години до змагань. Психічні стани, що виникають перед діяльністю спортсмена, не завжди сприяють його ефективності. Передстартовий стан треба вміти регулювати.

Поява передстартової напруги може виникати й унаслідок того, що спортсмен погано тренований, тому й відчуває себе невпевнено. Невпевненість призводить до ранньої напруги, а потім – до «перегорання» й програшу.

У спортсмена, для якого майбутня діяльність не становить інтересу і він в ній не хоче брати участь, спостерігається інший стан:

апатія, що супроводжується загальною млявістю, сонливістю, зниженням швидкості рухів й погіршенням координації, ослабленням уваги, ослабленням вольових процесів. Звертають увагу в основному на інтенсивність переживань і зрушень, що для практики теж має цінність, але не дає повного уявлення про розвиток передстартового стану.

У ряді видів спортивної діяльності стан передстартової лихоманки може навіть сприяти успішному виступу в змаганнях. Ймовірно, багато що залежить від того, як довго триває цей стан.

Стан апатії або небажання виконувати роботу теж складне явище, і його не можна пояснити однозначно, бо це може бути наслідком перезбудження. Гальмування нервових центрів стосується не всієї нервової системи. Спочатку гальмуються найменш стійкі нервово-психічні функції, перш за все мотиваційний рівень, у той час як рухові ще залишаються в дії.

Стан бойового збудження позитивно забарвлений, оскільки людина відчуває підвищення активності психічної діяльності в стресовій ситуації. Стан «бойової готовності», що характеризується оптимальним ступенем нервового й емоційного збудження, також має свої «вади». Поряд з посиленням процесу збудження може спостерігатися також деяке ослаблення контролю за діями. Усе ж в більшості видів спортивної діяльності найкращі результати досягаються при певному ступені збудження нервової системи.

Одним з найважливіших факторів емоційного стану спортсмена є рівень його домагань, тому що саме він, а не офіційна значимість майбутніх змагань, визначає якість і ступінь психічних реакцій. Важливо, щоб рівень домагань був адекватним наявним можливостям спортсмена, не перевищував їх, але й був би не нижче того, що спостерігається в осіб з емоційною нестійкістю.

У спортсменів зі зниженим ступенем самоконтролю спостерігається нервово-емоційне напруження, що проявляється в психічному збудженні або в прагненні завершити підготовку, обійти труднощі.

Численні дослідження в області психологічної підготовки спортсмена показують не тільки величезне різноманіття психічних функцій і станів, що відіграють важливу роль в досягненні ним найвищої майстерності, а й специфічні особливості прояву одних і тих самих функцій. Спортивна діяльність в її різних видах вимагає від спортсменів розвитку великого комплексу психічних процесів і станів, які проявляються під час тренувань і змагань.

Отже, самоконтроль, сильна воля, хороший контроль за своїми емоціями впливають на внутрішню значимість спортсменів і результат їх діяльності. Розрізняють різні форми збудження, які можуть вплинути

на успішність виступу на змаганнях або на якість тренувального процесу: заціпеніння й тремтіння; паніка, бойове збудження, пов'язане з активною діяльністю в момент небезпеки.

Для успішного виступу спортсмена на змаганнях є важливою організація дозвілля напередодні змагань. Необхідно заповнити вільний час заходами, що допомагають спортсмену не впадати в стан переживань про майбутній підсумок виступу. У зв'язку з цим потрібне проведення заходів, спрямованих на зменшення психічної напруженості спортсменів: виконання в певному ритмі дихальних вправ, розслаблення м'язів, моторна розрядка.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗКУЛЬТУРИ НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СТУДЕНТАМИ

*С. М. Криворучко, старший викладач,
О. О. Любчич, студентка*

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Багато років науковці робили спостереження за тими, хто займається фізичною культурою або спортом, і прийшли до висновку, що не тільки фармацевтичні засоби спроможні покращити самопочуття людини, а й те, що звичайним порядунком може стати лікувальна фізкультура.

Лікувальна фізична культура базується на застосуванні фізичних вправ і природних чинників до хворої людини з лікувально-профілактичними цілями, використовується для більш швидкого й повного відновлення здоров'я та попередження від ускладнень захворювання. Складовою частиною лікувальної фізкультури є механотерапія, трудотерапія й лікувальний масаж. Також це і дихальна гімнастика після важкої операції, і ходьба після травми, і виконання вправ на рухливість суглобів, і масаж різних груп м'язів.

Засобом лікувальної фізичної культури може бути будь-яка рухова активність: плавання, ходьба, банні процедури і навіть рухливі ігри в тому випадку, якщо вони застосовуються в лікувальних цілях і проводяться тільки за призначенням лікаря.

Відхилення в стані здоров'я студентів, різні рівні фізичної та функціональної підготовленості тих, хто займається фізкультурою, вимагають від викладача високої професійної підготовки, у тому числі певного комплексу медично-біологічних знань, володіння нескладними методами лікарського контролю. Розвиток і вдосконалення знань в області фізіології дозволило зробити важливий висновок про необхідність розширення засобів фізичного тренування для відновлення здоров'я хворих людей.

Вивчення впливу навантаження на організм тих, хто займається фізичними вправами, мають відхилення в стані здоров'я та знижені показники фізичного розвитку, дозволяє перевірити правильність віднесення студентів до певної медичної групи. Оптимізації фізичного стану студентів спеціальної медичної групи сприяє реалізація індивідуального підходу в організації їх рухової активності. Варіанти рухових режимів для студентів повинні підбиратися залежно від завдань фізичної підготовки й диференціюватися з урахуванням особливостей захворювання, статури й обраних оздоровчих завдань.

Прикладом подібних завдань можуть бути такі:

- оцінка правильності побудови, вибору й послідовності використання різних способів тренування в одному занятті чи протягом декількох занять;

- визначення кількості повторень вправ, інтервалів відпочинку між ними;

- визначення величини навантаження на занятті, її відповідності можливостям тих, хто займається;

- оцінка тривалості та повноцінності відновлення після одного (найбільш важкого) заняття протягом мікроциклу.

Нас цікавлять фізичні вправи для підтримки тонуусу всього організму. Якщо м'язи, серце, легені людини працювали в активному режимі, вони зміцнюються й справляються з різними навантаженнями, стресами та хворобами.

Для досягнення своїх цілей на заняттях з лікувальної фізкультури, звичайної фізкультури і спорту використовуються одні й ті ж засоби – фізичні вправи. Мета застосування цих засобів – лікування або профілактика хвороби. Лікувальна фізкультура виконує не тільки лікувальну, а й виховну функцію. Вона виховує свідоме ставлення до використання фізичних вправ, прищеплює гігієнічні навички, прилучає до загартовування організму природними факторами.

У даний час ніким не ставиться під сумнів, що лікувальна фізкультура повинна бути необхідною складовою частиною багатьох розділів сучасної практичної медицини, особливо травматології, ортопедії та неврології. Активний режим здійснює оздоровчий вплив на психічну й соматичну сфери хворого, має важливе гігієнічне й профілактичне значення.

У протидії активному режиму маємо вимушений довгий спокій, що знижує життєві процеси, призводить до згасання умовно-рефлекторних зв'язків, розслаблює та знижує тонуус усього організму. У зв'язку з цим при визначенні режиму й регламентації рухової активності необхідно враховувати стадії захворювання та стан тренуваності особи.

Отже, важливо розуміти, що рухи є найдоступнішими і найефективнішими ліками в профілактиці хвороб. Під впливом лікувальної фізкультури активізується дихання, кровообіг, обмін речовин, покращується робота нервової, серцево-судинної, ендокринної систем, підвищується функція м'язової системи.

Необхідно цінувати своє здоров'я й правильно організовувати дозвілля, уживаючи його для зміцнення та покращення функціонального стану всього організму.

РОЛЬ СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У АМАТОРСЬКОМУ І ПРОФЕСІЙНОМУ СПОРТІ

О. М. Годієнко, ст. викладач

М. В. Кулеш, студент

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Перші комп'ютери з'явилися в середині двадцятого століття, і тоді ніхто не міг уявити, що наш світ буде тісно з ними пов'язаний. Адже вони значно розширили можливості людини в багатьох напрямках діяльності, бо з їх допомогою полегшилась та була автоматизована праця людини. Фізкультура і спорт не стали в цьому винятком.

Інтернет значно розширив можливості спеціалістів, що обмінюються своїми думками та накопичують професійний досвід. Суспільство може зробити експертне оцінювання якості навчально-методичних розробок та індивідуальних методів електронного опитування.

Для більш якісної практичної підготовки з фізичної культури як навчальної дисципліни потрібно якісне електронне навчально-методичне забезпечення. Освоєння різних комп'ютерних програм в галузі фізичної культури передбачає застосування технологій мультимедіа у вирішенні навчальних завдань за допомогою доступної для візуалізації інформації. Комп'ютерні засоби, що вживаються в даний час, можуть бути орієнтовані на аудиторну форму навчання.

В спорті особливо важлива правильна техніка, і саме над цим працюють спортсмени, підвищуючи якість технічної підготовки. Розробка систем для посилення цього боку підготовки спортсменів ведеться в напрямку створення програмно-апаратних комплексів, що дозволяють автоматизувати введення інформації в комп'ютер, її обробку та обчислення необхідних біомеханічних параметрів. Це дає можливість підвищити ефективність навчання руховим діям і контролювати функціональні показники організму спортсмена.

Узагалі для підготовки спортсменів було розроблено чимало програм та комплексів:

– комп'ютеризовані тренажерно-діагностичні стенди для забезпечення комплексного контролю спеціальної підготовленості спортсменів;

– комп'ютеризовані комплекси для збору й аналізу інформації про фізичну та технічну підготовленість спортсменів;

– експертні автоматизовані системи для контролю й управління тренувальним процесом.

На початковій стадії впровадження автоматизованих систем в планування тренувального процесу йшло шляхом створення систем управління базами даних (СУБД), що дозволяло зберігати інформацію й здійснювати пошук адекватних засобів тренування.

У даний час оптимізація планування підготовленості спортсмена йде шляхом створення експертних систем та програм, близьких до них за змістом. Експертні системи – це складні програмні комплекси, що інтегрують знання фахівців в конкретних предметних областях і тиражують цей досвід для консультації менш кваліфікованих користувачів. На думку розробників експертних систем, цей тип прикладних програмних продуктів найбільше відповідає рішенню завдань такого типу.

На сьогодні неможливо уявити собі організацію великих спортивних змагань без застосування інформаційних технологій. Бази даних, створені в процесі проведення змагань, забезпечують роботу інформаційних терміналів, журналістів і коментаторів в режимі on-line. Також формується інформаційно-довідкова система, візуалізуються інформаційні об'єкти для створення телепрограм.

Таким чином, інформаційні технології відіграють важливу роль в сфері фізичної культури і спорту, де від якості використаної інформації залежить не тільки результат, але здоров'я спортсменів.

Представники ЗМІ мають потребу в отриманні максимально повної, достовірної інформації про учасників змагань, підсумкової інформації про результати вже через секунди після закінчення змагання, що є цікавим для багатьох глядачів та вболівальників.

ВПЛИВ СТИЛЮ КЕРІВНИЦТВА ТРЕНЕРА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРАВЦІВ У КОМАНДНИХ ВИДАХ СПОРТУ

*М. П. Малащенко, старший викладач, Г. В. Лозгачов, старший викладач
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Сучасний спорт не можна уявити без спілкування, інтенсивних міжособистісних впливів і взаємодії спортсменів як одне з одним, так із тренером і суперниками. Основні питання, що стоять перед педагогами: як виникає і відбувається це спілкування, чим воно обумовлене; як

взаємодія партнерів впливає на набуття соціального досвіду; яким має бути ефективне спілкування і як ним керувати з метою допомоги команді щодо її конструктивної діяльності й досягнення значних успіхів.

Вимоги спорту до учасників тренувально-змагального процесу дуже високі. Об'єктивні показники рекордів досягли межі природних можливостей організму людини. Психологічне забезпечення стало невід'ємною частиною всіх етапів спортивної діяльності. Саме в психології тренери й спортсмени шукають алгоритми, рекомендації й поради, що дозволять їм здобути перемогу над суперниками.

Організація тренувань і взаємин спортсменів, визначення рівня їх емоційного стану й вольової підготовки не мають сенсу без відповідних психологічних знань. Більшості тренерів добре відомо, наскільки важко підготувати команду до відповідального матчу, керуючись лише традиційними повчаннями. Здійснити позитивний ефект допоможуть уміння, такт і стиль керівництва наставника, який добре знає своїх вихованців.

Чимало психологів розробляли рекомендації щодо вживання фундаментальних наукових принципів у вирішенні найважливіших практичних проблем, пов'язаних з підготовкою спортсменів до змагань. За своїм змістом і цілями тренерська діяльність є педагогічною працею. Проте за своєю структурою й компонентами робота тренера складається із багатьох характеристик організаторської діяльності, виховний ефект якої важко переоцінити. Більшість прогресивних тренерів використовують прийоми психологічної й тактичної підготовки гравців для розкриття їх внутрішнього й зовнішнього потенціалу. Досвідчений наставник впливає на спортсмена не лише методами навчання та спортивного тренування, які застосовує, а й власною особою в усьому різноманітті її властивостей і здібностей.

У зв'язку з цим найважливішими основами діяльності тренера є самооцінка педагогічних можливостей, індивідуальний стиль його виховної дії на спортсменів. Стиль керівництва тренера впливає на розвиток самореалізації гравців, а також взаємин між тренером і спортсменами. Це можна пояснити тим, що в процесі взаємодії цілеспрямоване спілкування виступає як функція не просто задоволення потреб у встановленні й збереженні широкого спектру міжособистісних контактів, а необхідності управління поведінкою та діями інших ради загальної мети.

Стиль керівництва – це поєднання методів і прийомів, за допомогою яких тренер здійснює управління спортсменами в навчально-тренувальній та змагальній діяльності. Як правило, керівництво здійснюється трьома основними стилями: авторитарним, демократичним і ліберальним (К. Левін, 1936).

Авторитарний або директивний стиль передбачає жорстку дисципліну, сувору організацію групи з чітким розподілом обов'язків між її членами (Р. м. Йеркс і Дж. Додсон). Тренер, як будь-який керівник, наділений адміністративними правами й нормами. Він уникає дискусій, чітко віддає накази й розпорядження, доводить до гравців свої рішення, не дуже прислухаючись до членів команди. Такий стиль передбачає прямі методи впливу: інструкції, вказівки, осуд. Відступи й неточності при виконанні вимог, прояв ініціативи й самостійності викликають негативну реакцію автократа з відповідними мірами. Не вміючи знайти оптимальний, рівний тон у спілкуванні з усіма вихованцями, тренер-автократ при невдалих виступах гравців зривається, припускається несправедливих звинувачень і болісних образ. Такий тренер чинить це не заради піклування про спортсменів та їх досягнень, а заради того, щоб не зірвати поставлені перед ним завдання, завоювати визнання й першість. У цих тренерів серед гравців, як правило, є «улюбленці», яких усе влаштовує, та їхні опоненти, котрі можуть не погоджуватися з точкою зору керівника, висловлюючи власні думки. При авторитарному стилі керівництва хоча й спостерігається певний приріст результатів, але можлива опозиція спортсменів, їх відсторонення від тренера. До певного рівня цей стиль веде до поліпшення результатів, однак його перевищення знижує результативність діяльності команди.

Демократичний або колегіальний стиль характеризується передачею тренером певних повноважень і функцій капітану й іншим членам команди або своїм помічникам. Стиль орієнтований на громадську думку, колегіальне керівництво, розподіл повноважень між членами колективу. Тренер обговорює свої рішення з усіма гравцями, прислухається до їхньої думки, радиться з ними, створює умови для прояву самостійності та ініціативності, уважно ставиться до спортсменів. Тренер вважає за краще непрямі прийоми впливу (консультація, рада, пропозиція, бесіда). Контролюючи діяльність підопічних, тренер-демократ зосереджує увагу на головному, не переходячи на дрібниці, при цьому він бачить кваліфікованих, ініціативних, успішних спортсменів. Обізнаний керівник насамперед сприяє професійному зростанню своїх підопічних, виявленню у них винахідливості, кмітливості, творчої ініціативи, активних дій, яких потребують командні види спорту. Гравці мають можливість проявити більшу самостійність, знаходити рішення в складних психологічних ситуаціях, що є позитивною школою підготовки. Демократичний стиль є найбільш ефективним, розумним і гуманним в керівництві.

Ліберальний або анархічний стиль характеризується мінімальним втручанням тренера в процес управління командою. Контроль він

здійснює від випадку до випадку, основне своє завдання вбачає в передачі інформації між своєю командою та іншими. Вимоги, поради, рекомендації в такого тренера майже відсутні. **Ліберальний стиль** є найменш ефективним, оскільки тренер мало втручається в групову діяльність, керує за типом «робіть, що хочете і як хочете». Він не ставить вимог, не наполягає на своєму, схвалює будь-які пропозиції членів групи, уникає зіткнень і конфліктів. Команда практично не організована, роз'єднана, функціональні обов'язки в ній розподіляються хаотично, спонтанно. Тренер допускає свободу вибору навантажень і вправ, не втручається у стосунки гравців. Такий стиль навряд чи буде сприяти досягненню високих результатів в управлінні й згуртуваності колективу. Ліберальний стиль керівництва, як уважають самі гравці, мало прийнятний в спорті, тому цей стиль не розглядався в наших дослідженнях, оскільки він більше характеризує ставлення тренера до своєї роботи.

За даними деяких спеціалітів, у спорті порівняно з іншими видами діяльності людини частіше переважає автократичний стиль керівництва командою. При опитуванні вболівальників було виявлено, що авторитарний стиль прийнятний, оскільки команда начебто показує кращі результати, ніж та, де практикувалось демократичне управління. Проаналізувавши реалізований і нереалізований потенціал спортсменів при різних стилях керівництва, деякі автори дійшли висновку, що при авторитарному стилі вище показник реалізованих можливостей, ніж нереалізованих, а при демократичному – навпаки. Натомість наші спостереження та багатолітній досвід тренерської роботи підтверджують, що тренери з демократичним стилем управління досягають не менших успіхів, ніж тренери-автократи. Менш авторитарний стиль діяльності доступніший і зрозуміліший спортсменам нової формації, вони вільніше себе почувають, спілкуються з більшим бажанням, що дозволяє тренерів краще дізнатися про їх проблеми, можливі розчарування, і тим самим уникнути небажаних тенденцій у команді. Також ми визначили, що авторитарний стиль керівництва і його поєднання з елементами демократичного найбільш прийнятні для роботи із збірними студентськими командами. Зауважимо, що для ефективності змагальної діяльності необхідно взаєморозуміння між лідером молоді команди й керівником.

На ефективність управління спортивною командою впливає відповідність стилю керівництва рівню організації гравців. Команда із слабким рівнем свідомості й організованості краще сприйматиме демократичний стиль, а для високо організованої команди буде більш прийнятний авторитарний стиль. Справжній фахівець своєї справи повинен здійснювати позитивний соціально-психологічний вплив на

вихованців; наполегливо напрацьовувати розумне співвідношення авторитарної й демократичної поведінки; виробляти в собі риси управління, які ведуть до успіху. Важливо здійснити правильний вибір стилю керівництва, передбачати одночасне впровадження декількох стилів, уміло лавірувати ними для досягнення поставленої мети.

Отже, з'ясувавши вплив різних режимів спілкування на психічний стан і продуктивність роботи членів групи залежно від їх індивідуальних соціально-психологічних особливостей, а також аналізуючи різні стилі керівництва тренерів збірних команд, ми виявили зв'язок між реалізованим і нереалізованим потенціалом діяльності команди й окремих спортсменів.

Висновок. У спорті рідко зустрічаються прояви діяльності, яка б точно вкладалась тільки в конкретний стиль керівництва. Досвідчений тренер застосовує компоненти кількох стилів керівництва, поєднання яких визначає його власний індивідуальний стиль. Проаналізувавши особливості різних стилів керівника спортивного колективу, можна зробити висновок, що застосовуючи будь-який стиль управління, перш за все тренерові слід пам'ятати про грамотне й розумне виконання своїх головних функцій щодо організації ефективного навчально-тренувального процесу, будувати як матеріальний, так і соціальний «здоровий організм» команди. До тематики майбутніх досліджень слід включати питання вдосконалення системи керівництва спортивними тренуваннями, що дозволить як гравцям-початківцям, так і членам збірних команд України досягти вищих результатів.

ЗМІНЕННЯ СТІЙКОСТІ ВЕСТИБУЛЯРНИХ РЕАКЦІЙ У БОКСЕРІВ ПРИ АДАПТАЦІЇ ДО СПЕЦИФІЧНОЇ М'ЯЗОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дусенко Д. І., канд. біол. наук., професор

Матвеев О. В., асистент кафедри фізичного виховання

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Проводилось дослідження впливу функціонального стану вестибулярного аналізатора на формування й удосконалення рухових навичок боксерів у річному періоді тренувального процесу. Для оцінки стану вестибулярного апарату були використані проби Яроцького. Був розроблений комплекс спеціальних вправ для збільшення стійкості вестибулярних функцій і вивчено його вплив в експерименті на двох рівноцінних за фізичним розвитком експериментальних і контрольній групах по 12 боксерів в кожній.

Тренувальний процес складався з посильних для боксерів загальнорозвиваючих і спеціальних вправ, їх обсяг, інтенсивність виконання, співвідношення загальної і спеціальної підготовки, виходячи

з функціонального стану спортсменів, був оптимальним. У процесі досліджень проводились спостереження за поліпшенням координаційної функції вестибулярного аналізатора й за формуванням рухових вмінь і навичок. Стійкість вестибулярних реакцій в процесі вестибулярного тренування послідовно підвищувалася протягом усього періоду досліджень в обох групах боксерів.

Проведені дослідження показали, що помітне вдосконалення спеціальних рухових навичок відбувалося з поліпшенням функцій вестибулярного апарату, при цьому за результатами спортивних досягнень в експериментальній групі спостерігалися більш сприятливі зрушення у формуванні та вдосконаленні рухових навичок.

За результатами дослідження, слід зазначити, що проба Яроцького з швидким кружлянням головою для оцінки роботи вестибулярного апарату є зручною та ефективною при дослідженнях в умовах тренувального процесу. Це дозволяє її використовувати в якості методу поточної інформації про стан вестибулярного аналізатора й центральної нервової системи.

Проведені дослідження показали, що підвищення стійкості вестибулярних реакцій при систематичній м'язовій діяльності є проявом адаптації вестибулярного апарату до регулярної специфічної м'язової діяльності.

ЗМІСТ

<i>Секція I «СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. ІНФОРМАЦІЙНА СПРАВА»</i>4 <i>ІНФОРМАЦІЙНО-СЕРВІСНІ ПРАКТИКИ В СУЧАСНИХ ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЯХ: ПЕРСПЕКТИВИ НОВІТНІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ</i> <i>Прилуцька А. Є., проф. ХАІ, канд. філос. наук, доцент, завідувач кафедри документознавства та української мови</i>	4
<i>ЗБЕРЕЖЕННЯ І ЗАХИСТ ДОКУМЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ</i> <i>Парафійник Н.І. канд.філос.наук, доц. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «Харківський авіаційний інститут»</i>	5
<i>PR-КОМУНІКАЦІЇ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ</i> <i>ст. викладач каф. 801 О. М. Кучер, Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «ХАІ»</i>	8
<i>ОСНОВИ ЕФЕКТИВНИХ ДІАЛОГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ</i> <i>Дегтярьова Г. А., д-р пед. наук Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»</i>	9
<i>ФОРМИ ЗВЕРТАННЯ В КАДРОВИХ ДОКУМЕНТАХ ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ НА РОБОТУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ МІЖНАРОДНОЇ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ</i> <i>О. Л. Заверюченко, к. філол. н., доцент, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»</i>	12
<i>ЕВОЛЮЦІЯ ПРОФЕСІЇ СЕКРЕТАРЯ: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД</i> <i>Коновченко О. В., канд. філол. наук, доцент Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»</i>	14
<i>НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН</i> <i>Телюпа О. В., стар. викл. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»</i>	19
<i>ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ СЕД У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i> <i>Єндовицька І. М., студентка науковий керівник – ст. викл. Кучер О. М. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»</i>	21
<i>КАТАЛОГІЗАЦІЯ ЯК АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК</i> <i>Криворотова О. В., студентка, науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Медведь О. В. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»</i>	22
<i>ФОТОДОКУМЕНТИ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ</i> <i>Д.С. Губрієнко, студентка Науковий керівник – асистент О.С. Кушнарєнко Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»</i>	23

- ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ БОРІВСЬКОЇ РДА Тімофєєва А. В., студентка, науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Н. І. Парафійник Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 24
- ОРГАНІЗАЦІЙНО-РОЗПОРЯДЧА ДОКУМЕНТАЦІЯ ВІДДІЛУ КАДРІВ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ І.В. Мацюпа, студентка канд. філол. н. Т.В.Фунікова Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут" 26
- РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ А. Т. Шевченко, студентка Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Н. І. Парафійник Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 28
- ПРО ВАЖЛИВІСТЬ ВЕДЕННЯ КАДРОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗЦІЙ ТА УСТАНОВ М. Б. Швець, студентка Науковий керівник – ст. викл. каф. 801 О. М. Богдан Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 29
- ФЕНОМЕН ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ В СУЧАСНОМУ ДОКУМЕНТОЗНАВЧОМУ ЗНАННІ Мамеко А. Р. студентка, науковий керівник – канд. філос. н., професор ХАІ Прилуцька А. Є. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 31
- РЕКЛАМНІ ТА PR ЗАСОБИ ПРОСУВАННЯ ІМІДЖУ ЮРИДИЧНОЇ КОМПАНІЇ Віліченко Н.В. студентка, науковий керівник - Чекитуріна В.М. Д-р.соц.ком, доц., проф.кафедри УСК ім.С.Кузнеця Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця 32
- РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ РОЗПОРЯДЧИМИ ДОКУМЕНТАМИ Литвин А. А., студентка, науковий керівник – ст. викладач Кучер О. М. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 35
- ДОКУМЕНТООБІГ ЯК СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ Гордієнко І. Г., студентка, науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Карпенко О. О. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 36
- ВИДИ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО АЕРОКОСМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. М.Є. ЖУКОВСЬКОГО «ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ» Катасонова О. М., студентка, науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Гавриш І.П. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 38

- ІНФОРМАЦІЙНО-ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ВІДДІЛУ В ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ* Є. В. Потапенко, студентка Науковий керівник – док. пед. наук, доц. Г. А. Дегтярьова Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» 40
- ВИДОВА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ В СТРУКТУРНОМУ ПІДРОЗДІЛІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ* Сосновська А. В., студентка, науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Карпенко О. О. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» 42
- САЙТ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ВИПУСКОВОЇ КАФЕДРИ* Фатєєв В. І., студент науковий керівник – канд. філол. наук, доц. Коновченко О. В. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 44
- МЕТА ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАПРЯМКИ РОБОТИ СЛУЖБИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ* В. О. Коробейніков Науковий керівник – доц. Заверюченко О. Л. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» 46
- ЗАСОБИ МАНІПУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ, ЩО МОЖУТЬ ЗАСТОСОВУВАТИ ЦЕНТРИ ЗВ'ЯЗКУ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ* Балюк М. І., студентка Науковий керівник – доц. каф. 703 О. Л. Заверюченко Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» 47
- СПЕЦИФІКА УКЛАДАННЯ ЗАГОЛОВКІВ СПРАВ У ХАРКІВСЬКОМУ ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ ЦЕНТРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ МОСКОВСЬКОГО РАЙОНУ* Золотарьова О. О., студентка, науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Гавриш І. П. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 49
- ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-РОЗПОРЯДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (ОРГАНІЗАЦІЇ)* А. О. Пузанкова, студентка Дегтярьова Г. А., д-р пед. наук, доцент Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 51
- СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З ДОКУМЕНТАМИ НА КАФЕДРІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ* Зайцев С. О., студент, науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Карпенко О. О. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 53
- ДОВІДКОВИЙ АПАРАТ ЦЕНТРАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО АРХІВУ УКРАЇНИ* І. А. Семенець, студент, науковий керівник – ст. викл. Телюпа О.В. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»..... 54

ДОКУМЕНТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ КАДРІВ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ А.М. Манцерова, студентка канд. філол. н. Т.В.Фунікова Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	56
МЕМИ ЯК ОДИНИЦЯ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ЕПОХИ ПОСТМОДЕРНУ Мішакова П. О. студентка 1 курсу ОП медіа-комунікації наук. керівник Сорокіна Г. В., канд. соц. наук, доц. каф управління соціальними комунікаціями Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця.....	57
ОРГАНІЗАЦІЯ КОМ'ЮНІТІ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ КОМПАНІЇ Андрущенко К. С. студентка, науковий керівник — Чекитуріна В.М. д-р. наук соц. ком., доцент, професор кафедри УСК Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця.....	60
Секція II «ФІЛОСОФІЯ. КУЛЬТУРА».....	62
ПРОБЛЕМИ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ БУТТЯ ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬНОМУ ПРОСТОРИ Рисований І. М., аспірант науковий керівник – д-р філос. наук, професор Радіонова Н. В. Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди.....	62
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРОТИСТОЯННЯ Й ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В СУЧАСНИХ УМОВАХ Бабко К.С., аспірантка науковий керівник – доктор філософських наук, професор Кузнецов А.Ю. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	64
РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ РИТОРИЧНОЇ ДУМКИ ДР.П. XVII СТ. Фунікова Т.В., канд. філол. наук, доцент Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «ХАІ».....	66
ФОРМУЛИ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ І. П. Гавриш к. філол. н., доцент Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «ХАІ»	68
РЕАЛІТИ-ШОУ ЯК ЗАСІБ МАСОВОГО ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬСТВО Задорожна А. В.....	70
ГОЛОВНІ СВЯТА МОНГОЛІЇ Й УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ Балдандорж Баторгіл, студент, науковий керівник – д-р пед. наук, доцент Гирич З. І. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	72
ЗАСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО ОБРАЗУ ЮВЕЛІРНОГО БРЕНДУ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ Ніколаєнко Д.О., студентка Науковий керівник – д-р. наук соц. ком., доц., проф. кафедри УСК В. М. Чекитуріна Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.....	74

- DIE KAPLANBEWEGUNG – DIE VERKÖRPERUNG DER FREIHEIT DER GEWISSENHAFTIGKEIT IN DEM KRIEG* Krasnikova K.S., studentin, der wissenschaftliche Leiter – der Kandidat der philosophischen Wissenschaften, Dozent Kundenko J. M. Charkower Nationale Universität für Bauwesen und Architektur 77
- КРИТЕРІЇ ІСТИНИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ* Антоненко І. О., студентка науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М. Харківський національний університет будівництва та архітектури 79
- ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ* Леценко П. А., студентка науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М. Харківський національний університет будівництва та архітектури 80
- МОДЕРНІЗМ: ДИХОТОМІЯ АРХІТЕКТУРИ І ФІЛОСОФІЇ* Соколов Г. О. студент, науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М. Харківський національний університет будівництва та архітектури 81
- ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ* Тітова Л. В., студентка науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М. Харківський національний університет будівництва та архітектури 83
- СЕНС ЖИТТЯ ЯК ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПОТРЕБА* Червоненко М. В., студентка науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Кунденко Я. М. Харківський національний університет будівництва та архітектури 84
- ENTERPRISE BUSINESS PROCESSES IN THE CONTEXT OF THE INFORMATION SOCIETY* Kryvorotova O.V., student, Language adviser –Skora N.A., assistant teacher M. Ye. Zhukovskyi National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute» 86
- КОМУНІКАТИВНІ ЗАСОБИ ПРОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ* Любченко Ю. студентка, науковий керівник — Чекитуріна В.М. д-р. наук соц. ком., доцент, професор кафедри УСК Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця 87
- ЗАСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕКЛАМНОГО КОНТЕНТУ В СПЕЦІАЛІЗОВАНІЙ ПРЕСІ* Дядюшко М. Е студентка, науковий керівник - Чекитуріна В.М. д-р.соц.ком, доц., проф.кафедри УСК Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця..... 89
- РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ В ОСВІТЛЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ* Максименко І.В. студентка, науковий керівник – Чекитуріна В.М. д-р соц. ком., доц., проф. кафедри УСК ХНЕУ ім. Семена Кузнеця Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця 91
- ПРОБЛЕМА ФУНКЦІОНУВАННЯ БЮРОКРАТІЇ В СИСТЕМІ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА* Литвин А. А., студентка, науковий керівник – к. політ. н., доцент Ковальова І. І. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» 92

<i>ІНФОРМАЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ</i> Колодій Діана студентка, науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Більчук Н.Л. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	94
<i>THE ROLE OF PROFESSIONAL ETIQUETTE IN ENTERPRISE MANAGEMENT</i> Lytvyn A. A., student Language adviser – Skora N. A., assistant teacher M. Ye. Zhukovskiy National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»	96
<i>ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЛЮДИНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ</i> Федоренко Лілія Олександрівна, студентка, науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Більчук Н.Л. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	97
<i>Секція III «ДЕРЖАВА І ПРАВО. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ»</i>	99
<i>РЕЗУЛЬТАТ ПЕРШИХ П'ЯТИРІЧОК ХАРКІВСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ</i> Кісіль Ю. І., канд. істор. наук, доц. каф. 702.....	99
<i>КОДЕКС СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ ТА НАСЛІДКИ ЙОГО ПОРУШЕННЯ</i> Железов О. Є. кандидат юридичних наук, доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету №6 Харківський національний університет внутрішніх справ	101
<i>ПОЛІТИЧНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ІНДИВІДА - ФАКТОР ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ</i> Ковальова І. І., канд. політ наук, доцент Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	103
<i>ДОКУМЕНТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ</i> К. О. Лисікова, студентка Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. О. Л. Заверющенко Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	105
<i>ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ СУДДІВСЬКОЇ МОРАЛІ В УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО</i> Єрмоленко Д. А., студент, науковий керівник – канд. юрид. наук, доцент Железов О. Е. Харківський національний університет внутрішніх справ	106
<i>ДО ПИТАННЯ ПРО МОТИВАЦІЮ УЧАСТІ У ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА</i> Золотарьова О. О., студентка, науковий керівник – канд. політ. наук, доцент Ковальова І. І. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»	108
<i>ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ</i> Горбач І. О. студентка науковий керівник – к. юрид. н., доцент Гордеюк А. О. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	110

<i>ЕВОЛЮЦІЯ ПРАКТИКИ САМОСУДУ ДО ПРАВОСУДДЯ НА ПРИКЛАДІ ПРОМОВИ ЛІСІЯ «ПРО ВБИВСТВО ЕРАТОСФЕРА» Байрамова Р.Р. студентка, науковий керівник – канд.філос.наук, доцент Селевко В.Б. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» ...</i>	<i>112</i>
<i>ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ІТ-СФЕРИ) Новицька К. О. , студентка, науковий керівник – кандидат соціологічних наук, доцент Колотова Л. В. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....</i>	<i>114</i>
<i>ЦИВІЛЬНИЙ ШЛЮБ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ПОШИРЕННЯ Й СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ Переверзєва В.А., студентка, науковий керівник – канд. соц. наук Колотова Л. В. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....</i>	<i>116</i>
<i>Секція IV «ФІЛОЛОГІЯ. ЛІНГВІСТИКА».....</i>	<i>119</i>
<i>ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ НАФТОГАЗОВОЇ ГАЛУЗІ Олексієнко О.В., викладач іноземної мови, Харківський політехнічний коледж</i>	<i>119</i>
<i>МОВНА ОСОБИСТІСТЬ В СУЧАСНОМУ ДИСКУРСІ Безпальченко К.Р., асистент кафедри прикладної лінгвістики Національний аерокосмічний університет імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....</i>	<i>121</i>
<i>ПОЗАМОВНА ЗУМОВЛЕНІСТЬ СУТНОСТІ КОНЦЕПТУ «ТЕРМІНОЛОГІЯ» Медведь О. В., канд. філол. наук, доц. кафедри документознавства та української мови, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»</i>	<i>123</i>
<i>ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ КАРАНТИНУ Бессарабова М.Л., Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ».....</i>	<i>124</i>
<i>Секція V «ПСИХОЛОГІЯ. ПЕДАГОГІКА. СОЦІОЛОГІЯ».....</i>	<i>127</i>
<i>МУЗИЧНА РЕФЛЕКСІЯ В ПРЕДМЕТНОМУ ПОЛІ КОГНІТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЇ Прокоф`єва А. М. кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри інструментів духового та естрадного оркестрів ХДАК</i>	<i>127</i>
<i>ДИСТАНЦІЙНЕ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ Кудлай О. І., асистент Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....</i>	<i>128</i>
<i>МЕТОДИ І ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНОГО ПРОФІЛЮ Гирич З.І. д-р пед. наук, доцент Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»</i>	<i>131</i>
<i>FREE WEB CONFERENCING TOOLS COMPARISON FOR E-LEARNING IN THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS Karpenko O. O., Ph.D., Associate Professor, M. Ye. Zhukovskiy National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”</i>	<i>133</i>

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРНАЛЬНОСТІ ТА КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ ЯК ІНДИКАТОРА ЗДАТНОСТІ ДО ІННОВАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СОЦІУМІ Ігнатова Л.М. асистент Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ».....	135
ПРО ПЕРЕВАГИ Й НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО СПОСОБУ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ Богдан О. М. старший викладач Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	137
ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНОСТІ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ Сідаш Н. С. кан.пед.наук Інститут хімічних технологій Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.....	139
ВАЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ Дяченко О. В., викладач, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут».....	141
ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ У ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Клиженко К. В., студентка Науковий керівник – д. пед. н, доц. Г. А. Дегтярьова Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	143
АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ВИНИКНЕННЯ ПАНІКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ В АСПЕКТІ СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО СВІТУ Гончаренко І. С., студент, науковий керівник –доцент Гулий Ю. І. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	146
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ-СИРИТ Даньшина А. С., студентка, Науковий керівник – канд. психол. наук, доцент Калайтан Н. Л. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	147
THE IMPORTANCE OF LEADERSHIP IN A SOCIETY Mameko A.P., student, Language adviser –Skora N.A., assistant teacher M.Ye. Zhukovskyi National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute».....	149
Секція VI «ЕКОЛОГІЧНА ТА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ».....	151
ПСИХІЧНЕ ТА ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ Л. М. Балабанова, професор, Д. І. Дусенко, професор Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	151
ВПЛИВ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ НА ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ Н. М. Кононенко, старший викладач, Н. С. Білоус, старший викладач Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».....	153

- ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ КРУГОВОГО ТРЕНУВАННЯ*
О. О. Самохін, старший викладач, С. М. Криворучко, старший викладач
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут» 155
- СПЕЦИФІКА АЕРОБНОГО ТРЕНУВАННЯ ДЛЯ НОВАЧКІВ* С. М. Криворучко,
старший викладач, О. О. Самохін, старший викладач Національний аерокосмічний
університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» 157
- ФІЗИЧНІ ВПРАВИ ЯК СПОСІБ ПІДТРИМКИ ЗДОРОВ'Я В ПЕРІОД
КАРАНТИНУ* В. І. Крамаренко, ст. викладач, М. Д. Крилов, ст. викладач
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут» 159
- ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДПОЧИНКУ МІЖ ПІДХОДАМИ ПРИ РОЗВИТКУ
ГЛІКОЛІТИЧНИХ М'ЯЗОВИХ ВОЛОКОН* О. А. Заїка, канд. техн. наук, доцент,
М. П. Малащенко, старший викладач Національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» 161
- НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА З БОКСЕРАМИ-НОВАЧКАМИ*
О. М. Гордієнко, старший викладач Національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» 164
- РІЗНОМАНІТТЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ
ПЕРЕДСТАРТОВОГО СТАНУ СПОРТСМЕНА* Є. Г. Колеснік, завідувач лабораторії,
С. М. Криворучко, старший викладач, О. О. Самохін, старший викладач,
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут» 166
- ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ЛІКУВАЛЬНОЇ ФІЗКУЛЬТУРИ
НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СТУДЕНТАМИ* С. М. Криворучко, старший викладач, О. О. Любчик,
студентка Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут» 168
- РОЛЬ СУЧАСНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У АМАТОРСЬКОМУ І
ПРОФЕСІЙНОМУ СПОРТІ* О. М. Годієнко, ст. викладач М. В. Кулеш, студент
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут» 170
- ВПЛИВ СТИЛЮ КЕРІВНИЦТВА ТРЕНЕРА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРАВЦІВ У
КОМАНДНИХ ВИДАХ СПОРТУ* М. П. Малащенко, старший викладач, Г. В. Лозгачов,
старший викладач Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут» 171
- ЗМІНЕННЯ СТІЙКОСТІ ВЕСТИБУЛЯРНИХ РЕАКЦІЙ У БОКСЕРІВ ПРИ
АДАПТАЦІЇ ДО СПЕЦИФІЧНОЇ М'ЯЗОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ* Дусенко Д. І., канд. біол.
наук., професор Матвеев О. В., асистент кафедри фізичного виховання Національний
аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний
інститут» 175

Наукове видання

ДО 90-РІЧЧЯ ХАІ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

**XXI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»**

Частина I

Українською, англійською та німецькою мовами

Головний редактор – проф. ХАІ Прилуцька А. Є.

Технічна редакція:

Бессарабова М. Л., Богдан О. М., Гавриш І. П., Заверющенко О. Л.,
Медведь О. В., Фунікова Т. В., Карпенко О. О., Коновченко О. В.,
Кравченко В. Б.

Комп'ютерна верстка:

Король Г. С.

Підписано до друку 21.04.2020

Формат 60x84/8. Папір офс.

Умовн. друк. арк. 16,7. Облік. вид. арк. 14,21

Т. 100 прим. Замовлення 60/IV - 20 н

Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

Видавничий центр «ХАІ»
61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17
e-mail: izdat@khai@khai.edu